

การพัฒนาระบบการบังคับคดีแพ่งกับการเสริมสร้างศักยภาพ
ในการแข่งขันและความมั่นคงของประเทศไทย

โดย

ศาสตราจารย์พิเศษ วิศิษฐ์ วิศิษฐ์สรอรรถ
อธิบดีกรมบังคับคดี
กระทรวงยุติธรรม

นักศึกษาวิทยาลัยป้องกันราชอาณาจักร
หลักสูตรการป้องกันราชอาณาจักร รุ่นที่ ๕๖
ประจำปีการศึกษา พุทธศักราช ๒๕๕๖ – ๒๕๕๗

บทคัดย่อ

เรื่อง การพัฒนาระบบการบังคับคดีแพ่งกับการเสริมสร้างศักยภาพในการแข่งขันและความมั่นคงของประเทศไทย

ลักษณะวิชา การเมือง

ผู้วิจัย ศาสตราจารย์พิเศษวิศิษฎ์ วิศิษฎ์สรอรรถ นักศึกษา วปอ. ๒๕๕๖

การวิจัย เรื่อง การพัฒนาระบบการบังคับคดีแพ่งกับการเสริมสร้างศักยภาพในการแข่งขันและความมั่นคงของประเทศไทย มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาวิเคราะห์เปรียบเทียบระบบการบังคับคดีแพ่งของประเทศไทยกับแนวปฏิบัติที่ดีเลิศในระดับระหว่างประเทศ ตลอดจนเสนอแนะแนวทางในการพัฒนาการบังคับคดีแพ่งของประเทศไทยให้มีประสิทธิภาพและสอดคล้องกับมาตรฐานระหว่างประเทศ โดยเอกสารวิจัยฉบับนี้มุ่งศึกษาระบบการบังคับคดีแพ่งในประเด็นด้านการยึดทรัพย์สิน การอายัดทรัพย์สิน การจำหน่ายทรัพย์สิน และการนำนวัตกรรมต่างๆ โดยเฉพาะระบบเทคโนโลยีสารสนเทศ มาใช้ในการเสริมสร้างประสิทธิภาพในการบังคับคดีแพ่ง โดยการวิจัยฉบับนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ ซึ่งผลการวิจัยพบว่า การบังคับคดีแพ่งเป็นกระบวนการสำคัญในเชิงเศรษฐกิจในการผลักดันทรัพย์สินออกสู่ระบบเศรษฐกิจ ซึ่งกระบวนการบังคับคดีแพ่งที่มีผลต่อระบบเศรษฐกิจมากที่สุด คือ การขายทอดตลาด โดยหากศึกษาเปรียบเทียบกับสาธารณรัฐเกาหลี สหรัฐอเมริกา และประเทศสิงคโปร์ พบว่า แม้ว่าการบวนการและขั้นตอนตามกฎหมายในการบังคับคดีแพ่งของประเทศไทยไม่ต่างกับ ๓ ประเทศดังกล่าวมากนัก แต่ระยะเวลาในการบังคับคดีมีความแตกต่างกันค่อนข้างสูง โดยมีปัจจัยที่สำคัญ คือ กระบวนการบังคับคดีแพ่ง ผู้มีอำนาจหน้าที่รับผิดชอบในการจำหน่ายทรัพย์สินในคดีแพ่ง สถานที่ในการจำหน่ายทรัพย์สินในคดีแพ่ง และรูปแบบของการจำหน่ายทรัพย์สินในคดีแพ่ง ดังนั้น การวิจัยฉบับนี้จึงได้เสนอข้อเสนอแนะทั้งในเชิงกฎหมายและเชิงนโยบาย กล่าวคือ ในด้านกฎหมาย กรมบังคับคดีควรปรับปรุงกฎหมายกฎระเบียบให้ทันสมัยมากขึ้น พิจารณาโอนภารกิจที่ไม่จำเป็นให้ภาคเอกชน โดยเฉพาะการผลักดันทรัพย์สินในคดีแพ่งบางประเภท และปรับปรุงระบบและเพิ่มช่องทางการผลักดันทรัพย์สิน สำหรับในด้านนโยบาย กรมบังคับคดีควรส่งเสริมการใช้ระบบสารสนเทศในการบังคับคดีทั้งระบบ นำระบบการประมูลทรัพย์สินทางอินเทอร์เน็ต (e-Auction) มาใช้ในการจำหน่ายทรัพย์สินในคดีแพ่ง มุ่งเน้นผลักดันทรัพย์สินในเชิงรุกมากขึ้น ส่งเสริมการใกล้เคียงข้อพิพาททางเลือกเชิงรุกให้มากขึ้น และเสริมสร้างความร่วมมืออย่างต่อเนื่องกับหน่วยงานต่างๆ ทั้งภายใน และภายนอกประเทศ

คำนำ

การบังคับคดีแพ่งเป็นกระบวนการยุติธรรมทางแพ่ง ที่มีความสำคัญทั้งในแง่ของการอำนวยความสะดวกให้แก่ประชาชน และในแง่ของการส่งเสริมขีดความสามารถและความมั่นคงทางเศรษฐกิจ ซึ่งการมีระบบการบังคับคดีแพ่งที่มีประสิทธิภาพ มีค่าใช้จ่ายต่ำ มีความรวดเร็ว และเป็นธรรมต่อผู้ที่เกี่ยวข้องทั้งหมด และสอดคล้องกับมาตรฐานระหว่างประเทศแล้ว จะทำให้ทรัพย์สินที่อยู่ในการบังคับคดีสามารถผลักดันออกสู่ระบบเศรษฐกิจ ก่อให้เกิดการใช้ประโยชน์ในฐานะเป็นปัจจัยในการผลิต ช่วยลดต้นทุนในการทำธุรกิจของนักลงทุนจากต่างประเทศ ตลอดจนช่วยเสริมสร้างศักยภาพในการแข่งขัน ความเข้มแข็ง และความมั่นคงทางเศรษฐกิจของประเทศไทย

ผู้วิจัยตระหนักถึงความสำคัญของการบังคับคดีแพ่งในฐานะที่เป็นทั้งกระบวนการและโครงสร้างพื้นฐานทางกฎหมายที่สำคัญของประเทศ จึงได้ศึกษาแนวทางในการพัฒนาประสิทธิภาพของระบบการบังคับคดีแพ่ง โดยศึกษาระบบการบังคับคดีแพ่งของประเทศไทย เปรียบเทียบกับแนวปฏิบัติที่ดีเลิศระหว่างประเทศของประเทศที่มีความเข้มแข็งทางเศรษฐกิจ และมีประสิทธิภาพในการบังคับคดีแพ่ง อันทำให้เห็นถึงแนวทางในการพัฒนาระบบการบังคับคดีแพ่งของประเทศไทย ทั้งในเชิงกฎหมายและเชิงนโยบาย เพื่อให้ผู้รับผิดชอบนำไปพิจารณากำหนดเป็นแนวทางในการพัฒนาระบบการบังคับคดีแพ่งให้เกิดผลเป็นรูปธรรมต่อไป

(ศาสตราจารย์พิเศษวิศิษฎ์ วิศิษฎ์สรอรรถ)

นักศึกษาวិทยาลัยป้องกันราชอาณาจักร

หลักสูตร วปอ. รุ่นที่ ๕๖

ผู้วิจัย

สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อ	ก
คำนำ	ข
กิตติกรรมประกาศ	ค
สารบัญ	ง-จ
สารบัญตาราง	ฉ
สารบัญแผนภาพ	ช
บทที่ ๑ บทนำ	๑
ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา	๑
วัตถุประสงค์ของการวิจัย	๓
ขอบเขตของการวิจัย	๓
วิธีดำเนินการวิจัย	๔
ประโยชน์ที่ได้รับจากการวิจัย	๔
คำจำกัดความ	๔
บทที่ ๒ ระบบการบังคับคดีแพ่งของประเทศไทย	๖
หลักการพื้นฐานและความสำคัญของการบังคับคดีแพ่ง	๖
การบังคับคดีแพ่งกับการเสริมสร้างขีดความสามารถทางการแข่งขันและ ความมั่นคงทางเศรษฐกิจ	๕
ระบบการบังคับคดีแพ่งของประเทศไทย	๑๑
สรุป	๓๕
บทที่ ๓ ปัจจัยที่ส่งผลต่อการเสริมสร้างประสิทธิภาพของการบังคับคดีแพ่ง และศักยภาพด้านการแข่งขันและความมั่นคงทางเศรษฐกิจ	๓๖
ปัจจัยเชิงกฎหมายที่ส่งผลต่อการเสริมสร้างประสิทธิภาพของการบังคับ คดีแพ่งและศักยภาพด้านการแข่งขันและความมั่นคงทางเศรษฐกิจ	๓๖
ปัจจัยเชิงนโยบายที่ส่งผลต่อการเสริมสร้างประสิทธิภาพของการ บังคับคดีแพ่งและศักยภาพด้านการแข่งขันและความมั่นคงทางเศรษฐกิจ	๕๓
สรุป	๖๖

สารบัญ (ต่อ)

	หน้า
บทที่ ๔ แนวปฏิบัติที่ดีเลิศในระดับระหว่างประเทศและความแตกต่างกับระบบบังคับคดีแพ่งของประเทศไทย	๘๐
ปัจจัยชี้วัดประสิทธิภาพของการบังคับคดีแพ่งและศักยภาพด้านการแข่งขันและความมั่นคงทางเศรษฐกิจของประเทศ	๘๐
แนวปฏิบัติที่ดีเลิศในระดับระหว่างประเทศ : ศึกษาาระบบการบังคับคดีแพ่งของสาธารณรัฐเกาหลี สหรัฐอเมริกา และประเทศสิงคโปร์	๘๓
ความแตกต่างของระบบการบังคับคดีแพ่งของประเทศไทยกับแนวปฏิบัติที่ดีเลิศในระดับระหว่างประเทศ	๘๗
สรุป	๑๐๐
บทที่ ๕ สรุปและข้อเสนอแนะ	๑๐๒
สรุป	๑๐๒
ข้อเสนอแนะ	๑๐๔
บรรณานุกรม	๑๐๘
ประวัติย่อผู้วิจัย	๑๑๑

สารบัญตาราง

ตารางที่	หน้า
๑	๔๕
๒	๔๕
๓	๗๕
๔	๗๘
๕	๘๒
๖	๘๖
๗	๕๐
๘	๕๕
๙	๕๗

สารบัญแผนภาพ

แผนภาพที่	หน้า	
๑	ขั้นตอนการยึดทรัพย์ในคดีแพ่ง	๑๖
๒	ขั้นตอนการอายัดเงินในคดีแพ่ง	๒๐
๓	ขั้นตอนการขายทอดตลาดทรัพย์	๓๓
๔	ขั้นตอนการจ่ายเงินในคดีแพ่ง	๓๔
๕	กระบวนการด้านการบังคับคดีแพ่งก่อนใช้ระบบการบริหารจัดการ สำนักงานการบังคับคดีแพ่งทางอิเล็กทรอนิกส์	๖๑
๖	กระบวนการด้านการบังคับคดีแพ่งภายหลังใช้ระบบการบริหารจัดการ สำนักงานการบังคับคดีแพ่งทางอิเล็กทรอนิกส์	๖๒
๗	การจ่ายเงินให้กับบุคคลในคดีระบบเดิม	๖๓
๘	การจ่ายเงินให้กับบุคคลในคดีผ่านระบบ e-Payment	๖๔
๙	การส่งหมายโดยวิธีการรูปแบบเดิม	๖๗
๑๐	การส่งหมายโดยระบบ e-Service of Document	๖๘
๑๑	การไต่ถามข้อพิพาทก่อนการบังคับคดี	๗๓
๑๒	การไต่ถามข้อพิพาทภายหลังมีการบังคับคดี	๗๔

บทที่ ๑

บทนำ

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

ภายหลังยุคสงครามเย็น ความมั่นคงของชาติ มิได้จำกัดอยู่เฉพาะกับการมีกองกำลังทางทหาร ที่มีแสนยานุภาพและเข้มแข็งเท่านั้น หากแต่ได้ขยายครอบคลุมไปถึงมิติอื่น ซึ่งมีความสำคัญ และส่งผลต่อความมั่นคงของชาติ โดยประเทศต่างๆ หันมาให้ความสนใจกับความมั่นคงด้านเศรษฐกิจและความมั่นคงของมนุษย์ ซึ่งเป็นปัจจัยสำคัญที่ส่งผลต่อการพัฒนา และความเข้มแข็งของชาติมากขึ้น ดังจะเห็นได้จากการที่ประเทศพัฒนาแล้ว โดยเฉพาะประเทศมหาอำนาจใช้กลไกและศักยภาพในการแข่งขันทางเศรษฐกิจที่เข้มแข็ง เป็นเครื่องมือหลักในการดำเนินความสัมพันธ์ด้านความมั่นคง เพื่อตอบสนองเป้าหมายให้บรรลุถึงผลประโยชน์แห่งชาติ ภายใต้ยุทธศาสตร์ของตน

ในปัจจุบัน โดยที่ศูนย์กลางความเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจ ได้เคลื่อนตัวจากทวีปยุโรปมายังทวีปเอเชีย ซึ่งถือได้ว่าเป็นทศวรรษของเอเชีย (Asian Century) ก่อปรกกับการเป็นก้าวสู่การเป็นประชาคมอาเซียน (ASEAN Community) อย่างเต็มรูปแบบใน พ.ศ. ๒๕๕๘ โดยเฉพาะการพัฒนาประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน (ASEAN Economic Community – AEC) ซึ่งถือเป็นหนึ่งในเสาประชาคมอาเซียนที่มีความเข้มแข็ง มีพัฒนาการอย่างรวดเร็วและต่อเนื่อง ส่งผลให้ความร่วมมือและการแข่งขันทางเศรษฐกิจ ระหว่างประเทศสมาชิกอาเซียนเพิ่มสูงขึ้น เพื่อดึงดูดการค้าและการลงทุนจากภายนอกภูมิภาค ดังนั้น ประเทศไทยจำเป็นต้องพัฒนาปัจจัย โครงสร้างพื้นฐานทางกฎหมาย กฎระเบียบที่เข้มแข็ง การสร้างสถานะแวดล้อมที่เอื้ออำนวยเกี่ยวพันการค้า และการลงทุนจากต่างประเทศ

ภารกิจหลักของกรมบังคับคดี กระทรวงยุติธรรม คือ การบังคับคดีแพ่ง การบังคับคดีล้มละลาย และการฟื้นฟูกิจการลูกหนี้ โดยการบังคับคดีแพ่งให้เป็นไปตามคำพิพากษา หรือคำสั่งของศาล เป็นกระบวนการที่สำคัญในการรับรองสิทธิตามกฎหมาย ของคู่ความฝ่ายที่ชนะคดี หรือเจ้าหนี้ตามคำพิพากษาให้ได้รับชำระหนี้ อันเป็นการอำนวยความสะดวกให้กับคู่ความอย่างเป็นรูปธรรม ทั้งนี้ นอกจากภารกิจด้านกฎหมายและการอำนวยความสะดวกแล้ว กรมบังคับคดียังเป็นหน่วยงานที่มีความสำคัญต่อความมั่นคงทางเศรษฐกิจ และระบบการเงินของประเทศ ซึ่งถือเป็นประเด็นด้านความมั่นคงรูปแบบใหม่ (Non-traditional Security Issue) กล่าวคือ การบังคับคดีมีความสำคัญในการขับเคลื่อนเงินทุน โดยการผลักดันทรัพย์สินของลูกหนี้ตามคำพิพากษา ที่อยู่

ภายใต้การบังคับคดีให้ออกไปสู่ระบบเศรษฐกิจ ส่งผลให้ทรัพย์สินเหล่านั้น จากเดิมที่ไม่สามารถจำหน่ายจ่ายโอนได้ ถูกนำไปก่อให้เกิดประโยชน์ทางเศรษฐกิจสูงสุดต่อไป ปัจจุบัน กรมบังคับคดี มีทรัพย์สินที่อยู่ในระหว่างการดำเนินการบังคับคดีแพ่ง คิดเป็นมูลค่าประมาณ ๑๖๕,๐๐๐ ล้านบาท จากคดีแพ่งจำนวนกว่า ๑๐๐,๐๐๐ คดี (ข้อมูล ณ เดือนกุมภาพันธ์ พ.ศ. ๒๕๕๗) ซึ่งใน พ.ศ. ๒๕๕๖ กรมบังคับคดีสามารถผลักดันทรัพย์สินที่อยู่ในการบังคับคดี ออกสู่ระบบเศรษฐกิจได้เป็นมูลค่าประมาณ ๘๗,๐๐๐ ล้านบาท¹

การบังคับคดีแพ่งมีความสัมพันธ์ใกล้ชิดกับความมั่นคงทางเศรษฐกิจ กล่าวคือ การมีระบบการบังคับคดีและการดูแลสิทธิของเจ้าหนี้ ที่สอดคล้องกับมาตรฐานสากล นอกจากจะช่วยส่งเสริมการไหลเวียนของเม็ดเงินในระบบเศรษฐกิจและผลักดันทรัพย์สินให้สามารถนำมาใช้ประโยชน์สูงสุด ส่งเสริมประสิทธิภาพของการลงทุน และเสริมสร้างความเชื่อมั่นในการทำธุรกิจให้แก่นักลงทุนต่างชาติและบริษัทข้ามชาติแล้ว ยังส่งผลต่อต้นทุนในการทำธุรกิจและการกู้ยืมเงินของประเทศไทย ตลอดจนเสริมสร้างความเข้มแข็ง และขีดความสามารถในการแข่งขันทางเศรษฐกิจของประเทศไทยในเวทีระหว่างประเทศอีกด้วย ทั้งนี้ หลักการดังกล่าวได้รับการยอมรับตามหลักสากลทั้งจากสหประชาชาติและธนาคารโลก ซึ่งได้ประเมินและจัดอันดับประสิทธิภาพของระบบการบังคับคดีแพ่งเป็นประจำทุกปี

ประสิทธิภาพด้านการบังคับคดีแพ่งของประเทศไทย ใน พ.ศ.๒๕๕๗ ธนาคารโลก ภายใต้โครงการ Ease of Doing Business (EoDB) ได้กำหนดตัวชี้วัดเกี่ยวกับกฎระเบียบในการทำธุรกิจในประเทศต่างๆ ประกอบด้วย ๑๐ ตัวชี้วัด สำหรับตัวชี้วัดการบังคับให้เป็นไปตามข้อตกลง (Enforcing Contracts) อันเป็นตัวชี้วัดประสิทธิภาพของการบังคับคดีแพ่ง ได้ประเมินปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการบังคับคดีหลัก ๓ ประการ ได้แก่ กระบวนการบังคับให้เป็นไปตามข้อตกลงโดยวิธีการทางศาล ระยะเวลาที่ใช้ในการดำเนินการบังคับให้เป็นไปตามข้อตกลงจนสิ้นสุด และค่าใช้จ่ายต่างๆ ในการบังคับให้เป็นไปตามข้อตกลง โดยประเทศไทยได้รับการจัดอยู่ในอันดับที่ ๒๒ จากทั้งหมด ๑๘๕ เขตเศรษฐกิจ และอยู่อันดับที่ ๒ ในกลุ่มประเทศสมาชิกอาเซียน รองจากสิงคโปร์ ซึ่งอยู่ในอันดับที่ ๑๒ ของโลก โดยการบังคับคดีแพ่งของประเทศไทยมีจำนวนขั้นตอนทั้งสิ้น ๑๖ ขั้นตอน และใช้ระยะเวลา ๑๒๐ วัน

แม้ประสิทธิภาพด้านการบังคับคดีแพ่งของประเทศไทยจะมีอันดับสูงขึ้น แต่ก็ยังมีกระบวนการและขั้นตอนที่ควรได้รับการปรับปรุงและพัฒนาให้ดีขึ้น ทั้งในด้านกฎหมายและ

---

¹ สถิติเกี่ยวกับการบังคับคดีแพ่งของกรมบังคับคดี ณ เดือนกุมภาพันธ์ พ.ศ. ๒๕๕๗, กลุ่มงานนโยบายและแผน กรมบังคับคดี กระทรวงยุติธรรม

กฎระเบียบ กระบวนการและขั้นตอน ระยะเวลาในการดำเนินการ ตลอดจนค่าใช้จ่ายในการดำเนินการบังคับคดีแพ่ง ดังนั้น กรมบังคับคดี กระทรวงยุติธรรม จึงมีภารกิจเร่งด่วนในการพัฒนาระบบการบังคับคดีแพ่งให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น โดยศึกษาจากแนวปฏิบัติที่ดีเลิศเกี่ยวกับการบังคับคดีแพ่งของประเทศต่างๆ และหลักเกณฑ์ที่เป็นมาตรฐานสากล เพื่อนำมาใช้ปรับปรุงระบบการบังคับคดีของประเทศไทยให้มีประสิทธิภาพและสอดคล้องกับมาตรฐานระหว่างประเทศ อันจะเป็นการช่วยเสริมสร้างศักยภาพในการแข่งขันของประเทศไทย ลดต้นทุนการทำธุรกิจของนักลงทุนจากต่างประเทศ ตลอดจนลดความเสี่ยงจากความผันผวนทางเศรษฐกิจอันเกิดจากการไหลเข้าออกของเงินทุนจากภายนอกประเทศภายใต้ระบบตลาดเสรี อันจะเป็นปัจจัยพื้นฐานที่สำคัญในการเสริมสร้างความมั่นคงทางเศรษฐกิจของประเทศไทยอย่างยั่งยืน

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

๑. เพื่อประมวลข้อมูลเกี่ยวกับการบังคับคดีแพ่งของประเทศไทยในเรื่อง โครงสร้าง กลไก ระบบ สถิติ กฎหมายและกฎระเบียบ และระยะเวลาการบังคับคดีแพ่ง ตลอดจนปัจจัยหรือตัวชี้วัด ที่สำคัญในการวัดศักยภาพในการแข่งขันทางเศรษฐกิจของประเทศ

๒. เพื่อศึกษาแนวปฏิบัติที่ดีเลิศเกี่ยวกับการบังคับคดีแพ่งที่เป็นมาตรฐานระหว่างประเทศ

๓. เพื่อวิเคราะห์เปรียบเทียบความแตกต่างและช่องว่างระหว่างระบบการบังคับคดีแพ่งของประเทศไทยกับแนวปฏิบัติที่ดีเลิศในระดับระหว่างประเทศ อันจะนำมาสู่การพัฒนา ระบบการบังคับคดีแพ่งของไทยให้สอดคล้องกับมาตรฐานระหว่างประเทศ

๔. เพื่อเสนอแนะแนวทางในการพัฒนาการบังคับคดีแพ่งของประเทศไทยให้มีประสิทธิภาพและสอดคล้องกับมาตรฐานระหว่างประเทศ

ขอบเขตของการวิจัย

การศึกษาเรื่องนี้มุ่งศึกษาระบบการบังคับคดีแพ่งของประเทศไทย ในประเด็นการ ยึดเงิน การอายัดทรัพย์สิน และการจำหน่ายทรัพย์สิน ตลอดจนปัญหาอุปสรรคปัจจัยและตัวชี้วัด ประสิทธิภาพของการบังคับคดี แนวปฏิบัติที่ดีเลิศซึ่งกำหนดขึ้น โดยกลไกภายใต้สหประชาชาติและ ธนาคารโลก ตลอดจนแนวทางในการพัฒนาการบังคับคดีของประเทศไทยให้มีประสิทธิภาพและ สอดคล้องกับมาตรฐานระหว่างประเทศ

วิธีดำเนินการวิจัย

เป็นการศึกษาในลักษณะการวิจัยเชิงคุณภาพ โดยใช้ข้อมูลทุติยภูมิที่ศึกษาจากกฎหมาย และกฎระเบียบ หนังสือ วิทยานิพนธ์ บทความ งานวิจัย เอกสารจากเวทีการเสวนาและการประชุม ข้อมูลของหน่วยงานราชการและองค์การระหว่างประเทศ อาทิ กลไกภายใต้สหประชาชาติ และธนาคารโลก ตลอดจนข้อมูลข่าวสารทางอิเล็กทรอนิกส์ ทั้งจากภายในและต่างประเทศ นอกจากนี้ ยังได้รับความคิดเห็นจากการสัมภาษณ์ผู้มีประสบการณ์ในงานด้านการบังคับคดี ตลอดจนข้อเสนอแนะจากภาควิชาการและผู้บริหารระดับสูงของภาคเอกชนที่เกี่ยวข้องอีกด้วย

ประโยชน์ที่ได้รับจากการวิจัย

๑. ได้ทราบถึงข้อมูลเกี่ยวกับการบังคับคดีแพ่งของประเทศไทยในเรื่อง โครงสร้าง ระบบ กลไก กฎหมายและกฎระเบียบ สถิติ และระยะเวลาการบังคับคดีแพ่ง ตลอดจนปัจจัยหรือตัวชี้วัดที่สำคัญในการวัดศักยภาพในการแข่งขันทางเศรษฐกิจของประเทศ

๒. ได้ทราบถึงแนวปฏิบัติที่ดีเลิศเกี่ยวกับการบังคับคดีแพ่งที่เป็นมาตรฐานระหว่างประเทศ

๓. ได้ทราบความแตกต่างและช่องว่างของระบบการบังคับคดีแพ่งของประเทศไทยกับแนวปฏิบัติที่ดีเลิศในระดับระหว่างประเทศ อันจะนำมาสู่การพัฒนาการบังคับคดีแพ่งของไทยให้สอดคล้องกับมาตรฐานระหว่างประเทศ

๔. เพื่อเสนอแนะแนวทางในการพัฒนาการบังคับคดีแพ่งของประเทศไทยให้มีประสิทธิภาพและสอดคล้องกับมาตรฐานระหว่างประเทศ

คำจำกัดความ

“การบังคับคดี” หมายถึง การดำเนินการตามกฎหมายของเจ้าพนักงานบังคับคดี เพื่อให้เป็นไปตามคำพิพากษาหรือคำสั่งของศาล โดยประเภทของการบังคับคดีแบ่งออกเป็น การยึดทรัพย์และขายทอดตลาด การอายัดทรัพย์สิน การขับไล่ การรื้อถอน และการบังคับตามกฎหมายอื่น

“ศาลที่มีอำนาจบังคับคดี” หมายถึง ศาลชั้นต้นที่ได้พิจารณา และชี้ขาดตัดสินคดี

“เจ้าพนักงานบังคับคดี” หมายถึง เจ้าพนักงานในสังกัดกรมบังคับคดีหรือพนักงานอื่นผู้มีอำนาจตามบทบัญญัติแห่งกฎหมายที่ใช้อยู่ในอันที่จะปฏิบัติตามวิธีการที่บัญญัติไว้ในภาค ๔ (วิธีการชั่วคราวก่อนพิพากษาและการบังคับคดีตามคำพิพากษาหรือคำสั่ง) ของประมวลกฎหมาย

วิธีพิจารณาความแพ่ง เพื่อคุ้มครองสิทธิของคู่ความในระหว่างพิจารณา หรือเพื่อบังคับตาม คำพิพากษาหรือคำสั่งของศาล และให้หมายความรวมถึงบุคคลที่ได้รับมอบหมายจากเจ้าพนักงาน บังคับคดีให้ปฏิบัติการแทน โดยเจ้าพนักงานบังคับคดีถือเป็นเจ้าพนักงานศาล มีอำนาจใน ฐานะผู้แทนเจ้าหนี้ตามคำพิพากษาในอันที่จะรับชำระหนี้หรือทรัพย์สินที่ลูกหนี้นำมาวาง และมี อำนาจยึดอายัดทรัพย์สินของลูกหนี้ตามคำพิพากษา และนำทรัพย์สินดังกล่าวออกขายทอดตลาด

“เจ้าหนี้ตามคำพิพากษา” หมายถึง คู่ความหรือบุคคลที่เป็นฝ่ายชนะคดี ซึ่งมีอำนาจ ร้องขอให้ทำการบังคับคดีเมื่อลูกหนี้ไม่ปฏิบัติตามคำสั่งหรือคำพิพากษาของศาลทั้งหมดหรือแต่ บางส่วน ทั้งนี้ เจ้าหนี้ตามคำพิพากษาอาจเป็นโจทก์หรือจำเลยในคดีก็ได้

“ลูกหนี้ตามคำพิพากษา” หมายถึง คู่ความหรือบุคคลที่เป็นฝ่ายแพ้คดี ซึ่งอยู่ในฐานะ ผูกพันที่ต้องปฏิบัติตามคำพิพากษาหรือคำสั่งของศาล แต่ไม่ปฏิบัติตามคำพิพากษาของศาลไม่ว่า ทั้งหมดหรือแต่บางส่วน ทั้งนี้ ลูกหนี้ตามคำพิพากษาอาจเป็นโจทก์ จำเลย ผู้ร้อง ผู้คัดค้าน ผู้ร้อง สอด หรือผู้คำประกันในศาลก็ได้

“คำบังคับ” หมายถึง คำสั่งของศาลที่สั่งแก่ลูกหนี้ตามคำพิพากษาให้ปฏิบัติตาม คำพิพากษาหรือคำสั่ง โดยกำหนดวิธีการที่จะปฏิบัติไว้ ซึ่งเหตุที่กฎหมายต้องบัญญัติให้มีคำบังคับ เนื่องจากคำพิพากษาหรือคำสั่งของศาลเป็นเพียงคำวินิจฉัย ข้อโต้เถียง และชี้ขาดถึงสิทธิและหน้าที่ ของคู่ความเท่านั้น ไม่มีสภาพบังคับ ทั้งนี้ ในคำบังคับจะต้องกำหนดวิธีปฏิบัติ ระยะเวลา และ เงื่อนไขต่างๆ เท่าที่จำเป็น และวิธีการบังคับคดีหากผู้ต้องดำเนินการตามคำบังคับ ไม่ดำเนินการตาม คำบังคับจะต้องถูกยึดทรัพย์

“หมายบังคับคดี” หมายถึง คำสั่งศาลที่ตั้งเจ้าพนักงานบังคับคดีเพื่อดำเนินการบังคับ คดีให้เป็นไปตามคำพิพากษาของศาล เนื่องจากลูกหนี้ตามคำพิพากษาไม่ปฏิบัติตามคำบังคับของ ศาลไม่ว่าทั้งหมดหรือบางส่วนภายในระยะเวลาที่กำหนดในคำบังคับ

“การยึดทรัพย์” หมายถึง วิธีการบังคับคดีรูปแบบหนึ่งโดยการเอาทรัพย์สินของ ลูกหนี้ตามคำพิพากษามาไว้ในความดูแลรักษาของเจ้าพนักงานบังคับคดี เพื่อดำเนินการตาม กฎหมายให้บรรลุผลตามคำพิพากษาหรือคำสั่งของศาล โดยวิธีการยึดทรัพย์สืบบังออกเป็น การยึด เอกสารและสังหาริมทรัพย์มีรูปร่าง และการยึดอสังหาริมทรัพย์ ซึ่งการยึดทรัพย์จะมีผลให้ลูกหนี้ ตามคำพิพากษาไม่สามารถโอนหรือเปลี่ยนแปลงซึ่งสิทธิในทรัพย์สินที่ถูกยึดภายหลังที่เจ้าพนักงาน บังคับคดีได้ทำการยึดแล้ว แต่อาจใช้สอยทรัพย์สินที่ถูกยึดได้หากลูกหนี้ตามคำพิพากษาได้รับมอบ ให้เป็นผู้อารักขาสังหาริมทรัพย์ที่มีรูปร่างที่ถูกยึดหรือเป็นผู้ครอบครองอสังหาริมทรัพย์ที่ถูกยึด

“การอายัดทรัพย์” หมายถึง วิธีการบังคับคดีรูปแบบหนึ่งโดยไม่ใช้การบังคับเอา กับ ทรัพย์สินของลูกหนี้โดยตรง หากแต่เป็นการบังคับกับสิทธิเรียกร้องของลูกหนี้ตามคำพิพากษา

โดยสั่งให้บุคคลภายนอกมิให้กระทำการโอนหรือชำระหนี้ให้แก่ลูกหนี้ตามคำพิพากษา แต่ให้ชำระให้แก่เจ้าพนักงานบังคับคดีดำเนินการตามกฎหมาย เพื่อชำระหนี้ให้กับเจ้าหนี้ตามคำพิพากษาต่อไป ทั้งนี้ สิ่งที่เจ้าพนักงานบังคับคดีสามารถอายัดได้ ได้แก่ สังกหริมทรัพย์ที่มีรูปร่าง อสังหริมทรัพย์ สิทธิที่งปวงอันมีอยู่ในทรัพย์ และเงิน

บทที่ ๒

ระบบการบังคับคดีแพ่งของประเทศไทย

หลักการพื้นฐานและความสำคัญของการบังคับคดีแพ่ง

๑. หลักการพื้นฐานของการบังคับคดีแพ่ง

การบังคับคดีแพ่งเป็นการดำเนินการโดยเจ้าพนักงานบังคับคดี ตามอำนาจหน้าที่ ซึ่งบัญญัติไว้ในประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง ภาค ๔ วิธีการชั่วคราวก่อนพิพากษาและการบังคับคดีตามคำพิพากษาหรือคำสั่ง โดยกระบวนการบังคับคดี เริ่มต้นตั้งแต่เมื่อลูกหนี้ตามคำพิพากษาไม่ปฏิบัติตามคำบังคับตามคำพิพากษา หรือคำสั่งของศาลภายในระยะเวลาที่กำหนด เจ้าหนี้ตามคำพิพากษามีสิทธิยื่นคำร้องต่อศาลซึ่งมีคำพิพากษา ให้ออกหมายบังคับคดีเพื่อแต่งตั้งเจ้าพนักงานบังคับคดี เพื่อดำเนินการให้เป็นไปตามคำพิพากษาของศาล หลังจากนั้น เจ้าหนี้ตามคำพิพากษาจึงนำหมายบังคับคดีมาดำเนินการ ณ กรมบังคับคดี หรือสำนักงานบังคับคดีที่อยู่ในเขตอำนาจของศาลที่ออกหมายบังคับคดี โดยต้องแจ้งให้เจ้าพนักงานบังคับคดีทราบว่าศาลในคดีดังกล่าวได้ออกหมายบังคับคดีแล้ว และต้องการดำเนินการบังคับคดีกับลูกหนี้ตามคำพิพากษาคนใด (ในกรณีที่มีลูกหนี้ตามคำพิพากษาหลายคนในคดีนั้น) โดยต้องการบังคับเอากับทรัพย์สินใดของลูกหนี้โดยวิธีการอย่างไร ซึ่งตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่งและพาณิชย์ มาตรา ๒๖๑ กำหนดให้เจ้าหนี้ตามคำพิพากษาต้องยื่นคำร้องต่อศาล ขอให้ศาลออกหมายบังคับคดีภายใน ๑๐ ปี นับแต่วันที่ศาลมีคำพิพากษาหรือคำสั่ง

การบังคับคดีแพ่งเป็นการดำเนินการโดยเจ้าพนักงานบังคับคดี แบ่งออกเป็น ๒ ประเภทหลัก ได้แก่ ๑) การบังคับคดีในหนี้เงิน คือ เจ้าพนักงานบังคับคดีมีอำนาจยึดหรืออายัดเงินหรือทรัพย์สินของลูกหนี้ตามคำพิพากษา ไม่ว่าจะเป็นสังหาริมทรัพย์หรืออสังหาริมทรัพย์ และมีอำนาจจำหน่ายทรัพย์สินของลูกหนี้ตามคำพิพากษา เพื่อนำเงินไปชำระหนี้ให้กับเจ้าหนี้ตามคำพิพากษาตามจำนวนที่ระบุไว้ในคำพิพากษา และ ๒) การบังคับคดีในหนี้ที่มีใช้ตัวเงิน คือ เจ้าพนักงานบังคับคดีมีอำนาจขับไล่บุคคลให้ออกไปจากอสังหาริมทรัพย์ หรือดำเนินการให้มีการรื้อถอนอาคารหรือสิ่งปลูกสร้างที่รุกล้ำสิทธิ หรือที่ดินซึ่งเจ้าหนี้ตามคำพิพากษามีกรรมสิทธิ์ หรือสิทธิครอบครอง อันถือเป็นกระบวนการรับรองสิทธิของเจ้าหนี้ตามคำพิพากษา ที่มีเหนือลูกหนี้ตามคำพิพากษาตามที่ปรากฏในคำพิพากษาหรือคำสั่งของศาล

๒. ความสำคัญของการบังคับคดีแพ่ง

๒.๑ ความสำคัญของการบังคับคดีแพ่งในมิติด้านความยุติธรรม

การบังคับคดีแพ่งเป็นกระบวนการสำคัญในการอำนวยความยุติธรรมทางแพ่ง ทำให้สิทธิของประชาชนที่ได้รับการคุ้มครองตามกฎหมายสารบัญญัติบังเกิดผลเป็นรูปธรรมอย่างแท้จริง นอกเหนือจากการฟ้องร้องหรือดำเนินคดีในศาล กล่าวคือ ในกรณีที่ศาลมี คำพิพากษาให้คู่ความฝ่ายใดเป็นผู้ชนะคดีไม่ว่าจะเป็น โจทก์หรือจำเลย หากไม่มีกระบวนการบังคับคดีแพ่งแล้ว คู่ความฝ่ายที่ชนะคดีหรือเจ้าหนี้ตามคำพิพากษา ไม่มีอำนาจตามกฎหมายที่จะไปดำเนินการให้เป็นไปตามคำพิพากษาได้ โดยในกรณีการชำระหนี้เงิน เจ้าหนี้ตามคำพิพากษาไม่สามารถดำเนินการด้วยตนเองในการยึดทรัพย์สินของคู่ความฝ่ายที่แพ้คดีหรือลูกหนี้ตามคำพิพากษา เพื่อเอามาเป็นกรรมสิทธิ์ของตน หรือนำมาขายชำระหนี้ให้แก่ตนได้ เช่นเดียวกับกรณีการขับไล่ รื้อถอน เจ้าหนี้ตามคำพิพากษาไม่มีอำนาจที่จะดำเนินด้วยตนเอง ในการขับไล่บุคคลผู้อยู่อาศัยโดย ไม่ชอบหรือรื้อถอนสิ่งปลูกสร้างที่ปลูกสร้างรุกล้ำ แม้ว่าเจ้าหนี้ตามคำพิพากษาจะเป็นผู้มีกรรมสิทธิ์ หรือสิทธิครอบครองเหนือทรัพย์สินหรือที่ดินที่ถูกบุกรุกนั้นก็ตาม

การพิจารณาประสิทธิภาพของกระบวนการยุติธรรมจำเป็นต้องมองอย่างเป็นระบบและเป็นภาพรวม กล่าวคือ แม้ว่ากระบวนการในการพิจารณาคดีของศาลจะมี ประสิทธิภาพเพียงไร หากกระบวนการบังคับคดีแพ่งเป็นไปอย่างล่าช้า มีค่าใช้จ่ายสูง และไม่มี ประสิทธิภาพ ก็จะก่อให้เกิดอุปสรรคในการเข้าถึงกระบวนการยุติธรรมทางแพ่งของประชาชน อันถือเป็นสิทธิพื้นฐานตามรัฐธรรมนูญ กล่าวคือ ทำให้เจ้าหนี้ตามคำพิพากษาไม่ได้รับความเป็น ธรรมในการได้รับชำระหนี้ในเวลาอันควร และทำให้ลูกหนี้ตามคำพิพากษาไม่สามารถหลุดพ้นจาก หนี้ได้โดยเร็ว

๒.๒ ความสำคัญของการบังคับคดีแพ่งในมิติทางเศรษฐกิจ

การบังคับคดีแพ่งนอกจากจะมีความสำคัญในการอำนวยความยุติธรรมทางแพ่งแล้ว ยังมีความสำคัญอย่างยิ่งในมิติทางเศรษฐกิจ โดยเฉพาะการบริหารจัดการทรัพย์สินที่ คงค้างอยู่ในการบังคับคดี กล่าวคือ เมื่อทรัพย์สินของลูกหนี้ตามคำพิพากษาถูกดำเนินการบังคับคดี โดยการยึดไม่ว่าจะเป็นสังหาริมทรัพย์หรือสังหาริมทรัพย์ แม้ลูกหนี้ตามคำพิพากษายังเป็นเจ้าของ กรรมสิทธิ์และยังมีสิทธิใช้สอยทรัพย์สินนั้น ได้ในกรณีที่เป็นอสังหาริมทรัพย์ และในกรณีที่เป็นสังหาริมทรัพย์ที่ถูกยึดแต่เจ้าหนี้ตามคำพิพากษายอมให้ลูกหนี้ตามคำพิพากษาเป็นผู้เก็บรักษาทรัพย์สินไว้ แต่ลูกหนี้ตามคำพิพากษาก็ไม่สามารถจำหน่ายจ่ายโอนทรัพย์สินที่ถูกยึดได้ เนื่องจากตาม กฎหมายถือว่าทรัพย์สินดังกล่าวตกอยู่ภายใต้การดูแลของเจ้าพนักงานบังคับคดี อันเป็นการจำกัด สิทธิตามกฎหมายของลูกหนี้ตามคำพิพากษาซึ่งเป็นเจ้าของทรัพย์สินนั้น ดังนั้น จึงมีปริมาณ

ทรัพย์สินในระบบเศรษฐกิจเป็นจำนวนมากที่อยู่ระหว่างการดำเนินการบังคับคดี ซึ่งไม่สามารถนำไปใช้ประโยชน์ในทางเศรษฐกิจได้อย่างเต็มที่ โดยเฉพาะอย่างยิ่งอสังหาริมทรัพย์ ทั้งนี้ จากสถิติของกรมบังคับคดี ณ เดือนกุมภาพันธ์ พ.ศ. ๒๕๕๗ กรมบังคับคดี มีทรัพย์สินที่อยู่ระหว่างการดำเนินการบังคับคดีแพ่ง คิดเป็นมูลค่าประมาณ ๑๖๕,๐๐๐ ล้านบาท จากคดีแพ่งจำนวนกว่า ๑๐๐,๐๐๐ คดี² โดยเฉพาะอย่างยิ่งอสังหาริมทรัพย์ ได้แก่ ที่ดิน และที่ดินพร้อมสิ่งปลูกสร้าง อันถือเป็นปัจจัยที่สำคัญในกระบวนการผลิตและการลงทุนทางเศรษฐกิจ

การบังคับคดีแพ่งกับการเสริมสร้างขีดความสามารถทางการแข่งขันและความมั่นคงทางเศรษฐกิจ

การบังคับคดีแพ่งมีความสำคัญ และส่งผลต่อขีดความสามารถในการแข่งขันทางเศรษฐกิจของประเทศ โดยเฉพาะประสิทธิภาพของการบังคับชำระหนี้ ซึ่งเป็นปัจจัยหลักต่อการตัดสินใจของนักลงทุนชาวต่างชาติ โดยธนาคารโลก (World Bank) ได้ทำการศึกษาวิจัยภายใต้โครงการ “การจัดอันดับความยากง่ายในการทำธุรกิจ” (Ease of Doing Business – EoDB) เพื่อศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อความยากง่ายในการทำธุรกิจ และขีดความสามารถในการแข่งขันของประเทศต่างๆ มาตั้งแต่ พ.ศ. ๒๕๔๕ ประกอบด้วยตัวชี้วัด ๑๐ ตัว มีตัวชี้วัดด้านการบังคับให้เป็นไปตามสัญญา (Enforcing Contracts) หรือการบังคับคดีแพ่งรวมอยู่ด้วย ซึ่งแบ่งออกได้เป็น ๓ ขั้นตอน ได้แก่ การเริ่มต้นฟ้องคดี การดำเนินกระบวนการพิจารณาในศาล และการบังคับคดี ทั้งนี้ ปัจจุบันมีเขตเศรษฐกิจที่ถูกประเมินภายใต้โครงการ EoDB ทั้งสิ้นจำนวน ๑๘๕ เขตเศรษฐกิจ

ตัวชี้วัดของ EoDB ในด้านการบังคับให้เป็นไปตามสัญญามุ่งประเมิน ๓ ปัจจัยหลัก ได้แก่ ระยะเวลา ค่าใช้จ่าย และความซับซ้อนของขั้นตอนในการแก้ไขข้อพิพาททางแพ่งและพาณิชย์เฉพาะข้อพิพาทภายในประเทศเท่านั้น จากการศึกษาของธนาคารโลกภายใต้โครงการ EoDB พบว่าการมีกระบวนการบังคับคดีแพ่งที่ชัดเจนแน่นอนมีความสำคัญต่อการเสริมสร้างความเชื่อมั่นของนักลงทุนและผู้ประกอบธุรกิจ เนื่องจากในการทำธุรกิจ คู่สัญญาอาจตีความสัญญาหรือข้อตกลงแตกต่างกัน และอาจนำไปสู่การผิดสัญญาหรือข้อตกลงตลอดจนการไม่ชำระหนี้ตามสัญญา ดังนั้น หากมีกระบวนการบังคับคดีที่มีประสิทธิภาพ มีความชัดเจน มีระยะเวลาสั้น มีค่าใช้จ่ายน้อย ก็จะทำให้ธุรกิจที่เป็นฝ่ายฟ้องคดีมั่นใจว่า หากมีการผิดสัญญาแล้ว ตนจะได้รับชำระหนี้ภายในเวลาที่เหมาะสม ทั้งนี้ กระบวนการบังคับคดีแพ่งที่รวดเร็วและมีประสิทธิภาพ

---

² Ibid.

มีความสำคัญอย่างยิ่งสำหรับธุรกิจขนาดกลางและขนาดเล็กที่ไม่มีเงินทุนหมุนเวียนมาก และต้องการให้ได้รับการชำระหนี้อย่างรวดเร็ว³

ธนาคารโลกยังได้ประมวลผลงานการศึกษาวิจัยจากแหล่งต่างๆ โดยได้ข้อสรุปเกี่ยวกับความสัมพันธ์ระหว่างการบังคับคดีแพ่งกับความสามารถทางการแข่งขัน และความมั่นคงทางเศรษฐกิจว่า กระบวนการบังคับคดีแพ่งที่ล่าช้าสร้างอุปสรรคให้กับภาคธุรกิจหรือผู้ประกอบการในการเข้าถึงแหล่งเงินทุนกู้ยืมเงินจากธนาคารหรือสถาบันทางการเงิน เพื่อนำมาลงทุนในกิจการใหม่ๆ ในประเทศที่ระบบการบังคับคดีแพ่งมีความล่าช้าและมีคดีค้างมาก จะส่งผลให้การปล่อยสินเชื่อดลดลง ดอกเบี้ยเงินกู้มีอัตราสูงขึ้น และอัตราการผิคนัดชำระหนี้สูงขึ้น⁴ ในทางตรงกันข้าม ในประเทศที่การบังคับคดีที่มีประสิทธิภาพสูง นอกจากจะทำให้ภาคธุรกิจและอุตสาหกรรมผลิตและส่งออกสินค้าที่ตอบสนองตลาดได้ดีขึ้นแล้ว บริษัทต่างๆ โดยเฉลี่ยยังมีขนาดใหญ่ และการลงทุนโดยตรงจากต่างประเทศอยู่ในอัตราสูง⁵

นอกจากการศึกษาวิจัยภายใต้โครงการ EoDB ของธนาคาร โลกแล้ว เครือข่ายด้านการฝึกอบรมและการวิจัยด้านการค้าแห่งเอเชียแปซิฟิก (Asia-Pacific Research and Training Network on Trade) ซึ่งทำการศึกษาเกี่ยวกับปัจจัยที่ส่งเสริมและเอื้ออำนวยการค้าระหว่างประเทศ รวมถึงกระบวนการบังคับคดีแพ่งในกลุ่มประเทศกำลังพัฒนาในทวีปเอเชีย เปรียบเทียบกับค่าเฉลี่ยของกลุ่มประเทศสมาชิกองค์การเพื่อความร่วมมือทางเศรษฐกิจและการพัฒนา (Organisation for Economic Cooperation and Development - OECD) พบว่าการทำให้กระบวนการบังคับคดีแพ่งมีขั้นตอนน้อยลง ส่งผลให้การส่งออกสินค้าเพิ่มมากขึ้นถึง ร้อยละ ๒๗⁶ และได้สรุปว่าการบังคับคดีแพ่งเป็นกระบวนการทางกฎหมายภายในประเทศที่สำคัญอย่างยิ่งในการส่งเสริม อำนวยความสะดวก และคุ้มครองการลงทุนจากต่างชาติ ทั้งนี้ ในส่วนของประเทศไทย กรมบังคับคดีได้ศึกษาวิจัย

---

³ Enforcing Contracts 2012 เข้าใจได้ถึงจาก <http://www.doingbusiness.org/reports/global-reports/~media/GIAWB/Doing%20Business/Documents/Annual-Reports/English/DB14-Chapters/DB14-Enforcing-contracts.pdf>

⁴ Ibid.

⁵ Ibid.

⁶ “Behind the Border Trade Facilitation in Asia-Pacific: Cost of Trade, Credit Information, Contract Enforcement and Regulatory Coherence”, Yann Duval and Chorthip Utoktham, Asia-Pacific Research and Training Network on Trade, Working Paper Series, No.67, May 2009

เกี่ยวกับการบังคับคดีแพ่ง เรื่อง ระยะเวลาในการบังคับคดีแพ่ง พ.ศ. ๒๕๕๔ (Duration of Enforcement 2011) ปรากฏว่ามีเจ้าหน้าที่ตามคำพิพากษาเป็นสถาบันการเงินหรือธนาคารถึง ร้อยละ ๗๒.๓ ของบรรดาเจ้าหน้าที่ตามคำพิพากษาทั้งหมด (เป็นนิติบุคคลอื่น ร้อยละ ๑๗ และเป็นบุคคลธรรมดา ร้อยละ ๙.๙) เป็นการบังคับชำระหนี้จากหลักประกันถึง ร้อยละ ๘๕.๙ ของบรรดาหนี้ตามคำพิพากษาทั้งหมด⁷ ซึ่งแสดงให้เห็นถึงความชัดเจนระหว่างประสิทธิภาพของระบบเศรษฐกิจและขีดความสามารถในการแข่งขันทางเศรษฐกิจ และกระบวนการบังคับคดีโดยกรมบังคับคดี

ระบบการบังคับคดีแพ่งของประเทศไทย

ระบบการบังคับคดีแพ่งของประเทศไทย เป็นไปตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง ภาค ๔ วิธีการบังคับคดีเพื่อให้เป็นไปตามคำพิพากษาหรือคำสั่งของศาล ซึ่งเจ้าพนักงานบังคับคดีจะมีอำนาจดำเนินการบังคับคดีภายหลังศาลมีหมายบังคับคดี แต่งตั้งเจ้าพนักงานบังคับคดีแล้ว ซึ่งประเภทของการบังคับคดีประกอบไปด้วย การยึดทรัพย์ การอายัดเงินหรือทรัพย์สิน การขายทอดตลาดทรัพย์ การบังคับขับไล่รื้อถอน และการดำเนินการอื่นๆ เช่น การห้ามชั่วคราว การห้ามทำนิติกรรมจำหน่ายจ่ายโอน เป็นต้น อย่างไรก็ตาม สำหรับกระบวนการบังคับคดีแพ่งในส่วนที่เกี่ยวข้องกับการเสริมสร้างขีดความสามารถทางการแข่งขัน และความมั่นคงทางเศรษฐกิจของประเทศ ซึ่งจะได้มุ่งศึกษา ประกอบไปด้วย ๓ กิจกรรมหลักที่สำคัญ ได้แก่ การยึดทรัพย์ในคดีแพ่ง การอายัดเงินในคดีแพ่ง และการจำหน่ายทรัพย์สินในคดีแพ่ง

๑. การยึดทรัพย์ในคดีแพ่ง

การยึดทรัพย์เป็นวิธีการบังคับคดีแพ่งรูปแบบหนึ่ง โดยเป็นการเอาทรัพย์สินของลูกหนี้ตามคำพิพากษามาไว้ในความดูแลรักษาของเจ้าพนักงานบังคับคดี เพื่อดำเนินการตามกฎหมายให้บรรลุผลตามคำพิพากษาหรือคำสั่งของศาล ในการบังคับคดียึดทรัพย์สิน เจ้าหน้าที่ตามคำพิพากษาต้องเป็นผู้ดำเนินการนำเจ้าพนักงานบังคับคดี ไปดำเนินการยึดทรัพย์สินของลูกหนี้ตามคำพิพากษา ทั้งนี้ โดยที่ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง มาตรา ๒๘๓ วรรค ๑ กำหนดให้เจ้าพนักงานบังคับคดีจะยึดทรัพย์สิน เฉพาะที่เจ้าหน้าที่ตามคำพิพากษาอ้างว่าเป็นของลูกหนี้ตามคำพิพากษาเท่านั้น ดังนั้น เจ้าหน้าที่ตามคำพิพากษาจึงมีหน้าที่นำสืบให้ทราบว่าลูกหนี้ตามคำพิพากษามีทรัพย์สินใดบ้าง ทรัพย์สินนั้นอยู่ที่ใด ลูกหนี้ตามคำพิพากษาหรือบุคคลใดเป็นผู้ครอบครอง

---

⁷ รายงานผลการวิจัย ระยะเวลาในการบังคับคดีแพ่ง พ.ศ. ๒๕๕๔ (Duration of Enforcement 2011), กรมบังคับคดี กระทรวงยุติธรรม

ทรัพย์สินนั้นอยู่ เพื่อจะได้ดำเนินการแถลงให้เจ้าพนักงานบังคับคดีดำเนินการยึดทรัพย์สินดังกล่าวต่อไป อย่างไรก็ตาม เจ้าพนักงานบังคับคดีมีหน้าที่ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง มาตรา ๒๘๔ วรรค ๑ ซึ่งกำหนดห้ามมิให้เจ้าพนักงานบังคับคดียึดทรัพย์สินของลูกหนี้ตามคำพิพากษาเกินกว่าที่พอจะชำระหนี้ให้แก่เจ้าหนี้ตามคำพิพากษา พร้อมทั้งค่าค่าธรรมเนียมในคดี และค่าธรรมเนียมในการบังคับคดี เว้นแต่กรณีที่ศาลมีคำสั่งเป็นอย่างอื่นหรือกฎหมายบัญญัติไว้ เช่น ลูกหนี้ตามคำพิพากษามีทรัพย์สินสิ่งเดียวและไม่สามารถแยกยึดมาได้ หรือลูกหนี้ตามคำพิพากษามีทรัพย์สินหลายสิ่งแต่มีทรัพย์สินเพียงสิ่งเดียวที่เพียงพอแก่การชำระหนี้หรือเกินกว่าหนี้^๘

๑.๑ ขั้นตอนการยึดทรัพย์สินในคดีแพ่ง

๑.๑.๑ เมื่อลูกหนี้ตามคำพิพากษาไม่ปฏิบัติตามคำบังคับท้ายคำพิพากษาภายในระยะเวลาที่กำหนด ไม่ว่าทั้งหมดหรือบางส่วน เจ้าหนี้ตามคำพิพากษามีสิทธิไปร้องต่อศาลเพื่อขอให้ศาลออกหมายบังคับคดี แต่งตั้งเจ้าพนักงานบังคับคดีดำเนินการยึดทรัพย์สินของลูกหนี้ตามคำพิพากษา

๑.๑.๒ ในการยึดทรัพย์สิน เจ้าหนี้ตามคำพิพากษาจะนำหมายบังคับคดีมาดำเนินการตั้งสำนวนขอยึดทรัพย์สินของลูกหนี้ตามคำพิพากษา พร้อมหลักฐานตามที่กฎหมายกำหนด วางเงินทรองสำหรับค่าใช้จ่ายในการบังคับคดียึดทรัพย์สิน และนัดเจ้าพนักงานบังคับคดีไปดำเนินการยึดทรัพย์สินของลูกหนี้ตามคำพิพากษา ทั้งนี้ กฎหมายกำหนดให้เจ้าหนี้ตามคำพิพากษาวางเงินทรองค่าใช้จ่ายในชั้นบังคับคดีตามประเภทของสำนวนการยึดทรัพย์สิน ได้แก่

๑.๑.๒.๑ การยึดอสังหาริมทรัพย์ จำนวนละ ๒,๕๐๐ บาท

๑.๑.๒.๒ การยึดสังหาริมทรัพย์ จำนวนละ ๑,๕๐๐ บาท

๑.๑.๒.๓ การขอให้บังคับคดีแทนไปยังศาลอื่น เนื่องจากทรัพย์สินที่จะดำเนินการยึดตั้งอยู่ในเขตอำนาจของศาลอื่น จำนวนละ ๑,๐๐๐ บาท เพิ่มเติมจากค่าใช้จ่ายในการยึดตามข้อ ๑.๑.๒.๑ และ ๑.๑.๒.๒ แล้วแต่กรณี

อย่างไรก็ตาม ในระหว่างการบังคับคดี หากค่าใช้จ่ายในการบังคับคดีเหลือน้อยหรือไม่เพียงพอ เจ้าพนักงานบังคับคดีจะมีหมายแจ้งไปยังเจ้าหนี้ตามคำพิพากษาวางเงินค่าใช้จ่ายเพิ่มเติมตามจำนวนที่เห็นสมควร^๙

---

^๘ แนวปฏิบัติเกี่ยวกับการยึดทรัพย์สิน ขับไล่ รื้อถอน และจำหน่ายทรัพย์สิน ลงวันที่ ๒๓ กรกฎาคม ๒๕๕๑ ข้อ ๓

^๙ คำสั่งกรมบังคับคดี ที่ ๔๕๒/๒๕๔๘ เรื่องการปฏิบัติงานเกี่ยวกับการยึดทรัพย์สิน ข้อ ๒

๑.๑.๓ เมื่อเจ้าพนักงานบังคับคดีได้รับสำนวนคำร้องขอยึดทรัพย์แล้ว จะดำเนินการตรวจสอบว่า ทรัพย์ดังกล่าวเป็นทรัพย์ของลูกหนี้ตามคำพิพากษาที่ยึดได้หรือไม่ ทรัพย์ดังกล่าวได้ถูกยึดไว้แล้วในคดีอื่นแล้วหรือไม่ อันจะเป็นการต้องห้ามมิให้ยึดทรัพย์ดังกล่าวซ้ำในคดีนี้อีก ตลอดจนตรวจสอบว่าลูกหนี้ตามคำพิพากษาเป็นบุคคลล้มละลายหรือในกรณีที่เป็นนิติบุคคลว่าอยู่ในระหว่างกระบวนการฟื้นฟูกิจการ ตามพระราชบัญญัติล้มละลายหรือไม่ ซึ่งหากเป็นบุคคลล้มละลายหรืออยู่ระหว่างกระบวนการฟื้นฟูกิจการ เจ้าพนักงานบังคับคดีก็ไม่สามารถดำเนินการยึดทรัพย์ในคดีแพ่งให้กับเจ้าหนี้ตามคำพิพากษาได้

๑.๑.๔ เมื่อไม่ปรากฏว่าทรัพย์ดังกล่าว ไม่อยู่ในความรับผิดชอบแห่งการบังคับคดี หรือมีการยึดซ้ำ หรือลูกหนี้ตามคำพิพากษาเป็นบุคคลล้มละลายหรืออยู่ระหว่างกระบวนการฟื้นฟูกิจการ เจ้าพนักงานบังคับคดีจะดำเนินการยึดทรัพย์สินให้ ตามคำร้องขอของเจ้าหนี้ตามคำพิพากษา โดยการยึดทรัพย์สินแบ่งออกเป็น ๒ กรณี ได้แก่

๑.๑.๔.๑ การยึดอสังหาริมทรัพย์ เช่น ที่ดิน ที่ดินพร้อมสิ่งปลูกสร้าง หรือห้องชุด เจ้าหนี้ตามคำพิพากษาสามารถดำเนินการยึด ณ ที่ทำการ โดยไม่ต้องออกไปดำเนินการยึด ณ สถานที่ที่ทรัพย์นั้นตั้งอยู่ เว้นแต่ในกรณีที่ยึดอสังหาริมทรัพย์ดังกล่าวเป็นทรัพย์สินที่มีโครงสร้างซับซ้อน หรือมีราคาประเมินตั้งแต่ ๒๐ ล้านบาทขึ้นไป

เมื่อเจ้าหนี้ตามคำพิพากษาส่งเอกสารประกอบการยึดทรัพย์สิน ณ ที่ทำการครบถ้วนแล้ว เจ้าพนักงานบังคับคดีจะบันทึกรายละเอียดแห่งทรัพย์สินและข้อมูลต่างๆ เกี่ยวกับคดีนั้นๆ ลงในระบบสารสนเทศ และจัดทำรายงานการยึดอสังหาริมทรัพย์ ณ ที่ทำการ ประกาศยึดทรัพย์ หมายแจ้งการยึดพร้อมราคาประเมิน และสำเนาหมายบังคับคดีให้ลูกหนี้ตามคำพิพากษาและผู้มีส่วนได้เสียทราบ และแจ้งเจ้าพนักงานที่ดิน โดยให้ขอราคาประเมินไปในคราวเดียวกัน หรือแจ้งนิติบุคคลอาคารชุด พร้อมสอบถามภาระหนี้สินค่าสาธารณูปโภคส่วนกลาง ต่อเดือนว่าคิดเป็นเดือนละเท่าใด¹⁰

ในกรณีการยึดทรัพย์สินของลูกหนี้ตามคำพิพากษาซึ่งติดจำนองบุคคลภายนอก ในการแจ้งการยึดให้ผู้รับจำนองทราบ เจ้าพนักงานบังคับคดีจะระบุในหนังสือแจ้งการยึดให้ผู้รับจำนองแถลงวิธีการขายต่อเจ้าพนักงานบังคับคดีภายใน ๑ เดือน นับแต่วันรับหนังสือแจ้งการยึด ว่ามีความประสงค์จะขายโดยปลอดการจำนอง หรือขายโดยการจำนองติดไป ทั้งนี้ ในกรณีที่ผู้รับจำนองไม่แถลงวิธีการขายต่อเจ้าพนักงานบังคับคดีภายในกำหนด เจ้าพนักงาน

¹⁰ คำสั่งกรมบังคับคดีที่ ๔๒๕/๒๕๔๘ เรื่องการปฏิบัติงานเกี่ยวกับการยึดทรัพย์ ข้อ ๓.๒

บังคับคดีจะประกาศขายทอดตลาดโดยการจำนองต่อไป¹¹ เพื่อให้การขายทอดตลาดไม่กระทบถึง
บุริมสิทธิของผู้รับจำนอง

ในกรณีที่ต้องชำระทรัพย์สินที่จะยึดมีชื่อลูกหนี้ตาม
คำพิพากษาและบุคคลภายนอกถือกรรมสิทธิ์ร่วมกัน หากทรัพย์สินนั้นมิได้แบ่งแยกการครอบครอง
เป็นสัดส่วน เจ้าพนักงานบังคับคดีจะดำเนินการยึดทั้งแปลง แต่หากหมายบังคับคดีระบุให้ยึดเฉพาะ
ส่วนของลูกหนี้ตามคำพิพากษา เจ้าพนักงานบังคับคดีก็จะดำเนินการยึดให้เฉพาะส่วน¹²

๑.๑.๔.๒ การยึดสังหาริมทรัพย์ เมื่อเจ้าหนี้ตามคำพิพากษาส่ง
เอกสารประกอบการยึดครบถ้วนแล้ว เจ้าหนี้ตามคำพิพากษาผู้นำยึดจะเป็นผู้จัดเตรียมยานพาหนะ
ที่จะขนย้ายทรัพย์สินของลูกหนี้ตามคำพิพากษา โดยทรัพย์สินที่ถูกยึดจะถูกนำมาเก็บรักษาไว้
ที่สถานรักษาและจำหน่ายทรัพย์สินของกรมบังคับคดี หรือสำนักงานบังคับคดีจังหวัดหรือสาขา
เว้นแต่ทรัพย์สินในกรณีดังต่อไปนี้

(๑) ทรัพย์สินที่อาจทำให้เกิดความสกปรกเลอะเทอะ หรือ
มีกลิ่นซึ่งอาจรบกวนหรือก่อความรำคาญ

(๒) ทรัพย์สินที่มีน้ำหนักมาก หรือไม่สะดวกในการขนย้าย

(๓) ทรัพย์สินซึ่งโดยสภาพอาจเกิดอันตรายได้ง่าย

(๔) ทรัพย์สินซึ่งต้องเก็บรักษาไว้ในสถานที่โดยเฉพาะ เพื่อ

รักษาคุณภาพของตัวทรัพย์สิน

(๕) ทรัพย์สินซึ่งต้องเก็บรักษาเป็นเวลานาน เช่น ทรัพย์สินที่
ถูกยึดตามคำสั่งคุ้มครองชั่วคราวก่อนพิพากษา

(๖) ทรัพย์สินซึ่งมีสภาพชำรุดทรุดโทรม ใช้ประโยชน์ไม่ได้
หรือไม่อยู่ในความสนใจของบุคคลที่จะซื้อ

(๗) ทรัพย์สินซึ่งเจ้าหนี้ตามคำพิพากษามีความประสงค์
หรือยินยอมมิให้นำมาเก็บรักษาไว้ที่สถานรักษาและจำหน่ายทรัพย์สินของกรมบังคับคดี หรือ
สำนักงานบังคับคดีจังหวัดหรือสาขา

---

¹¹ คำสั่งกรมบังคับคดี ที่ ๗๗/๒๕๕๔ เรื่องการปฏิบัติงานเกี่ยวกับการยึดทรัพย์สิน ข้อ ๒

¹² แนวปฏิบัติเกี่ยวกับการยึดทรัพย์สิน ขัปไล่ รื้อถอน และจำหน่ายทรัพย์สิน ลงวันที่ ๒๓
กรกฎาคม ๒๕๕๑ ข้อ ๔

(๘) ทรัพย์ที่เจ้าพนักงานบังคับคดีเห็นว่า ไม่ควรนำมา
เก็บรักษาไว้ที่สถานรักษาและจำหน่ายทรัพย์สินของกรมบังคับคดี หรือสำนักงานบังคับคดีจังหวัด
หรือสาขา¹³

๑.๑.๕ เมื่อเจ้าพนักงานบังคับคดีดำเนินการยึด และแจ้งผู้มีส่วนได้เสียและ
ผู้เกี่ยวข้องแล้ว เจ้าพนักงานบังคับคดีจะติดตามผลการแจ้งการยึดทรัพย์สินให้ลูกหนี้ตามคำพิพากษา
และผู้มีส่วนได้เสียที่เกี่ยวข้อง หรือดำเนินการเรียกต้นฉบับเอกสารสิทธิ์หรือดำเนินการอื่นใด
เพื่อให้การยึดมีผลตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง มาตรา ๓๐๓ และมาตรา ๓๐๔
หลังจากนั้น เจ้าพนักงานบังคับคดีจะรายงานการยึดทรัพย์สิน พร้อมขอให้ศาลมีคำสั่งอนุญาตให้
ขายทรัพย์สินที่ยึดนั้นต่อไป¹⁴

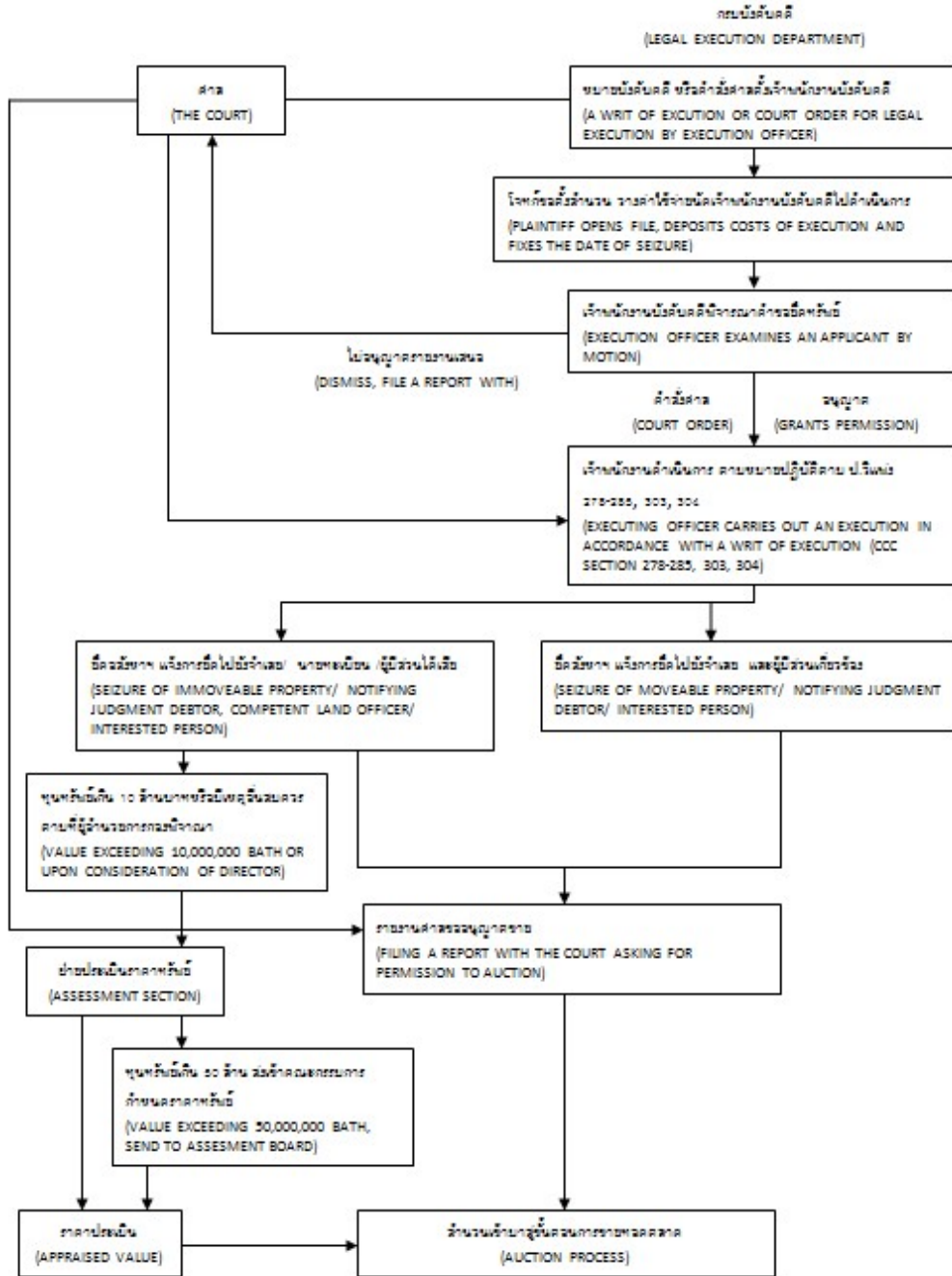
ในกรณีที่ศาลอนุญาตให้มีการขายทรัพย์สิน เจ้าพนักงานบังคับคดีจะ
ดำเนินการสรุปสำนวนส่งให้กองจำหน่ายทรัพย์สิน เพื่อจะได้จัดทำประกาศขายทอดตลาดเพื่อ
ดำเนินการขายทรัพย์สินของลูกหนี้ตามคำพิพากษาที่ยึดไว้แล้วต่อไป

---

¹³ คำสั่งกรมบังคับคดีที่ ๔๕๒/๒๕๔๘ เรื่องการปฏิบัติงานเกี่ยวกับการยึดทรัพย์ ข้อ ๕

¹⁴ คำสั่งกรมบังคับคดีที่ ๔๕๒/๒๕๔๘ เรื่องการปฏิบัติงานเกี่ยวกับการยึดทรัพย์ ข้อ ๕.๓

ขั้นตอนการยึดทรัพย์
(PROCESS OF SEIZURE)

แผนภาพที่ ๑ ขั้นตอนการยึดทรัพย์ในคดีแพ่ง

๑.๒ ทรัพย์สินที่ไม่อยู่ในความรับผิดชอบแห่งการบังคับคดี

ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง มาตรา ๒๘๔ กำหนดทรัพย์สิน
ของลูกหนี้ตามคำพิพากษาซึ่งไม่อยู่ในความรับผิดชอบแห่งการบังคับคดี ซึ่งเจ้าหน้าที่ตามคำพิพากษา

ไม่สามารถร้องขอให้เจ้าพนักงานบังคับคดียึดได้ ซึ่งเป็นบทคุ้มครองลูกหนี้ตามคำพิพากษา ซึ่งทรัพย์สินที่ไม่อยู่ในความรับผิดชอบแห่งการบังคับคดี ได้แก่

๑.๒.๑ เครื่องนุ่งห่มหลับนอนหรือเครื่องใช้ในครัวเรือนหรือเครื่องใช้สอยส่วนตัวโดยประมาณรวมกันราคาไม่เกิน ๕๐,๐๐๐ บาท ในกรณีที่ศาลเห็นสมควร ศาลจะกำหนดทรัพย์สินดังกล่าวที่มีราคาเกิน ๕๐,๐๐๐ บาท ให้เป็นทรัพย์สินที่ไม่ต้องอยู่ในความรับผิดชอบแห่งการบังคับคดีก็ได้ ทั้งนี้ โดยคำนึงถึงความจำเป็นตามฐานะของลูกหนี้ตามคำพิพากษา

๑.๒.๒ เครื่องมือหรือเครื่องใช้ที่จำเป็นในการเลี้ยงชีพหรือประกอบวิชาชีพ โดยประมาณรวมกันราคาไม่เกิน ๑๐๐,๐๐๐ บาท แต่ถ้าลูกหนี้ตามคำพิพากษามีคำขอโดยทำเป็นคำร้องต่อศาล ขออนุญาตยึดหน่วงและใช้เครื่องมือหรือเครื่องใช้อันจำเป็นเพื่อดำเนินการเลี้ยงชีพหรือการประกอบวิชาชีพ อันมีราคาเกินกว่าจำนวนราคาดังกล่าวแล้ว ให้ศาลมีอำนาจที่จะใช้ดุลพินิจอนุญาตหรือไม่อนุญาต ภายในบังคับแห่งเงื่อนไขตามที่ศาลเห็นสมควร

๑.๒.๓ วัตถุ เครื่องใช้ และอุปกรณ์ที่จำเป็นต้องใช้ทำหน้าที่แทน หรือช่วยอวัยวะของลูกหนี้ตามคำพิพากษา

๑.๒.๔ ทรัพย์สินอย่างใดที่โอนกันไม่ได้ตามกฎหมาย หรือตามกฎหมายย่อมไม่อยู่ในความรับผิดชอบแห่งการบังคับคดี

๑.๒.๕ ทรัพย์สินของลูกหนี้ตามคำพิพากษา อันมีลักษณะเป็นของส่วนตัวโดยแท้ เช่น หนังสือสำหรับวงศ์ตระกูลโดยเฉพาะ จดหมายหรือสมุดบัญชีต่าง ๆ

นอกจากนั้น ทรัพย์สินที่ไม่อยู่ในความรับผิดชอบแห่งการบังคับคดียังหมายรวมถึงทรัพย์สินของภรรยาหรือบุตรผู้เยาว์ของลูกหนี้ตามคำพิพากษา ซึ่งทรัพย์สินเช่นว่านี้ตามกฎหมายอาจถือได้ว่าเป็นทรัพย์สินของลูกหนี้ตามคำพิพากษาหรือเป็นทรัพย์สินที่อาจบังคับเอาชำระหนี้ตามคำพิพากษาได้

๒. การอายัดเงินในคดีแพ่ง

การอายัดเงินหรือทรัพย์สินในคดีแพ่งเป็นวิธีการบังคับคดีรูปแบบหนึ่ง ซึ่งไม่ใช่การบังคับเอาทรัพย์สินของลูกหนี้โดยตรง หากแต่เป็นการบังคับกับสิทธิเรียกร้องของลูกหนี้ตามคำพิพากษา โดยประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง มาตรา ๓๑๑ วรรค ๔ กำหนดให้เจ้าพนักงานบังคับคดีจะมีหนังสือหรือคำสั่งไปยังบุคคลภายนอกมิให้กระทำการโอนหรือชำระหนี้ให้แก่ลูกหนี้ตามคำพิพากษา แต่ให้ชำระให้แก่เจ้าพนักงานบังคับคดีแทนภายในระยะเวลาที่กำหนดไว้ เพื่อเจ้าพนักงานบังคับคดีจะได้ดำเนินการตามกฎหมาย เพื่อชำระหนี้ให้กับเจ้าหนี้ตามคำพิพากษาต่อไป นอกจากนั้น เจ้าพนักงานบังคับคดียังจะมีหนังสือหรือคำสั่งแจ้งการอายัดให้

ลูกหนี้ตามคำพิพากษาทราบ และให้ลูกหนี้ตามคำพิพากษางดเว้นการจำหน่ายสิทธิเรียกร้อง ตั้งแต่เมื่อเจ้าพนักงานบังคับคดีได้ส่งคำสั่งนั้นให้

ในการอายัดสิทธิเรียกร้องของลูกหนี้ตามคำพิพากษา ที่มีลักษณะเป็นรายงวด หรือเป็นครั้งคราว เช่น เงินเดือน ค่าจ้าง เบี้ยขยัน ค่าล่วงเวลา ฯลฯ เมื่อเจ้าพนักงานบังคับคดีได้แจ้งอายัดไปยังบุคคลภายนอกแล้ว ถือเป็นกรอายัดอย่างต่อเนื่อง ดังนั้น แม้จะพ้นระยะเวลาการบังคับคดี ๑๐ ปี นับแต่ศาลมีคำพิพากษาแล้วก็ตาม แต่หากหนี้ของเจ้าหนี้ตามคำพิพากษายังไม่ได้รับชำระจนครบจำนวน บุคคลภายนอกยังมีหน้าที่ต้องส่งเงิน ตามจำนวนที่กำหนดไว้ในหมายอายัด มายังเจ้าพนักงานบังคับคดีจนกว่าหนี้จะ ได้รับการชำระจนครบจำนวน

๒.๑ ขั้นตอนการอายัดเงิน ในคดีแพ่ง

๒.๑.๑ เมื่อลูกหนี้ตามคำพิพากษาไม่ปฏิบัติตามคำพิพากษา และเจ้าหนี้ตามคำพิพากษาได้ดำเนินการร้องต่อศาลขอให้ศาลออกหมายบังคับคดี แต่งตั้งเจ้าพนักงานบังคับคดีแล้ว เจ้าหนี้ตามคำพิพากษานำหมายบังคับคดี มาดำเนินการตั้งจำนวนขออายัดเงินของลูกหนี้ตามคำพิพากษา พร้อมหลักฐานตามที่กฎหมายกำหนด วางเงินทรองสำหรับค่าใช้จ่ายในการบังคับคดี อายัดเงินในคดีแพ่งจำนวนละ ๑,๕๐๐ บาท

๒.๑.๒ เมื่อเจ้าพนักงานบังคับคดีตรวจรับหมายบังคับคดีและคำขออายัดเงินแล้ว หากเห็นว่าหลักฐานถูกต้องครบถ้วน เจ้าพนักงานบังคับคดีก็จะมีคำสั่งอายัดเงิน และออกหนังสือแจ้งอายัดเงินไปยังบุคคลภายนอก และแจ้งลูกหนี้ตามคำพิพากษาทราบ และห้ามลูกหนี้ตามคำพิพากษามีให้จำหน่ายจ่ายโอนสิทธิเรียกร้องดังกล่าว

๒.๑.๓ เมื่อบุคคลภายนอกได้รับหนังสืออายัดแล้ว บุคคลภายนอกมีหน้าที่ต้องดำเนินการส่งเงินตามจำนวนที่อายัดมายังเจ้าพนักงานบังคับคดี ภายในระยะเวลาตามหนังสืออายัด ทั้งนี้ หากบุคคลภายนอกไม่สามารถส่งเงินตามหนังสืออายัดได้ไม่ว่าด้วยเหตุใดก็ตาม ให้รีบดำเนินการแจ้งเจ้าพนักงานบังคับคดีโดยด่วน อย่างไรก็ตาม ในกรณีที่บุคคลภายนอกปฏิเสธหนี้ตามหนังสืออายัดโดยสิ้นเชิง เจ้าพนักงานบังคับคดีจะมีหนังสือแจ้งให้โจทก์ทราบ ในกรณีที่บุคคลภายนอกไม่ปฏิเสธหนี้โดยสิ้นเชิง เจ้าพนักงานบังคับคดีจะมีหนังสือชี้แจงหรือเตือนไปยังบุคคลภายนอก ให้ดำเนินการส่งเงินที่อายัดไปตามหนังสืออายัด

ในกรณีที่บุคคลภายนอกไม่ส่งเงินที่อายัด โดยไม่แจ้งเหตุขัดข้องหรือปฏิเสธ เจ้าพนักงานบังคับคดีจะดำเนินการมีหนังสือแจ้งเตือนไปยังบุคคลภายนอก รายงานให้ศาลทราบ และขอให้ศาลเรียกบุคคลภายนอก ไปไต่สวนถึงเหตุผลที่ไม่ส่งเงินตามหนังสืออายัด และให้ส่งเงินที่อายัด ซึ่งศาลมีอำนาจตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง มาตรา ๓๑๒

วรรค ๒ ที่จะออกหมายบังคับคดีเพื่อดำเนินการบังคับคดีกับบุคคลภายนอก เสมือนว่าบุคคลดังกล่าว เป็นลูกหนี้ตามคำพิพากษา

๒.๑.๔ ในกรณีที่บุคคลภายนอกส่งเงินที่อายัดมายังเจ้าพนักงานบังคับคดี และเจ้าหนี้ตามคำพิพากษาขอรับเงิน ในคดี เจ้าพนักงานบังคับคดีจะต้องตรวจว่าลูกหนี้ตาม คำพิพากษาเป็นบุคคลล้มละลาย หรืออยู่ในระหว่างกระบวนการฟื้นฟูกิจการหรือไม่ นอกจากนั้น เจ้าพนักงานบังคับคดีจะต้องรอให้พ้นระยะเวลา ๑๔ วันซึ่งบุคคลภายนอกคดีซึ่งเป็นเจ้าหนี้ตาม คำพิพากษาของลูกหนี้ในคดีอื่นมีสิทธิร้องขอเฉลี่ยเงินที่อายัดดังกล่าวก่อน จึงจะนำเงินที่ได้รับจาก บุคคลภายนอกส่งกองคำนวณเพื่อดำเนินการจัดทำบัญชีรายรับ-จ่ายต่อไป

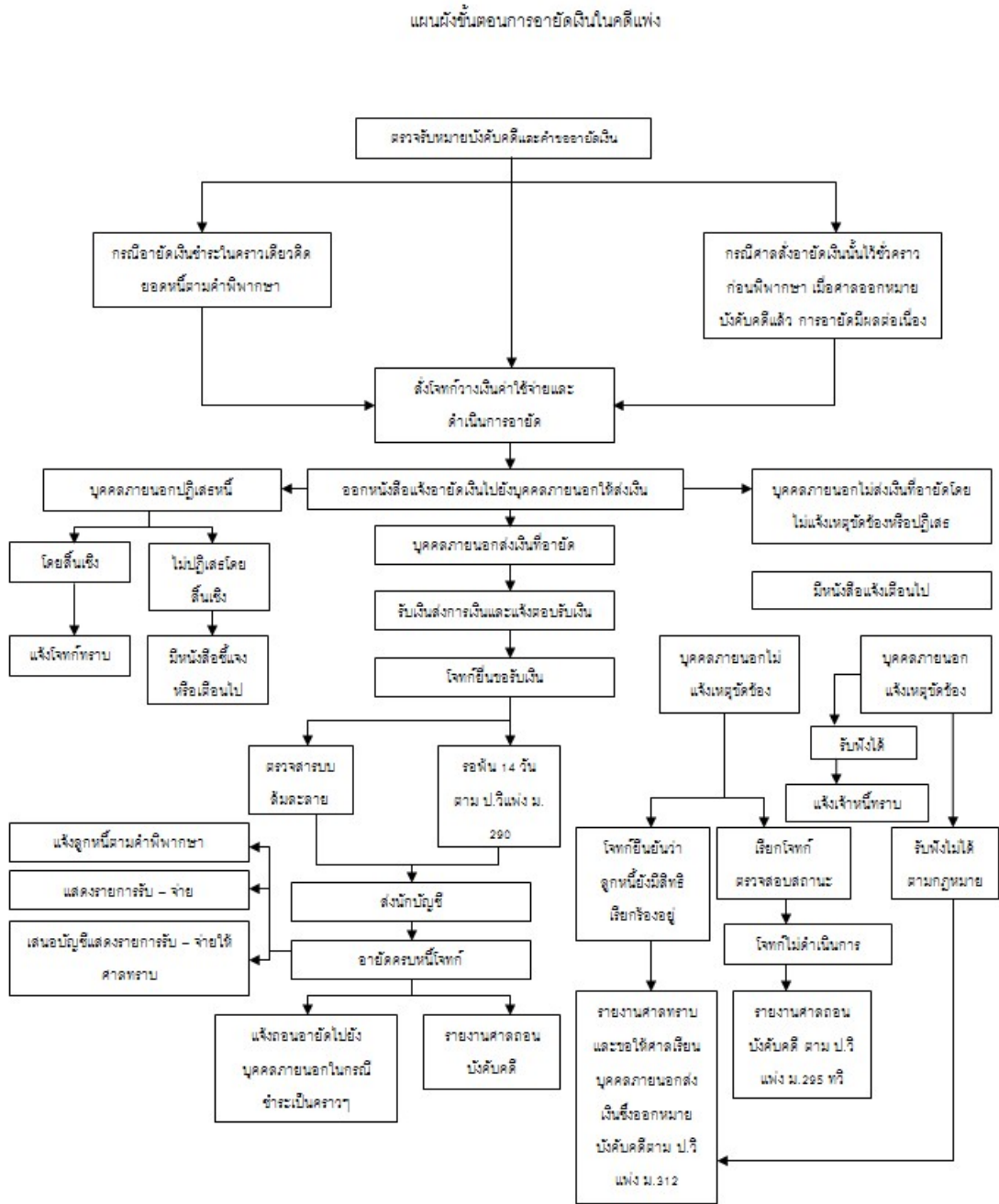
หลังจากนั้น เจ้าพนักงานบังคับคดีจะได้มีหนังสือแจ้งไปยัง เจ้าหนี้ตามคำพิพากษาและผู้มีส่วนได้เสีย ให้มาตรวจรับรองบัญชีภายในกำหนดเวลา โดยในกรณีที่ มีเงินเหลือคืนลูกหนี้ตามคำพิพากษา เจ้าพนักงานบังคับคดีจะแจ้งลูกหนี้ตามคำพิพากษา ให้มาตรวจ รับรองบัญชีด้วย¹⁵ ซึ่งหากเห็นว่าบัญชีดังกล่าวถูกต้อง กรมบังคับคดีก็จะดำเนินการจ่ายเงินให้กับ เจ้าหนี้ตามคำพิพากษา ทั้งนี้ หากมีเงินเหลือเจ้าพนักงานบังคับคดีก็จะจ่ายเงินให้กับลูกหนี้ตาม คำพิพากษา

ในกรณีที่เจ้าหนี้ตามคำพิพากษาเห็นว่าบัญชีดังกล่าวไม่ถูกต้อง ก็สามารถยื่นคำร้องคัดค้านต่อเจ้าพนักงานบังคับคดี ซึ่งเจ้าพนักงานบังคับคดีจะรอการจ่ายเงิน จนกว่าคดีจะถึงที่สุด

๒.๑.๕ เมื่อบุคคลภายนอกส่งเงินตามหนังสืออายัดครบจำนวนหนี้ตาม คำพิพากษาแล้ว เจ้าพนักงานบังคับคดีจะดำเนินการถอนอายัด และแจ้งให้บุคคลภายนอกทราบ และถอนการบังคับคดี โดยรายงานต่อศาลที่ออกหมายบังคับคดีต่อไป

---

¹⁵ แนวทางปฏิบัติเกี่ยวกับการทำบัญชีแสดงรายรับ-จ่ายเงินในคดีแพ่ง ลงวันที่ ๒๗

แผนภาพที่ ๒ ขั้นตอนการอายัดเงินในคดีแพ่ง

๒.๒ สิทธิเรียกร้องของลูกหนี้ตามคำพิพากษาที่อายัดได้

สิทธิเรียกร้องของลูกหนี้ตามคำพิพากษาที่เจ้าหน้าที่ตามคำพิพากษาสามารถร้องขอให้เจ้าพนักงานบังคับคดีอายัดได้ ได้แก่¹⁶

¹⁶ แนวปฏิบัติเกี่ยวกับการอายัดทรัพย์สิน ลงวันที่ ๒๓ กรกฎาคม ๒๕๕๑ ข้อ ๒

๒.๒.๑ เงินเดือน ค่าจ้าง หรือรายได้อื่นที่มีลักษณะจ่ายเพื่อตอบแทนการทำงานเป็นรายเดือน आयัดให้ตามที่ขอ แต่ไม่เกินอัตราร้อยละ ๓๐ ของจำนวนเงินเดือนที่ลูกหนี้ตามคำพิพากษามีสิทธิได้รับก่อนหักรายจ่ายอื่น แต่ทั้งนี้ เงินส่วนที่ไม่ได้ आयัดในขณะนั้นต้องคงเหลือไม่น้อยกว่า ๑๐,๐๐๐ บาท อย่างไรก็ตาม การพิจารณาสั่ง आयัดเงินเดือนของลูกหนี้ตามคำพิพากษา เพื่อชำระค่าเลี้ยงดูในคดีของศาลเยาวชนและครอบครัว ให้เป็นไปตามคำพิพากษาหรือคำสั่งของศาล

๒.๒.๒ เบี้ยขยัน ค่าล่วงเวลา หรือรายได้อื่นที่มีลักษณะจ่ายเพื่อตอบแทนการทำงานเป็นครั้งคราว आयัดให้ตามที่ขอ แต่ไม่เกินอัตราร้อยละ ๓๐ ของจำนวนที่มีสิทธิได้รับ

๒.๒.๓ เงินโบนัส आयัดให้ตามที่ขอ แต่ไม่เกินอัตราร้อยละ ๕๐ ของจำนวนที่ลูกหนี้ตามคำพิพากษามีสิทธิได้รับ

๒.๒.๔ เงินคราวเดียว आयัดให้ตามที่ขอ แต่ไม่เกินจำนวนหนี้ตามหมายบังคับคดี เว้นแต่ศาลจะมีคำสั่งเป็นอย่างอื่น หรือมีกฎหมายบัญญัติไว้

๒.๒.๕ เงินปันผล เงินเฉลี่ยคืน आयัดให้ตามที่ขอ โดยหากเจ้าหนี้ตามคำพิพากษาไม่ได้ระบุให้อายัดเฉพาะปีใดปีหนึ่ง ให้เจ้าพนักงานบังคับคดีอายัดเป็นประจำทุกปีจนกว่าจะครบหนี้

๒.๒.๖ เงินค่าหุ้น เงินลงหุ้น ของสหกรณ์ออมทรัพย์ आयัดให้ตามที่ขอ โดยระบุให้บุคคลภายนอกผู้รับคำสั่ง आयัดส่งเงินเมื่อลูกหนี้ตามคำพิพากษาสิ้นสมาชิกภาพ

๒.๒.๗ เงินฝากในบัญชีสถาบันการเงิน

๒.๒.๘ ค่าเช่าทรัพย์สิน

๒.๒.๙ ค่างวดงานตามสัญญาจ้างงาน¹⁷

ในกรณีที่ลูกหนี้ตามคำพิพากษามีภาระค่าใช้จ่ายเป็นจำนวนมาก หรือมีความจำเป็นทางเศรษฐกิจ และมีความประสงค์ในการขอลดเงินที่ आयัด ก็สามารถดำเนินการยื่นคำร้องต่อเจ้าพนักงานบังคับคดี เพื่อขอลด आयัดเงินเดือนหรือค่าจ้างได้ โดยสามารถขอลดได้ไม่เกินร้อยละ ๕๐ ของจำนวนที่ आयัดไว้เดิม ทั้งนี้ หากเจ้าพนักงานบังคับคดีมีคำสั่งอย่างหนึ่งอย่างใดแล้ว ลูกหนี้ตามคำพิพากษาหรือเจ้าหนี้ตามคำพิพากษาไม่เห็นชอบกับคำสั่งดังกล่าว สามารถร้องขอต่อศาล เพื่อขอให้ศาลกำหนดจำนวนเงินที่ आयัดใหม่ได้

---

¹⁷ เอกสาร โครงการเผยแพร่ความรู้ด้านการบังคับคดีและภารกิจกรมบังคับคดี ประจำปี พ.ศ. ๒๕๕๖, กรมบังคับคดี กระทรวงยุติธรรม

๒.๓ สิทธิเรียกร้องของลูกหนี้ตามคำพิพากษาที่ไม่อยู่ในความรับผิดชอบแห่ง การบังคับคดี

ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง มาตรา ๒๘๖ กำหนดสิทธิเรียกร้องของลูกหนี้ตามคำพิพากษาที่ไม่อยู่ในความรับผิดชอบแห่งการบังคับคดี ได้แก่

๒.๓.๑ เบี้ยเลี้ยงชีพซึ่งกฎหมายกำหนดไว้และเงินรายได้เป็นคราว ๆ อันบุคคลภายนอกได้ยกให้เพื่อเลี้ยงชีพ เป็นจำนวนรวมกันไม่เกินเดือนละ ๑๐,๐๐๐ บาท หรือตามจำนวนที่ศาลเห็นสมควร

๒.๓.๒ เงินเดือน ค่าจ้าง บำนาญ บำเหน็จ เบี้ยหวัด หรือรายได้อื่นในลักษณะเดียวกันของข้าราชการ เจ้าหน้าที่ หรือลูกจ้างในหน่วยราชการ และเงินสงเคราะห์ บำนาญ หรือบำเหน็จที่หน่วยราชการได้จ่ายให้แก่คู่สมรสหรือญาติที่ยังมีชีวิตของบุคคลเหล่านั้น

๒.๓.๓ เงินเดือน ค่าจ้าง บำนาญ ค่าชดใช้ เงินสงเคราะห์ หรือรายได้อื่นในลักษณะเดียวกันของพนักงาน ลูกจ้าง หรือคนงาน นอกจากที่กล่าวไว้ใน ๒) ที่นายจ้างจ่ายให้แก่บุคคลเหล่านั้น หรือคู่สมรส หรือญาติที่ยังมีชีวิตของบุคคลเหล่านั้น เป็นจำนวนรวมกันไม่เกินเดือนละ ๑๐,๐๐๐ บาท หรือตามจำนวนที่ศาลเห็นสมควร

๒.๓.๔ เงินฉापนกิจสงเคราะห์ที่ลูกหนี้ตามคำพิพากษาได้รับอันเนื่องมาแต่ความตายของบุคคลอื่นเป็นจำนวนตามที่จำเป็นในการดำเนินการฉापนกิจศพตามฐานะของผู้ตายที่ศาลเห็นสมควร

นอกจากนั้น สิทธิเรียกร้องอื่นๆ ของลูกหนี้ตามคำพิพากษาที่ไม่อยู่ในความรับผิดชอบแห่งการบังคับคดีซึ่งเจ้าหนี้ตามคำพิพากษาไม่สามารถร้องขอให้เจ้าพนักงานบังคับคดีอายัดได้ยังรวมถึง เงินกองทุนบำเหน็จบำนาญข้าราชการ เงินกองทุนสำรองเลี้ยงชีพ ค่ารักษาพยาบาลที่ลูกหนี้มีสิทธิได้รับจากสำนักงานประกันสังคม เงินที่ลูกหนี้มีสิทธิได้รับจากสถานทูต¹⁸ เงินตามสัญญากู้ยืมที่ลูกหนี้ตามคำพิพากษาทำไว้กับผู้ให้กู้ และสิทธิเรียกร้องซึ่งยังไม่แน่นอนว่าลูกหนี้ตามคำพิพากษามีสิทธิได้รับหรือไม่ เช่น เงินที่ลูกหนี้ตามคำพิพากษามีสิทธิจะได้รับจากการตายของเจ้ามรดกในฐานะผู้รับประโยชน์จากกรรมกรรมประกันชีวิตซึ่งผู้เอาประกันยังมีชีวิตอยู่ หรือเงินสงเคราะห์ซึ่งเกิดจากการถึงแก่กรรมของลูกหนี้ตามคำพิพากษาซึ่งเป็นสิทธิเรียกร้องของทายาทโดยตรง¹⁹

¹⁸ เอกสาร โครงการเผยแพร่ความรู้ด้านการบังคับคดีและภารกิจกรมบังคับคดี ประจำปี พ.ศ. ๒๕๕๖, กรมบังคับคดี กระทรวงยุติธรรม

¹⁹ แนวปฏิบัติเกี่ยวกับการอายัดทรัพย์สิน ลงวันที่ ๒๓ กรกฎาคม ๒๕๕๑ ข้อ ๖.๓

๓. การจำหน่ายทรัพย์สินในคดีแพ่ง

การจำหน่ายทรัพย์สินเป็นขั้นตอนหนึ่งในการบังคับคดีตามคำพิพากษาหรือคำสั่งของศาล ซึ่งเจ้าพนักงานบังคับคดีดำเนินการตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง ภาค ๔ วิธีการบังคับคดีเพื่อให้เป็นไปตามคำพิพากษาหรือคำสั่งของศาล โดยเจ้าพนักงานบังคับคดีมีอำนาจในฐานะตัวแทนของเจ้าหนี้ตามคำพิพากษาของศาลที่จะนำทรัพย์สินของลูกหนี้ตามคำพิพากษาที่ยึดไว้ออกขายทอดตลาด ซึ่งตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง มาตรา ๓๐๘ กำหนดให้เจ้าพนักงานบังคับคดีดำเนินการขายทอดตลาดตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ กฎกระทรวงว่าด้วยการขายทอดตลาด และตามข้อกำหนดซึ่งศาลระบุไว้ในคำสั่งอนุญาตให้ขายทอดตลาดทรัพย์สินถ้าหากมี โดยเจ้าพนักงานบังคับคดีจะขายทรัพย์สินให้กับผู้ที่เสนอราคาสูงสุดที่เจ้าพนักงานบังคับคดีเห็นว่าเป็นราคาที่สมควรขายได้

ในคดีที่เป็นหนี้เงินเมื่อลูกหนี้ตามคำพิพากษาไม่ชำระหนี้ภายในกำหนดระยะเวลาตามคำบังคับตามคำพิพากษาแล้ว เมื่อเจ้าพนักงานบังคับคดีได้มีการยึดทรัพย์สินของลูกหนี้ตามคำพิพากษาแล้ว ไม่ว่าจะเป็นสังหาริมทรัพย์หรืออสังหาริมทรัพย์ ก็จะดำเนินการขออนุญาตศาลขายทอดตลาดทรัพย์สินนั้น เพื่อนำเงินมาชำระให้กับเจ้าหนี้ตามคำพิพากษาต่อไป โดยในระหว่างที่ทรัพย์สินของลูกหนี้ตามคำพิพากษาถูกยึดเอาไว้วันนั้น ลูกหนี้ตามคำพิพากษาแม้จะยังมีกรรมสิทธิ์ในทรัพย์สินดังกล่าวอยู่ แต่ก็ตกอยู่ภายใต้การบังคับคดีของเจ้าพนักงานบังคับคดี ทำให้ไม่สามารถจำหน่ายจ่ายโอนทรัพย์สินดังกล่าวได้ และไม่สามารถนำทรัพย์สินดังกล่าวไปใช้ก่อให้เกิดประโยชน์ในทางเศรษฐกิจได้เต็มที่ ตัวอย่างเช่น ในกรณีที่ลูกหนี้ตามคำพิพากษาถูกยึดโรงงานอุตสาหกรรม หากโรงงานดังกล่าวเป็นที่สนใจของนักลงทุนต่างชาติที่ต้องการมาซื้อกิจการ ลูกหนี้ตามคำพิพากษาก็ไม่สามารถขายโรงงานดังกล่าวให้กับนักลงทุนชาวต่างชาติเพื่อนำโรงงานไปใช้ประกอบการให้เกิดผลประโยชน์สูงสุดทางธุรกิจต่อไปได้

การขายทอดตลาดทรัพย์สินจึงมีความสำคัญยิ่ง ๒ ประการ คือ ในแง่ของการอำนวยความสะดวก การขายทอดตลาดถือเป็นกลไกทำให้ทรัพย์สินของลูกหนี้ตามคำพิพากษาที่ถูกยึดแปลงเป็นเงินเพื่อนำไปชำระหนี้ให้กับเจ้าหนี้ตามคำพิพากษา ซึ่งหากทรัพย์สินของลูกหนี้ตามคำพิพากษาสามารถขายได้เงินท่วมจำนวนหนี้ เจ้าพนักงานบังคับคดีก็จะนำเงินจากการขายทรัพย์สินไปชำระหนี้ให้กับเจ้าหนี้ตามคำพิพากษาอันจะทำให้หนี้ตามคำพิพากษาระงับ และชำระค่าธรรมเนียมที่เกี่ยวข้องกับการบังคับคดี สำหรับเงินส่วนที่เหลือก็จะจ่ายคืนให้กับลูกหนี้ตามคำพิพากษา ทำให้ลูกหนี้ตามคำพิพากษานำเงินจำนวนดังกล่าวไปใช้ประโยชน์ต่อไปได้ และหากมองในแง่ของเศรษฐกิจแล้ว การขายทอดตลาดถือเป็นกลไกและขั้นตอนที่สำคัญในการ

บังคับคดีแพ่ง ที่จะทำให้ทรัพย์สินที่ตกอยู่ภายใต้การบังคับคดีของเจ้าพนักงานบังคับคดีถูกผลักดันออกไปสู่ระบบเศรษฐกิจ และถูกนำไปใช้ประโยชน์สูงสุดต่อไป

การขายทอดตลาดทรัพย์สินของกรมบังคับคดีถือเป็นการจัดการเกี่ยวกับทรัพย์สินที่ได้ยึดไว้ ซึ่งประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่งสามารถแบ่งการจัดการเกี่ยวกับทรัพย์สินที่เจ้าพนักงานบังคับคดียึดไว้ได้ ๒ ประการ ได้แก่

๑. กรณีที่ยึดทรัพย์แล้วไม่จำเป็นต้องเอาทรัพย์นั้นออกขายทอดตลาด เป็นกรณีตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง มาตรา ๓๐๗ กล่าวคือ ในกรณีที่ลูกหนี้ตามคำพิพากษามีรายได้ประจำปีจากอสังหาริมทรัพย์ เช่น การนำอสังหาริมทรัพย์ออกให้ผู้อื่นเช่า รายได้จากการประกอบอุตสาหกรรม พาณิชยกรรม หรือกิจการอื่นใด เพื่อยังชีพหรือชำระหนี้ตามคำพิพากษา พร้อมด้วยค่าเช่าธรรมเนียมในการฟ้องร้องคดีและในการบังคับคดีแล้ว โดยเมื่อลูกหนี้ตามคำพิพากษา ร้องขอหรือเมื่อศาลเห็นสมควร ศาลอาจมีคำสั่งตั้งผู้จัดการอสังหาริมทรัพย์หรือการประกอบกิจการเหล่านั้นทั้งหมดหรือแต่บางส่วนต่อเจ้าพนักงานบังคับคดีภายในเวลาที่ศาลกำหนด ซึ่งหากเป็นเช่นนี้แล้ว ก็จะทำให้เจ้าหนี้ตามคำพิพากษาได้รับชำระหนี้ครบถ้วน โดยเจ้าพนักงานบังคับคดีไม่มีความจำเป็นต้องขายทอดตลาดทรัพย์สินของลูกหนี้ตามคำพิพากษา และเมื่อมีการชำระหนี้ครบถ้วนแล้ว ก็จะทำให้ทรัพย์สินของลูกหนี้ตามคำพิพากษาหลุดพ้นจากการบังคับคดี และสามารถนำไปใช้ประโยชน์ได้ต่อไป

๒. กรณีที่ยึดทรัพย์แล้วมีการขายทอดตลาด ซึ่งตามระเบียบกระทรวงยุติธรรมว่าด้วยการบังคับคดีของเจ้าพนักงานบังคับคดี พ.ศ. ๒๕๒๒ จำแนกการขายทรัพย์สินออกเป็น ๒ ประเภท ได้แก่

๒.๑ การประมูลทรัพย์สิน เป็นการกระทำโดยอาศัยอำนาจตามคำพิพากษาหรือคำสั่งของศาล ซึ่งส่วนใหญ่เป็นกรณีสำหรับคดีฟ้องแบ่งกรรมสิทธิ์ร่วมของเจ้าของรวม หรือการฟ้องแบ่งสินสมรสระหว่างสามีภรรยา หรือการฟ้องแบ่งมรดก ซึ่งศาลจะกำหนดวิธีการและผู้มีสิทธิเข้าประมูลราคาไว้ในคำพิพากษาหรือคำสั่งของศาล ซึ่งหากคู่ความไม่สามารถกระทำได้ มีการคัดค้านการประมูล หรือการประมูลไม่สามารถตกลงกันได้ ก็ให้ดำเนินการขายทอดตลาดทรัพย์สิน²⁰

๒.๒ การขายทอดตลาดทรัพย์สิน เป็นการขายทรัพย์สินโดยเจ้าพนักงานบังคับคดีเป็นผู้ดำเนินการทอดตลาดทรัพย์สินที่ยึดได้ ซึ่งเจ้าพนักงานบังคับคดีอาศัยอำนาจตาม

---

²⁰ เอกสาร โครงการเผยแพร่ความรู้ด้านการบังคับคดีและภารกิจกรมบังคับคดี ประจำปี พ.ศ. ๒๕๕๖, กรมบังคับคดี กระทรวงยุติธรรม

ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่งและพาณิชย์ ภาค ๔ ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์
ระเบียบกระทรวงยุติธรรม กฎกระทรวงยุติธรรมกำหนดหลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขในการ
ขายทอดตลาด ตลอดจนระเบียบคำสั่งอื่นๆ ที่เกี่ยวข้องของกรมบังคับคดี

การจำหน่ายทรัพย์สินในคดีแพ่งที่เป็นอสังหาริมทรัพย์สามารถแยกพิจารณา
ออกได้เป็น ๓ ขั้นตอน ได้แก่ ขั้นตอนก่อนขายทอดตลาดทรัพย์สิน ขั้นตอนในการขายทอดตลาด
ทรัพย์สิน และขั้นตอนภายหลังการขายทอดตลาดทรัพย์สิน สรุปสาระสำคัญ ดังนี้

๓.๑ ขั้นตอนก่อนการขายทอดตลาดทรัพย์สิน

๓.๑.๑ ภายหลังจากที่เจ้าพนักงานบังคับคดีได้ยึดทรัพย์สินของลูกหนี้
ตามคำพิพากษา และขออนุญาตศาลขายทอดตลาดแล้ว จำนวนคดีดังกล่าวจะถูกส่งมายังกอง
จำหน่ายทรัพย์สิน โดยจะมีการตรวจสอบความถูกต้องของการยึดทรัพย์สินและคำสั่งศาลอนุญาตขาย
ทอดตลาดอีกครั้ง รวมถึงตรวจสอบว่าลูกหนี้ตามคำพิพากษาเป็นบุคคลล้มละลายหรือไม่ และ
ในกรณีที่เป็นนิติบุคคล จะตรวจสอบว่านิติบุคคลนั้นอยู่ระหว่างการฟื้นฟูกิจการลูกหนี้ ตาม
พระราชบัญญัติล้มละลายหรือไม่ ซึ่งหากตรวจสอบไม่พบแล้ว ก็จะดำเนินการพิมพ์ประกาศขาย
ทอดตลาดทรัพย์สินนั้น

๓.๑.๒ การพิมพ์ประกาศขายทอดตลาดทรัพย์สินจะแสดงรายละเอียด
เกี่ยวกับทรัพย์สินที่จะขาย กำหนดเวลา และวิธีการขายทอดตลาด ซึ่งประมวลกฎหมายวิธีพิจารณา
ความแพ่งและพาณิชย์ กำหนดให้ประกาศขายทอดตลาดต้องกำหนดรายละเอียดให้เป็นไปตาม
กฎหมาย ระเบียบ คำสั่งของกรมบังคับคดี โดยประกาศขายทอดตลาดของกรมบังคับคดี มี
สาระสำคัญที่ระบุไว้ดังนี้²¹

๓.๑.๒.๑ เป็นแบบฟอร์มที่ดีพิมพ์ในราชกิจจานุเบกษา
แบ่งออกเป็น ๕ ประเภท ได้แก่ การขายทอดตลาดที่ดิน การขายทอดตลาดที่ดินพร้อมสิ่งปลูกสร้าง
การขายทอดตลาดห้องชุด การขายทอดตลาดสิ่งปลูกสร้าง และการขายทอดตลาดทรัพย์สิน

๓.๑.๒.๒ แสดงรายละเอียดเกี่ยวกับทรัพย์สินที่จะขาย ซึ่งมี
รายละเอียดที่กำหนดไว้แตกต่างกันตามทรัพย์สินแต่ละประเภท เช่น ชื่อเจ้าของทรัพย์สินโดยเกี่ยวข้องกับ
คดีอย่างไร ผู้สั่งให้ขาย เวลาและสถานที่ที่จะขายทรัพย์สิน ชื่อ ประเภท ลักษณะ จำนวน ขนาด ของ
ทรัพย์สิน ถ้าเป็นที่ดินก็ต้องแจ้งเนื้อที่เขตกว้างยาวและที่ตั้งของที่ดิน

๓.๑.๒.๓ กำหนดวันเวลาในการขายทอดตลาดจำนวนทั้งสิ้น ๖ นัด

---

²¹ ประกาศอธิบดีกรมบังคับคดี เรื่อง แบบประกาศขายทอดตลาด (ฉบับที่ ๕) ประกาศ
ณ วันที่ ๒๗ กุมภาพันธ์ ๒๕๕๗

๓.๑.๒.๔ ระบุให้ผู้มีส่วนได้เสียในการขายทอดตลาดต้องไปดูแลการขายทรัพย์สินตามกำหนดนัดทุกนัด และกำหนดผลว่าหากไม่ไปดูแลการขายทอดตลาด จะถือว่าไม่ติดใจคัดค้านราคาที่มีผู้เสนอ และไม่มีสิทธิคัดค้านราคาอีกต่อไป อีกทั้งถือว่าบุคคลนั้นทราบกำหนดนัดและสถานที่ขายทรัพย์สินในนัดต่อไปด้วย

๓.๑.๒.๕ ในกรณีขายอสังหาริมทรัพย์ เป็นการขายแบบปลอดจำนอง หรือขายแบบมีการจำนองติดทรัพย์สินไป

๓.๑.๒.๖ เมื่อไขการเข้าสู่ราคาว่าผู้เข้าสู่ราคาต้องวางหลักประกันไม่ว่าจะเป็นเงินสด แคชเชียร์เช็ค หรือหนังสือค้ำประกันของธนาคาร โดยไม่มีเงื่อนไข เป็นจำนวนเงินเท่าใด เว้นแต่ผู้เข้าสู่ราคานั้นเป็นผู้มีสิทธิขอหักส่วนได้ใช้แทน เช่น ผู้มีสิทธิขอหักส่วนได้ใช้แทนราคาซื้อ ประเภทผู้ซื้อประเภทผู้มีชื่อในเอกสารสิทธิร่วมกับลูกหนี้ตามคำพิพากษา หรือผู้มีส่วนได้จากกองมรดกตามคำพิพากษา ผู้มีสิทธิขอหักส่วนได้ใช้แทนราคาซื้อ ประเภทเจ้าหนี้บุริมสิทธิเหนือทรัพย์สินที่ขายตามคำชี้ขาดของศาล และคู่สมรสที่ศาลมีคำสั่งอนุญาตให้กันส่วนแล้ว

ในส่วนของเงินหลักประกันในการเข้าสู่ราคาทรัพย์สินกรมบังคับคดีได้กำหนดอัตราเงินหลักประกันเอาไว้ในกฎกระทรวงกำหนดหลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขในการขายทอดตลาด (ฉบับที่ ๓) พ.ศ. ๒๕๕๗ โดยคิดจากราคาประเมิน ซึ่งเป็นราคาเริ่มต้นในการขายทอดตลาด ดังนี้^{๒๒}

(๑) ทรัพย์สินที่มีราคาประเมินไม่เกิน ๕๐๐,๐๐๐ บาท ให้ผู้อำนวยการสำนักงานบังคับคดีส่วนย่อย ใช้ดุลพินิจกำหนดให้วางหลักประกันตามที่เห็นสมควร โดยหลักประกันที่พึงกำหนดนั้นควรมีจำนวนไม่น้อยกว่าร้อยละ ๕ ของราคาประเมิน

(๒) ทรัพย์สินที่มีราคาประเมินเกิน ๕๐๐,๐๐๐ บาท แต่ไม่เกิน ๑,๐๐๐,๐๐๐ บาท ให้วางหลักประกันจำนวน ๕๐,๐๐๐ บาท

(๓) ทรัพย์สินที่มีราคาประเมินเกิน ๑,๐๐๐,๐๐๐ บาท แต่ไม่เกิน ๕,๐๐๐,๐๐๐ บาท ให้วางหลักประกันจำนวน ๒๕๐,๐๐๐ บาท

(๔) ทรัพย์สินที่มีราคาประเมินเกิน ๕,๐๐๐,๐๐๐ บาท แต่ไม่เกิน ๑๐,๐๐๐,๐๐๐ บาท ให้วางหลักประกันจำนวน ๕๐๐,๐๐๐ บาท

(๕) ทรัพย์สินที่มีราคาประเมินเกิน ๑๐,๐๐๐,๐๐๐ บาท แต่ไม่เกิน ๒๐,๐๐๐,๐๐๐ บาท ให้วางหลักประกันจำนวน ๑,๐๐๐,๐๐๐ บาท

---

^{๒๒} กฎกระทรวงกำหนดหลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขในการขายทอดตลาด (ฉบับที่ ๓) พ.ศ. ๒๕๕๗ ลงวันที่ ๑๓ กุมภาพันธ์ ๒๕๕๗ ข้อ ๑

(๖) ทรัพย์สินที่มีราคาประเมินเกิน ๒๐,๐๐๐,๐๐๐ บาท แต่ไม่เกิน ๕๐,๐๐๐,๐๐๐ บาท ให้วางหลักประกันจำนวน ๒,๕๐๐,๐๐๐ บาท

(๗) ทรัพย์สินที่มีราคาประเมินเกิน ๕๐,๐๐๐,๐๐๐ บาท แต่ไม่เกิน ๑๐๐,๐๐๐,๐๐๐ บาท ให้วางหลักประกันจำนวน ๕,๐๐๐,๐๐๐ บาท

(๘) ทรัพย์สินที่มีราคาประเมินเกิน ๑๐๐,๐๐๐,๐๐๐ บาท แต่ไม่เกิน ๒๐๐,๐๐๐,๐๐๐ บาท ให้วางหลักประกันจำนวน ๑๐,๐๐๐,๐๐๐ บาท

(๙) ทรัพย์สินที่มีราคาประเมินเกิน ๒๐๐,๐๐๐,๐๐๐ บาท ให้เจ้าพนักงานบังคับคดีเสนออธิบดีหรือผู้ได้รับมอบหมายเป็นผู้พิจารณากำหนด

๓.๑.๒.๓) ราคาเริ่มต้นสำหรับการขาย ซึ่งกำหนดโดยเจ้าพนักงานบังคับคดี ตามประกาศคณะกรรมการกำหนดหลักเกณฑ์ในการกำหนดราคาเริ่มต้นและราคาที่เหมาะสมขายทอดตลาดและราคาประเมินอ้างอิง ทั้งนี้ ในการกำหนดราคาเริ่มต้นของการขายทรัพย์สินในนัดแรก จะเท่ากับราคาประเมินอ้างอิง และเจ้าพนักงานบังคับคดีจะปรับลดราคาเริ่มต้นของการขายลงร้อยละ ๑๐ ในแต่ละครั้ง กล่าวคือ นัดที่ ๒ ราคาเริ่มต้นขาย คือร้อยละ ๙๐ ของราคาประเมินอ้างอิง นัดที่ ๓ ราคาเริ่มต้นขาย คือร้อยละ ๘๐ ของราคาประเมินอ้างอิง นัดที่ ๔ ราคาเริ่มต้นขาย คือร้อยละ ๗๐ ของราคาประเมินอ้างอิง อย่างไรก็ตาม ราคาเริ่มต้นขายจะไม่น้อยกว่าร้อยละ ๗๐ ของราคาประเมินอ้างอิง ดังนั้น ในนัดที่ ๕ และ ๖ ราคาเริ่มต้นขายจะอยู่ที่ร้อยละ ๗๐ ของราคาประเมินอ้างอิง ดังเช่นนัดที่ ๔

๓.๑.๒.๔) ข้อสัญญา และเงื่อนไขในการชำระราคาทรัพย์สิน

๓.๑.๒.๕) กำเตือนผู้ซื้อทรัพย์สินว่าผู้ซื้อต้องมีหน้าที่ตรวจสอบรายละเอียดเกี่ยวกับทรัพย์สิน และการดำเนินการในกรณีการมอบอำนาจให้บุคคลอื่นเข้าสู่ราคาแทน

๓.๑.๓) เมื่อพิมพ์ประกาศขายทอดตลาดแล้วเสร็จก็ต้องส่งประกาศขายทอดตลาดให้แก่ผู้มีส่วนได้เสียในการบังคับคดีในทรัพย์สินที่จะขายทราบ และปิดประกาศขายทอดตลาดไว้ ณ กรมบังคับคดี สำนักงานบังคับคดีจังหวัด หรือสำนักงานบังคับคดีจังหวัดสาขาที่มีการขายทอดตลาดทรัพย์สินนั้น

๓.๑.๔) ภายหลังจากส่งประกาศขายทอดตลาดทรัพย์สิน ให้บุคคลที่เกี่ยวข้องกับทรัพย์สินที่ถูกบังคับคดีแล้ว เจ้าพนักงานบังคับคดีเจ้าของสำนวน ต้องมีการตรวจสอบการส่งประกาศขายทอดตลาดทรัพย์สิน ว่าได้ดำเนินการถูกต้องหรือไม่ เพื่อให้การส่งประกาศขายมีผลสมบูรณ์ตามกฎหมาย

๓.๒ ขั้นตอนในการขายทอดตลาดทรัพย์สิน

๓.๒.๑ ก่อนวันที่มีการขายทอดตลาดทรัพย์สิน เจ้าหน้าที่ผู้รับผิดชอบในการขายทอดตลาดจัดทำเอกสารที่เกี่ยวข้องกับการขายทอดตลาดทรัพย์สินในวันนั้น ได้แก่ บัญชีแสดงราคาเริ่มต้นและผลการขายที่ผ่านมา รายการทรัพย์สินที่มีการขายในวันนั้นและรายการที่งดขายรวมกันนัด และบัญชีกำหนดราคาหลักประกันและเลขหมายป้าย แล้วปิดประกาศ ณ สถานที่ขายทอดตลาดก่อนทำการขาย รวมถึงนำลงประกาศในเว็บไซต์ของสำนักงานบังคับคดีที่มีการขายทอดตลาดทรัพย์สินนั้นๆ²³

๓.๒.๒ เจ้าหน้าที่ผู้รับผิดชอบในการขายทอดตลาด ให้ผู้มีส่วนได้เสียในการบังคับคดี ลงชื่อในรายชื่อผู้มีส่วนได้เสียในการบังคับคดีที่มาดูแลการขาย และรายชื่อผู้เสนอราคาสูงสุด พร้อมทั้งรับป้ายสำหรับผู้มีส่วนได้เสียในการบังคับคดี เพื่อดูแลการขายและการคัดค้านราคา²⁴

๓.๒.๓ ผู้ประสงค์จะเข้าเสนอราคาทุกรายต้องลงทะเบียนในแบบลงทะเบียนของกรมบังคับคดีและวางหลักประกันในการสู้ราคาก่อนการเข้าประมูลทรัพย์สินทุกครั้ง ยกเว้นผู้มีสิทธิขอหักส่วนได้ใช้แทน ผู้ถือกรรมสิทธิ์ร่วม หรือคู่สมรสที่ศาลอนุญาตให้กันส่วนแล้ว แต่ต้องแจ้งความประสงค์ที่จะเข้าเสนอราคา ต่อเจ้าหน้าที่ผู้ดูแลผู้มีส่วนได้เสียในการบังคับคดี²⁵

๓.๒.๔ เจ้าหน้าที่ผู้รับผิดชอบการขายทอดตลาด จะดำเนินการตรวจล้มละลายแก่ผู้มีส่วนได้เสียในการบังคับคดี หรือผู้เข้าประมูลทรัพย์สิน²⁶

๓.๒.๕ ในกรณีที่ทรัพย์สินที่จะขายทอดตลาดเป็นอสังหาริมทรัพย์ หรือเป็นสังหาริมทรัพย์มีทะเบียน เจ้าพนักงานบังคับคดีจะตรวจสอบจำนวนคดีว่า เจ้าหนี้ตามคำพิพากษาได้มีการตรวจสอบความถูกต้องตามกฎหมายของทะเบียน หรือเอกสารแสดงกรรมสิทธิ์หรือสิทธิครอบครอง และภาระติดพันของทรัพย์สินนั้นในขั้นตอนการยึดทรัพย์สินแล้วหรือไม่ หากปรากฏว่ายัง

---

²³ แนวทางปฏิบัติเกี่ยวกับการขายทอดตลาดทรัพย์สิน ที่ ยช ๐๕๒๔/ว๑๐ ลงวันที่ ๒๐ มีนาคม ๒๕๕๖ ข้อ ๑.๓

²⁴ แนวทางปฏิบัติเกี่ยวกับการขายทอดตลาดทรัพย์สิน ที่ ยช ๐๕๒๔/ว๑๐ ลงวันที่ ๒๐ มีนาคม ๒๕๕๖ ข้อ ๑.๕

²⁵ แนวทางปฏิบัติเกี่ยวกับการขายทอดตลาดทรัพย์สิน ที่ ยช ๐๕๒๔/ว๑๐ ลงวันที่ ๒๐ มีนาคม ๒๕๕๖ ข้อ ๑.๖

²⁶ แนวทางปฏิบัติเกี่ยวกับการขายทอดตลาดทรัพย์สิน ที่ ยช ๐๕๒๔/ว๑๐ ลงวันที่ ๒๐ มีนาคม ๒๕๕๖ ข้อ ๑.๘

ไม่ได้ดำเนินการ เจ้าพนักงานบังคับคดีต้องจัดให้เจ้าหนี้ตามคำพิพากษาดำเนินการดังกล่าว แล้วให้ทำข้อตกลงหรือสัญญารับรองความถูกต้องนั้นไว้ ทั้งนี้ หากเจ้าหนี้ตามคำพิพากษาไม่ยอมตรวจสอบหรือไม่ทำข้อตกลงหรือสัญญารับรองความถูกต้อง เจ้าพนักงานบังคับคดีจะปิดประกาศแจ้งในที่เปิดเผย ณ สถานที่ขายทอดตลาด เพื่อให้ผู้เสนอราคาทราบก่อนเริ่มการขายทอดตลาด ถึงการที่เจ้าหนี้ตามคำพิพากษาไม่ยอมตรวจสอบหรือไม่ยอมทำข้อตกลงหรือสัญญารับรองความถูกต้องนั้น²⁷

๓.๒.๖ ในการประมูลทรัพย์จะแยกประเภทของผู้เข้าสู่อำนาจทรัพย์ และผู้มีส่วนได้เสียกับการบังคับคดีตามสิทธิของป้าย ได้แก่

๓.๒.๖.๑ ป้ายสีเหลือง สำหรับผู้เข้าสู่อำนาจทุกประเภท

๓.๒.๖.๒ ป้ายสีส้ม สำหรับผู้มีส่วนได้เสียในการบังคับคดีทุกประเภท

๓.๒.๖.๓ ป้ายสีม่วง สำหรับผู้ผูกพันราคาจากการขายทอดตลาดครั้งก่อน²⁸

นอกจากนั้น กรมบังคับคดียังได้แบ่งเขตที่นั้งในท้องขายทอดตลาด โดยแยกออกเป็นเขตที่นั้งสำหรับ ผู้มีส่วนได้เสียในการบังคับคดี ผู้เข้าประมูลอำนาจทรัพย์ ผู้เข้าประมูลอำนาจเป็นประจำ ผู้ผูกพันราคา รวมถึงผู้สนใจเข้าฟังการขายทอดตลาดทั่วไป โดยไม่ให้มีการปะปนหรือการย้ายที่นั้ง²⁹ เพื่อป้องกันมิให้เกิดการทุจริตหรือสมคบราคาในการประมูลทรัพย์สิน

๓.๒.๗ ในการขายทอดตลาด เจ้าหนี้ที่ผู้รับผิดชอบการขายจะดำเนินการขายทอดตลาดทรัพย์เรียงลำดับ ตามที่กำหนดไว้ในประกาศขายทอดตลาดอย่างเคร่งครัด เว้นแต่มีเหตุจำเป็นอันมิอาจก้าวล่วงได้³⁰ ทั้งนี้ ในการขายทอดตลาดจะมีการบันทึกภาพและเสียงในการ

---

²⁷ กฎกระทรวงกำหนดหลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขการขายทอดตลาด (ฉบับที่ ๓) พ.ศ. ๒๕๕๗ ลงวันที่ ๑๓ กุมภาพันธ์ ๒๕๕๗ ข้อ ๒

²⁸ แนวทางปฏิบัติเกี่ยวกับการขายทอดตลาดทรัพย์สิน ที่ ยธ ๐๕๒๔/ว๑๐ ลงวันที่ ๒๐ มีนาคม ๒๕๕๖ ข้อ ๑.๕

²⁹ แนวทางปฏิบัติเกี่ยวกับการขายทอดตลาดทรัพย์สิน ที่ ยธ ๐๕๒๔/ว๑๐ ลงวันที่ ๒๐ มีนาคม ๒๕๕๖ ข้อ ๑.๑๐

³⁰ แนวทางปฏิบัติเกี่ยวกับการขายทอดตลาดทรัพย์สิน ที่ ยธ ๐๕๒๔/ว๑๐ ลงวันที่ ๒๐ มีนาคม ๒๕๕๖ ข้อ ๒.๒

ขายทอดตลาดเก็บไว้เป็นหลักฐานทุกครั้ง³¹ เพื่อใช้เป็นพยานหลักฐานโต้แย้งในศาลในกรณีที่อาจถูกฟ้องร้องเพิกถอนการขายทอดตลาด

๓.๒.๘ ในการขายทรัพย์สินใด เมื่อมีผู้เสนอราคาสูงสุดที่เจ้าพนักงานบังคับคดีเห็นว่าเป็นราคาสมควรขายได้ ก่อนที่เจ้าพนักงานบังคับคดีจะเคาะไม้ขายทรัพย์สินให้แก่ผู้เสนอราคาสูงสุด เจ้าพนักงานบังคับคดีจะสอบถามบุคคลที่เกี่ยวข้อง ได้แก่ เจ้าหนี้ตามคำพิพากษา ลูกหนี้ตามคำพิพากษา บุคคลผู้มีส่วนได้เสียกับการบังคับคดีในทรัพย์สินนั้นว่าจะคัดค้านราคาตามที่ผู้เสนอราคาสูงสุดได้เสนอหรือไม่ ซึ่งหากไม่มีการคัดค้านราคาแล้ว เจ้าพนักงานบังคับคดีก็จะเคาะไม้ขายให้กับผู้เสนอราคาสูงสุด

ในกรณีที่มีผู้คัดค้านราคา เจ้าพนักงานบังคับคดีจะเลื่อนการขายทรัพย์สินดังกล่าวออกไปในนัดถัดไป โดยจะได้กำชับให้บุคคลที่เกี่ยวข้องกับการบังคับคดี ที่มาดูแลการขายทอดตลาด ไม่ว่าจะเป็นผู้คัดค้านราคาหรือไม่ ทั้งเจ้าหนี้ตามคำพิพากษา ลูกหนี้ตามคำพิพากษา ผู้มีส่วนได้เสียในการบังคับคดี ให้หาบุคคลเข้าซื้อทรัพย์สินในการขายทอดตลาดในครั้งต่อไป ในราคาที่ผู้คัดค้านต้องการ

ผู้ที่เสนอราคาสูงสุดในการขายทรัพย์สิน เมื่อมีผู้คัดค้านราคา จะต้องเป็นผู้ผูกพันกับราคาที่เสนอดังกล่าวเป็นระยะเวลา ๓๐ วัน นับแต่วันที่เสนอราคานั้น และจะถอนราคาที่เสนอไว้ไม่ได้ ซึ่งในการขายทอดตลาดทรัพย์สินในครั้งต่อไป หากไม่มีผู้ใดเสนอราคาเลย เจ้าพนักงานบังคับคดีจะเคาะไม้ขายให้แก่ผู้เสนอราคาสูงสุดในการขายทรัพย์สินในครั้งก่อน ซึ่งเป็นผู้ผูกพันราคาไว้ แต่หากมีผู้เสนอราคาสูงกว่าผู้ผูกพันราคาเอาไว้ เจ้าพนักงานบังคับคดีก็จะเคาะไม้ขายทรัพย์สินให้กับผู้เสนอราคาสูงสุดในการขายครั้งนี้ และจะได้คืนหลักประกันให้แก่ผู้ผูกพันราคาเอาไว้ในการขายทอดตลาดทรัพย์สินในครั้งก่อน

๓.๓ ขั้นตอนภายหลังการขายทอดตลาดทรัพย์สิน

๓.๓.๑ การทำสัญญา

เมื่อมีผู้เสนอราคาสูงสุด และเจ้าพนักงานบังคับคดีเคาะไม้ขายให้กับบุคคลดังกล่าวแล้ว เจ้าพนักงานบังคับคดีจะได้จัดให้ผู้เสนอราคาสูงสุดทำสัญญาซื้อขายทรัพย์สินกับกรมบังคับคดี³² โดยก่อนทำสัญญาจะต้องมีการตรวจสอบรายละเอียดผู้ซื้อทรัพย์สินอีกครั้ง โดยหากพบว่า

---

³¹ แนวทางปฏิบัติเกี่ยวกับการขายทอดตลาดทรัพย์สิน ที่ ขธ ๐๕๒๔/ว๑๐ ลงวันที่ ๒๐ มีนาคม ๒๕๕๖ ข้อ ๒.๑๒

³² แนวทางปฏิบัติเกี่ยวกับการขายทอดตลาดทรัพย์สิน ที่ ขธ ๐๕๒๔/ว๑๐ ลงวันที่ ๒๐ มีนาคม ๒๕๕๖ ข้อ ๓.๑

ผู้ซื้อทรัพย์สินถูกศาลมีคำสั่งพิทักษ์ทรัพย์หรือคำพิพากษาให้ล้มละลาย เจ้าพนักงานบังคับคดีจะปฏิเสธการทำสัญญาซื้อขาย ส่วนเงินวางมัดจำให้นำส่งต่อเจ้าพนักงานพิทักษ์ทรัพย์³³ สำหรับในกรณีที่มีผู้เสนอราคาสูงสุดแต่มีการคัดค้านราคา ซึ่งมีผลให้ต้องเลื่อนการขายทรัพย์สินออกอีกครั้งหน้า เจ้าพนักงานบังคับคดีจะดำเนินการให้ผู้เสนอราคาสูงสุดทำสัญญาผูกพันราคา

๓.๓.๒ การชำระราคาทรัพย์สิน

กรณีทรัพย์สินที่ประมูลเป็นอสังหาริมทรัพย์ เมื่อทำสัญญาซื้อขายทรัพย์สินกับผู้เสนอราคาสูงสุดที่เจ้าพนักงานบังคับคดีเคาะไม่ขายทรัพย์สินให้แล้ว เจ้าพนักงานบังคับคดีต้องดำเนินการให้ผู้เสนอราคาสูงสุดนั้น ชำระราคาทรัพย์สินส่วนที่เหลือให้แก่เจ้าพนักงานบังคับคดีตามเงื่อนไขและข้อสัญญาที่ทำสัญญาหรือข้อตกลงผูกพันไว้³⁴ สำหรับในกรณีที่ผู้เสนอราคาสูงสุดเป็นบุคคลที่มีสิทธิหักส่วนได้ใช้แทนนั้น สามารถขอหักส่วนได้ใช้แทนที่ตนมีสิทธิและวางเงินส่วนที่ขาดได้ ทั้งนี้ ในการชำระราคาทรัพย์สิน เจ้าพนักงานบังคับคดีอาจอนุญาตให้เลื่อนการชำระราคาส่วนที่เหลือได้ ตามหลักเกณฑ์และวิธีการที่อธิบดีประกาศกำหนด แต่ไม่เกิน ๓ เดือนนับแต่วันที่ต้องชำระราคาส่วนที่เหลือ³⁵

ในกรณีที่ผู้เสนอราคาสูงสุดไม่ชำระราคาส่วนที่เหลือ เจ้าพนักงานบังคับคดีจะมีคำสั่งนำทรัพย์สินนั้นออกขายทอดตลาดใหม่ โดยจะริบหลักประกันที่ผู้เสนอราคาสูงสุดซึ่งไม่ชำระราคาส่วนที่เหลือได้วางไว้ก่อนการเข้าสู่ราคา³⁶ ทั้งนี้ ในการขายทอดตลาดครั้งใหม่ หากราคาสูงสุดซึ่งรวมค่าใช้จ่ายในการขายทอดตลาดครั้งใหม่ มีจำนวนต่ำกว่าราคาสูงสุดที่ผู้เสนอราคาสูงสุดเดิมเสนอไว้ เจ้าพนักงานบังคับคดีจะดำเนินการให้ผู้เสนอราคาสูงสุดเดิม ชำระราคาส่วน

---

³³ แนวทางปฏิบัติเกี่ยวกับการขายทอดตลาดทรัพย์สิน ที่ ยธ ๐๕๒๔/ว๑๐ ลงวันที่ ๒๐ มีนาคม ๒๕๕๖ ข้อ ๓.๒

³⁴ กฎกระทรวงกำหนดหลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขการขายทอดตลาด พ.ศ. ๒๕๕๔ ลงวันที่ ๓ พฤษภาคม ๒๕๕๔ ข้อ ๒๑

³⁵ กฎกระทรวงกำหนดหลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขการขายทอดตลาด (ฉบับที่ ๓) พ.ศ. ๒๕๕๗ ลงวันที่ ๑๓ กุมภาพันธ์ ๒๕๕๗ ข้อ ๒

³⁶ กฎกระทรวงกำหนดหลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขการขายทอดตลาด พ.ศ. ๒๕๕๔ ลงวันที่ ๓ พฤษภาคม ๒๕๕๔ ข้อ ๒๔

ต่างที่ขาดอยู่ภายใน ๑ เดือน นับแต่วันที่ได้รับแจ้ง หากไม่ชำระภายในกำหนด ต้องชำระค่าปรับของราคาส่วนต่างที่ขาดอยู่ในอัตราร้อยละ ๑๕ ต่อปี³⁷

กรณีทรัพย์สินที่ประมูลเป็นสังหาริมทรัพย์ ผู้เสนอราคาสูงสุดต้องชำระราคาเป็นเงินสดหรือเช็คหรือเช็คเต็มจำนวนทันที เว้นแต่จะมีการกำหนดเงื่อนไขในการชำระราคาเป็นอย่างอื่น

๓.๓.๓ การจดทะเบียนเปลี่ยนแปลงกรรมสิทธิ์ การส่งมอบทรัพย์สินให้กับผู้ซื้อทรัพย์สินได้ และการเข้าครอบครองทรัพย์สินของผู้ซื้อทรัพย์สินได้

เมื่อมีการชำระราคาทรัพย์สินครบถ้วนแล้ว เจ้าพนักงานบังคับคดีจะดำเนินการส่งมอบทรัพย์สินที่ขายทอดตลาดให้แก่ผู้เสนอราคาสูงสุดโดยเร็ว ซึ่งในกรณีที่เป็นการจดทะเบียน เจ้าพนักงานบังคับคดีจะได้มีหนังสือแจ้งไปยังนายทะเบียน จดทะเบียนโอนทรัพย์สินนั้นให้แก่ผู้เสนอราคาสูงสุด³⁸ เพื่อผู้ซื้อทรัพย์สินได้จะได้ดำเนินการเปลี่ยนแปลงทางทะเบียน เพื่อให้ได้กรรมสิทธิ์ในทรัพย์สินนั้น และเข้าครอบครองและใช้ประโยชน์ในทรัพย์สินดังกล่าวต่อไป

อย่างไรก็ตาม ในกรณีที่ผู้ซื้อทรัพย์สินจากการขายทอดตลาดของกรมบังคับคดี เมื่อได้ดำเนินการโอนกรรมสิทธิ์เปลี่ยนแปลงทางทะเบียนแล้วไม่สามารถเข้าครอบครองใช้ประโยชน์ทรัพย์สินดังกล่าวได้ เนื่องจากมีลูกหนี้ตามคำพิพากษาซึ่งเป็นเจ้าของทรัพย์สินเดิมหรือบริวารอาศัยอยู่ในทรัพย์สินดังกล่าว และไม่ยอมออกไป ผู้ซื้อทรัพย์สินได้ก็มีสิทธิร้องขอต่อศาลที่ทรัพย์สินนั้นตั้งอยู่ให้ออกคำสั่งบังคับให้ลูกหนี้ตามคำพิพากษาหรือบริวาร ออกไปจากอสังหาริมทรัพย์ดังกล่าวภายในเวลาที่ศาลเห็นสมควร แต่ถ้าลูกหนี้ตามคำพิพากษาหรือบริวารไม่ปฏิบัติตามคำสั่งของศาลแล้ว ผู้ซื้อทรัพย์สินได้ก็สามารถไปขอให้ศาลออกหมายบังคับคดีตั้งเจ้าพนักงานบังคับคดีไปดำเนินการขับไล่ลูกหนี้ตามคำพิพากษาหรือบริวารได้ โดยไม่จำเป็นต้องไปฟ้องเป็นคดีใหม่ แต่ทั้งนี้ไม่ตัดสิทธิของผู้ซื้อทรัพย์สินได้ในการที่จะฟ้องร้องเรียกค่าเสียหายเป็นคดีต่างหาก

๓.๓.๔ การจ่ายเงินให้แก่คู่ความ และบุคคลที่มีสิทธิตามกฎหมาย

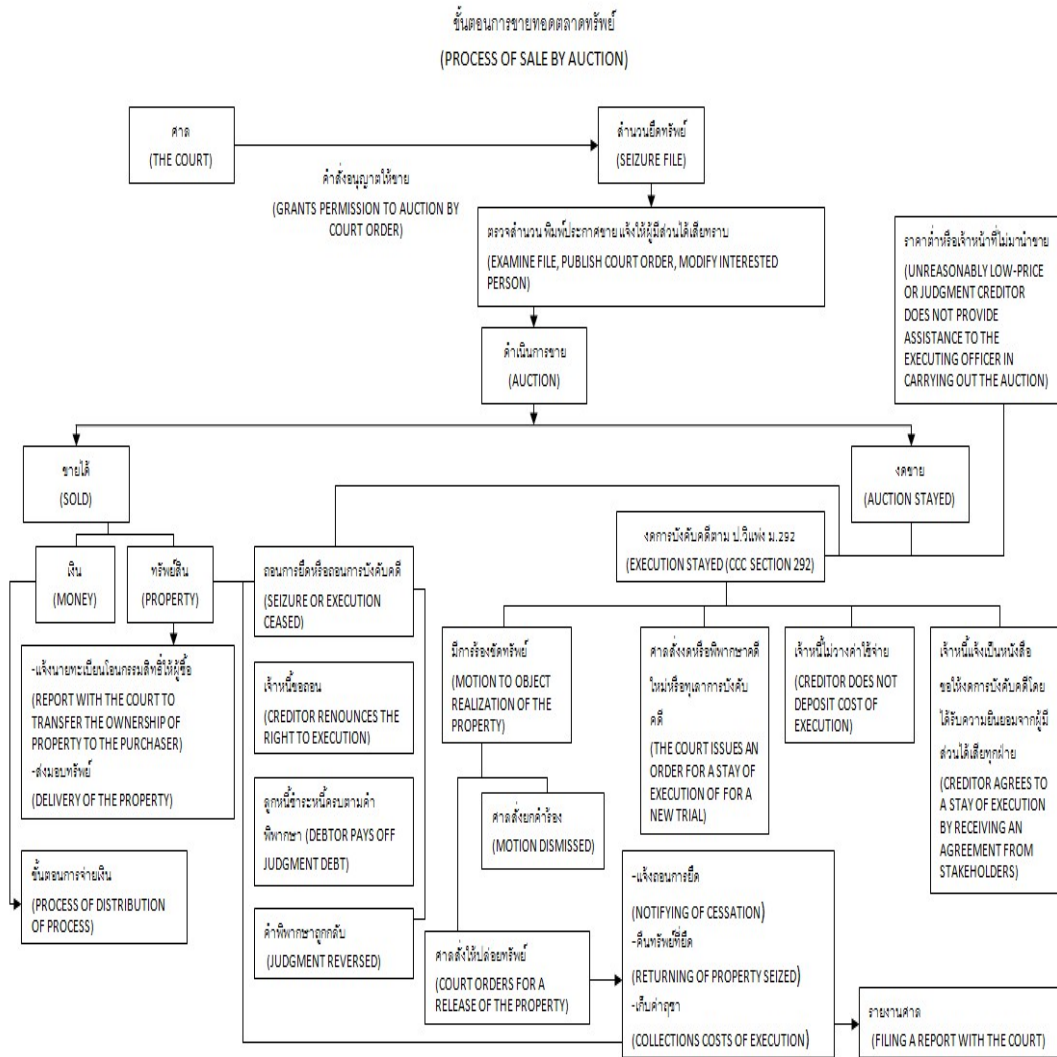
เมื่อมีการขายทอดตลาดทรัพย์สินและได้เงินมาแล้ว เจ้าพนักงานบังคับคดีจะส่งสำนวนคดีไปยังกองคำนวณเฉลี่ยทรัพย์สิน เพื่อดำเนินการจัดทำบัญชีรายรับจ่ายเงินในคดี รวมทั้งคิดค่าธรรมเนียมในการบังคับคดี ซึ่งบัญชีดังกล่าวจะแสดงรายละเอียดให้ทราบว่ามิ

---

³⁷ กฎกระทรวงกำหนดหลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขการขายทอดตลาด (ฉบับที่ ๓) พ.ศ. ๒๕๕๗ ลงวันที่ ๑๓ กุมภาพันธ์ ๒๕๕๗ ข้อ ๔

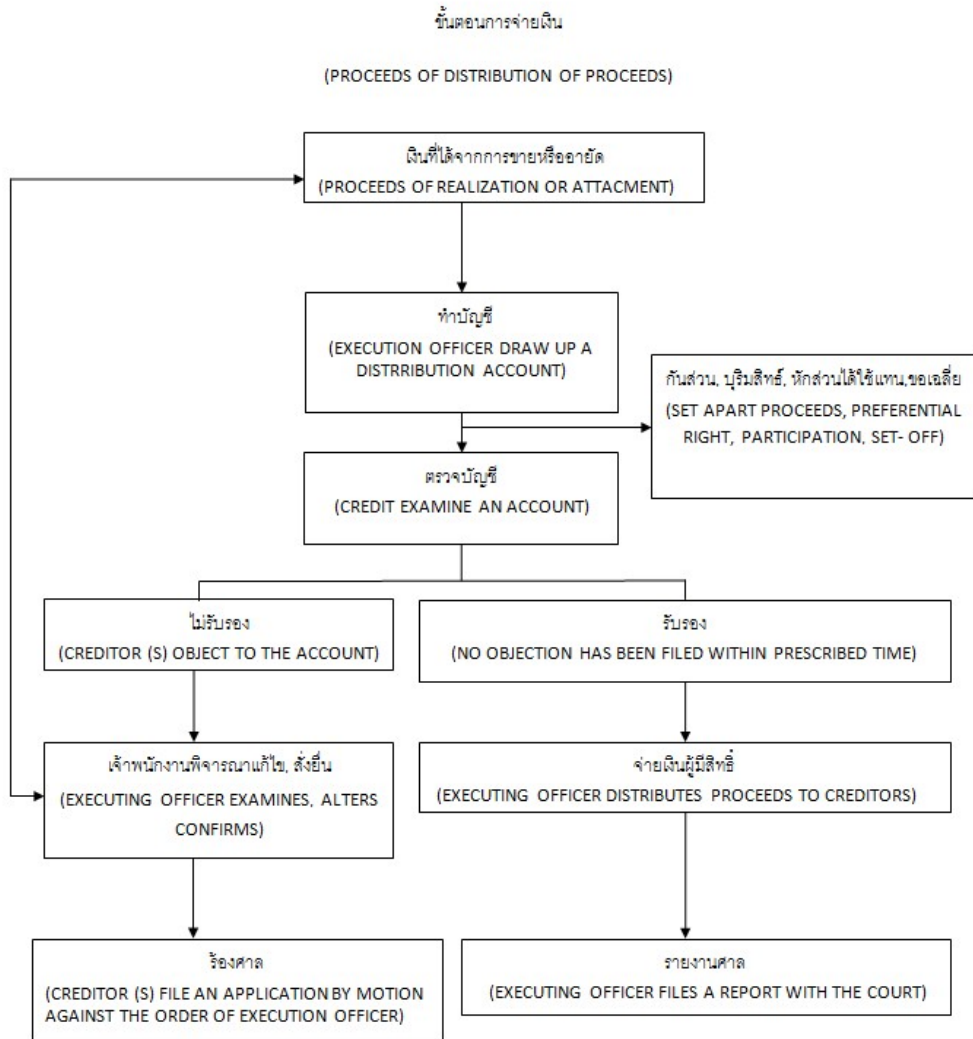
³⁸ กฎกระทรวงกำหนดหลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขการขายทอดตลาด พ.ศ. ๒๕๕๔ ลงวันที่ ๓ พฤษภาคม ๒๕๕๔ ข้อ ๒๕

การรับเงินในคดีจำนวนที่ร้าย โดยกรมบังคับคดีจะมีหนังสือแจ้งให้เจ้าหน้าที่ตามคำพิพากษาและลูกหนี้ตามคำพิพากษาดำเนินการมาตรวจสอบและรับรองความถูกต้องของบัญชีในคดี เพื่อจ่ายเงินให้กับเจ้าหน้าที่ตามคำพิพากษาหรือบุคคลผู้มีสิทธิตามกฎหมาย และรายงานต่อศาลต่อไป

แผนภาพที่ ๓ ขั้นตอนการขายทอดตลาดทรัพย์สิน

แผนภาพที่ ๔ ขั้นตอนการจ่ายเงินในคดีแพ่ง

๓.๔ การงดหรือการเพิกถอนการขายทอดตลาด

ในการขายทอดตลาดทรัพย์สินของกรมบังคับคดีเป็นการขายตาม บทบัญญัติของกฎหมาย ซึ่งอาจมีเหตุตามกฎหมายที่ทำให้ต้องงดหรือเพิกถอนการขายทอดตลาดได้ ซึ่งเหตุเหล่านี้ ได้แก่

๓.๔.๑ กรณีที่มีการถอนการยึดทรัพย์ เนื่องจากเจ้าหนี้ตามคำพิพากษา ขอดถอนการยึดทรัพย์ หรือเนื่องจากลูกหนี้ตามคำพิพากษาได้ชำระหนี้ตามคำพิพากษาให้แก่เจ้าหนี้ ตามคำพิพากษา พร้อมทั้งค่าธรรมเนียมและค่าใช้จ่ายในการบังคับคดีครบถ้วนแล้ว

๓.๔.๒ ศาลมีคำสั่งงดการบังคับคดี

๓.๔.๓ เจ้าหน้าที่ตามคำพิพากษาของศาลบงคับคดี โดยได้รับความยินยอม เป็นหนังสือจากลูกหนี้ตามคำพิพากษา และบุคคลภายนอกผู้มีส่วนได้เสียกับการบงคับคดี

๓.๔.๔ กรณีการร้องขอตัดทรัพย์สินของบุคคลภายนอก กล่าวคือ เป็นกรณีที่ บุคคลภายนอกอ้างว่า ทรัพย์สินที่ยังไม่ได้มีการขายเสร็จบริบูรณ์ ไม่ได้เป็นกรรมสิทธิ์ของลูกหนี้ตาม คำพิพากษา และได้ยื่นคำร้องต่อศาลขอให้เจ้าพนักงานบงคับคดีปล่อยทรัพย์สินที่ยึดนั้น

๓.๔.๕ เหตุอื่น ๆ เช่น การส่งประกาศขายทอดตลาดให้แก่ผู้มีส่วนได้เสีย ยังไม่ครบถ้วนถูกต้องตามกฎหมาย ซึ่งส่งผลให้การขายทอดตลาดทรัพย์สินดังกล่าวไม่ชอบด้วย กฎหมาย และอาจถูกร้องเพิกถอนต่อศาลได้³⁹

สรุป

การบงคับคดีแพ่งเป็นภารกิจที่สำคัญของกรมบงคับคดี โดยเป็นการดำเนินการตาม คำพิพากษาหรือคำสั่งของศาล โดยเจ้าพนักงานบงคับคดีอาศัยอำนาจตามประมวลกฎหมาย วิธีพิจารณาความแพ่ง ภาค ๔ วิธีการชั่วคราวก่อนพิพากษาและการบงคับคดีตามคำพิพากษาหรือ คำสั่ง โดยกระบวนการบงคับคดีเริ่มต้นตั้งแต่ เมื่อลูกหนี้ตามคำพิพากษาไม่ปฏิบัติตามคำบงคับ ตามคำพิพากษาหรือคำสั่งของศาลภายในระยะเวลาที่กำหนด ไม่ว่าทั้งหมดหรือบางส่วน เจ้าหน้าที่ตาม คำพิพากษามีสิทธิยื่นคำร้องต่อศาลซึ่งมีคำพิพากษา ให้ออกหมายบงคับคดีเพื่อแต่งตั้งเจ้าพนักงาน บงคับคดี เพื่อดำเนินการให้เป็นไปตามคำพิพากษาของศาล

หลังจากที่ศาลออกหมายบงคับคดีแล้ว เจ้าหน้าที่ตามคำพิพากษาจึงนำหมายบงคับคดีมา ดำเนินการ ณ กรมบงคับคดี หรือสำนักงานบงคับคดีที่อยู่ในเขตอำนาจของศาลที่ออกหมายบงคับคดี โดยต้องแถลงให้เจ้าพนักงานบงคับคดีทราบว่า ศาลในคดีดังกล่าว ได้ออกหมายบงคับคดีแล้ว และ ต้องการดำเนินการบงคับคดีกับลูกหนี้ตามคำพิพากษาอย่างไร กับทรัพย์สินใดของลูกหนี้ตาม คำพิพากษา ได้แก่ การยึดทรัพย์สิน การอายัดเงิน ทรัพย์สิน หรือสิทธิเรียกร้องที่มีต่อบุคคลภายนอก โดยเมื่อมีการยึดทรัพย์สินของลูกหนี้ตามคำพิพากษาแล้ว เจ้าพนักงานบงคับคดีจะนำทรัพย์สิน ดังกล่าวออกขายทอดตลาดเพื่อนำเงินมาชำระหนี้ให้กับเจ้าหน้าที่ตามคำพิพากษา ซึ่งเจ้าหน้าที่ตาม คำพิพากษาต้องดำเนินการบงคับคดีให้แล้วเสร็จภายใน ๑๐ ปี

กระบวนการบงคับคดีแพ่งในหน้าที่เป็นตัวเงินเป็นกลไกที่มีความสำคัญ ๒ ประการ กล่าวคือ ในแง่ของการอำนวยความสะดวกธุรกรรมทางแพ่ง การบงคับคดีแพ่งทำให้เจ้าหน้าที่ตามคำพิพากษา

---

³⁹ เอกสาร โครงการเผยแพร่ความรู้ด้านการบงคับคดีและภารกิจกรมบงคับคดี ประจำปี พ.ศ. ๒๕๕๖, กรมบงคับคดี กระทรวงยุติธรรม

ได้รับชำระหนี้ ในขณะที่เดียวกันก็ทำให้ลูกหนี้ตามคำพิพากษาหลุดพ้นจากหนี้ตามคำพิพากษา ซึ่งทำให้บุคคลที่เกิดข้อพิพาททางกฎหมายแพ่งได้รับความเป็นธรรม สำหรับในแง่ของเศรษฐกิจ การบังคับคดีแพ่งเป็นการดำเนินการผลักดันทรัพย์สิน ที่อยู่ภายใต้การบังคับคดีของเจ้าพนักงานบังคับคดี ถูกผลักดันออกไปสู่ระบบเศรษฐกิจ และถูกนำไปใช้ประโยชน์สูงสุดต่อไป ซึ่งการบังคับคดีแพ่งที่มีประสิทธิภาพ คือ มีขั้นตอนน้อย มีระยะเวลาสั้น และมีค่าใช้จ่ายต่ำ ยังถือเป็นปัจจัยสำคัญที่ส่งผลต่อการเสริมสร้างขีดความสามารถทางการแข่งขันของประเทศ ช่วยลดต้นทุนทางการทำธุรกิจ และสร้างความเชื่อมั่นให้แก่นักลงทุนที่จะเข้ามาลงทุนในประเทศไทยอีกด้วย

บทที่ ๓

ปัจจัยที่ส่งผลต่อการเสริมสร้างประสิทธิภาพของ การบังคับคดีแพ่งและศักยภาพด้านการแข่งขัน และความมั่นคงทางเศรษฐกิจ

การวิจัยเรื่องการพัฒนากระบวนการบังคับคดีแพ่งกับการเสริมสร้างศักยภาพในการแข่งขันและความมั่นคงของประเทศไทย จึงมีไว้เป็นการมองกระบวนการบังคับคดีแพ่งในฐานะที่เป็นกระบวนการตามกฎหมายในการอำนวยความสะดวกทางแพ่งให้แก่ประชาชนเท่านั้น หากเป็นการมองกระบวนการบังคับคดีแพ่ง ในฐานะของปัจจัยสำคัญที่ส่งผลต่อการเสริมสร้างขีดความสามารถในการแข่งขัน และความมั่นคงทางเศรษฐกิจของประเทศ โดยแนวทางในการศึกษาถึงปัจจัยต่างๆ สามารถแยกออกได้เป็น ๒ ประเด็นหลัก คือ

๑. ปัจจัยเชิงกฎหมาย มุ่งเน้นถึงกฎหมายและกฎระเบียบที่เกี่ยวข้องกับการผลักดันทรัพย์สินและการขายทอดตลาดทรัพย์สินที่บังคับคดีเป็นประเด็นหลัก

๒. ปัจจัยในเชิงนโยบาย ประกอบด้วยมาตรการเชิงนโยบายต่างๆ ที่นำมาใช้เสริมสร้างประสิทธิภาพของการบังคับคดีแพ่ง ได้แก่ ความร่วมมือกับองค์กรหรือหน่วยงานต่างๆ การนำระบบเทคโนโลยีสารสนเทศมาใช้ในการบังคับคดีแพ่ง การใกล้ชิดข้อพิพาททางเลือกในชั้นบังคับคดี และมาตรการผลักดันทรัพย์สินในเชิงรุก

ปัจจัยเชิงกฎหมายที่ส่งผลต่อการเสริมสร้างประสิทธิภาพของการบังคับคดีแพ่ง และศักยภาพด้านการแข่งขันและความมั่นคงทางเศรษฐกิจ

การจำหน่ายทรัพย์สินเป็นขั้นตอนหนึ่งในการบังคับคดีที่สำคัญ และมีความเกี่ยวข้องโดยตรงกับการผลักดันทรัพย์สินที่อยู่ภายใต้การบังคับคดี ให้ออกสู่ระบบเศรษฐกิจของประเทศ ซึ่งตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง ภาค ๔ วิธีการบังคับคดีเพื่อให้เป็นไปตามคำพิพากษาหรือคำสั่งของศาล มาตรา ๓๐๘ กำหนดให้เจ้าพนักงานบังคับคดีดำเนินการขายทอดตลาดตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ กฎกระทรวงว่าด้วยการขายทอดตลาด และตามข้อกำหนดซึ่งศาลระบุไว้ในคำสั่งอนุญาตให้ขายทอดตลาดทรัพย์สินหากมี โดยเจ้าพนักงานบังคับคดีจะขายทรัพย์สินให้กับผู้ที่เสนอราคาสูงสุดที่เจ้าพนักงานบังคับคดีเห็นว่าเป็นราคาที่สมควรขายได้

การขายทอดตลาดทรัพย์สินที่มีประสิทธิภาพในการผลักดันทรัพย์สินนั้น ต้องมีความรวดเร็ว มีความเป็นธรรมต่อทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องกับคดี ทั้งเจ้าหน้าที่ตามคำพิพากษา ลูกหนี้ตามคำพิพากษา เจ้าหน้าที่จำนำ เจ้าหน้าที่จำนอง หรือผู้มีบุริมสิทธิเหนือทรัพย์สินที่ถูกบังคับคดี และบุคคลอื่น ๆ ที่มีส่วนได้เสียกับทรัพย์สินหรือเงินที่จะได้จากการขายทอดตลาด ดังนั้น หากพิจารณาหลักเกณฑ์ตามกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการขายทอดตลาดสามารถแบ่งออกเป็น ๔ ช่วง ได้แก่ ๑) ก่อนกฎกระทรวงกำหนดหลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขในการขายทอดตลาด พ.ศ. ๒๕๕๔ มีผลบังคับใช้ ๒) การบังคับใช้กฎกระทรวงกำหนดหลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขในการขายทอดตลาด พ.ศ. ๒๕๕๔ ๓) การบังคับใช้กฎกระทรวงกำหนดหลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขในการขายทอดตลาด (ฉบับที่ ๒) พ.ศ. ๒๕๕๕ และ ๔) การบังคับใช้กฎกระทรวงกำหนดหลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขในการขายทอดตลาด (ฉบับที่ ๓) พ.ศ. ๒๕๕๖ ซึ่งจะพิจารณาถึงปัจจัยสำคัญส่งผลต่อการผลักดันทรัพย์สิน โดยสรุปสาระสำคัญ ดังนี้

๑. ก่อนกฎกระทรวงกำหนดหลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขในการขายทอดตลาด พ.ศ. ๒๕๕๔ มีผลบังคับใช้

๑.๑ สาระสำคัญเกี่ยวกับหลักการในการขายทอดตลาดทรัพย์สิน

ก่อนกฎกระทรวงยุติธรรมกำหนดหลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขในการขายทอดตลาด ฉบับที่ ๑ มีผลบังคับใช้เมื่อวันที่ ๑๒ กรกฎาคม ๒๕๕๔ นั้น ในการขายทอดตลาดทรัพย์สินของลูกหนี้ตามคำพิพากษาที่ถูกเจ้าพนักงานบังคับคดียึดหรืออายัดนั้น เป็นไปตามระเบียบกระทรวงยุติธรรมว่าด้วยการบังคับคดีของเจ้าพนักงานบังคับคดี พ.ศ. ๒๕๒๒ โดยมีสาระสำคัญที่เกี่ยวข้องกับการขายทรัพย์สิน ดังนี้

๑.๑.๑ การกำหนดราคาเริ่มต้น

เจ้าพนักงานบังคับคดีจะกำหนดราคาทรัพย์สิน โดยใช้ราคาประเมินของเจ้าพนักงานบังคับคดี ราคาประเมินของเจ้าหน้าที่ประเมินราคาทรัพย์สิน สำนักงานวางทรัพย์กลาง และราคาประเมินของคณะกรรมการกำหนดราคาทรัพย์สิน

๑.๑.๒ การวางหลักประกันในการเข้าสู่ราคาทรัพย์สิน

ผู้ประสงค์จะเข้าสู่ราคาซื้อทรัพย์สิน ต้องวางหลักประกันในการเข้าสู่ราคาในอัตรา ดังนี้

๑.๑.๒.๑ ทรัพย์สินที่มีราคาประเมินไม่เกิน ๑,๐๐๐,๐๐๐ บาท วางหลักประกัน ๕๐,๐๐๐ บาท

๑.๑.๒.๒ ทรัพย์สินที่มีราคาประเมินเกิน ๑,๐๐๐,๐๐๐ บาท แต่ไม่เกิน ๕,๐๐๐,๐๐๐ บาท ให้วางหลักประกันจำนวน ๑๐๐,๐๐๐ บาท

๑.๑.๒.๓ ทรัพย์สินที่มีราคาประเมินเกิน ๕,๐๐๐,๐๐๐ บาท แต่ไม่เกิน ๑๐,๐๐๐,๐๐๐ บาท ให้วางหลักประกันจำนวน ๕๐๐,๐๐๐ บาท

๑.๑.๒.๔ ทรัพย์สินที่มีราคาประเมินเกิน ๑๐,๐๐๐,๐๐๐ บาท แต่ไม่เกิน ๒๐,๐๐๐,๐๐๐ บาท ให้วางหลักประกันจำนวน ๑,๐๐๐,๐๐๐ บาท

๑.๑.๒.๕ ทรัพย์สินที่มีราคาประเมินเกิน ๒๐,๐๐๐,๐๐๐ บาท แต่ไม่เกิน ๕๐,๐๐๐,๐๐๐ บาท ให้วางหลักประกันจำนวน ๒,๕๐๐,๐๐๐ บาท

๑.๑.๒.๖ ทรัพย์สินที่มีราคาประเมินเกิน ๕๐,๐๐๐,๐๐๐ บาท แต่ไม่เกิน ๑๐๐,๐๐๐,๐๐๐ บาท ให้วางหลักประกันจำนวน ๕,๐๐๐,๐๐๐ บาท

๑.๑.๒.๗ ทรัพย์สินที่มีราคาประเมินเกิน ๑๐๐,๐๐๐,๐๐๐ บาท แต่ไม่เกิน ๒๐๐,๐๐๐,๐๐๐ บาท ให้วางหลักประกันจำนวน ๑๐,๐๐๐,๐๐๐ บาท

๑.๑.๒.๘ ทรัพย์สินที่มีราคาประเมินเกิน ๒๐๐,๐๐๐,๐๐๐ บาท ให้เจ้าพนักงานบังคับคดีเสนออธิบดีหรือผู้ได้รับมอบหมายเป็นผู้พิจารณากำหนด

๑.๑.๓ การกำหนดราคาเริ่มต้นในการขายทอดตลาด

การกำหนดราคาเริ่มต้นในการขายทอดตลาด แบ่งออกเป็น ๒ ระยะ ได้แก่ ราคาเริ่มต้นในการขายครั้งที่ ๑ จะเริ่มต้นที่ร้อยละ ๘๐ ของราคาประเมิน ในขณะที่การขายครั้งที่ ๒ จะเริ่มต้นที่ร้อยละ ๕๐ ของราคาประเมิน

๑.๑.๔ การชำระราคาค่าส่วนที่เหลือ

ในกรณีที่ผู้ซื้อสั่งหาริมทรัพย์ได้จากการขายทอดตลาด เจ้าพนักงานบังคับคดีจะจัดให้บุคคลดังกล่าว เข้าทำสัญญาและชำระราคาให้ครบภายใน ๑๕ วัน ซึ่งหากไม่สามารถกระทำได้ ผู้ซื้อทรัพย์สินได้มีสิทธิร้องขอขยายระยะเวลาการชำระราคาได้ ๑ ครั้งๆ ละไม่เกิน ๓ เดือน โดยไม่มีสิทธิขอขยายระยะเวลาอีก ไม่ว่าในกรณีใดๆ ก็ตาม⁴⁰

---

⁴⁰ คำสั่งกรมบังคับคดี ที่ ๓๓๓/๒๕๕๑ เรื่อง การปฏิบัติงานเกี่ยวกับการจำหน่ายทรัพย์สิน ลงวันที่ ๒๓ กรกฎาคม พ.ศ. ๒๕๕๑

๒. การบังคับใช้กฎกระทรวงกำหนดหลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขในการขายทอดตลาด พ.ศ. ๒๕๕๔

๒.๑ หลักการและเหตุผลในการประกาศกฎกระทรวงฯ

กฎกระทรวงฯ ฉบับที่ ๑ ได้ประกาศใช้ลงราชกิจจานุเบกษา เมื่อวันที่ ๑๒ พฤษภาคม พ.ศ. ๒๕๕๔ และมีผลเริ่มบังคับใช้ภายหลังประกาศ ๖๐ วัน คือ เมื่อวันที่ ๑๒ กรกฎาคม พ.ศ. ๒๕๕๔ เนื่องจาก มาตรา ๓๐๘ แห่งประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง ได้กำหนดว่า เมื่อศาลได้มีคำสั่งอนุญาต ให้เจ้าพนักงานบังคับคดีขายทอดตลาดทรัพย์สินที่ยึดได้แล้ว การขายทอดตลาดนั้น กฎหมายกำหนดเจ้าพนักงานบังคับคดีดำเนินการตามบทบัญญัติแห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ และกฎกระทรวงว่าด้วยการนั้น แต่ที่ผ่านมายังไม่มีการออกกฎกระทรวงกำหนดหลักเกณฑ์การขายทอดตลาดบังคับใช้ จึงจำเป็นต้องออกกฎกระทรวงกำหนดหลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขในการขายทอดตลาดโดยเจ้าพนักงานบังคับคดี เพื่อให้การขายทอดตลาดทรัพย์สินเป็นไปอย่างถูกต้อง รวดเร็ว มีประสิทธิภาพ และเป็นธรรมแก่ทุกฝ่าย

๒.๒ สารสำคัญของกฎกระทรวงฯ ที่มีผลต่อการขายทอดตลาดทรัพย์สิน

๒.๒.๑ การระบุนราคาทรัพย์สินในการขายทอดตลาด

ในประกาศขายทอดตลาด หากมีราคาค้างต่อไปนี้ก็ให้ระบุไว้ในประกาศการขายทอดตลาดด้วย ได้แก่⁴¹

๒.๒.๑.๑ ราคาประเมินของสำนักประเมินราคาทรัพย์สินกรมธนารักษ์

๒.๒.๑.๒ ราคาประเมินของผู้เชี่ยวชาญการประเมินราคา

๒.๒.๑.๓ ราคาประเมินของเจ้าหน้าที่ตามคำพิพากษา เจ้าของทรัพย์สิน ผู้รับจำนำ หรือผู้รับจำนอง

๒.๒.๑.๔ ราคาที่จดทะเบียนจำนำ จดทะเบียนจำนอง หรือที่จดทะเบียนสิทธิหรือนิติกรรมครั้งสุดท้าย

๒.๒.๑.๕ ราคาประเมินของสำนักงานวางทรัพย์สินกลาง

---

⁴¹ กฎกระทรวงกำหนดหลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขในการขายทอดตลาด พ.ศ. ๒๕๕๔ ข้อ ๖

๒.๒.๒.๖ ราคาหรือมูลค่าที่เข้าห็นี้ตามคำพิพากษาซึ่งเป็นสถาบันการเงินแจ้งต่อธนาคารแห่งประเทศไทย หรือหน่วยงานราชการอื่นของปีที่จะขายทอดตลาด หรือของปีที่แจ้งครั้งสุดท้าย

๒.๒.๒.๗ ราคาที่มีผู้คัดค้าน

๒.๒.๒ การกำหนดราคาเริ่มต้นในการขายทอดตลาดทรัพย์สินและการประกาศขายทอดตลาด

การกำหนดราคาเริ่มต้นในการขายทอดตลาดทรัพย์สิน ซึ่งเดิมใช้ราคาประเมินของเจ้าพนักงาน เปลี่ยนมาเป็นราคาสูงสุดที่คู่ความในคดีเป็นผู้แถลง หากมีราคาของคณะกรรมการกำหนดราคาทรัพย์สิน ให้ใช้ราคาของคณะกรรมการกำหนดราคาทรัพย์สินเป็นราคาเริ่มต้น^{๔๒} และหากไม่มีราคาของคณะกรรมการกำหนดราคาทรัพย์สิน ให้ใช้ราคาตามกฎหมายกระทรวงฯ ตามข้อ ๖ ข้อ (๑) ถึง ข้อ (๖) หรือราคาให้เช่าแบบลีสซิ่ง ให้เอาราคาสูงสุดที่เป็นราคาเริ่มต้นที่ใช้ในการขายทอดตลาด นอกจากนั้น ยังไม่มีการปรับลดราคาลงในการขายทอดตลาดแต่ละครั้ง กล่าวคือ ยกเลิกหลักเกณฑ์จากเดิม ที่มีการเปลี่ยนแปลงราคาร้อยละ ๘๐ ในการขายครั้งแรก เป็นร้อยละ ๕๐ ในการขายครั้งที่ ๒ หากการขายครั้งแรกขายไม่ได้ เปลี่ยนเป็นการเริ่มต้นที่ร้อยละ ๑๐๐ ของราคาประเมิน ทั้งนี้ การที่จะปรับลดราคาลงต้องนำทรัพย์สินดังกล่าวเข้าสู่คณะกรรมการกำหนดราคาทรัพย์สินพิจารณา

๒.๒.๓ การจัดตั้งคณะกรรมการกำหนดราคาทรัพย์สิน

คณะกรรมการกำหนดราคาทรัพย์สิน เป็นกลไกที่ประกอบไปด้วย ปลัดกระทรวงยุติธรรม เป็นประธาน และมีกรรมการ ได้แก่ รองปลัดกระทรวงยุติธรรม ซึ่งเป็นหัวหน้ากลุ่มภารกิจบริหารความยุติธรรม อธิบดีกรมบังคับคดี อธิบดีกรมคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพ เลขาธิการคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามยาเสพติด เลขาธิการคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน ผู้อำนวยการสำนักบังคับคดีอาญาและบังคับใช้กฎหมาย กระทรวงยุติธรรม ผู้อำนวยการสำนักประเมินราคาทรัพย์สิน กรมธนารักษ์ ผู้แทนกรมที่ดิน ผู้แทนกรมสรรพากร ผู้แทนสมาคมผู้ประเมินค่าทรัพย์สินแห่งประเทศไทย ผู้แทนสมาคมนักประเมินราคาอิสระไทย ผู้แทนคณะกรรมการเช่าที่ดินเพื่อเกษตรกรรม และผู้ทรงคุณวุฒิที่รัฐมนตรีแต่งตั้ง ซึ่งเป็นผู้มีความรู้หรือความเชี่ยวชาญด้านกฎหมาย เศรษฐศาสตร์ สังคมศาสตร์ การประเมินราคาทรัพย์สิน หรือการ

^{๔๒} กฎกระทรวงกำหนดหลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขในการขายทอดตลาด พ.ศ.

ขายทอดตลาดทรัพย์สิน จำนวน ๕ คน เป็นกรรมการ และข้าราชการในกรมบังคับคดี ตำแหน่งไม่ต่ำกว่าระดับชำนาญการพิเศษเป็นเลขานุการ⁴³

๒.๒.๔ การนำทรัพย์สินเข้าสู่การพิจารณาของคณะกรรมการฯ

กฎกระทรวงฯ ได้กำหนดอำนาจหน้าที่ของคณะกรรมการฯ ซึ่งการนำทรัพย์สินเข้าสู่การพิจารณาของคณะกรรมการฯ ที่มีผลกระทบต่อการขายทอดตลาด ได้แก่ กรณีที่มีการโต้แย้งจากผู้มีส่วนได้เสียเกี่ยวกับการกำหนดราคาเริ่มต้นไม่สามารถหาข้อยุติได้ กรณีทรัพย์สินที่ขายเป็นสังหาริมทรัพย์ ซึ่งเจ้าพนักงานบังคับคดีและผู้มีส่วนได้เสียไม่สามารถหาราคาประเมินเพื่อกำหนดเป็นราคาเริ่มต้นได้ กรณีที่ราคาประเมินของทรัพย์สินตั้งแต่ ๕๐ ล้านบาทขึ้นไป และกรณีไม่มีผู้เสนอราคาในการขายทอดตลาดทรัพย์สินเป็นจำนวนหลายครั้ง⁴⁴

๒.๒.๕ การวางหลักประกันในการเข้าสู่ราคาทรัพย์สิน

การวางหลักประกันในการเข้าสู่ราคาทรัพย์สินเป็นไปตามอัตรา ดังนี้⁴⁵

๒.๒.๕.๑ ในกรณีที่มีราคาเริ่มต้นไม่เกินยี่สิบล้านบาท ให้วางหลักประกันร้อยละห้า

๒.๒.๕.๒ ในกรณีที่มีราคาเริ่มต้นเกินยี่สิบล้านบาท แต่ไม่เกินหนึ่งร้อยล้านบาท ให้วางหลักประกันร้อยละห้าแต่ไม่เกินสองล้านบาท

๒.๒.๕.๓ ในกรณีที่มีราคาเริ่มต้นเกินหนึ่งร้อยล้านบาทขึ้นไป ให้วางหลักประกันร้อยละห้าแต่ไม่เกินสามล้านบาท

หลักประกันดังกล่าว เจ้าพนักงานบังคับคดีจะคืนให้แก่ ผู้เข้าเสนอราคาเมื่อสิ้นสุดการขายทอดตลาด และผู้เข้าเสนอราคานั้นไม่มีข้อผูกพันใดๆ กับการเสนอราคาหรือการขายทอดตลาดนั้น และเจ้าพนักงานบังคับคดีจะถือเอาหลักประกันนั้นเป็นมัดจำและการชำระราคาที่เสนอสูงสุดของผู้ที่บางส่วนเมื่อได้มีการเคาะไม้ขายแก่บุคคลนั้น

๒.๒.๖ กรณีการไม่มีการแข่งขันราคาในการขายทอดตลาด

---

⁴³ กฎกระทรวงกำหนดหลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขในการขายทอดตลาด พ.ศ. ๒๕๕๔ ข้อ ๑๑

⁴⁴ กฎกระทรวงกำหนดหลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขในการขายทอดตลาด พ.ศ. ๒๕๕๔ ข้อ ๑๒

⁴⁵ กฎกระทรวงกำหนดหลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขในการขายทอดตลาด พ.ศ. ๒๕๕๔ ข้อ ๑๖

ในกรณีที่การขายทอดตลาดมีผู้เสนอราคารายเดียว โดยไม่มีการแข่งขันเสนอราคา หากไม่มีลูกหนี้ตามคำพิพากษา หรือเจ้าของทรัพย์ หรือผู้ขอเฉลี่ยทรัพย์ หรือผู้มีส่วนได้เสียเกี่ยวกับทรัพย์ตามที่ปรากฏทางทะเบียนมาดูแลการขายทอดตลาด และราคานั้นยังไม่เพียงพอแก่การชำระหนี้ของเจ้าหนี้ตามคำพิพากษา กฎกระทรวงฯ กำหนดให้เจ้าพนักงานบังคับคดีถอนทรัพย์ออกจากการขายทอดตลาด เพื่อทำการขายทอดตลาดใหม่⁴⁶

๒.๒.๓) การขยายระยะเวลาในการชำระราคาส่วนที่เหลือ

กฎกระทรวงฯ ฉบับที่ ๑ ได้เปลี่ยนแปลงเรื่องการขยายระยะเวลาในการชำระราคาส่วนที่เหลือสำหรับผู้ซื้อทรัพย์ได้จากเดิมที่อนุญาตให้ขยายระยะเวลาได้ ๑ ครั้ง ไม่เกิน ๓ เดือน และขยายได้เพียงครั้งเดียว เปลี่ยนเป็นให้ขยายได้ ๒ ครั้ง ครั้งละไม่เกิน ๓ เดือน เพื่อให้โอกาสผู้ซื้อทรัพย์ ในการที่จะหาเงินมาชำระราคาทรัพย์ที่ซื้อได้จากการขายทอดตลาด

๒.๓) ปัญหาสำคัญของกฎกระทรวงฯ ฉบับที่ ๑

ภายหลังจากที่กฎกระทรวงฯ ฉบับที่ ๑ มีผลบังคับใช้ ก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงเกี่ยวกับหลักเกณฑ์ในการขายทอดตลาดทรัพย์สิน อีกทั้งส่งผลกระทบต่อปริมาณทรัพย์สินที่ขายได้ โดยกรมบังคับคดีสามารถจำหน่ายทรัพย์สินได้น้อยลงอย่างมาก ซึ่งส่งผลกระทบต่อประสิทธิภาพในการบังคับคดีแพ่งทั้งระบบ กล่าวคือ

๒.๓.๑) ปัญหาเชิงความยุติธรรม

เจ้าหนี้ตามคำพิพากษาได้รับชำระหนี้ช้าลง เนื่องจากเจ้าพนักงานบังคับคดีไม่สามารถขายทรัพย์สินของลูกหนี้ได้ในเวลาอันควร โดยเฉพาะเจ้าหนี้รายใหญ่ที่เป็นสถาบันการเงิน ในขณะที่ลูกหนี้ตามคำพิพากษาก็ได้รับภาระเพิ่มขึ้นจากดอกเบี้ยของมูลหนี้ตามคำพิพากษา

๒.๓.๒) ปัญหาเชิงเศรษฐกิจ

กฎกระทรวงฯ ก่อให้เกิดอุปสรรคในการขายทรัพย์สิน อาทิ ราคาเริ่มต้นขายและราคาขายที่สูงเกินไป เนื่องจากเป็นไปตามการกำหนดของกลุ่มความ และการถอนทรัพย์ออกจากการขายในกรณีที่มีผู้เสนอราคาเดียว⁴⁷ ส่งผลให้ทรัพย์สินที่ค้างค้างอยู่เสื่อมราคาลงไป

---

⁴⁶ กฎกระทรวงกำหนดหลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขในการขายทอดตลาด พ.ศ. ๒๕๕๔ ข้อ ๒๒

⁴⁷ “ความเป็นมาและเหตุผลในการแก้ไขเพิ่มเติมกฎกระทรวงกำหนดหลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขในการขายทอดตลาด พ.ศ. ๒๕๕๔” โดย กองวิชาการและกฎหมาย, วารสารกรมบังคับคดี ฉบับที่ ๘๒ ปีที่ ๑๖

โดยเฉพาะในกรณีอสังหาริมทรัพย์ที่เป็นอาคารชุดหรือหมู่บ้านจัดสรร ที่ต้องรับภาระค่าส่วนกลาง หรือค่าสาธารณูปโภคเพิ่มขึ้น ยิ่งทำให้ทรัพย์ดังกล่าวขายยากขึ้นเมื่อเวลาล่วงผ่านไป นอกจากนั้น คณะกรรมการกำหนดราคาทรัพย์ไม่เคยมีการประชุม เนื่องจากองค์ประกอบของคณะกรรมการ ประกอบด้วยข้าราชการระดับสูงมาก ส่งผลให้ทรัพย์สินที่มีมูลค่าเกิน ๕๐,๐๐๐,๐๐๐ บาท ไม่สามารถขายได้ เมื่อทรัพย์สินที่ค้างอยู่เป็นจำนวนมาก ไม่สามารถนำไปประกอบนิติกรรม หรือก่อให้เกิดประโยชน์ทางเศรษฐกิจได้ ก็ส่งผลให้การนำทรัพย์สินไปใช้ ไม่ว่าจะเป็นการนำไปเป็นหลักประกัน ในการกู้ยืมเงินมาใช้ทางเศรษฐกิจ หรือนำไปเป็นปัจจัยการผลิต ไม่สามารถทำได้อย่างเต็มที่ นอกจากนั้น เจ้าหนี้ที่เป็นสถาบันทางการเงินซึ่งเป็นเจ้าหนี้ส่วนใหญ่ เมื่อไม่ได้รับชำระหนี้ก็มีผลเสีย ต่อระบบเศรษฐกิจและการดำเนินการปล่อยกู้ยืมทางการเงิน

๒.๓.๓ ปัญหาในการปฏิบัติงานของเจ้าพนักงานบังคับคดี

การที่กฎกระทรวงฯ มีผลเปลี่ยนแปลงขั้นตอนและวิธีการขายทอดตลาดทรัพย์สิน ทั้งในเรื่องแบบประกาศขายทอดตลาด ราคาเริ่มต้นในการขายทอดตลาด กระบวนการในการขายทอดตลาด และคณะกรรมการกำหนดราคาทรัพย์ ทำให้เจ้าพนักงานบังคับคดี ต้องยกเลิกประกาศขายทอดตลาด ทั้งหมดทั่วประเทศเกือบ ๒๐๐,๐๐๐ ฉบับ เพื่อจัดทำแบบประกาศขายทอดตลาด ให้มีราคาประเมินครบตามที่กฎกระทรวงฯ กำหนด มีผลทำให้คดีที่มีการประกาศขายทอดตลาดลดลงไปด้วย

หากพิจารณาจากสถิติผลการขายทอดตลาดทรัพย์สินในช่วงระยะเวลาเดียวกัน พบว่า ก่อนใช้กฎกระทรวงฯ ฉบับที่ ๑ (ระหว่างเดือนสิงหาคม พ.ศ. ๒๕๕๓ – เดือนพฤษภาคม พ.ศ. ๒๕๕๔) ขายทรัพย์สินได้ทั้งสิ้น ๒๔,๗๕๒ เรื่อง (จากประกาศขาย ๖๘,๕๑๓ เรื่อง) คิดเป็นมูลค่า ๓๔,๐๘๖,๕๗๗,๕๗๒ บาท และภายหลังประกาศใช้กฎกระทรวงฯ ฉบับที่ ๑ (ระหว่างเดือนสิงหาคม พ.ศ. ๒๕๕๔ – เดือนพฤษภาคม พ.ศ. ๒๕๕๕) ขายทรัพย์สินได้ทั้งสิ้น ๑,๘๒๒ เรื่อง (จากประกาศขาย ๑๔,๔๕๑ เรื่อง) คิดเป็นมูลค่า ๒,๒๒๕,๑๐๐,๑๗๒ บาท^{๔๘}

	ประกาศขาย/เรื่อง	ขายได้/เรื่อง	ราคาที่ยังขายได้/บาท
ก่อนใช้กฎกระทรวงฯ	๖๘,๕๑๓	๒๔,๗๕๒	๓๔,๐๘๖,๕๗๗,๕๗๒
กฎกระทรวงฯ ฉบับที่ ๑	๑๔,๔๕๑	๑,๘๒๒	๒,๒๒๕,๑๐๐,๑๗๒

^{๔๘} สถิติเกี่ยวกับการบังคับคดีแพ่งของกรมบังคับคดี, กลุ่มงานนโยบายและแผน กรมบังคับคดี กระทรวงยุติธรรม

ตารางที่ ๑ เปรียบเทียบผลการขายทรัพย์สินระหว่างก่อนการประกาศใช้กฎกระทรวงฯ
และการประกาศใช้กฎกระทรวงฯ ฉบับที่ ๑

๓. การบังคับใช้กฎกระทรวงกำหนดหลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขในการ
ขายทอดตลาด (ฉบับที่ ๒) พ.ศ. ๒๕๕๕

๓.๑ หลักการและเหตุผลในการประกาศกฎกระทรวงฯ ฉบับที่ ๒

กฎกระทรวงฯ ฉบับที่ ๒ ได้ประกาศใช้ลงราชกิจจานุเบกษา และมีผลเริ่ม
บังคับใช้ เมื่อวันที่ ๘ มิถุนายน พ.ศ. ๒๕๕๕ เนื่องจากกฎกระทรวงฯ ฉบับที่ ๑ ได้กำหนดหลักเกณฑ์
วิธีการ และเงื่อนไขในการขายทอดตลาดบางประการที่เป็นอุปสรรคต่อการขายทอดตลาด เช่น
รายการที่ระบุในประกาศขายทอดตลาด การกำหนดราคาเริ่มต้นที่ใช้ในการขายทอดตลาด หรือการ
ถอนทรัพย์สินออกจากการขายทอดตลาด อีกทั้งคณะกรรมการกำหนดราคาทรัพย์สินไม่เคยมีการประชุม
แม้แต่ครั้งเดียว จึงมีการออกกฎกระทรวงฯ ฉบับที่ ๒ เพื่อแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นจากกฎกระทรวง
ฉบับที่ ๑

๓.๒ สารสำคัญของกฎกระทรวงฯ ฉบับที่ ๒ ที่มีผลต่อการขาย
ทอดตลาดทรัพย์สิน

กฎกระทรวงฯ ฉบับที่ ๒ ได้นำหลักการบางประการของกฎกระทรวงฯ
ฉบับที่ ๑ มาใช้ ร่วมกับการแก้ไขปัญหการขายทอดตลาดที่เกิดขึ้น สรุปสาระสำคัญ ดังนี้

๓.๒.๑ การกำหนดราคาในประกาศขายทอดตลาด

กฎกระทรวงฯ ฉบับที่ ๒ ได้กำหนดให้นำราคาประเมินของ
เจ้าพนักงานบังคับคดี และราคาของคณะกรรมการกำหนดราคาทรัพย์สิน มาตีพิมพ์ไว้ในประกาศขาย
ทอดตลาด อีกทั้งยังได้ยกเลิกราคาประเมินของเจ้าหน้าที่ตามคำพิพากษา เจ้าของทรัพย์สิน ผู้รับจำนำ หรือ
ผู้รับจำนอง ตลอดจนราคาที่มีผู้คัดค้าน^{๔๙}

๓.๒.๒ การกำหนดราคาเริ่มต้นขายและราคาที่สมควรขายได้

การกำหนดราคาเริ่มต้นได้กลับไปใช้ราคาเริ่มต้นของเจ้าพนักงาน
บังคับคดี ราคาของฝ่ายประเมินราคาทรัพย์สิน หรือคณะกรรมการกำหนดราคาทรัพย์สินตามแต่กรณี

---

^{๔๙} กฎกระทรวงกำหนดหลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขในการขายทอดตลาด (ฉบับที่ ๒)
พ.ศ. ๒๕๕๕ ข้อ ๖

อีกทั้งการปรับลดราคาในการขายทอดตลาด จากที่กฎกระทรวงฉบับที่ ๑ ไม่มีการปรับลดราคาขายทอดตลาดเลยหากขายไม่ได้ ให้ปรับลดราคาลง ครั้งละ ร้อยละ ๑๐ จนลดลงมาถึงร้อยละ ๗๐ ของราคาประเมิน กล่าวคือ⁵⁰

๑.๒.๒.๑ ราคาขายครั้งแรก คิดเป็น ร้อยละ ๑๐๐ ของราคาประเมิน

๑.๒.๒.๒ ราคาขาย ครั้งที่ ๒ คิดเป็น ร้อยละ ๙๐ ของราคาประเมิน

๑.๒.๒.๓ ราคาขาย ครั้งที่ ๓ คิดเป็น ร้อยละ ๘๐ ของราคาประเมิน

๑.๒.๒.๔ ราคาขาย ครั้งที่ ๔ คิดเป็น ร้อยละ ๗๐ ของราคาประเมิน

๑.๒.๒.๕ ราคาขาย ครั้งที่ ๕ คิดเป็น ร้อยละ ๖๐ ของราคาประเมิน

๑.๒.๒.๖ ราคาขาย ครั้งที่ ๖ คิดเป็น ร้อยละ ๕๐ ของราคาประเมิน

หลักการกำหนดราคาขั้นต่ำในการขายทอดตลาดนี้ เป็นการกำหนดโดยอิงจากหลักวิชาการซึ่งได้ศึกษาจากสาธารณรัฐเกาหลี (ซึ่งมีประสิทธิภาพในการบังคับคดีแพ่งเป็นอันดับ ๒ ของโลก และอันดับ ๑ ของเอเชีย) และการศึกษาจากผลการศึกษาวิจัย เรื่องราคาบังคับขายในการขายทอดตลาด โดยมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์⁵¹ ทั้งนี้ หากขายทรัพย์สินไม่ได้เป็นจำนวนหลายครั้ง ก็จะมีการนำทรัพย์สินดังกล่าวเข้าสู่การพิจารณาของคณะกรรมการประเมินราคาทรัพย์สิน เพื่อประเมินราคาใหม่ ให้มีความเหมาะสม และทำให้ทรัพย์สินนั้นสามารถถูกขายได้ต่อไป

๑.๒.๓ การแก้ไของค์ประกอบของคณะกรรมการกำหนดราคาทรัพย์สิน

สืบเนื่องจากปัญหาที่คณะกรรมการฯ ตามกฎกระทรวงฯ ฉบับที่ ๑ มีองค์ประกอบที่ไม่เหมาะสม ทำให้ไม่สามารถมีการประชุมกันได้ ดังนั้น กฎกระทรวงฯ ฉบับที่ ๒ จึงได้ปรับองค์ประกอบของคณะกรรมการฯ เพื่อให้สามารถประชุมได้ง่ายขึ้น ดังนี้⁵²

---

⁵⁰ ประกาศคณะกรรมการกำหนดหลักเกณฑ์ในการกำหนดราคาเริ่มต้นและราคาสมควรขายในการขายทอดตลาด เรื่อง หลักเกณฑ์ในการกำหนดราคาเริ่มต้นและราคาที่เหมาะสมในการขายทอดตลาด ลงวันที่ ๑๑ มิถุนายน พ.ศ. ๒๕๕๕

⁵¹ “ความเป็นมาและเหตุผลในการแก้ไขเพิ่มเติมกฎกระทรวงกำหนดหลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขในการขายทอดตลาด พ.ศ. ๒๕๕๔” โดย กองวิชาการและกฎหมาย, วารสารกรมบังคับคดี ฉบับที่ ๘๒ ปีที่ ๑๖

⁵² กฎกระทรวงกำหนดหลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขในการขายทอดตลาด (ฉบับที่ ๒) พ.ศ. ๒๕๕๕ ข้อ ๑๑ และ ข้อ ๑๒

๓.๒.๓.๑ ในเขตกรุงเทพมหานคร

คณะกรรมการฯ ในเขตกรุงเทพมหานคร ประกอบด้วย อธิบดีหรือข้าราชการกรมบังคับคดีผู้ได้รับมอบหมายเป็นประธานกรรมการ ผู้แทนสำนักประเมินราคาทรัพย์สิน กรมธนารักษ์ ผู้แทนกรมที่ดิน ผู้เชี่ยวชาญเฉพาะด้านการบังคับคดีแพ่ง ผู้เชี่ยวชาญเฉพาะด้านการบังคับคดีล้มละลาย ผู้อำนวยการสำนักฟื้นฟูกิจการของลูกหนี้ ผู้อำนวยการกองจำหน่ายทรัพย์สิน ผู้แทนสภาพนายความ ผู้แทนสภาหอการค้าแห่งประเทศไทย ผู้แทนสภาอุตสาหกรรมแห่งประเทศไทย ผู้แทนสมาคมผู้ประเมินค่าทรัพย์สินแห่งประเทศไทย และผู้แทนสมาคมธนาคารไทย เป็นกรรมการ ทั้งนี้ โดยมีผู้อำนวยการสำนักงานวางทรัพย์สินกลาง เป็นกรรมการและเลขานุการ และหัวหน้าฝ่ายประเมินราคาทรัพย์สิน สำนักงานวางทรัพย์สินกลาง เป็นกรรมการและผู้ช่วยเลขานุการ

๓.๒.๓.๒ ในเขตจังหวัดอื่น

คณะกรรมการฯ ในเขตจังหวัดอื่น ประกอบด้วย อธิบดีหรือข้าราชการกรมบังคับคดีผู้ได้รับมอบหมาย เป็นประธานกรรมการ ผู้แทนสำนักงานที่ดินจังหวัด ผู้แทนสำนักงานธนารักษ์พื้นที่ ผู้แทนชมรมธนาคารพาณิชย์จังหวัด ผู้แทนสภาพนายความประจำจังหวัด ผู้แทนสภาอุตสาหกรรมจังหวัด ผู้แทนหอการค้าจังหวัด เป็นกรรมการ ทั้งนี้ โดยมีเจ้าหน้าที่สำนักงานบังคับคดีจังหวัด เป็นกรรมการและเลขานุการฯ และหัวหน้าธุรการสำนักงานบังคับคดีจังหวัด เป็นกรรมการและผู้ช่วยเลขานุการ

๓.๒.๔ การยกเลิกการถอนทรัพย์สินจากการขายทอดตลาดในกรณีที่มีผู้สู้ราคารายเดียว

กฎกระทรวงฯ ฉบับที่ ๒ ได้ยกเลิกกฎกระทรวงฯ ฉบับที่ ๑ ข้อ ๒๒ ซึ่งเป็นข้อบังคับให้เจ้าพนักงานบังคับคดีต้องถอนทรัพย์สินจากการขายทอดตลาด เพื่อนำไปขายทอดตลาดในครั้งใหม่ ในกรณีที่มีผู้สู้ราคารายเดียว โดยไม่มีการแข่งขันเสนอราคา หากไม่มีลูกหนี้ตามคำพิพากษา หรือเจ้าของทรัพย์สิน หรือผู้ขอเฉลี่ยทรัพย์สิน หรือผู้มีส่วนได้เสียเกี่ยวกับทรัพย์สินตามที่ปรากฏทางทะเบียนมาดูแลการขายทอดตลาด และราคารันนั้นยังไม่เพียงพอแก่การชำระหนี้ของเจ้าหนี้ตามคำพิพากษา ดังนั้น จึงส่งผลให้แม้จะมีผู้ซื้อทรัพย์สินเข้าสู่ราคาเพียงรายเดียว และทรัพย์สินนั้นแม้ไม่สามารถขายได้เกินจำนวนหนี้ ก็สามารถขายได้ หากเป็นราคาที่ไม่ต่ำกว่าราคาเริ่มต้นอันเป็นราคาสมควรขายด้วย

๓.๒.๕ การขยายระยะเวลาในการชำระราคาส่วนที่เหลือ

การขยายระยะเวลาในการชำระราคาส่วนที่เหลือ ยังคงเป็นไปเช่นเดียวกับกฎกระทรวงฯ ฉบับที่ ๑ คือ ผู้ซื้อทรัพย์สินได้สามารถยื่นคำร้องต่อเจ้าพนักงานบังคับคดีขอให้อนุญาตให้ขยายระยะเวลาการชำระราคาส่วนที่เหลือ ตามหลักเกณฑ์และวิธีการที่อธิบดีกรมบังคับคดีประกาศ แต่ไม่เกิน ๒ ครั้งๆ ละ ไม่เกิน ๓ เดือน⁵³

๓.๒.๖ การกำหนดบทเฉพาะกาลเพื่อให้เกิดความต่อเนื่องในการขายทอดตลาด

การกำหนดบทเฉพาะกาลเป็นการอุดช่องว่าง และแก้ไขปัญหาที่เคยเกิดขึ้นจากการขายทอดตลาด ภายหลังจากที่กฎกระทรวงฯ ฉบับที่ ๑ ประกาศและมีผลบังคับใช้ ซึ่งส่งผลให้เจ้าพนักงานบังคับคดี ต้องยกเลิกประกาศโฆษณาการขายทอดตลาดเป็นจำนวนมาก และส่งผลกระทบต่อการขายทอดตลาดทรัพย์สิน และประสิทธิภาพในการบังคับคดีแพ่ง ทั้งในแง่ความยุติธรรม และในแง่เศรษฐกิจ ดังที่กล่าวไปแล้ว

๓.๓ ผลการเปลี่ยนแปลงและปัญหาสำคัญของกฎกระทรวงฯ ฉบับที่ ๒

ภายหลังจากที่กฎกระทรวงฯ ฉบับที่ ๒ มีผลบังคับใช้ ทำให้มูลค่ารวมของทรัพย์สิน ที่ถูกผลักดันออกสู่ระบบเศรษฐกิจของประเทศจากการขายทอดตลาด มีมูลค่าสูงมากขึ้นอย่างก้าวกระโดด กล่าวคือ ระหว่างการประกาศใช้กฎกระทรวงฯ ฉบับที่ ๑ (ระหว่างเดือนสิงหาคม พ.ศ. ๒๕๕๔ - เดือนพฤษภาคม พ.ศ. ๒๕๕๕) ขายทรัพย์สินได้ทั้งสิ้น ๑,๘๒๒ เรื่อง (จากประกาศขาย ๑๔,๔๕๑ เรื่อง) คิดเป็นมูลค่า ๒,๒๒๕,๑๐๐,๑๗๒ บาท ในขณะที่ภายหลังจากการประกาศใช้กฎกระทรวงฯ ฉบับที่ ๒ (ระหว่างเดือนสิงหาคม พ.ศ. ๒๕๕๕ - เดือนพฤษภาคม พ.ศ. ๒๕๕๖) ขายทรัพย์สินได้ทั้งสิ้น ๑๖,๒๔๕ เรื่อง (จากประกาศขาย ๕๖,๐๕๗ เรื่อง) คิดเป็นมูลค่า ๒๑,๕๔๔,๖๘๕,๐๑๗ บาท⁵⁴ หรือกว่า ๑๐ เท่าของการใช้กฎกระทรวงฯ ฉบับที่ ๑

---

⁵³ กฎกระทรวงกำหนดหลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขในการขายทอดตลาด พ.ศ. ๒๕๕๔ ข้อ ๒๓

⁵⁴ สถิติเกี่ยวกับการบังคับคดีแพ่งของกรมบังคับคดี, กลุ่มงานนโยบายและแผน กรมบังคับคดี กระทรวงยุติธรรม

	ประกาศขาย/เรื่อง	ขาย ได้/เรื่อง	ราคาที่ยขาย ได้/บาท
ก่อนใช้กฎกระทรวงฯ	๖๘,๕๑๓	๒๔,๗๕๒	๓๔,๐๘๖,๕๗๗,๕๗๒
กฎกระทรวงฯ ฉบับที่ ๑	๑๔,๔๕๑	๑,๘๒๒	๒,๒๒๕,๑๐๐,๑๗๒
กฎกระทรวงฯ ฉบับที่ ๒	๕๗,๐๕๗	๑๗,๒๔๕	๒๑,๕๔๔,๖๘๕,๐๑๗

ตารางที่ ๒ เปรียบเทียบผลการขายทรัพย์สินระหว่างการใช้กฎกระทรวงฯ ฉบับที่ ๑ และกฎกระทรวงฯ ฉบับที่ ๒

แม้ว่าการผลักดันทรัพย์สินของกรมบังคับคดี โดยการขายทอดตลาด ภายใต้กฎกระทรวงฯ ฉบับที่ ๒ จะมีประสิทธิภาพสูงขึ้น เมื่อเทียบกับการขายทอดตลาดภายใต้กฎกระทรวงฯ ฉบับที่ ๑ แต่หากพิจารณาแล้วก็ยังมีมูลค่าต่ำกว่าก่อนการประกาศใช้กฎกระทรวงฯ ฉบับที่ ๑ โดยปัญหาที่สำคัญที่พบ ได้แก่ การประวิงคดี การทิ้งหลักประกันในกรณีที่เป็นผู้ซื้อทรัพย์สินได้ อันส่งผลให้ต้องมีการขายทอดตลาดใหม่ และการขอขยายระยะเวลาในการวางเงินชำระส่วนต่างของผู้ซื้อทรัพย์สินได้ ซึ่งการขยายระยะเวลาออกไป ทำให้เจ้าหน้าที่ตามคำพิพากษา ได้รับชำระหนี้ช้าลงอีก และในหลายครั้ง แม้จะมีการขอขยายระยะเวลาแล้ว แต่สุดท้าย ผู้ซื้อทรัพย์สินได้ก็กลับทิ้งราคา โดยยอมถูกริบหลักประกัน อันมีผลทำให้ต้องขายทอดตลาดทรัพย์สินใหม่เช่นเดียวกัน ซึ่งเป็นผลเสียทั้งในแง่ของการอำนวยความสะดวกทางแพ่ง และผลเสียต่อระบบเศรษฐกิจ ที่ทำให้ทรัพย์สินไม่สามารถถูกผลักดันออกสู่ระบบเศรษฐกิจได้

๔. การบังคับใช้กฎกระทรวงกำหนดหลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขในการขายทอดตลาด (ฉบับที่ ๑) พ.ศ. ๒๕๕๗

๔.๑ หลักการและเหตุผลในการประกาศกฎกระทรวงฯ ฉบับที่ ๑

กฎกระทรวงฯ ฉบับที่ ๑ ประกาศในราชกิจจานุเบกษา เมื่อวันที่ ๒๐ กุมภาพันธ์ พ.ศ. ๒๕๕๗ และมีผลบังคับใช้ทันที โดยมุ่งแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นกับการขายทอดตลาดตามกฎกระทรวงฯ ฉบับที่ ๒ กล่าวคือ มุ่งแก้ปัญหาการกำหนดหลักเกณฑ์การวางหลักประกันก่อนเข้าเสนอราคาไม่เหมาะสม กำหนดมาตรการป้องกันการทิ้งราคาสำหรับผู้เสนอราคาสูงสุดที่ไม่ชำระราคาส่วนที่เหลือ ซึ่งทำให้เกิดปัญหาและเป็นอุปสรรคต่อการขายทอดตลาด

๔.๒ สารสำคัญของกฎกระทรวงฯ ฉบับที่ ๑

กฎกระทรวงฯ ฉบับที่ ๑ มีการปรับปรุงเนื้อหาสาระเพื่อแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นจากกฎกระทรวงฯ ฉบับที่ ๒ โดยมุ่งหวังให้เกิดประสิทธิภาพในการขายทอดตลาดทรัพย์สิน

เพิ่มมากขึ้น และลดการประวิงคดีของกลุ่มความหรือผู้ที่เกี่ยวข้องในการขายทอดตลาดให้ลดลง โดยสรุปการเปลี่ยนแปลงที่สำคัญ ดังนี้

๔.๒.๑ การกำหนดการวางหลักประกันที่เหมาะสม

การกำหนดราคาหลักประกันตามกฎหมายกระทรวงฯ ฉบับที่ ๒ ซึ่งกำหนดให้วางหลักประกันร้อยละ ๕ ของราคาเริ่มต้น แต่ไม่เกินจำนวนที่กฎหมายกำหนดก่อให้เกิดปัญหาในทางปฏิบัติหลายประการ อาทิ เมื่อราคาเริ่มต้นขายเปลี่ยนแปลงไป เนื่องจากมีการขายหลายครั้ง ส่งผลให้การวางหลักประกันต้องเปลี่ยนแปลงไปตามราคาเริ่มต้น ซึ่งสร้างความสับสนให้กับผู้เข้าสู่ราคา นอกจากนั้น ในการวางหลักประกันตามกฎหมายกระทรวงฯ ฉบับที่ ๒ เป็นการวางหลักประกันเฉพาะคดี ซึ่งในแต่ละคดี มีผู้สนใจซื้อทรัพย์เป็นจำนวนไม่มาก และสามารถตรวจสอบได้ง่าย อันอาจนำไปสู่การสมยอมราคากันหรือข่มขู่ในการเข้าสู่ราคาได้ง่าย⁵⁵ ดังนั้น กฎกระทรวงฯ ฉบับที่ ๓ จึงได้กำหนดหลักประกันให้เท่ากันในแต่ละช่วงของราคาประเมิน ทำให้การวางหลักประกันในคดีไม่มีการเปลี่ยนแปลง แม้จะมีการขายทรัพย์หลายครั้งก็ตาม อีกทั้งยังเป็นการป้องกันมิให้เกิดการสมยอมราคาหรือข่มขู่กันด้วย โดยได้กำหนดอัตราการวางหลักประกันแบ่งออกเป็น ๕ ช่วงราคา ดังนี้⁵⁶

๔.๒.๑.๑ ทรัพย์ที่ขายมีราคาประเมินไม่เกิน ๕๐๐,๐๐๐ บาท
ให้ผู้อำนวยการสำนักงานบังคับคดีหรือหัวหน้าสำนักงานบังคับคดีส่วนย่อย ใช้ดุลพินิจกำหนดให้วางหลักประกันตามที่เห็นสมควร โดยหลักประกันที่พึงกำหนดนั้น ควรมีจำนวนไม่น้อยกว่าร้อยละ ๕ ของราคาประเมิน

๔.๒.๑.๒ ทรัพย์ที่ขายมีราคาประเมินเกิน ๕๐๐,๐๐๐ บาท
แต่ไม่เกิน ๑,๐๐๐,๐๐๐ บาท ให้วางหลักประกันจำนวน ๕๐,๐๐๐ บาท

๔.๒.๑.๓ ทรัพย์ที่ขายมีราคาประเมินเกิน ๑,๐๐๐,๐๐๐ บาท
แต่ไม่เกิน ๕,๐๐๐,๐๐๐ บาท ให้วางหลักประกัน จำนวน ๒๕๐,๐๐๐ บาท

๔.๒.๑.๔ ทรัพย์ที่ขายมีราคาประเมินเกิน ๕,๐๐๐,๐๐๐ บาท
แต่ไม่เกิน ๑๐,๐๐๐,๐๐๐ บาท ให้วางหลักประกันจำนวน ๕๐๐,๐๐๐ บาท

---

⁵⁵ ร่างบทความ “กฎหมายกระทรวงฯ กับการแก้ไข ฉบับที่ ๓” โดย บุญธรรม ทองขลิบ
ผู้เชี่ยวชาญด้านการบังคับคดีแพ่ง กรมบังคับคดี

⁵⁶ กฎกระทรวงกำหนดหลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขในการขายทอดตลาด (ฉบับที่ ๓)
พ.ศ. ๒๕๕๗ ข้อ ๑๖

๔.๒.๑.๕ ทรัพย์สินที่ขายมีราคาประเมินเกิน ๑๐,๐๐๐,๐๐๐ บาท แต่ไม่เกิน ๒๐,๐๐๐,๐๐๐ บาท ให้วางหลักประกันจำนวน ๑,๐๐๐,๐๐๐ บาท

๔.๒.๑.๖ ทรัพย์สินที่ขายมีราคาประเมินเกิน ๒๐,๐๐๐,๐๐๐ บาท แต่ไม่เกิน ๕๐,๐๐๐,๐๐๐ บาท ให้วางหลักประกันจำนวน ๒,๕๐๐,๐๐๐ บาท

๔.๒.๑.๗ ทรัพย์สินที่ขายมีราคาประเมินเกิน ๕๐,๐๐๐,๐๐๐ บาท แต่ไม่เกิน ๑๐๐,๐๐๐,๐๐๐ บาท ให้วางหลักประกันจำนวน ๕,๐๐๐,๐๐๐ บาท

๔.๒.๑.๘ ทรัพย์สินที่ขายมีราคาประเมินเกิน ๑๐๐,๐๐๐,๐๐๐ บาท แต่ไม่เกิน ๒๐๐,๐๐๐,๐๐๐ บาท ให้วางหลักประกันจำนวน ๑๐,๐๐๐,๐๐๐ บาท

๔.๒.๑.๙ ทรัพย์สินที่ขายมีราคาประเมินเกิน ๒๐๐,๐๐๐,๐๐๐ บาท ให้เจ้าพนักงานบังคับคดีเสนออธิตี หรือผู้ได้รับมอบหมายเป็นผู้พิจารณากำหนด

๔.๒.๒ การกำหนดการวางหลักประกันพิเศษเพื่อป้องกันการทิ้งราคา

กฎกระทรวงฯ ฉบับที่ ๓ กำหนดให้ในกรณีที่ผู้เสนอราคาสูงสุดไม่ชำระราคาส่วนที่เหลือ ทำให้เจ้าพนักงานบังคับคดีต้องขายทอดตลาดทรัพย์สินนั้นใหม่ และกำหนดให้ผู้เข้าเสนอราคาในการขายทอดตลาดครั้งใหม่ต้องวางหลักประกันพิเศษ นอกจากนั้นผู้เสนอราคาที่เคยทิ้งราคาไปนั้น หากประสงค์จะเข้าเสนอราคา ก็จะต้องวางหลักประกันพิเศษเพิ่มเติม ตามหลักเกณฑ์และวิธีการที่อธิบดีกรมบังคับคดีประกาศ^{๕๗} ซึ่งมีลักษณะเป็นมาตรการป้องปรามมิให้บุคคลหรือกลุ่มบุคคลดำเนินการใดๆ เพื่อประวิงคดี หรือเข้าเสนอราคาทรัพย์สินโดยไม่สุจริต อย่างไรก็ตาม ในปัจจุบัน หลักเกณฑ์เกี่ยวกับการวางหลักประกันพิเศษดังกล่าวยังอยู่ระหว่างการจัดทำ โดยจะได้เสนอรัฐมนตรีว่าการกระทรวงยุติธรรมเห็นชอบ และได้มีผลประกาศใช้ต่อไป

๔.๒.๓ การกำหนดคุณสมบัติของผู้เข้าสู้ราคาทรัพย์สินในการขายทอดตลาด

การกำหนดคุณสมบัติของผู้เข้าสู้ราคาทรัพย์สินในการขายทอดตลาดเป็นการแก้ไขปัญหาผู้เสนอราคา และชนะการประมูลจากการขายทอดตลาดทิ้งราคา ไม่ยอมชำระราคาส่วนที่เหลือ ซึ่งส่งผลให้การบังคับคดีมีข้อขัดข้อง ทำให้เจ้าหน้าที่ตามคำพิพากษาได้รับชำระหนี้ล่าช้า ดังนั้น นอกจากกฎกระทรวงฯ ฉบับที่ ๓ จะได้กำหนดหลักประกันพิเศษสำหรับคดีพิเศษที่เคยมีการทิ้งราคา และสำหรับบุคคลที่เคยทิ้งราคาหรือไม่ชำระราคาส่วนที่เหลือ ซึ่งกรมบังคับคดี

^{๕๗} กฎกระทรวงกำหนดหลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขในการขายทอดตลาด (ฉบับที่ ๓)

ได้รวบรวมรายชื่อบุคคลดังกล่าวไว้ และจะนำไปกำหนดเป็นประกาศอธิบดีกรมบังคับคดีเพื่อให้มีผลบังคับใช้ต่อไป

๔.๒.๔ การแก้ไขการขอขยายระยะเวลาในการชำระราคาส่วนที่เหลือ

กฎกระทรวงฯ ฉบับที่ ๒ กำหนดระยะเวลาในการชำระราคาส่วนที่เหลือสำหรับผู้ซื้อทรัพย์ได้ โดยให้บุคคลผู้ซื้อทรัพย์ได้ สามารถขยายระยะเวลาชำระราคาส่วนที่เหลือได้ ๒ ครั้ง ครั้งละไม่เกิน ๓ เดือน เพื่อให้โอกาสผู้ซื้อทรัพย์ ในการที่จะหาเงินมาชำระราคาทรัพย์ที่ซื้อได้จากการขายทอดตลาด โดยเฉพาะอย่างยิ่งการขอสินเชื่อจากสถาบันการเงิน อย่างไรก็ตาม จากการตรวจสอบข้อมูลจากสถาบันการเงินพบว่า โดยปกติแล้วสถาบันการเงินสามารถอนุมัติสินเชื่อให้กับผู้ซื้อทรัพย์ได้ภายในระยะเวลาไม่เกิน ๓ เดือน ดังนั้น กฎกระทรวงฯ ฉบับที่ ๓ จึงได้ปรับลดระยะเวลาในการชำระราคาส่วนที่เหลือ ให้สอดคล้องกับระยะเวลาการอนุมัติสินเชื่อของสถาบันการเงิน เพื่อแก้ปัญหาความล่าช้าที่เกิดขึ้นในการบังคับคดี ทำให้เจ้าหน้าที่ตามคำพิพากษาได้รับชำระหนี้รวดเร็วยิ่งขึ้น

๒.๔.๕ การกำหนดมาตรการดำเนินการกับผู้เสนอราคาสูงสุดที่ไม่ชำระราคา

กฎกระทรวงฯ ฉบับที่ ๓ ได้ปรับปรุงแนวทางดำเนินการเกี่ยวกับผู้เสนอราคาสูงสุดที่ไม่ชำระราคาส่วนที่เหลือ ซึ่งเดิมกฎกระทรวงฯ ฉบับที่ ๒ ซึ่งแม้จะกำหนดให้ผู้ซื้อทรัพย์ได้และไม่ชำระราคาส่วนที่เหลือ ต้องชำระราคาส่วนต่าง หากการขายทอดตลาดครั้งใหม่ได้ราคาสูงสุดต่ำกว่าราคาสูงสุดที่ได้เคยเสนอไว้ในการขายทอดตลาดครั้งก่อน^{๕๘} แต่ข้อความดังกล่าวก็ยังขาดความชัดเจนในหลายประการ ทั้งในแง่ของการคำนวณค่าปรับ และกำหนดเวลาในการชำระเงิน ดังนั้น กฎกระทรวงฯ ฉบับที่ ๓ จึงได้ปรับปรุงข้อความดังกล่าว คือ “ในการขายทอดตลาดครั้งใหม่ หากราคาสูงสุดซึ่งรวมค่าใช้จ่ายในการขายทอดตลาดครั้งใหม่ มีจำนวนต่ำกว่าราคาสูงสุดที่ผู้เสนอราคาสูงสุดเดิมเสนอไว้ ให้เจ้าพนักงานบังคับคดีดำเนินการให้ผู้เสนอราคาสูงสุดเดิมชำระราคาส่วนต่าง ที่ขาดอยู่ภายในหนึ่งเดือนนับแต่วันที่ได้รับแจ้ง หากไม่ชำระภายในกำหนด ต้องชำระค่าปรับของราคาส่วนต่างที่ขาดอยู่ในอัตราร้อยละสิบห้าต่อปี”^{๕๙} นอกจากนั้น

^{๕๘} กฎกระทรวงกำหนดหลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขในการขายทอดตลาด (ฉบับที่ ๒) พ.ศ. ๒๕๕๕ ข้อ ๒๔

^{๕๙} กฎกระทรวงกำหนดหลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขในการขายทอดตลาด (ฉบับที่ ๒) พ.ศ. ๒๕๕๕ ข้อ ๒๔

ยังได้กำหนดให้เจ้าพนักงานบังคับคดีสามารถฟ้องศาล ตามหลักเกณฑ์และวิธีการที่อธิบดีประกาศ กำหนดได้อีกด้วย อันจะเป็นการป้องปรามการประวิงคดี ซึ่งจะส่งผลให้การบังคับคดีสามารถ อำนาจความเป็นธรรมให้กับบุคคลในคดีได้อย่างมีประสิทธิภาพและรวดเร็วขึ้น

๔.๓ ผลการเปลี่ยนแปลงและปัญหาสำคัญของกฎกระทรวงฯ ฉบับที่ ๓

กฎกระทรวงฯ ฉบับที่ ๓ มีผลบังคับใช้เมื่อเดือนกุมภาพันธ์ พ.ศ. ๒๕๕๗ ทำให้ ณ ปัจจุบัน ยังไม่สามารถวิเคราะห์ถึงผลการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นอย่างชัดเจนได้ อย่างไรก็ตาม ในแง่ของการปฏิบัติงานของเจ้าพนักงานบังคับคดีนั้นประสบปัญหาความยุ่งยากระหว่าง ช่วงรอยต่อของการประกาศใช้กฎกระทรวงฯ ฉบับที่ ๓ เนื่องจากการเปลี่ยนแปลงหลักเกณฑ์ และวิธีการเกี่ยวกับการขายทอดตลาด ทั้งในเนื้อหาของประกาศขายทอดตลาด กระบวนการก่อน การขายทอดตลาด โดยเฉพาะการวางหลักประกันเข้าสู่ราคา วิธีการระหว่างการขายทอดตลาด และ เงื่อนไขต่างๆ ภายหลังการขายทอดตลาด อาทิ การชำระราคาส่วนที่เหลือ ส่งผลให้ต้องยกเลิก ประกาศขายทอดตลาดเดิมบางส่วนเพื่อออกประกาศขายทอดตลาดฉบับใหม่ รวมถึงต้องกำหนด แบบของประกาศขายทอดตลาดและสัญญาในการซื้อทรัพย์สินจากกรมบังคับคดีใหม่ทั้งหมด อย่างไรก็ตาม เป็นที่เชื่อว่ากฎกระทรวงฯ ฉบับที่ ๓ จะช่วยแก้ปัญหาที่เกิดขึ้นจากการใช้กฎกระทรวงฯ ฉบับที่ ๒ และส่งผลให้การบังคับคดีสามารถอำนวยความสะดวกทางแพ่งให้กับบุคคลที่เกี่ยวข้อง⁶⁰ และเป็นฐานที่สำคัญในการผลักดันทรัพย์สิน ให้ออกสู่ระบบเศรษฐกิจอย่างมีประสิทธิภาพต่อไป

ปัจจัยเชิงนโยบายที่ส่งผลต่อการเสริมสร้างประสิทธิภาพของการบังคับคดีแพ่ง และศักยภาพด้านการแข่งขันและความมั่นคงทางเศรษฐกิจ

นอกเหนือจากปัจจัยด้านกฎหมายโดยเฉพาะกฎกระทรวงฯ กำหนดหลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขในการขายทอดตลาด ซึ่งวางหลักเกณฑ์ที่สำคัญและมีผลต่อการผลักดันทรัพย์สินออกสู่ ระบบเศรษฐกิจของประเทศแล้ว ปัจจัยด้านนโยบายก็เป็นสิ่งสำคัญที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพของ ระบบการบังคับคดีแพ่ง อันนำไปสู่การเพิ่มขึ้นของขีดความสามารถในการแข่งขันของประเทศ ซึ่ง ปัจจัยเชิงนโยบายที่สำคัญ ได้แก่ ๑) ความร่วมมือเพื่อเสริมสร้างประสิทธิภาพด้านการบังคับคดีและ สภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการทำนิติกรรมทางเศรษฐกิจ ๒) การนำระบบคอมพิวเตอร์และเทคโนโลยี สารสนเทศมาใช้ในการเสริมสร้างประสิทธิภาพของการบังคับคดีแพ่ง ๓) การไต่ล่นเกลี่ยในชั้นบังคับ

---

⁶⁰ รัฐบาลความ “กฎกระทรวงฯ กับการแก้ไข ฉบับที่ ๓” โดย บุญธรรม ทองชลธิษ
ผู้เชี่ยวชาญด้านการบังคับคดีแพ่ง กรมบังคับคดี

คดีในฐานะกระบวนการแก้ไขข้อพิพาททางเลือก และ ๔) มาตรการผลักดันทรัพย์สินเชิงรุกออกสู่ระบบเศรษฐกิจ

๑. ความร่วมมือเพื่อเสริมสร้างประสิทธิภาพด้านการบังคับคดีและสถานะแวดล้อมที่เอื้อต่อการทำนิติกรรมทางเศรษฐกิจ

ความร่วมมือกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องถือเป็นอีกหนึ่งปัจจัยที่สำคัญ ส่งผลต่อประสิทธิภาพของการบังคับคดี และศักยภาพด้านการแข่งขัน ดังนั้น การบังคับคดีแห่งซึ่งเป็นภารกิจหลักของกรมบังคับคดี จำเป็นต้องดำเนินการร่วมกับหน่วยงานอื่นๆ อย่างเป็นระบบ ทั้งในด้านการลดขั้นตอนการทำงาน การให้บริการและอำนวยความสะดวกให้กับบุคคลที่มีความเกี่ยวข้องกับการบังคับคดี การแลกเปลี่ยนและการเชื่อมโยงข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับการบังคับคดี ผ่านทางระบบเครือข่ายสารสนเทศคอมพิวเตอร์ เช่น ข้อมูลของลูกค้านี้ตามคำพิพากษาเกี่ยวกับสิทธิทางทรัพย์สินเหนืออสังหาริมทรัพย์ ข้อมูลธุรกรรมทางการเงิน และข้อมูลเกี่ยวกับบุคคลล้มละลายหรือถูกศาลมีคำสั่งพิทักษ์ทรัพย์เด็ดขาด การลดค่าใช้จ่ายของหน่วยงานภาครัฐ ตลอดจนการสร้างความปลอดภัยของระบบข้อมูลสารสนเทศ เพื่อคุ้มครองข้อมูลในคดีให้มีความปลอดภัยจากบุคคลที่ไม่เกี่ยวข้อง และการให้บริการด้านการบังคับคดีแห่งให้กับประชาชนผ่านเว็บไซต์ต่างๆ

จากเหตุผลดังกล่าวข้างต้น กรมบังคับคดีได้ลงนามในข้อตกลงความร่วมมือกับหน่วยงานต่างๆ ทั้งกับหน่วยงานภาครัฐ หน่วยงานภาคเอกชน องค์กรมหาชน ธนาคาร และสถาบันการเงิน ที่มีความเกี่ยวข้องกับการปฏิบัติงานด้านการบังคับคดี และสามารถส่งเสริมและสนับสนุนให้การบังคับคดีแห่ง เป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ จำนวน ๒๐ ฉบับ ได้แก่

๑.๑ บัน ที่กความตกลงว่าด้วยความร่วมมือในการผลักดันการดำเนินคดีอิเล็กทรอนิกส์ (e-Litigation)

ทำขึ้นเมื่อวันที่ ๒๘ สิงหาคม พ.ศ. ๒๕๕๖ เป็นความตกลงหลายฝ่ายระหว่างกรมบังคับคดี ร่วมกับสำนักงานศาลปกครอง สำนักงานศาลรัฐธรรมนูญ สำนักงานอัยการสูงสุด สำนักงานตำรวจแห่งชาติ กรมราชทัณฑ์ สภานายความในพระบรมราชูปถัมภ์ และสำนักงานพัฒนาธุรกรรมทางอิเล็กทรอนิกส์ (องค์การมหาชน) โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อส่งเสริมและสนับสนุนให้เกิดการผลักดันการดำเนินคดีอิเล็กทรอนิกส์ (e-Litigation) ที่สามารถทำงานเชื่อมโยงร่วมกันได้ มีการใช้ระบบการดำเนินคดีและการพิสูจน์พยานหลักฐานทางอิเล็กทรอนิกส์ ซึ่งจะเป็นการทำให้ประชาชนเข้าถึงความยุติธรรมได้อย่างมีประสิทธิภาพ มีความไว้วางใจ และเชื่อมั่นในการอำนวยความสะดวกของศาล ว่ามีความโปร่งใส เป็นธรรม สะดวก รวดเร็ว และเข้าถึงได้มากขึ้น อีกทั้งยังเป็นการเชื่อมโยงข้อมูลระหว่างหน่วยงานต่างๆ อีกด้วย อันจะเป็นผลดีต่อการสร้างความเชื่อมั่นในการทำธุรกรรมทางอิเล็กทรอนิกส์ให้มีมูลค่าเพิ่มสูงขึ้น

๑.๒ บันทึกข้อตกลงความร่วมมือระหว่างกรมบังคับคดีและสำนักงาน
รัฐบาลอิเล็กทรอนิกส์ (องค์การมหาชน)

ทำขึ้นเมื่อวันที่ ๒๗ กันยายน พ.ศ. ๒๕๕๕ มีวัตถุประสงค์เพื่อสนับสนุน
ภารกิจของกรมบังคับคดี โดยสำนักงานรัฐบาลอิเล็กทรอนิกส์จะให้บริการกับกรมบังคับคดี ในการ
นำเทคโนโลยีสารสนเทศมาใช้กับงานการบังคับคดี ได้แก่ การให้บริการเครือข่ายสื่อสารข้อมูล
เชื่อมโยงหน่วยงานภาครัฐ (Government Information Technology – GIN) การให้บริการระบบ
คลาวด์ภาครัฐ (Government Cloud) การให้บริการระบบบริหารจัดการภัยคุกคามทางสารสนเทศ
ภาครัฐ (Government Monitoring System) การให้บริการเชื่อมโยงระบบเว็บไซต์กลางบริการ
อิเล็กทรอนิกส์ภาครัฐ (e-Government Portal) เพื่ออำนวยความสะดวกให้กับประชาชน ในการเข้าถึง
บริการทางอิเล็กทรอนิกส์ได้จากจุดๆ เดียว

๑.๓ บันทึกข้อตกลงความร่วมมือในการดำเนินงาน โครงการนำร่อง
ระบบเทคโนโลยีต้นแบบ ระหว่างหน่วยงานในกระบวนการยุติธรรมและหน่วยงาน
ที่เกี่ยวข้อง

ทำขึ้นเมื่อวันที่ ๗ สิงหาคม พ.ศ. ๒๕๕๕ โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อ
ก่อให้เกิดความร่วมมือด้านเทคโนโลยีสารสนเทศกระบวนการยุติธรรมอย่างเป็นระบบ ระหว่าง
หน่วยงานในกระทรวงยุติธรรม และหน่วยงานอื่นที่เกี่ยวข้อง

๑.๔ บันทึกข้อตกลงว่าด้วยการขอใช้ประโยชน์ข้อมูลเกี่ยวกับการถือ
กรรมสิทธิ์ในอสังหาริมทรัพย์ ระหว่างกรมที่ดิน กับกรมบังคับคดี

ทำขึ้นเมื่อวันที่ ๒๗ สิงหาคม พ.ศ. ๒๕๕๖ โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อให้
กรมบังคับคดีเชื่อมโยงและเข้าถึงข้อมูลเกี่ยวกับการถือกรรมสิทธิ์ในอสังหาริมทรัพย์ ซึ่งเป็นข้อมูล
ที่อยู่ในความควบคุมดูแลของกรมที่ดิน เพื่อนำไปใช้ในการปฏิบัติราชการตามอำนาจหน้าที่ของ
กรมบังคับคดี

๑.๕ บันทึกความเข้าใจว่าด้วยการอำนวยความสะดวกในการยื่น
คำขอรับชำระหนี้ของเจ้าหนี้ระหว่างสำนักงานคณะกรรมการกำกับและส่งเสริมการ
ประกอบธุรกิจประกันภัย กรมบังคับคดี และกองทุนประกันวินาศภัย

ทำขึ้นเมื่อวันที่ ๓๐ พฤษภาคม พ.ศ. ๒๕๕๖ โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อ
อำนวยความสะดวกในการให้บริการแก่ประชาชน ลดขั้นตอนในการยื่นคำขอรับชำระหนี้ในกรณีที่
บริษัทประกันภัยถูกเพิกถอนใบอนุญาต หรือในกรณีที่บริษัทประกันภัยถูกศาลล้มละลายกลางมี
คำสั่งพิทักษ์ทรัพย์เด็ดขาดในคดีล้มละลาย

๑.๖ บันทึกความเข้าใจว่าด้วยการอำนวยความสะดวกในการยื่นคำขอรับชำระหนี้ของเจ้าหนี้ระหว่างสำนักงานคณะกรรมการกำกับและส่งเสริมการประกอบธุรกิจประกันภัย กรมบังคับคดี และกองทุนประกันชีวิต

ทำขึ้นเมื่อวันที่ ๓๐ พฤษภาคม พ.ศ. ๒๕๕๖ โดยมีวัตถุประสงค์เพื่ออำนวยความสะดวกในการให้บริการแก่ประชาชน ลดขั้นตอนในการยื่นคำขอรับชำระหนี้ในกรณีที่บริษัทประกันชีวิตถูกเพิกถอนใบอนุญาต หรือในกรณีที่บริษัทประกันชีวิตถูกศาลล้มละลายกลางมีคำสั่งพิทักษ์ทรัพย์เด็ดขาดในคดีล้มละลาย

๑.๗ บันทึกความเข้าใจว่าด้วยการจัด โครงการ ใกล้เคียง ลูกหนี้ ของธนาคารออมสินภายหลังศาลมีคำพิพากษาหรือคำสั่ง การพัฒนาระบบการรับและจ่ายเงิน ในคดี และการใช้ราคาประเมินของกรมธนารักษ์ เป็นราคาประเมินในการบังคับคดีขายทอดตลาด ระหว่างกรมบังคับคดี และธนาคารออมสิน

ทำขึ้นเมื่อวันที่ ๑๖ สิงหาคม พ.ศ. ๒๕๕๖ โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อให้การบังคับคดีเป็นไปอย่างสะดวก รวดเร็ว และมีประสิทธิภาพ ทั้งในด้านการแก้ไขปัญหาหนี้ค้างชำระร่วมกันระหว่างเจ้าหนี้ตามคำพิพากษาและลูกหนี้ตามคำพิพากษา การพัฒนาระบบรับและจ่ายเงินในคดีของกรมบังคับคดีโดยการเชื่อมโยงการบริการทางการเงินระหว่างกัน ผ่านระบบเทคโนโลยีสารสนเทศ การรับวางหลักประกันจากผู้เข้าเสนอราคาหรือเงินจากการขายทอดตลาด การแจ้งราคาประเมินของกรมธนารักษ์เพื่อใช้ในการบังคับคดีที่ธนาคารเป็นเจ้าหนี้ตามคำพิพากษา นอกจากนั้นยังมีความร่วมมือในเรื่องการใกล้เคียง ระหว่างธนาคารกับลูกหนี้ของธนาคารที่ศาลมีคำพิพากษาหรือคำสั่งแล้ว

๑.๘ บันทึกความเข้าใจว่าด้วยการเชื่อมโยงข้อมูลบุคคลที่ศาลมีคำสั่งพิทักษ์ทรัพย์และพิพากษาล้มละลาย ระหว่างกรมบัญชีกลาง และกรมบังคับคดี

ทำขึ้นเมื่อวันที่ ๒ สิงหาคม พ.ศ. ๒๕๕๖ เพื่อเป็นการเปิดเผยและเชื่อมโยงข้อมูลสาธารณะ ที่เกี่ยวกับบุคคลที่ศาลมีคำสั่งพิทักษ์ทรัพย์ หรือพิพากษาให้เป็นบุคคลล้มละลายผ่านระบบคอมพิวเตอร์เครือข่าย อันถือเป็นข้อมูลสาธารณะที่สามารถเปิดเผยได้ และมีความสำคัญต่อประชาชนในการเข้าทำนิติกรรมหรือธุรกิจระหว่างกัน อีกทั้งการทำให้ข้อมูลดังกล่าวเข้าถึงได้ง่ายส่งผลให้สถานะบุคคลที่ศาลมีคำสั่งพิทักษ์ทรัพย์และพิพากษาให้ล้มละลายได้รับการรับรอง ทำให้บุคคลดังกล่าวสามารถตั้งต้นประกอบธุรกิจใหม่ได้ภายหลังจากที่ได้รับการปลดล้มละลาย ซึ่งกรมบัญชีกลางจะใช้ข้อมูลที่ได้จากการเชื่อมโยงไปใช้ประโยชน์เกี่ยวกับการเบิกจ่ายเบี้ยหวัดบำเหน็จบำนาญ และเงินอื่นในลักษณะเดียวกัน รวมทั้งเกี่ยวกับการนำสิทธิในบำเหน็จตกทอด

ไปเป็นหลักประกันการกู้เงินกับสถาบันการเงิน ที่เป็นภารกิจของกรมบัญชีกลาง ทั้งนี้ กรมบังคับคดี ได้มีการเปิดเผยข้อมูลดังกล่าวให้กับประชาชนสามารถตรวจสอบทางเว็บไซต์ของกรมบังคับคดีด้วย

๑.๕ บันทึกรความเข้าใจว่าด้วยการเชื่อมโยงข้อมูลบุคคลล้มละลาย ระหว่างบริษัท ข้อมูลเครดิตแห่งชาติ จำกัด และกรมบังคับคดี

ทำขึ้นเมื่อวันที่ ๒๘ มิถุนายน พ.ศ. ๒๕๕๔ มีวัตถุประสงค์เพื่อเป็นการเปิดเผย และเชื่อมโยงข้อมูลสาธารณะ ที่เกี่ยวกับบุคคลที่ศาลมีคำสั่งพิทักษ์ทรัพย์หรือพิพากษาให้เป็นบุคคลล้มละลาย อันถือเป็นข้อมูลสาธารณะที่สามารถเปิดเผยได้ โดยข้อมูลดังกล่าวมีความสำคัญต่อประชาชนในการเข้าทำนิติกรรมหรือธุรกิจระหว่างกัน เพื่อไม่ให้บุคคลล้มละลายหรือบุคคลที่ศาลมีคำสั่งพิทักษ์ทรัพย์เด็ดขาดเข้าทำนิติกรรม อันจะส่งผลให้เป็น โฆษะ อีกทั้งการทำให้ข้อมูลดังกล่าวเข้าถึงได้ง่าย ส่งผลให้สถานะบุคคลที่ศาลมีคำสั่งพิทักษ์ทรัพย์และพิพากษาให้ล้มละลายได้รับการรับรอง ทำให้บุคคลดังกล่าวสามารถตั้งต้นเริ่มประกอบธุรกิจใหม่ได้ภายหลังจากที่ได้รับการจากการปลดล้มละลาย ทั้งนี้ บริษัทข้อมูลบัตรเครดิตสามารถนำข้อมูลจากการเชื่อมโยงดังกล่าวมาใช้ประโยชน์ในการปฏิบัติหน้าที่ของบริษัทข้อมูลบัตรเครดิต และสมาชิกของบริษัทข้อมูลบัตรเครดิต ตามกฎหมายว่าด้วยการประกอบธุรกิจข้อมูลบัตรเครดิต และประกาศคณะกรรมการคุ้มครองข้อมูลเครดิตว่าด้วยการนำส่งและประมวลผลข้อมูลบุคคลล้มละลาย

๑.๑๐ บันทึกรความเข้าใจว่าด้วยการเชื่อมโยงข้อมูลบุคคลล้มละลาย ระหว่างสหกรณ์ออมทรัพย์ บริษัท ทีไอที จำกัด และกรมบังคับคดี

ทำขึ้นเมื่อวันที่ ๒๔ มิถุนายน พ.ศ. ๒๕๕๔ มีวัตถุประสงค์เพื่อเป็นการเปิดเผยและเชื่อมโยงข้อมูลสาธารณะ ที่เกี่ยวกับบุคคลที่ศาลมีคำสั่งพิทักษ์ทรัพย์ หรือพิพากษาให้เป็นบุคคลล้มละลาย อันถือเป็นข้อมูลสาธารณะที่สามารถเปิดเผยได้ โดยข้อมูลดังกล่าวมีความสำคัญต่อประชาชนในการเข้าทำนิติกรรมหรือธุรกิจระหว่างกัน เพื่อไม่ให้บุคคลล้มละลายหรือบุคคลที่ศาลมีคำสั่งพิทักษ์ทรัพย์เด็ดขาดเข้าทำนิติกรรม อันจะส่งผลให้เป็น โฆษะ อีกทั้งการทำให้ข้อมูลดังกล่าวเข้าถึงได้ง่าย ส่งผลให้สถานะบุคคลที่ศาลมีคำสั่งพิทักษ์ทรัพย์และพิพากษาให้ล้มละลายได้รับการรับรอง ทำให้บุคคลดังกล่าวสามารถตั้งต้นเริ่มประกอบธุรกิจใหม่ได้ภายหลังจากที่ได้รับการจากการปลดล้มละลาย ทั้งนี้ สหกรณ์สามารถนำข้อมูลบุคคลล้มละลาย มาใช้ประโยชน์ในการพิจารณาความสามารถในการทำนิติกรรมของผู้ใช้บริการสหกรณ์ และปฏิบัติตามกฎหมายและกฎระเบียบราชการเกี่ยวกับบุคคลล้มละลายของสหกรณ์

๑.๑๑ บันทึกความเข้าใจว่าด้วยการเชื่อมโยงข้อมูลบุคคลล้มละลาย
ระหว่างธนาคารอาคารสงเคราะห์ และกรมบังคับคดี

ทำขึ้นเมื่อวันที่ ๒๕ พฤศจิกายน พ.ศ. ๒๕๕๔

๑.๑๒ บันทึกความเข้าใจว่าด้วยการเชื่อมโยงข้อมูลบุคคลล้มละลาย
ระหว่างธนาคารอิสลามแห่งประเทศไทย และกรมบังคับคดี

ทำขึ้นเมื่อวันที่ ๒๐ กันยายน พ.ศ. ๒๕๕๔

๑.๑๓ บันทึกความเข้าใจว่าด้วยการเชื่อมโยงข้อมูลบุคคลล้มละลาย
ระหว่างธนาคารเพื่อการส่งออกและนำเข้าแห่งประเทศไทย และกรมบังคับคดี

ทำขึ้นเมื่อวันที่ ๒๖ สิงหาคม พ.ศ. ๒๕๕๔

๑.๑๔ บันทึกความเข้าใจว่าด้วยการเชื่อมโยงข้อมูลบุคคลล้มละลาย
ระหว่างธนาคารกรุงศรีอยุธยา จำกัด (มหาชน) และกรมบังคับคดี

ทำขึ้นเมื่อวันที่ ๒๗ กรกฎาคม พ.ศ. ๒๕๕๔

๑.๑๕ บันทึกความเข้าใจว่าด้วยการเชื่อมโยงข้อมูลบุคคลล้มละลาย
ระหว่างธนาคารออมสิน และกรมบังคับคดี

ทำขึ้นเมื่อวันที่ ๒๘ มิถุนายน พ.ศ. ๒๕๕๔

๑.๑๖ บันทึกความเข้าใจว่าด้วยการเชื่อมโยงข้อมูลบุคคลล้มละลาย
ระหว่างบริษัท ธนาคารกรุงเทพ จำกัด (มหาชน) และกรมบังคับคดี

ทำขึ้นเมื่อวันที่ ๒ มิถุนายน พ.ศ. ๒๕๕๔

๑.๑๗ บันทึกความเข้าใจว่าด้วยการเชื่อมโยงข้อมูลบุคคลล้มละลาย
ระหว่าง LH BANK และกรมบังคับคดี

ทำขึ้นเมื่อวันที่ ๓๐ พฤษภาคม พ.ศ. ๒๕๕๔

๑.๑๘ บันทึกความเข้าใจว่าด้วยการเชื่อมโยงข้อมูลบุคคลล้มละลาย
ระหว่าง บริษัท ธนาคารกสิกรไทย จำกัด (มหาชน) และกรมบังคับคดี

ทำขึ้นเมื่อวันที่ ๒๕ พฤษภาคม พ.ศ. ๒๕๕๔

๑.๑๙ บันทึกความเข้าใจว่าด้วยการเชื่อมโยงข้อมูลบุคคลล้มละลาย
ระหว่าง บมจ.ธนาคารกรุงไทย จำกัด (มหาชน) และกรมบังคับคดี

ทำขึ้นเมื่อวันที่ ๒๕ เมษายน พ.ศ. ๒๕๕๔

๑.๒๐ บันทึกความเข้าใจว่าด้วยการเชื่อมโยงข้อมูลบุคคลล้มละลาย
ระหว่าง ธนาคารไทยพาณิชย์ จำกัด (มหาชน) และกรมบังคับคดี

ทำขึ้นเมื่อวันที่ ๗ มีนาคม พ.ศ. ๒๕๕๔

บันทึกข้อตกลงตามข้อ ๑๑ - ๒๐ มีวัตถุประสงค์เพื่อเป็นการเปิดเผย
และเชื่อมโยงข้อมูลสาธารณะ ที่เกี่ยวกับบุคคลที่ศาลมีคำสั่งพิทักษ์ทรัพย์ หรือพิพากษาให้เป็นบุคคล
ล้มละลาย อันถือเป็นข้อมูลสาธารณะที่สามารถเปิดเผยได้ ผ่านระบบคอมพิวเตอร์เครือข่าย
(Online Computer Server) โดยข้อมูลดังกล่าวมีความสำคัญต่อประชาชน ในการเข้าทำนิติกรรม
หรือธุรกิจระหว่างกัน เพื่อไม่ให้บุคคลล้มละลายหรือบุคคลที่ศาลมีคำสั่งพิทักษ์ทรัพย์เด็ดขาดเข้าทำ
นิติกรรม อันจะส่งผลให้เป็นโมฆะ อีกทั้งการทำให้ข้อมูลดังกล่าวเข้าถึงได้ง่าย ส่งผลให้สถานะ
บุคคลที่ศาลมีคำสั่งพิทักษ์ทรัพย์และพิพากษาให้ล้มละลายได้รับการรับรอง ทำให้บุคคลดังกล่าว
สามารถตั้งต้นเริ่มประกอบธุรกิจใหม่ได้ภายหลังจากที่ได้รับการจากการปลดล้มละลาย นอกจากนี้
การเชื่อมโยงข้อมูลเกี่ยวกับบุคคลล้มละลายระหว่างกรมบังคับคดีและธนาคารข้างต้น ยังเป็นการเพิ่ม
ประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานของหน่วยงานราชการและภาคธุรกิจเอกชน ให้เป็นไปอย่างรวดเร็ว
จากเดิมธนาคารต้องตรวจสอบข้อมูลบุคคลล้มละลายจากกรมบังคับคดี

ธนาคารที่มีความตกลงกับกรมบังคับคดีจะได้รับความสะดวกในการเข้าถึงและ
นำข้อมูลดังกล่าวไปใช้พิจารณาความสามารถในการทำนิติกรรมของผู้ใช้บริการและการปฏิบัติตาม
กฎหมายและกฎระเบียบของทางราชการเกี่ยวกับบุคคลล้มละลาย อาทิ การไม่ปล่อยเงินกู้ให้กับ
บุคคลล้มละลายหรือผู้ถูกพิทักษ์ทรัพย์เด็ดขาด หรือการป้องกันมิให้มีการทำธุรกรรมของบุคคล
ล้มละลายหรือผู้ถูกพิทักษ์ทรัพย์เด็ดขาดผ่านธนาคาร อันจะส่งผลให้การปฏิบัติงานของธนาคาร
เกี่ยวกับบุคคลล้มละลายเป็นไปตามกฎหมาย และยังเป็นการเสริมสร้างความเชื่อมั่นในการทำธุรกิจ
ระหว่างกัน และป้องกันไม่ให้เกิดความเสียหายต่อระบบเศรษฐกิจของประเทศด้วย

๒. การนำระบบคอมพิวเตอร์และเทคโนโลยีสารสนเทศมาใช้ในการ
เสริมสร้างประสิทธิภาพของการบังคับคดีแพ่ง

กรมบังคับคดีได้เล็งเห็นความสำคัญ ในการนำระบบเทคโนโลยีสารสนเทศ มาใช้
ในการปฏิบัติงานด้านการบังคับคดีแพ่ง เพื่ออำนวยความสะดวกธุรกรรมให้กับประชาชน โดยมุ่งเน้นการ
เพิ่มประสิทธิภาพในการดำเนินงานบังคับคดีแพ่งให้รวดเร็วขึ้น ลดค่าใช้จ่ายของประชาชน
ภาคธุรกิจ และของภาครัฐ ในกระบวนการบังคับคดี สร้างความโปร่งใสและการตรวจสอบได้
เกี่ยวกับการบังคับคดีแพ่ง อันจะเอื้อให้เกิดสถานะแวดล้อมที่เหมาะสมสำหรับทำนิติกรรมสัญญา
หรือการทำธุรกิจระหว่างกัน ดังนั้น กรมบังคับคดีจึงได้นำระบบเทคโนโลยีสารสนเทศมาใช้ใน

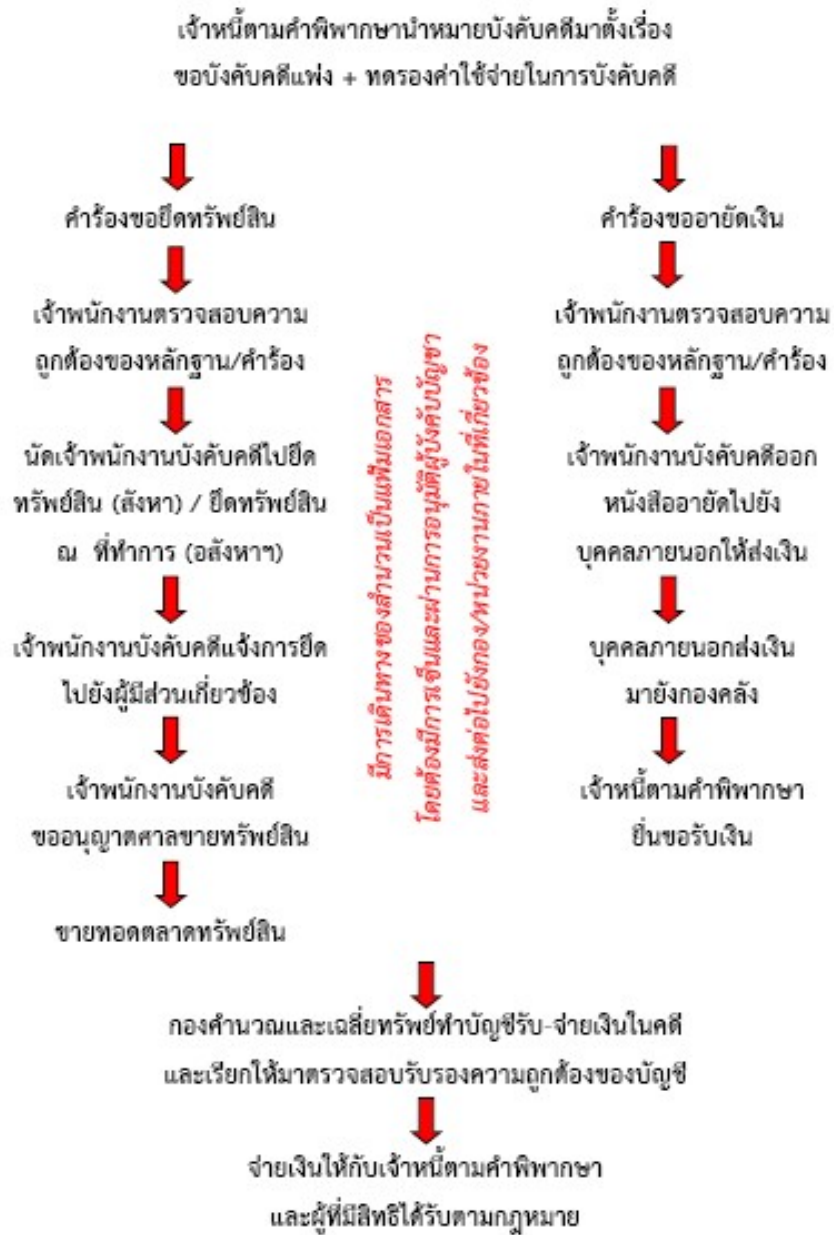
การปฏิบัติงาน ที่จะลดระยะเวลา และลดค่าใช้จ่ายของประชาชนและภาครัฐ ทั้งในด้านการบริหารจัดการ จำนวนการบังคับคดีแพ่ง การยึดและอายัดทรัพย์สินของลูกหนี้ตามคำพิพากษา การส่งหมาย และประกาศ และการจำหน่ายทรัพย์สินในคดีแพ่ง การถ่ายทอดการขายทอดตลาดผ่านทาง อินเทอร์เน็ต และการจ่ายเงินให้กับบุคคลในคดี โดยมีสาระสำคัญของระบบต่างๆ ที่นำมาใช้ ดังนี้

๒.๑ ระบบการบริหารจัดการจำนวนการบังคับคดีแพ่งทางอิเล็กทรอนิกส์ (e-Filing)

ในอดีตแม้กรมบังคับคดีจะได้พัฒนาระบบเทคโนโลยีสารสนเทศมาอย่างต่อเนื่อง เพื่อใช้ในการบริหารจัดการจำนวนในคดี เพื่อให้บริการแก่ประชาชนทั่วประเทศ แต่ระบบงานของกรมบังคับคดี โดยเฉพาะการบังคับคดีแพ่งก็มีรายละเอียดเป็นจำนวนมาก และต้องใช้โปรแกรมในการปฏิบัติงานกว่า ๙๐๐ โปรแกรมทำงานเชื่อมโยงกัน แต่เนื่องจากระบบดังกล่าว ต้องรองรับการปฏิบัติงานของสำนักงานบังคับคดีมากกว่า ๑๐๐ แห่งทั่วประเทศ (ปัจจุบันมี ๑๑๐ แห่ง) รวมถึงการให้บริการประชาชนผู้มาติดต่อราชการเป็นประจำทุกวัน การปฏิบัติงานในระบบดังกล่าว จึงยังต้องใช้จำนวนเป็นหลักในการปฏิบัติงาน

หากมองในแง่ของการบริหารงานภาครัฐ การทำสำนวนแบบกระดาษ จำเป็นต้องมีพื้นที่ในการเก็บเอกสารเป็นจำนวนมาก ใช้ปริมาณกระดาษในการจัดทำสำนวนต่างๆ การจัดทำสำนวนคดีและเอกสาร เพื่อส่งต่อไปให้ฝ่ายที่เกี่ยวข้องดำเนินการบังคับคดีใช้เวลานาน เนื่องจากต้องจัดทำให้แล้วเสร็จก่อนส่งผู้บังคับบัญชาเพื่อส่งไปยังฝ่ายอื่นๆ ที่เกี่ยวข้องดำเนินการต่อไป ส่งผลให้การบังคับคดีมีการดำเนินการที่ล่าช้า อีกทั้งหัวหน้าหรือผู้บังคับบัญชาไม่สามารถตรวจสอบความคืบหน้าของสำนวน หรือการดำเนินการของเจ้าพนักงานบังคับคดีในแต่ละขั้นตอน ว่าได้ดำเนินการในคดีไปตามเวลาที่กฎหมายกำหนดหรือไม่ ทำให้ผู้บริหารไม่สามารถเห็นภาพรวมของการดำเนินการบังคับคดีในภาพรวมได้อย่างเป็นปัจจุบัน

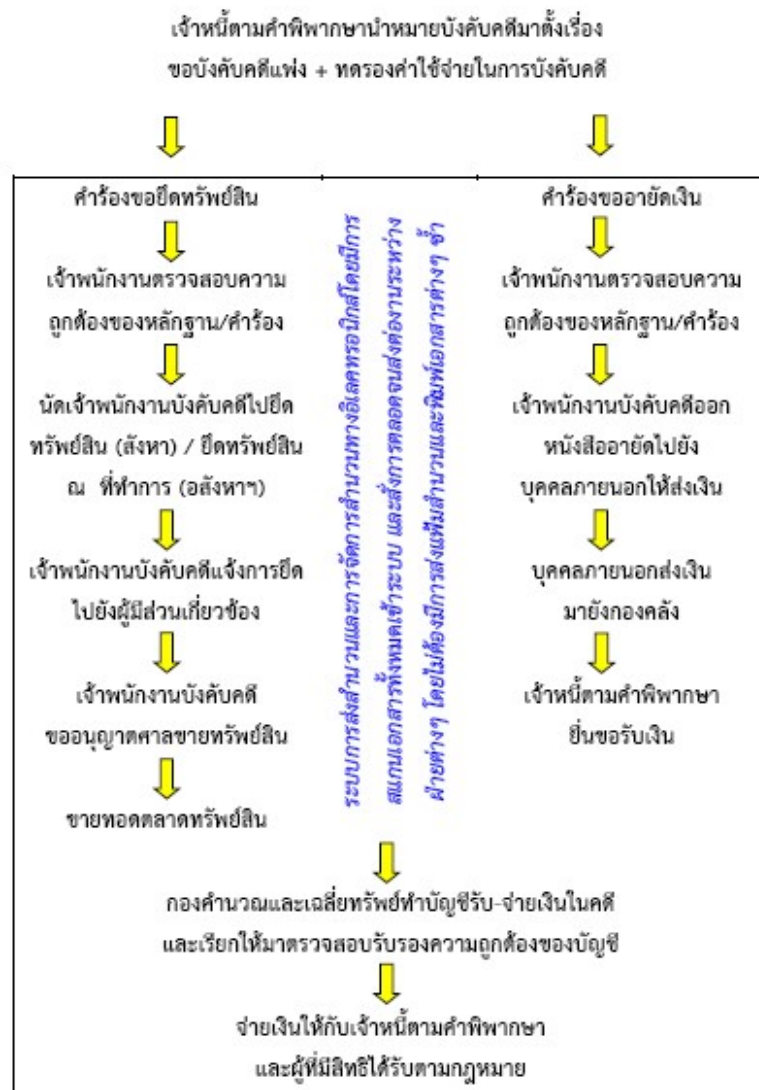
หากมองในแง่ของการให้บริการแก่ประชาชนผู้เกี่ยวข้องในคดี ก็เกิดปัญหาอุปสรรค ประชาชนต้องใช้เวลาในการตรวจสอบความคืบหน้าคดีของตน เนื่องจากเจ้าพนักงานบังคับคดีต้องใช้เวลาในการสืบค้นสำนวน ซึ่งความล่าช้าในการบังคับคดีแพ่งส่งผลกระทบต่ออย่างยิ่งต่อสิทธิตามกฎหมายของเจ้าหนี้ตามคำพิพากษา ทำให้เจ้าหนี้ตามคำพิพากษาได้รับชำระหนี้ช้า และยังส่งผลกระทบต่อกระบวนการยุติธรรมทางแพ่งของไทย ที่ถูกมองว่ามีความล่าช้า ไม่ทันสมัย และขาดประสิทธิภาพ กระทบต่อความน่าเชื่อถือของประเทศในการเข้ามาลงทุนของนักลงทุนต่างชาติอีกด้วย

แผนภาพที่ ๕ กระบวนการด้านการบังคับคดีแพ่งก่อนใช้ระบบการบริหารจัดการ
สำนวนการบังคับคดีแพ่งทางอิเล็กทรอนิกส์

นับตั้งแต่ปีงบประมาณ พ.ศ. ๒๕๕๖ กรมบังคับคดีได้นำระบบ e-Filing มาใช้ในการบริหารจัดการคดีแพ่งทั้งระบบทั่วประเทศ ส่งผลกระทบเชิงบวกต่อกระบวนการบังคับคดีแพ่ง และเพิ่มประสิทธิภาพในการอำนวยความสะดวกธรรมทางแพ่ง ให้กับประชาชนเป็นอย่างมาก ทั้งนี้ แม้ว่ากระบวนการเกี่ยวกับการบังคับคดีแพ่งมิได้เปลี่ยนแปลงไปจากเดิม แต่ก็ทำให้การปฏิบัติงานด้านการบังคับคดีแพ่งในการให้บริการประชาชนเป็นไปด้วยความสะดวกและรวดเร็ว

เนื่องจากลดระยะเวลาการเดินทางของสำนวน การพิมพ์เอกสารต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับสำนวน รวมถึงทำให้การปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่กรมบังคับคดี สามารถตรวจสอบถึงความคืบหน้าของสำนวนต่างๆ ได้ อันส่งผลดีต่อการได้รับชำระหนี้ตามคำพิพากษาของเจ้าหน้าที่ตามคำพิพากษา นอกจากนี้ หากมองในแง่ของประโยชน์ที่เกิดขึ้นกับภาครัฐแล้ว การนำระบบ e-Filing มาใช้ เป็นการช่วยลดภาระและประหยัดพื้นที่ รวมถึงระยะเวลาในการจัดเก็บและค้นหาสำนวนคดีต่างๆ นอกจากนี้ยังสามารถนำข้อมูลที่ได้จากการปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่กรมบังคับคดี ในส่วนที่เกี่ยวข้องกับการบังคับคดีแพ่งมาวิเคราะห์ เพื่อลดระยะเวลาในการปฏิบัติงาน และปรับปรุงกระบวนการบังคับคดีแพ่งให้มีประสิทธิภาพอย่างต่อเนื่องได้อีกด้วย

แผนภาพที่ ๖ กระบวนการด้านการบังคับคดีแพ่งภายหลังใช้ระบบการบริหารจัดการ
สำนวนการบังคับคดีแพ่งทางอิเล็กทรอนิกส์

๒.๒ ระบบการจ่ายเงินให้กับบุคคลในคดีทางอิเล็กทรอนิกส์ (e-Payment)

เดิมการจ่ายเงินให้กับเจ้าหน้าที่ตามคำพิพากษานั้น เมื่อมีการอายัดเงินหรือขายทอดตลาดทรัพย์สินและได้เงินมาแล้ว เจ้าพนักงานบังคับคดีจะส่งสำนวนคดีไปยังกองคำนวณเฉลี่ยทรัพย์ เพื่อดำเนินการจัดทำบัญชีรายรับจ่ายเงินในคดี รวมทั้งคิดค่าธรรมเนียมในการบังคับคดี ซึ่งบัญชีดังกล่าวจะแสดงรายละเอียดให้ทราบว่ามีการรับเงินในคดีจำนวนกี่ราย โดยกรมบังคับคดีจะมีหนังสือแจ้งให้เจ้าหน้าที่ตามคำพิพากษาและลูกหนี้ตามคำพิพากษา เดินทางมาตรวจสอบและรับรองความถูกต้องของบัญชีในคดี และจ่ายเช็คให้กับเจ้าหน้าที่ตามคำพิพากษาเพื่อนำไปขึ้นเงินสดต่อไป

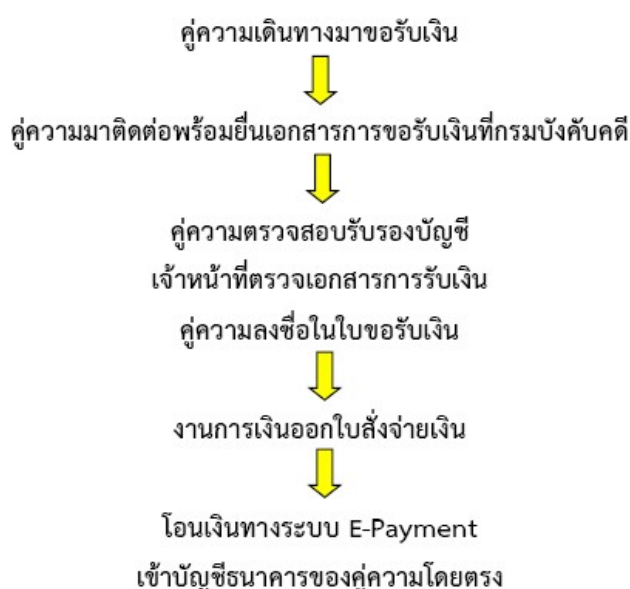

แผนภาพที่ ๗ การจ่ายเงินให้กับบุคคลในคดีระบบเดิม

การจ่ายเงินในระบบเดิม ส่งผลให้เจ้าหน้าที่ตามคำพิพากษา และบุคคลที่มีสิทธิได้รับเงินตามกฎหมาย ไม่ได้ความสะดวกในการได้รับชำระหนี้ตามคำพิพากษา โดยเฉพาะค่าใช้จ่ายในการเดินทางไปยังธนาคาร เพื่อนำเช็คไปขึ้นเงินสด ตลอดจนเสียเวลาในการดำเนินกิจกรรมปกติหรือประกอบธุรกิจของตนด้วย ในกรณีที่เจ้าหน้าที่ตามคำพิพากษามีภูมิลำเนาอยู่

ต่างจังหวัด และได้มอบอำนาจให้ตัวแทนมาดำเนินการตรวจสอบความถูกต้องของบัญชี และรับเช็คแทนการดำเนินการเคลียร์เช็คต่างพื้นที่ ต้องใช้เวลานาน อีกทั้งอาจเกิดปัญหาเช็คสูญหายภายหลังที่ตัวแทนรับเช็คไป เพื่อดำเนินการส่งให้กับเจ้าหนี้ตามคำพิพากษาผู้มอบอำนาจ

กรมบังคับคดีพิจารณาถึงความไม่สะดวก และค่าใช้จ่ายซึ่งเป็นต้นทุนเกี่ยวกับการใช้เช็คในการจ่ายเงินให้กับบุคคลที่มีสิทธิได้รับตามกฎหมายสำหรับการบังคับคดีแพ่ง ดังนั้น จึงได้ขับเคลื่อนโครงการชำระเงินให้กับบุคคลในคดีทางอิเล็กทรอนิกส์ (e-Payment) โดยในระยะนำร่องได้ร่วมมือกับธนาคารกรุงไทย ลงนามในบันทึกความเข้าใจ (Memorandum of Understanding – MoU) ในการนำระบบ e-Payment มาใช้จ่ายเงินให้กับบุคคลที่มีสิทธิในการบังคับคดีแพ่ง โดยเริ่มจากการจ่ายเงินให้กับโจทก์หรือเจ้าหนี้ตามคำพิพากษาผ่านธนาคารกรุงไทย ซึ่งสามารถโอนชำระเงินได้โดยตรง ผ่านเข้าบัญชีของธนาคารพาณิชย์ที่มีชื่อโจทก์หรือเจ้าหนี้ตามคำพิพากษาเป็นเจ้าของทันที โดยที่โจทก์หรือเจ้าหนี้ตามคำพิพากษาไม่ต้องเสียเวลาเดินทางมาที่กรมบังคับคดี อีกทั้งในกรณีที่เจ้าหนี้ตามคำพิพากษาอยู่ต่างจังหวัด และมอบอำนาจให้ผู้แทนมาดำเนินการรับเงินแทน กรมบังคับคดีก็สามารถโอนเงินให้กับเจ้าหนี้ตามคำพิพากษาได้ทันที โดยไม่จำเป็นต้องจ่ายเช็คให้กับผู้แทน เพื่อเดินทางนำไปมอบให้กับเจ้าหนี้ตามคำพิพากษาอีกครั้ง อันเป็นการลดความเสี่ยงจากการที่เช็คสูญหาย และลดระยะเวลา ในการที่เจ้าหนี้ตามคำพิพากษานำเงินดังกล่าวไปใช้ได้

แผนภาพที่ ๘ การจ่ายเงินให้กับบุคคลในคดีผ่านระบบ e-Payment

ปัจจุบันกรมบังคับคดีจ่ายเงินในคดีผ่านระบบ e-Payment ให้กับเจ้าหน้าที่ตามคำพิพากษาใน ๒ ส่วน ได้แก่ ธนาคารกรุงไทยผู้เป็นเจ้าหน้าที่ตามคำพิพากษาในคดี และเจ้าหน้าที่ตามคำพิพากษาที่เป็นบุคคลธรรมดา หรือนิติบุคคลที่มีบัญชีเงินฝากของธนาคารกรุงไทย อีกทั้งยังมี การจ่ายเงินค่าเลี้ยงชีพในคดีล้มละลาย และการจ่ายเงินค่าเลี้ยงดูบุตรในคดีแพ่ง ให้กับบุคคลที่มีบัญชีเงินฝากกับธนาคารกรุงไทย ทั้งนี้ ในอนาคตอันใกล้ จะได้พัฒนาระบบ e-Payment ให้มีความสมบูรณ์ และครอบคลุมเจ้าหน้าที่ที่เป็นธนาคารอื่น รวมถึงบุคคลที่มีบัญชีเงินฝากในธนาคารเหล่านั้นด้วย เพื่อให้กรมบังคับคดีสามารถโอนชำระเงินในคดีให้กับเจ้าหน้าที่ผู้เป็นโจทก์ และผู้ที่เกี่ยวข้องทุกรายตามคำพิพากษาของศาลได้ทั้งหมด โดยสามารถโอนผ่านบัญชีทางธนาคารพาณิชย์ต่างๆ ได้ทุกธนาคาร อย่างไรก็ตาม ในการดำเนินการพัฒนาระบบ e-Payment ทั้งระบบ กรมบังคับคดียังมีอุปสรรคในประเด็นด้านกฎหมายเกี่ยวกับการจ่ายเงินผ่านบัญชีธนาคาร ให้กับเจ้าหน้าที่ตามคำพิพากษาที่มีได้มีบัญชีเงินฝากในธนาคารกรุงไทย เนื่องจากตามระเบียบกระทรวงการคลัง หน่วยงานของรัฐไม่สามารถนำเงินไปเปิดบัญชีในสถาบันการเงินเอกชนได้ ซึ่งกรมบังคับคดีจะได้หารือกับกรมบัญชีกลาง และหน่วยงานของรัฐอื่นที่เกี่ยวข้อง ในการแก้ไขปัญหาอุปสรรคดังกล่าวต่อไป

นอกจากการจ่ายเงินในคดีแล้ว ในอดีต การซื้อทรัพย์สินจากการขายทอดตลาดทรัพย์สินของกรมบังคับคดี ผู้สนใจซื้อทรัพย์สินจากการขายทอดตลาดจำเป็นต้องวางเงินหลักประกันการเข้าสู่ราคาทรัพย์สิน ตามอัตราที่กำหนดไว้ในกฎกระทรวงยุติธรรม กำหนดหลักเกณฑ์วิธีการและเงื่อนไขในการขายทอดตลาด ที่กำหนดให้ผู้เข้าสู่ราคาต้องวางหลักประกันเป็นเงินสดหรือแคชเชียร์เช็ค โดยในการนำเงินสดมาวางมีความเสี่ยงในการสูญหายระหว่างการเดินทาง สำหรับในกรณีการวางหลักประกันด้วยแคชเชียร์เช็ค ผู้เข้าสู่ราคาจะมีค่าใช้จ่ายในการซื้อแคชเชียร์เช็ค และหากตรวจสอบแล้วพบว่าผู้เข้าสู่ราคาขาดคุณสมบัติในการเข้าซื้อทรัพย์สิน อาทิ เป็นบุคคลล้มละลาย หรือเป็นบุคคลที่ศาลมีคำสั่งพิทักษ์ทรัพย์ ก็จะเป็นการเสียเงินในการซื้อแคชเชียร์เช็คโดยไม่จำเป็น หรือในกรณีที่ไม่สามารถซื้อทรัพย์สินนั้นได้ แม้จะได้รับเงินหลักประกันคืน แต่หากเป็นกรณีการวางหลักประกันด้วยแคชเชียร์เช็ค ก็จะเป็นการเสียเงินในการซื้อแคชเชียร์เช็คโดยไม่จำเป็นเช่นกัน ดังนั้น ในการแก้ไขปัญหาดังกล่าวและเป็นการพัฒนาการให้บริการเพื่ออำนวยความสะดวกให้กับประชาชน กรมบังคับคดีได้ร่วมมือกับธนาคารกรุงไทยในการนำระบบ e-Payment มาใช้ให้บริการกับผู้เข้าสู่ราคาในการวางหลักประกันการซื้อทรัพย์สินจากการขายทอดตลาด แต่ในเวลาต่อมา ได้มีการออกกฎกระทรวงยุติธรรม กำหนดหลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขในการขายทอดตลาด (ฉบับที่ ๓) พ.ศ. ๒๕๕๗ ซึ่งมีผลใช้บังคับเมื่อเดือนกุมภาพันธ์ พ.ศ. ๒๕๕๗ อันส่งผลให้จำนวนเงินสำหรับ วางหลักประกันเปลี่ยนไป และทำให้โครงการ e-Payment ในส่วนที่เป็น การวางหลักประกันการประมูลทรัพย์สินในการขายทอดตลาดของกรมบังคับคดีต้องหยุดชะงักลงไป

๒.๓ ระบบการส่งหมายบังคับคดีและประกาศทางอิเล็กทรอนิกส์

(e-Service of Document)

การส่งหมายรูปแบบเดิม เป็นการส่งหมายหรือประกาศโดยพนักงานเดินหมายเป็นผู้นำส่ง เมื่อฝ่ายธุรการเดินหมายได้รับหมายหรือประกาศแล้ว ก็จะส่งไปยังพนักงานเดินหมาย หลังจากนั้นพนักงานเดินหมายจะนำส่งหมายหรือประกาศไปยังบุคคลตามหมาย ณ ภูมิลำเนาหรือสถานที่ทำงานของบุคคลนั้น ซึ่งผู้รับหมายจะเซ็นรับหมายกับพนักงานเดินหมาย และเมื่อพนักงานเดินหมายกลับมายังสำนักงานแล้ว ก็จะได้ดำเนินการวาดแผนที่สถานที่ไปส่งหมาย และบันทึกรายละเอียดเกี่ยวกับทรัพย์สินหรือสถานที่ส่งหมาย และจะได้แจ้งผลการส่งหมายไปยังเจ้าพนักงานบังคับคดีเจ้าของสำนวน เพื่อดำเนินการบังคับคดีในกระบวนการที่เกี่ยวข้องต่อไป

ที่ผ่านมา การบังคับคดีมีปัญหาได้รับการร้องเรียน และถูกเพิกถอนตามกฎหมาย โดยลูกหนี้ตามคำพิพากษาหรือผู้มีส่วนเกี่ยวข้องในคดี เป็นผู้ร้องต่อศาลขอเพิกถอนการบังคับคดี โดยอ้างว่าการบังคับคดีไม่ชอบด้วยกฎหมาย โดยมีสาเหตุสำคัญที่ใช้เป็นข้ออ้างในการร้องขอต่อศาลเพิกถอน คือ การส่งหมายไม่ชอบด้วยกฎหมาย เช่นว่า ลูกหนี้ตามคำพิพากษาไม่ได้รับหมายบังคับคดี การส่งหมายไม่ได้ส่ง ไปให้กับลูกหนี้ตาม คำพิพากษาตามภูมิลำเนาหรือสถานที่ทำงานตามที่กฎหมายกำหนด ส่งผลกระทบต่อสิทธิตามกฎหมายของเจ้าหนี้ตามคำพิพากษา ทำให้ต้องมีการดำเนินการบังคับคดีใหม่ ทรัพย์สินที่ถูกยึดหรืออายัดก็อาจขายได้ช้าลง และทำให้ได้รับชำระหนี้ตามคำพิพากษาล่าช้าล่วงเกินเวลาที่สมควร อันกระทบต่อกระบวนการอำนวยความสะดวกธุรกรรมทางแพ่งให้กับประชาชน

แผนภาพที่ ๕ การส่งหมายโดยวิธีการรูปแบบเดิม

กรมบังคับคดีก็นำระบบการส่งหมายทางอิเล็กทรอนิกส์ (e-Service of Document) มาใช้แก้ปัญหาข้างต้น แม้ว่าการส่งหมายยังเป็นการส่งหมายที่เป็นเอกสารอยู่ แต่ระบบ e-Service of Document นั้น เป็นการใช้นวัตกรรมเวลาที่ส่งหมาย การเก็บลายมือชื่อของผู้รับหมาย การเก็บพิกัดสถานที่ส่งหมาย ตลอดจนการเก็บภาพถ่ายของสถานที่ส่งหมาย โดยใช้แท็บเล็ตผ่านระบบการกำหนดพิกัดโลก (Assisted Global Positioning System – AGPS) โดยเมื่อพนักงานเดินหมายนำหมายหรือประกาศดังกล่าวไปส่งให้กับบุคคลตามหมาย ณ ภูมิสำเนาหรือสถานที่ทำการงาน โดยใช้แท็บเล็ตให้ผู้รับหมายเซ็นรับหมายโดยการลงลายมือชื่อทางอิเล็กทรอนิกส์ (e-Signature) พร้อมถ่ายรูปลงสถานที่ และบันทึกรายละเอียดทรัพย์สินที่ส่งหมายในแท็บเล็ต ซึ่งระบบ AGPS จะระบุพิกัดและวันเวลาส่งโดยอัตโนมัติ (เชื่อมโยงกับแผนที่ของกรไฟฟ้า และ Google Map) และอัปโหลดข้อมูลกลับมายังเซิร์ฟเวอร์ เพื่อบันทึกผลการส่งหมาย ซึ่งเจ้าพนักงานบังคับคดีเจ้าของสำนวนสามารถตรวจสอบดูได้จากระบบทันที อีกทั้งระบบ e-Service of Document เป็นระบบที่ไม่สามารถแก้ไขข้อมูลเกี่ยวกับวันเวลาสถานที่พิกัดของการส่งหมายได้

ฝ่ายธุรการเดินหมายรับหมาย/ประกาศเข้าระบบ
และจ่ายหมายผ่านระบบให้กับพนักงานเดินหมาย

พนักงานเดินหมายตรวจสอบความถูกต้อง
และรับหมายเข้าระบบส่วนบุคคลของตน

พนักงานเดินหมายนำหมาย/ประกาศ
ไปส่งยังบุคคลตามหมาย
(ภูมิลำเนา / สถานที่ทำการงาน)

- ให้ผู้รับหมายเซ็นรับหมายโดย E-Signature บน Tablet
- ถ่ายรูปสถานที่ส่งหมาย และบันทึกรายละเอียดทรัพย์สิน/สถานที่ส่งหมายใน Tablet โดยระบบ AGPS จะระบุพิกัด/วันเวลาส่งโดยอัตโนมัติ (เชื่อมกับแผนที่ของการไฟฟ้าฯ / Google Map) + upload ข้อมูลกลับมายัง Server เพื่อบันทึกผลการส่งหมาย ซึ่งเจ้าพนักงานบังคับคดีเจ้าของสำนวนสามารถตรวจสอบดูได้จากระบบทันที
(กรณีไม่มีผู้รับหมาย จะทำการปิดหมาย)

แผนภาพที่ ๑๐ การส่งหมายโดยระบบ e-Service of Document

ประโยชน์สำคัญจากการนำระบบ e-Service of Document ในแง่ของประชาชน คือ การทำให้การเพิกถอนการบังคับคดีอันเกิดจากการส่งหมายโดยมิชอบด้วยกฎหมายลดลง เนื่องจากหากลูกหนี้ตามคำพิพากษาหรือบุคคลที่เกี่ยวข้องกับการบังคับคดีร้องต่อศาลขอเพิกถอนการบังคับคดี เจ้าพนักงานบังคับคดีสามารถนำหลักฐานที่ถูกลบบันทึกไว้โดยการใช้ระบบ e-Service of Document มาใช้เป็นพยานหลักฐานในศาลแสดงถึงความชอบด้วยกฎหมายของการส่งหมายและประกาศได้ อันจะส่งผลให้การบังคับคดีสามารถดำเนินต่อไปได้โดยไม่ถูกเพิกถอน ทำให้เจ้าหน้าที่ตามคำพิพากษาได้รับชำระหนี้ภายในเวลาอันสมควรและไม่ต้องเสียเวลาในการตั้งเรื่องเพื่อดำเนินการบังคับคดีใหม่อีกด้วย และยังส่งผลต่อการเสริมสร้างความโปร่งใสและตรวจสอบได้ของการให้บริการด้านการบังคับคดีแก่ประชาชน ตลอดจนช่วยเสริมสร้างความเชื่อมั่นของประชาชนต่อกระบวนการยุติธรรมทางแพ่งของประเทศไทย นอกจากนี้ หากมองในแง่เจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติงาน การนำระบบ e-Service of Document มาใช้กับการส่งหมาย หรือประกาศ เป็นการลดขั้นตอนและความยุ่งยากในการทำงาน จากที่เดิมพนักงานเดินหมายต้องบันทึกรายละเอียด

เกี่ยวกับการส่งหมายเป็นจำนวนมาก นอกจากนั้น ยังเพิ่มความรวดเร็วในการรายงานผลการส่งหมายให้กับเจ้าพนักงานบังคับคดีเจ้าของสำนวน เนื่องจากภายหลังจากพนักงานเดินหมายบันทึกพิกัดสถานที่ส่งหมายแล้วก็จะ upload ผลของการส่งหมายเข้าระบบ ซึ่งในระบบการบังคับคดีแพ่งสามารถตรวจสอบได้ทันที ไม่ต้องรอให้พนักงานเดินหมายรายงานกลับมาดังเช่นระบบเดิม อีกทั้งสามารถตรวจสอบยืนยันการส่งหมายได้อย่างชัดเจน และเจ้าพนักงานบังคับคดีสามารถใช้เป็นพยานหลักฐานหลักฐานเพื่อโต้แย้งการเพิกถอนการบังคับคดีได้อีกด้วย

๒.๔ ระบบการแพร่ภาพการขายทอดตลาดทรัพย์สินทางอิเล็กทรอนิกส์ (e-Broadcast)

กรมบังคับคดีได้นำระบบการแพร่ภาพการขายทอดตลาดทรัพย์สินแบบเป็นปัจจุบัน (real time) มาใช้แพร่ภาพการขายทอดตลาดทรัพย์สิน ณ กรมบังคับคดี โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อให้ประชาชนทั่วไปสามารถรับชมการขายทอดตลาดทรัพย์สินโดยไม่ต้องเดินทางมายังกรมบังคับคดีได้ ซึ่งเป็นการมุ่งสร้างความรู้ความเข้าใจให้กับประชาชน เกี่ยวกับรูปแบบการขายทอดตลาดทรัพย์สิน เผยแพร่ข้อมูลของทรัพย์สินที่ทำการขายทอดตลาด และเสริมสร้างโปร่งใสให้เกิดกับกระบวนการขายทอดตลาดทรัพย์สิน เนื่องจากประชาชนทั่วไปสามารถเห็นสถานการณ์การขายในห้องขายทอดตลาด การทำหน้าที่ของเจ้าพนักงานบังคับคดี ประกอบกับได้รับทราบเกี่ยวกับลักษณะของทรัพย์สินและราคาขาย อันมีผลต่อการตัดสินใจ และสนับสนุนให้ประชาชนเข้าซื้อทรัพย์สินอีกทางหนึ่ง เนื่องจากได้รับความรู้เรื่องการบังคับคดีเกี่ยวกับการขายทอดตลาด ทำให้สามารถเตรียมความพร้อม สำหรับการเข้าร่วมประมูลซื้อทรัพย์สินที่มีราคาเหมาะสม ตรงกับความต้องการของตนเองได้

หากมองในแง่ของการเสริมสร้างประสิทธิภาพในการบังคับคดีแพ่ง การใช้ระบบ e-Broadcast สามารถแก้ไขปัญหาการเพิกถอนการขายทอดตลาดซึ่งส่งผลให้เจ้าหน้าที่ตามคำพิพากษาได้รับชำระหนี้ช้าลง และบุคคลในคดีที่มีสิทธิได้รับเงินจากการขายทอดตลาดได้รับเงินล่าช้าด้วย เนื่องจากการแพร่ภาพและเสียงที่ถูกบันทึกในห้องขายทอดตลาดทรัพย์สินสามารถนำไปใช้เป็นพยานหลักฐานในศาลในกรณีที่มีผู้ร้องต่อศาลเพื่อเพิกถอนการขายทอดตลาด อาทิ อ้างว่ามีการสมยอมราคาในการขายทอดตลาด หรือการขายทอดตลาดไม่สมบูรณ์เนื่องจากเจ้าพนักงานบังคับคดีไม่ได้ปฏิบัติตามกฎหมาย และกฎระเบียบที่เกี่ยวข้องกับการขายทอดตลาดทรัพย์สิน อันเป็นการแก้ไขปัญหาการเพิกถอนการขายทอดตลาด โดยการใช้สิทธิอย่างไม่สุจริตของบุคคลผู้เกี่ยวข้องกับการขายทอดตลาดด้วย

หากมองในแง่ประโยชน์ทางเศรษฐกิจแล้ว เมื่อมีประชาชนผู้สนใจทราบรายละเอียดการเข้าร่วมประมูลเพื่อซื้อทรัพย์สิน และเข้าร่วมประมูลซื้อทรัพย์สินจำนวนมากขึ้น การ

แข่งขันกันให้ราคาทรัพย์สิน ย่อมต้องสูงตามความต้องการและสอดคล้องกับจำนวนของผู้เข้าร่วมประมูล ซึ่งทรัพย์สินจากการขายทอดตลาด ส่งผลให้กรมบังคับคดีขายทอดตลาดทรัพย์สินได้ราคาที่สูงขึ้น และได้รับเงินจากการประมูลขายทรัพย์สินมากขึ้น ในขณะที่เดียวกันคู่ความที่เป็นเจ้าหนี้ตามคำพิพากษาและลูกหนี้ตามคำพิพากษาในคดีก็ได้รับประโยชน์ด้วยเช่นกัน เพราะเมื่อทรัพย์สินมีโอกาสขายได้มากขึ้น และราคาขายได้สูงขึ้น ลูกหนี้ที่ได้รับเงินจากการขายทรัพย์สินจำนวนมากเพื่อมาชำระหนี้ และเจ้าหนี้ผู้เป็นโจทก์ก็ย่อมได้รับประโยชน์จากการได้รับชำระหนี้ครบตามจำนวนเร็วขึ้นอีกด้วย

๓. การไกล่เกลี่ยในชั้นบังคับคดีในฐานะกระบวนการแก้ไขข้อพิพาททางเลือก (Alternative Dispute Resolution – ADR)

๓.๑ ปัญหาที่เกิดขึ้นในการบังคับคดีแพ่งก่อนมีการไกล่เกลี่ยข้อพิพาท

ภายหลังวิกฤติเศรษฐกิจตั้งแต่ พ.ศ. ๒๕๔๐ มีผลให้ปริมาณคดีที่เข้ามาสู่ชั้นศาลและการบังคับคดีเป็นจำนวนมาก เป็นจำนวนกว่า ๔๐๐,๐๐๐ คดี⁶¹ การดำเนินการตามกระบวนการบังคับคดีไม่สามารถตอบสนองปริมาณคดีที่เกิดขึ้น ได้อย่างเพียงพอและมีประสิทธิภาพ ซึ่งปัญหาที่เกี่ยวข้องกับการบังคับคดี ได้แก่⁶²

๓.๑.๑ ปัญหาในการดำเนินการของเจ้าหนี้ตามคำพิพากษา

เนื่องจากการบังคับคดี เจ้าหนี้ตามคำพิพากษาต้องมาดำเนินการตั้งจำนวนของบังคับคดี และต้องดำเนินการสืบทรัพย์สินของลูกหนี้ตามคำพิพากษาที่ต้องนำยึดหรืออายัด ซึ่งแม้ว่าเจ้าหนี้สามารถพึ่งกระบวนการทางศาล ขอให้ศาลได้สวนหาทรัพย์สินของลูกหนี้ตามคำพิพากษาได้ แต่ก็ยังถือว่าเป็นกระบวนการที่มีความยุ่งยาก ใช้เวลา เป็นภาระ และมีความยากลำบากในการสืบหาทรัพย์สินของลูกหนี้ตามคำพิพากษา

๓.๑.๒ ปัญหาขั้นตอนในการบังคับคดี

การบังคับคดีตามที่กฎหมายกำหนดมีหลายขั้นตอน และใช้ระยะเวลา นาน ส่งผลให้เจ้าหนี้ตามคำพิพากษาไม่สามารถได้รับชำระหนี้ได้ภายในเวลาอันสั้น ซึ่งในกรณีนี้ อันเกิดจากการประกอบการธุรกิจ ก็เป็นอุปสรรคสำคัญสำหรับการบริหารจัดการเงินทุนหมุนเวียนของเจ้าหนี้ตามคำพิพากษาดังกล่าว

---

⁶¹ เอกสารโครงการเผยแพร่ความรู้ด้านการบังคับคดีและการกิจกรรมบังคับคดี ประจำปี พ.ศ. ๒๕๕๖, กรมบังคับคดี กระทรวงยุติธรรม

⁶² เว็บไซต์ศูนย์ไกล่เกลี่ยข้อพิพาท กรมบังคับคดี <http://branch.led.go.th/drc/about.asp>

๓.๑.๓ ปัญหาค่าธรรมเนียมในการบังคับคดี

กฎหมายกำหนดให้เจ้าหนี้ตามคำพิพากษาต้องตรองออกค่าธรรมเนียมในการบังคับคดีไปก่อน และจะได้รับเงินค่าธรรมเนียมดังกล่าวคืนภายหลังจากที่ทรัพย์สินของลูกหนี้ตามคำพิพากษาที่ถูกยึดขายได้แล้ว และในกรณีที่เงินค่าธรรมเนียมที่ใช้ในการบังคับคดีไม่เพียงพอ เจ้าหนี้ตามคำพิพากษาก็ต้องวางเงินค่าธรรมเนียมดังกล่าวเพิ่มเติมตามที่เจ้าพนักงานบังคับคดีแจ้ง อันส่งผลให้ต้องเสียค่าใช้จ่ายเป็นจำนวนมาก และในหลายครั้งเงินที่ได้จากการขายทอดตลาดก็ไม่เพียงพอต่อการนำมาชำระค่าธรรมเนียม ทำให้เจ้าหนี้ตามคำพิพากษาไม่ได้รับชำระหนี้เต็มจำนวนตามคำพิพากษา และจำเป็นต้องดำเนินการบังคับเอากับทรัพย์สินอื่นของลูกหนี้ตามคำพิพากษา อันเป็นการสิ้นเปลืองทั้งเวลาและค่าใช้จ่าย

๓.๑.๔ ปัญหาการขัดขวางการบังคับคดีของลูกหนี้ตามคำพิพากษา

ปัญหาการขัดขวางการบังคับคดีของลูกหนี้ตามคำพิพากษา อาจเกิดขึ้นได้โดยการขัดขวางการดำเนินการของเจ้าพนักงานบังคับคดี ในการยึดหรืออายัดทรัพย์สินในกรณีที่เป็นหนี้เงิน จนในบางครั้งก่อให้เกิดความรุนแรงและอันตราย ทั้งที่เกิดขึ้นต่อเจ้าพนักงานบังคับคดี และเจ้าหนี้ตามคำพิพากษาผู้นำยึดทรัพย์สิน

๓.๑.๕ ปัญหาในเชิงเศรษฐกิจของประเทศ

ทรัพย์สินของลูกหนี้ตามคำพิพากษาที่ถูกเจ้าพนักงานบังคับคดียึดหรืออายัดไว้ไม่สามารถนำไปจำหน่ายจ่ายโอน หรือนำไปทำนิติกรรมใดๆ เกี่ยวกับทรัพย์สินนั้นได้ ส่งผลให้ทรัพย์สินดังกล่าว ไม่ก่อให้เกิดประโยชน์ในเชิงเศรษฐกิจต่อประเทศ โดยเฉพาะอย่างยิ่งในกรณีสังหาริมทรัพย์ ซึ่งเป็นทรัพย์สินส่วนใหญ่ที่ถูกยึดนั้น การขายทรัพย์สินดังกล่าวขึ้นอยู่กับสถานะเศรษฐกิจของประเทศ อีกทั้งในหลายกรณีเป็นทรัพย์สินที่ขายได้ยาก ทำให้มีทรัพย์สินตกค้างอยู่ภายใต้การดูแลของกรมบังคับคดีเป็นจำนวนมาก ซึ่งการที่ทรัพย์สินดังกล่าวขายได้ช้านั้น นอกจากจะส่งผลให้มูลค่าของทรัพย์สินเสื่อมค่าลงไปแล้ว ในกรณีของอาคารชุดหรือหมู่บ้านจัดสรรยังมีภาระเรื่องค่าใช้จ่ายส่วนกลาง หรือค่าสาธารณูปโภคที่เพิ่มจำนวนขึ้น อันเป็นอุปสรรคสำคัญต่อการผลักดันทรัพย์สินอีกด้วย

ปัญหาดังกล่าวข้างต้น นอกจากจะทำให้ประชาชนรู้สึกว่าจะไม่ได้รับความ เป็นธรรมจากการบังคับคดีแพ่ง และส่งผลกระทบต่อความน่าเชื่อถือของประเทศ ดังนั้น กรมบังคับคดีจึงได้จัดตั้งศูนย์ไกล่เกลี่ยข้อพิพาทขึ้น ตั้งแต่ พ.ศ. ๒๕๔๘ มีอำนาจหน้าที่ดำเนินการไกล่เกลี่ยข้อพิพาทใน ๒ ระยะ ได้แก่ ๑) ภายหลังศาลมีคำพิพากษาหรือคำสั่ง แต่ก่อนที่จะมีการตั้งเรื่องขอดำเนินการบังคับคดี และ ๒) ภายหลังที่มีการตั้งเรื่องขอบังคับคดีแล้ว นอกจากนั้น ศูนย์ไกล่เกลี่ยข้อพิพาทยังมีหน้าที่อบรมเผยแพร่ให้ความรู้เกี่ยวกับการไกล่เกลี่ยในชั้นบังคับคดีให้แก่ประชาชน

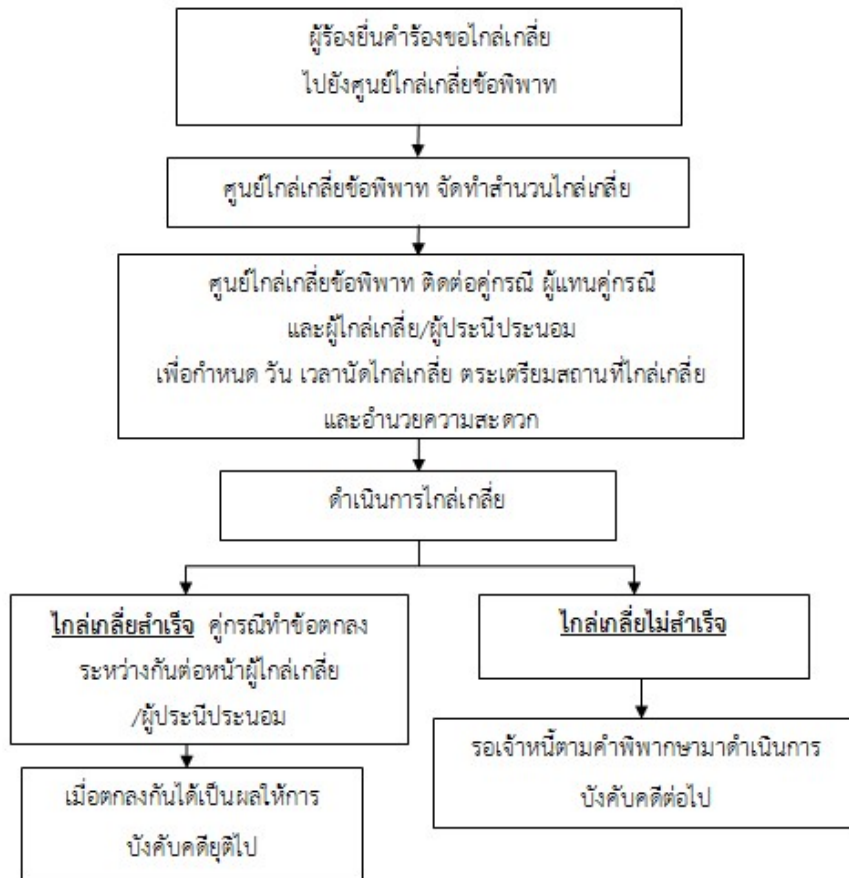
จัดอบรมผู้ทำหน้าที่ไกล่เกลี่ย ตลอดจนปฏิบัติงานร่วมกับ หรือสนับสนุนการปฏิบัติงานของหน่วยงานอื่นที่เกี่ยวข้องด้วย ซึ่งในปัจจุบัน กรมบังคับคดีได้จัดตั้งศูนย์ไกล่เกลี่ยขึ้นทั่วประเทศ เพื่อให้การอำนวยความสะดวกธรรมชาติธรรมของประชาชนเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพสูงสุด และช่วยแก้ไข ปัญหาที่เกิดขึ้นจากกระบวนการบังคับคดี

๓.๒ กระบวนการไกล่เกลี่ยในชั้นบังคับคดี

การไกล่เกลี่ยชั้นบังคับคดี เป็นวิธีการระงับข้อพิพาทเพื่อยุติการบังคับคดี โดยมีบุคคลที่สามซึ่งเป็นกลางที่เรียกว่า “ผู้ไกล่เกลี่ย” ทำหน้าที่ช่วยเหลือ เสนอแนะแนวทาง เพื่อให้ คู่กรณีหาทางออกของข้อพิพาทร่วมกัน หากคู่กรณี คือ เจ้าหนี้ตามคำพิพากษาและลูกหนี้ตาม คำพิพากษาสามารถตกลงกันได้ ก็จะเป็นผลให้มีการถอนการยึดทรัพย์ ถอนการอายัดทรัพย์ หรือ ถอนการบังคับคดี โดยการทำบันทึกข้อตกลง ซึ่งมีผลผูกพันให้คู่กรณีต้องปฏิบัติตาม ทั้งนี้ ผู้ไกล่เกลี่ย เป็นเพียงผู้ทำหน้าที่ส่งเสริมการเจรจาต่อรอง ประสานความเข้าใจ กระตุ้น แนะนำ โน้มน้าว แคลความ หรือชี้แนะหนทางที่เป็นไปได้ในการแก้ไขข้อพิพาท โดยไม่มีอำนาจในการตัดสินหรือกำหนด ข้อตกลงให้แก่คู่กรณีเหมือนดังอนุญาโตตุลาการหรือผู้พิพากษา ดังนั้น การไกล่เกลี่ยข้อพิพาทจึง เกิดจากความสมัครใจ และเป็นการตัดสินใจของคู่กรณีเอง คู่พิพาทอาจไม่ยอมรับข้อเสนอมของผู้ไกล่เกลี่ย ก็ได้หากเห็นว่าไม่เหมาะสม ฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งหรือทั้งสองฝ่ายอาจไม่เข้าร่วม หรือขอยกเลิกการไกล่เกลี่ย ก็ได้ ทั้งนี้ กระบวนการไกล่เกลี่ยข้อพิพาทในชั้นบังคับคดี สามารถแบ่งออกได้เป็น ๒ ช่วง ได้แก่

๓.๒.๑ การไกล่เกลี่ยก่อนการบังคับคดี

ภายหลังจากที่ศาลมีคำพิพากษาหรือคำสั่งแล้ว แต่ยังไม่ได้มีการ บังคับคดี ผู้มีความประสงค์จะไกล่เกลี่ย ไม่ว่าจะ เป็นฝ่ายเจ้าหนี้ตามคำพิพากษาหรือลูกหนี้ตาม คำพิพากษา ต้องดำเนินการยื่นคำร้องขอไกล่เกลี่ยไปยังศูนย์ไกล่เกลี่ยข้อพิพาท เพื่อตั้งจำนวน ไกล่เกลี่ยข้อพิพาท และหลังจากนั้น ศูนย์ไกล่เกลี่ยข้อพิพาทจะติดต่อคู่กรณีอีกฝ่าย และผู้ไกล่เกลี่ย หรือผู้ประนีประนอม เพื่อนัดวันเวลาและสถานที่ไกล่เกลี่ย และดำเนินการไกล่เกลี่ยข้อพิพาทต่อไป ซึ่งหากการไกล่เกลี่ยเป็นผลสำเร็จ คู่กรณีก็จะทำข้อตกลงต่อหน้าผู้ไกล่เกลี่ยหรือผู้ประนีประนอม อันเป็นผลให้การบังคับคดียุติไป แต่หากคู่กรณีไม่สามารถไกล่เกลี่ยกันได้เป็นผลสำเร็จ ไม่ว่าจะด้วย เหตุผลใดก็ตาม การไกล่เกลี่ยก็จะสิ้นสุดลง และเจ้าหนี้ตามคำพิพากษาก็จะดำเนินการบังคับคดีได้ ต่อไป

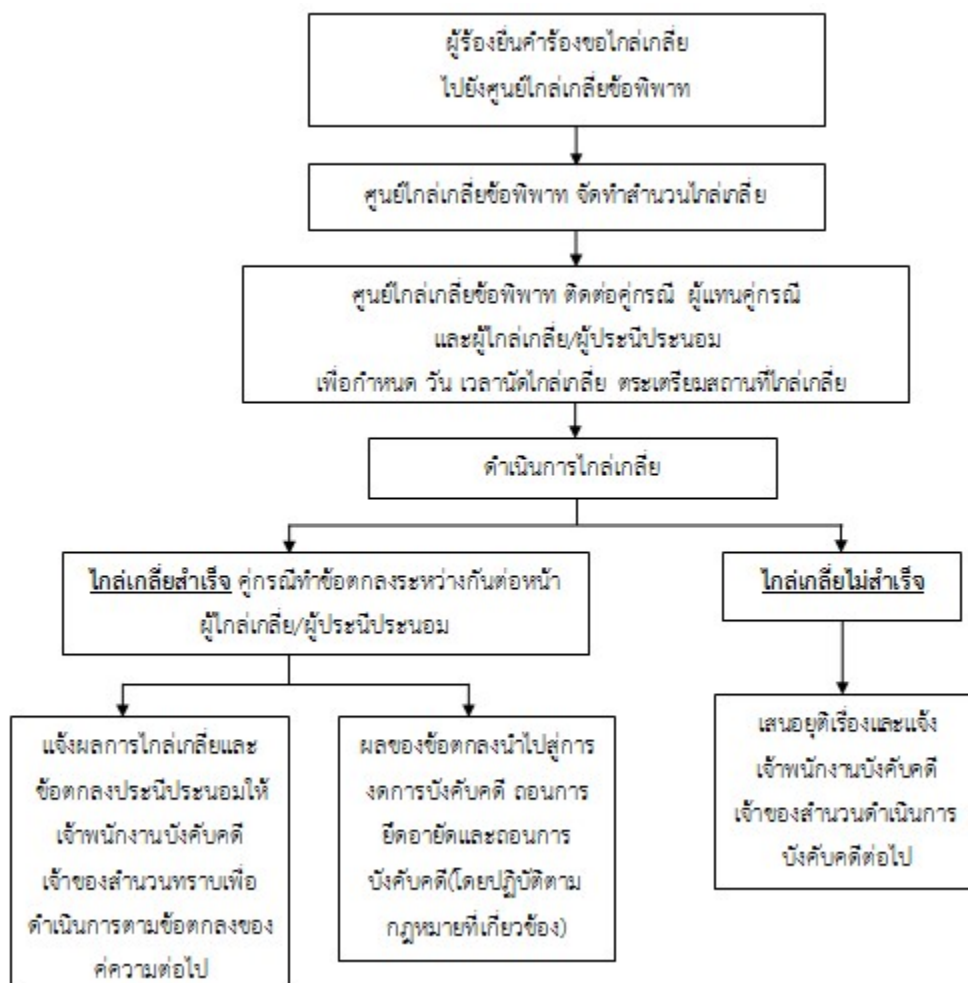

แผนภาพที่ ๑๑ การโอนโอนขอพิพาทก่อนการบังคับคดี

๓.๒.๒ การโอนโอนภายหลังมีการบังคับคดี

แม้ว่าเจ้าหน้าที่ตามคำพิพากษาจะได้ดำเนินการยึด หรืออายัดทรัพย์สินของลูกหนี้ตามคำพิพากษาแล้ว ก็สามารถเข้ามาสู่กระบวนการโอนโอนขอพิพาทได้ โดยมีกระบวนการเช่นเดียวกับการโอนโอนก่อนการบังคับคดี กล่าวคือ ในกรณีที่มีการโอนโอนเป็นผลสำเร็จ และคู่กรณีทำข้อตกลงตกลงระหว่างกันต่อหน้าผู้โอนโอนหรือผู้ประนีประนอมแล้ว ศูนย์โอนโอนขอพิพาท กรมบังคับคดี จะได้แจ้งผลการโอนโอน และแจ้งข้อตกลงประนีประนอมให้เจ้าพนักงานบังคับคดีเจ้าของสำนวนทราบ เพื่อดำเนินการตามข้อตกลงของกลุ่มความต่อไป โดยผลของข้อตกลงดังกล่าว จะนำไปสู่การงดการบังคับคดี ถอนการยึดอายัด และถอนการบังคับคดี ทั้งนี้ โดยปฏิบัติตามกฎหมายที่เกี่ยวข้อง แต่หากคู่กรณีไม่สามารถโอนโอนเป็นผลสำเร็จแล้ว การบังคับคดีก็จะดำเนินต่อไป

แผนภาพที่ ๑๒ การไกล่เกลี่ยข้อพิพาทภายหลังมีการบังคับคดี

๓.๓ ประโยชน์และความสำเร็จของการไกล่เกลี่ยข้อพิพาทในคดีแพ่งกับการผลักดันทรัพย์สิน

การไกล่เกลี่ยข้อพิพาทมีประโยชน์ ทั้งในเชิงสังคมและในเชิงเศรษฐกิจ กล่าวคือ ในเชิงสังคมนั้น กระบวนการไกล่เกลี่ยข้อพิพาทเป็นการช่วยอำนวยความสะดวกทางแพ่งให้กับประชาชนอย่างรวดเร็ว ลดภาระความยุ่งยากและขั้นตอนอันจะเกิดขึ้นจากการบังคับคดี เนื่องจากหากคู่ความตกลงกันได้ และข้อตกลงดังกล่าวไม่ขัดต่อกฎหมาย ความสงบเรียบร้อย หรือฝ่าฝืนศีลธรรมอันดีของประชาชน ก็จะทำให้การบังคับคดีเสร็จสิ้นไป ทำให้ไม่ต้องมีการบังคับคดีตามมา ซึ่งหากเป็นหนี้ในทางธุรกิจก็จะเป็นการช่วยรักษาความสัมพันธ์ในทางธุรกิจอีกด้วย

หากมองประโยชน์ในเชิงเศรษฐกิจแล้ว จะเห็นว่ากรณีที่ยุติข้อพิพาทได้ด้วยการไกล่เกลี่ย เป็นการลดปริมาณคดีที่เข้าสู่กระบวนการบังคับคดี เป็นผลให้ประหยัดเวลาและ

ค่าใช้จ่ายในการบังคับคดี ทั้งในส่วนของเจ้าพนักงานบังคับคดี หน่วยงานภาครัฐอื่นที่เกี่ยวข้อง ตลอดจนคู่ความ โดยเฉพาะอย่างยิ่งเจ้าหน้าที่ตามคำพิพากษา ที่ไม่จำเป็นต้องรับภาระในค่าธรรมเนียม ในการบังคับคดีที่ต้องสำรองออกไปก่อน อีกทั้งเมื่อการไต่ถามข้อพิพาทเป็นผลสำเร็จ อันมีผล เป็นการถอนการยึดหรืออายัดทรัพย์สินของลูกค้าหนีตามคำพิพากษา ก็จะทำให้ทรัพย์สินดังกล่าว สามารถนำไปใช้ทำนิติกรรม หรือนำไปก่อให้เกิดประโยชน์สูงสุดในทางเศรษฐกิจได้ต่อไป

ความสำเร็จของการไต่ถามข้อพิพาทในชั้นบังคับคดี ที่ผ่านมาใน ปีงบประมาณ พ.ศ. ๒๕๕๖ มีคดีแพ่งที่ไต่ถามข้อพิพาทสำเร็จ ๓,๓๓๕ เรื่อง คิดเป็นทุนทรัพย์ รวมทั้งสิ้น ๒,๓๐๒,๑๗๑,๗๑๐ บาท โดยมีคดีที่ไต่ถามไม่สำเร็จ ๑,๐๘๓ เรื่อง คิดเป็นทุนทรัพย์ รวมทั้งสิ้น ๒,๐๓๕,๘๕๐,๖๒๐ บาท คิดเป็นร้อยละของคดีที่ไต่ถามสำเร็จถึง ร้อยละ ๗๕.๕๕ สำหรับปีงบประมาณ พ.ศ. ๒๕๕๗ ระหว่างเดือนตุลาคม พ.ศ. ๒๕๕๖ ถึงเดือนมีนาคม พ.ศ. ๒๕๕๗ มีคดีที่ไต่ถามข้อพิพาทสำเร็จ ๒,๒๘๖ คดี คิดเป็นทุนทรัพย์รวมทั้งสิ้น ๑,๐๔๓,๒๐๕,๖๘๘ บาท โดยมีคดีที่ไต่ถามไม่สำเร็จ ๔๗๑ เรื่อง คิดเป็นร้อยละของคดีที่ไต่ถามสำเร็จถึง ร้อยละ ๘๓⁶³

	สำเร็จ/คดี	ไม่สำเร็จ/คดี	ทุนทรัพย์/บาท	สำเร็จ/ร้อยละ
ปีงบฯ ๒๕๕๖	๓,๓๓๕	๑,๐๘๓	๒,๓๐๒,๑๗๑,๗๑๐	๗๕.๕๕
ปีงบฯ ๒๕๕๗	๒,๒๘๖	๔๗๑	๑,๐๔๓,๒๐๕,๖๘๘	๘๓.๐๐

ตารางที่ ๓ ผลสำเร็จในการไต่ถามข้อพิพาทของคดีแพ่งในชั้นบังคับคดี

๔. การผลักดันทรัพย์สินเชิงรุกออกสู่ระบบเศรษฐกิจ

การบังคับคดีแพ่งที่มีประสิทธิภาพ นอกจากเจ้าพนักงานบังคับคดีต้องมุ่งเน้น การอำนวยความสะดวกธรรมทางแพ่งให้กับบุคคลที่เกี่ยวข้องแล้ว ในขณะเดียวกันก็จำเป็นต้องผลักดัน ทรัพย์สินให้ออกสู่ระบบเศรษฐกิจมากที่สุด ในราคาที่สูงที่สุด ซึ่งกรมบังคับคดีได้ให้ความสำคัญ กับการดำเนินนโยบายเชิงรุก ในการผลักดันทรัพย์สินที่อยู่ในการบังคับคดี ซึ่งกรมบังคับคดีมี ทรัพย์สินที่อยู่ในระหว่างการบังคับคดีทั้งหมด ณ เดือนมีนาคม พ.ศ. ๒๕๕๗ จำนวน ๑๐๓,๒๘๕ คดี คิดเป็นมูลค่าทรัพย์สินทั้งสิ้น ประมาณ ๑๖๕,๐๐๐,๐๐๐ บาท⁶⁴

⁶³ สถิติเกี่ยวกับการไต่ถามข้อพิพาทในคดีแพ่งของกรมบังคับคดี ณ เดือนพฤษภาคม พ.ศ. ๒๕๕๗, กลุ่มงานนโยบายและแผน กรมบังคับคดี กระทรวงยุติธรรม

⁶⁴ สถิติการขายทอดตลาดทรัพย์สินของกรมบังคับคดี ณ เดือนมีนาคม พ.ศ. ๒๕๕๗, กลุ่มงานนโยบายและแผน กรมบังคับคดี กระทรวงยุติธรรม

นอกจากกรมบังคับคดี จะได้มุ่งเสริมสร้างประสิทธิภาพของกระบวนการไกล่เกลี่ยข้อพิพาทในชั้นบังคับคดี ใหม่ว่าก่อนมีการบังคับคดี หรือภายหลังมีการบังคับคดีแล้ว เพื่อให้มีการเพิกถอนการบังคับคดี อันจะมีผลให้ลูกหนี้ตามคำพิพากษาที่ทรัพย์สิ้นถูกยึดหรืออายัดสามารถนำทรัพย์สินดังกล่าวไปทำนิติกรรมได้แล้ว กรมบังคับคดียังมุ่งผลักดันนโยบายในการขายทอดตลาดทรัพย์สินในเชิงรุก โดยคำนึงถึงการเพิ่มขึ้นของการลงทุนในอนาคต อันเกิดจากการเชื่อมโยงกันของเศรษฐกิจจากการก้าวสู่ประชาคมอาเซียนอย่างเต็มรูปแบบ โดยเฉพาะประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน ที่จะทำให้เกิดการเคลื่อนย้ายของเงินทุน ปัจจัยการผลิต และสถานที่ประกอบการของธุรกิจภาคต่างๆ

นโยบายเชิงรุกในการผลักดันทรัพย์สินของกรมบังคับคดี จะมุ่งเน้นเป้าหมายในพื้นที่ที่มีการขายทอดตลาดทรัพย์สินเป็นจำนวนมาก และเป็นพื้นที่สำคัญในการลงทุน ทั้งจากนักลงทุนชาวไทยและชาวต่างประเทศ อาทิ ภูเก็ต สุราษฎร์ พัทยา รวมถึงพื้นที่ที่ได้รับผลประโยชน์จากประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน อาทิ เชียงใหม่ เชียงราย อุดรธานี หนองคาย กาญจนบุรี ทั้งนี้ โดยมีประเด็นสำคัญ ได้แก่

๔.๑ การขยายตลาดสู่นักลงทุนชาวต่างชาติมากขึ้น

กรมบังคับคดีจะเน้นขยายตลาดสู่นักลงทุนชาวต่างชาติมากขึ้น โดยการเพิ่มภาษาอังกฤษในการให้บริการในพื้นที่เป้าหมายที่มีศักยภาพในการซื้อสูง อาทิ จังหวัดภูเก็ต จังหวัดเชียงใหม่ จังหวัดเชียงราย เกาะสมุย และเมืองพัทยา เพื่ออำนวยความสะดวกในการขายทรัพย์สินให้กับลูกค้าชาวต่างชาติ

๔.๒ การเพิ่มภาษาอังกฤษในเอกสารสำนวนคดี

การจัดทำเอกสารสำหรับใช้ในสำนวนคดีเป็นภาษาอังกฤษ มีความมุ่งหมายเพื่อเป็นการอำนวยความสะดวกชาวต่างชาติที่ ต้องใช้สำนวนคดีภาษาอังกฤษอย่างเป็นทางการ นอกจากนั้น กรมบังคับคดีจะได้มีการแปลกระบวนการที่เกี่ยวข้องในการบังคับคดี และการจัดทำแบบฟอร์มหรือเอกสารที่สำคัญเป็นภาษาอังกฤษ

๔.๓ การเสนอทรัพย์สินบางประเภท ไปสู่กลุ่มที่มีความต้องการ

โดยตรง

การเสนอทรัพย์สินบางประเภทที่อยู่ในการบังคับคดี ไปสู่กลุ่มที่มีความต้องการซื้อโดยตรง และมีความสามารถในการซื้อสูง โดยเฉพาะอย่างยิ่งทรัพย์สินที่ขายได้ยาก อาทิ โรงแรม หรือห้างสรรพสินค้า เพื่อให้การขายทอดตลาดทรัพย์สินดังกล่าวสามารถขายได้รวดเร็วขึ้น

ได้ราคาดี ทรัพย์สินเสื่อมราคาน้อยที่สุด และทรัพย์สินถูกใช้ไปก่อให้เกิดประโยชน์ทางเศรษฐกิจสูงสุด เนื่องจากสอดคล้องกับความต้องการของผู้ซื้อทรัพย์สิน

๔.๔ การร่วมมือกับสถาบันทางการเงินในการให้สินเชื่อในอัตราดอกเบี้ยที่ต่ำ กับผู้ซื้อทรัพย์สินจากการขายทอดตลาดของกรมบังคับคดี

การร่วมมือกับสถาบันทางการเงิน ในการให้สินเชื่อในอัตราดอกเบี้ยต่ำ กับผู้ซื้อทรัพย์สินจากการขายทอดตลาดของกรมบังคับคดี นอกจากจะเป็นการจูงใจ และกระตุ้นให้ประชาชนมีความสนใจเข้าซื้อทรัพย์สินมากขึ้น อันจะเป็นผลให้ผู้ซื้อทรัพย์สินได้สามารถหาเงินมาชำระราคาทรัพย์สินที่เหลือได้ง่ายขึ้นแล้ว ยังเป็นการแก้ไขปัญหาการทิ้งราคา อันเกิดจากการไม่สามารถหาเงินมาชำระราคาส่วนที่เหลือได้อีกด้วย

๔.๕ การจัดมหกรรมการขายทอดตลาดทรัพย์สินนอกสถานที่

การจัดมหกรรมการขายทอดตลาดทรัพย์สินนอกสถานที่ เป็นอำนวยความสะดวกให้กับกลุ่มเป้าหมาย คือ ผู้ที่ประสงค์จะซื้อทรัพย์สิน อันจะเป็นการกระตุ้นการผลัดกันทรัพย์สินได้สูงขึ้นด้วย ซึ่งคาดว่าจะมียอดผลัดกันทรัพย์สินทั้งสิ้นกว่าร้อยละ ๗๐ ของมูลค่าทรัพย์สินที่นำออกขายทอดตลาด

สรุป

การบังคับคดีแพ่งที่มีประสิทธิภาพ ขึ้นอยู่กับปัจจัยทั้งในด้านกฎหมาย และปัจจัยในเชิงนโยบายที่ส่งเสริมการบังคับคดี ทั้งในแง่ของการอำนวยความสะดวก ยุติธรรม และในแง่ของการเสริมสร้างขีดความสามารถในการแข่งขันและความมั่นคงเศรษฐกิจ กล่าวคือ กฎหมายและกฎระเบียบที่เกี่ยวข้องกับการบังคับคดี โดยเฉพาะอย่างยิ่งในส่วนที่เกี่ยวข้องกับการผลัดกันทรัพย์สินต้องเอื้อให้เกิดการผลัดกันทรัพย์สินที่อยู่ในการบังคับคดี ให้ออกสู่ระบบเศรษฐกิจอย่างรวดเร็ว ซึ่งการมีผลบังคับใช้ของกฎกระทรวงกำหนดหลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขในการขายทอดตลาด แม้ที่ผ่านมาจะมีปัญหาและเป็นอุปสรรคต่อการผลัดกันทรัพย์สินอยู่บ้าง แต่การปรับปรุงแก้ไขกฎกระทรวงตลอดจนการออกระเบียบหรือแนวปฏิบัติที่เกี่ยวข้อง ทำให้การขายทอดตลาดทรัพย์สินของกรมบังคับคดี ตั้งอยู่บนพื้นฐานของกฎหมาย ตลอดจนมีความชัดเจน และมีความแน่นอนคาดหมายได้ อันส่งเสริมความน่าเชื่อถือของระบบกฎหมายแพ่ง นอกจากนี้ ปัจจัยในเชิงนโยบาย ทั้งในด้านการเสริมสร้างความร่วมมือกับองค์กรหรือหน่วยงานต่างๆ การนำระบบเทคโนโลยีสารสนเทศมาใช้ในการบังคับคดีแพ่ง การใกล้ชิดข้อพิพาททางเลือกในชั้นบังคับคดี และมาตรการผลัดกันทรัพย์สิน ในเชิงรุก ก็เป็นการเสริมสร้างให้ระบบการบังคับคดีแพ่งมี

ความรวดเร็วและมีประสิทธิภาพมากขึ้น สามารถตอบสนองความต้องการของประชาชนทั้งในด้านการอำนวยความสะดวก ลดต้นทุนและค่าใช้จ่ายที่เกี่ยวข้องในการบังคับคดีทั้งของภาครัฐและประชาชน ตลอดจนสร้างสถานะแวดล้อมที่เอื้อต่อการประกอบธุรกิจอีกด้วย

กรมบังคับคดีตระหนักถึงบทบาทของกรมบังคับคดีในฐานะหน่วยงานสำคัญทางเศรษฐกิจ นอกเหนือไปจากการอำนวยความสะดวกทางแพ่งให้กับประชาชน ในการบังคับคดีให้เป็นไปตามคำพิพากษาหรือคำสั่งของศาล ซึ่งที่ผ่านมากรมบังคับคดีสามารถผลักดันทรัพย์สินในคดีแพ่ง ออกสู่ระบบเศรษฐกิจได้เป็นจำนวนมาก ซึ่งในปีงบประมาณ พ.ศ. ๒๕๕๗ กรมบังคับคดีสามารถผลักดันทรัพย์สินในคดีแพ่งได้ จำนวน ๓๐,๐๘๖ คดี คิดเป็นมูลค่าทรัพย์สินรวมทั้งสิ้น ๔๖,๑๗๔,๗๔๒,๒๖๑ บาท จากเป้าหมาย ๕๕,๐๐๐,๐๐๐,๐๐๐ บาท⁶⁵ ซึ่งกรมบังคับคดีคาดว่าจะสามารถทำได้ตามเป้าหมายที่กำหนด

ปีงบประมาณ	จำนวนคดี	ผลการผลักดันทรัพย์สินในคดีแพ่ง	คิดเป็นร้อยละ	เป้าหมายทั้งปี	ขาด/เกินเป้า
๒๕๕๒	๕๗,๒๓๖	๕๖,๘๕๓,๓๖๐,๔๔๒	๘๐.๗๔	๑๒๐,๐๐๐,๐๐๐,๐๐๐	- ๒๓,๑๐๖,๖๓๕,๕๗๘
๒๕๕๓	๖๒,๗๘๐	๑๐๐,๒๔๘,๖๗๓,๖๕๕	๗๓.๑๗	๑๓๗,๐๐๐,๐๐๐,๐๐๐	- ๓๖,๗๕๑,๓๒๖,๓๐๑
๒๕๕๔	๕๒,๗๒๕	๘๔,๘๒๔,๑๐๕,๖๒๓	๗๒.๑๕	๑๑๗,๕๐๐,๐๐๐,๐๐๐	- ๓๒,๖๗๕,๘๗๕,๓๗๗
๒๕๕๕	๓๐,๕๐๕	๔๖,๓๗๘,๗๗๑,๕๗๐	๑๐๑.๘๐	๔๕,๕๕๘,๔๐๐,๐๐๐	๘๘๐,๒๑๑,๑๗๐
๒๕๕๖	๕๘,๖๕๖	๘๔,๔๕๔,๓๐๒,๕๔๕	๑๐๕.๘๘	๗๕,๘๐๐,๐๐๐,๐๐๐	๘,๖๕๔,๓๐๒,๕๔๕
๒๕๕๗	๓๐,๐๘๖	๔๖,๑๗๔,๗๔๒,๒๖๑	๔๘.๖๐	๕๕,๐๐๐,๐๐๐,๐๐๐	- ๘๘,๘๒๕,๒๕๗,๗๓๙

ตารางที่ ๔ สถิติการผลักดันทรัพย์สินในคดีแพ่งของกรมบังคับคดี ตั้งแต่ พ.ศ. ๒๕๕๒ – ๒๕๕๗⁶⁶

การพัฒนาในด้านการบังคับคดีแพ่งของกรมบังคับคดี ทั้งในส่วนของกฎระเบียบ ความร่วมมือกับสถาบันทางการเงิน และองค์กรต่างๆ ประกอบกับการนำนวัตกรรมด้านเทคโนโลยีสารสนเทศมาใช้ ในการปฏิบัติงานด้านการบังคับคดีแพ่งอย่างเป็นระบบทั่วประเทศ นอกจากนี้จะแก้ไขปัญหาเกี่ยวกับการบังคับคดีที่เกิดขึ้นในอดีตได้อย่างมีประสิทธิภาพ ควบคู่ไปกับการสร้าง

⁶⁵ สถิติการผลักดันทรัพย์สินของกรมบังคับคดี ณ เดือนมีนาคม พ.ศ. ๒๕๕๗, กลุ่มงานนโยบายและแผน กรมบังคับคดี กระทรวงยุติธรรม

⁶⁶ สถิติการผลักดันทรัพย์สินของกรมบังคับคดี ณ เดือนมีนาคม พ.ศ. ๒๕๕๗, กลุ่มงานนโยบายและแผน กรมบังคับคดี กระทรวงยุติธรรม

ความชัดเจนและความโปร่งใสเกี่ยวกับการบังคับคดีแล้ว ยังส่งผลให้กรมบังคับคดีในฐานะหน่วยงานที่สำคัญในด้านความมั่นคงทางเศรษฐกิจ สามารถผลักดันทรัพย์สินที่อยู่ในการบังคับคดีออกสู่ระบบเศรษฐกิจได้มากขึ้น ช่วยให้ทรัพย์สินเหล่านั้นนำไปใช้ก่อให้เกิดประโยชน์ต่อระบบเศรษฐกิจได้ อาทิ สามารถนำไปใช้เป็นหลักประกันในการขอสินเชื่อหรือเงินกู้มาประกอบธุรกิจได้ อันส่งผลช่วยให้เกิดสภาพคล่องมากขึ้นในระบบการเงินของประเทศ สถาบันทางการเงินซึ่งเป็นเจ้าหนี้ส่วนใหญ่ได้รับชำระหนี้อย่างรวดเร็วและมีเม็ดเงินหมุนเวียน ซึ่งเป็นการส่งเสริมศักยภาพความเข้มแข็ง และความมั่นคงของระบบเศรษฐกิจของประเทศ ให้สามารถแข่งขันได้ในระดับสากล โดยเฉพาะอย่างยิ่งการรับการเปิดกว้างขึ้นของตลาด อันเป็นผลมาจากการเป็นประชาคมอาเซียนอย่างเต็มรูปแบบ

บทที่ ๔
แนวปฏิบัติที่ดีเลิศในระดับระหว่างประเทศ
และความแตกต่างกับระบบบังคับคดีแพ่ง
ของประเทศไทย

ปัจจัยชี้วัดประสิทธิภาพของการบังคับคดีแพ่งและศักยภาพด้านการแข่งขันและความมั่นคงทางเศรษฐกิจของประเทศ

๑. รายงานโครงการวิจัย โครงการวิจัย เรื่อง การจัดลำดับความยากง่ายในการประกอบธุรกิจ (Ease of Doing Business – EoDB)

ธนาคารโลกได้จัดทำรายงานโครงการวิจัย เรื่อง การจัดลำดับความยากง่ายในการประกอบธุรกิจ (Ease of Doing Business – EoDB) ซึ่งเป็นรายงานผลการจัดอันดับความยากง่ายในการเข้าประกอบธุรกิจในประเทศต่างๆ ที่ธนาคารโลก (World Bank) ร่วมกับบรรษัทการเงินระหว่างประเทศ (International Finance Corporation – IFC) ทำการศึกษาเกี่ยวกับประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของหน่วยงานภาครัฐว่ามีขั้นตอน ระยะเวลา ค่าใช้จ่าย กฎหมาย กฎ ระเบียบที่อำนวยความสะดวกหรือเป็นอุปสรรคแก่ผู้เข้ามาประกอบธุรกิจ โดยมีตัวชี้วัด ๑๐ ด้าน ได้แก่ การเริ่มต้นธุรกิจ การขออนุญาตก่อสร้าง การจ้างงาน การจดทะเบียนทรัพย์สิน การได้รับสินเชื่อ การคุ้มครองผู้ลงทุน การชำระภาษี การค้าระหว่างประเทศ การบังคับให้เป็นไปตามสัญญา และการแก้ปัญหาคดีล้มละลาย ซึ่งได้เริ่มศึกษามาตั้งแต่ พ.ศ. ๒๕๔๕ ซึ่งการจัดอันดับความน่าประกอบเศรษฐกิจในภาพรวมในปี พ.ศ. ๒๕๕๖ พบว่าประเทศที่มีกฎระเบียบเอื้อต่อการประกอบธุรกิจมากที่สุด ๑๐ อันดับแรกของโลก ได้แก่ สิงคโปร์ ฮองกง นิวซีแลนด์ สหรัฐอเมริกา เดนมาร์ก มาเลเซีย สาธารณรัฐเกาหลี จอร์เจีย นอร์เวย์ และสหราชอาณาจักร¹ ทั้งนี้ สำหรับประเทศไทยได้รับการจัดอยู่ในอันดับที่ ๑๘ จากทั้งหมด ๑๘๕ เขตเศรษฐกิจ ทั้งนี้ สำหรับตัวชี้วัดด้านการบังคับให้เป็นไปตามสัญญา (Enforcing Contract) โครงการ EoDB ได้มุ่งศึกษาเกี่ยวกับการบังคับให้เป็นไปตามสัญญาทั้ง

---

¹ Doing Business 2014 นำมาจาก www.doingbusiness.org/ranking ณ วันที่ ๑๑

ระบบ คือ ตั้งแต่การเริ่มฟ้องคดี การฟ้องคดีในชั้นศาล และการบังคับคดี โดยพิจารณาจากปัจจัย ๓ ประการ ได้แก่ จำนวนขั้นตอน ระยะเวลา และค่าใช้จ่าย

๒. การบังคับคดีแพ่งของประเทศไทย

๒.๑ ประสิทธิภาพด้านการบังคับคดีแพ่งของประเทศไทย

การสำรวจและจัดอันดับการบังคับให้เป็นไปตามสัญญาของประเทศไทย ภายใต้โครงการ EoDB นั้น ได้รับการจัดอยู่ในอันดับที่ ๒๒ จากทั้งหมด ๑๘๕ เขตเศรษฐกิจ และอยู่ อันดับที่ ๒ ในกลุ่มประเทศสมาชิกอาเซียน รองจากสิงคโปร์ ซึ่งอยู่อันดับที่ ๑๒ ของโลก และเป็น อันดับที่ ๑ ในกลุ่มประเทศสมาชิกอาเซียน ทั้งนี้ การบังคับให้เป็นไปตามสัญญาของประเทศไทย มีจำนวนขั้นตอนตามกฎหมายทั้งสิ้น ๓๖ ขั้นตอน ใช้ระยะเวลา ๔๔๐ วัน และมีค่าใช้จ่ายคิดเป็น ร้อยละ ๑๕ ของสิทธิเรียกร้องหรือจำนวนหนี้

ในส่วนของการบังคับคดีแพ่งภายหลังจากศาลมีคำพิพากษาหรือคำสั่ง มีจำนวน ๑๐ ขั้นตอน ใช้ระยะเวลา ๑๒๐ วัน และมีค่าใช้จ่ายคิดเป็น ร้อยละ ๓ ของสิทธิเรียกร้อง หรือของจำนวนหนี้² โดยเมื่อเปรียบเทียบกับค่าเฉลี่ยประสิทธิภาพในการบังคับให้เป็นไปตาม สัญญาของไทยเทียบกับกลุ่มประเทศในภูมิภาคเอเชียแปซิฟิก และกลุ่มประเทศสมาชิกองค์กรเพื่อ ความร่วมมือในทางเศรษฐกิจและการพัฒนา (Organisation for Economic Co-operation and Development – OECD) จะพบว่าประเทศไทยมีประสิทธิภาพในการบังคับให้เป็นไปตามสัญญาที่ดีกว่าค่าเฉลี่ยของประเทศใน ๒ กลุ่มดังกล่าว

ขั้นตอนของการบังคับคดีแพ่ง ๑๐ ขั้นตอนของประเทศไทย จากการศึกษ ของธนาคารโลกภายใต้โครงการ EoDB แบ่งออกได้เป็นขั้นตอนต่างๆ ดังนี้³

๒.๑.๑ โจทก์จ้างทนายความในการบังคับตามคำพิพากษา หรือเป็นผู้แทน ในระหว่างการดำเนินการบังคับคดี จากนั้น โจทก์ร้องขอให้ศาลต้องออกหมายบังคับคดี แต่งตั้ง เจ้าพนักงานกรมบังคับคดีหรือเจ้าพนักงานอื่น เป็นเจ้าพนักงานบังคับคดี เพื่อจัดการบังคับคดีให้ เป็นไปตามคำพิพากษาหรือคำสั่ง

๒.๑.๒ โจทก์เป็นผู้ทอดรองจ่ายค่าธรรมเนียมในการบังคับคดี

๒.๑.๓ ศาลออกหมายบังคับคดี ให้ยึดหรืออายัดทรัพย์สินของจำเลย โดย ส่งให้เจ้าพนักงานบังคับคดี

---

² Doing Business 2014: Understanding Regulations for Small and Medium-Size Enterprises 11th Edition, A World Bank Group Corporate Flagship

³ Ibid.

๒.๑.๔ โจทก์ระบุทรัพย์สินของจำเลยเพื่อการยึดทรัพย์

๒.๑.๕ การยึดทรัพย์ ทั้งสังหาริมทรัพย์มีทะเบียนและไม่มีทะเบียน และอสังหาริมทรัพย์ (ไม่ว่าจะเป็นการยึดทางกายภาพ การดำเนินการทางทะเบียน การทำเครื่องหมายหรือแยกทรัพย์สินออกมา)

๒.๑.๕ เจ้าพนักงานบังคับคดีส่งรายงานการยึดทรัพย์ให้ศาลทราบ

๒.๑.๖ การพิจารณาข้อโต้แย้งในการบังคับคดี โดยการบังคับคดีอาจเน้นเข้าด้วยเหตุจำเลยยื่นคำร้องคัดค้านการดำเนินการบังคับคดี

๒.๑.๗ การขายทอดตลาดทรัพย์ของจำเลย

๒.๑.๘ จำเลยชำระค่าธรรมเนียมการบังคับคดีตามที่โจทก์ได้ทรงร้องจ่ายไปก่อน

๒.๑.๘ ศาลสั่งให้จ่ายเงินที่ได้จากการขายทอดตลาดชำระหนี้ให้กับโจทก์

กระบวนการ	ประเทศไทย	ประเทศในกลุ่มเอเชียแปซิฟิก	ประเทศในกลุ่ม OECD
ระยะเวลา (วัน)	๔๔๐	๕๕๑	๕๒๕
☐ การยื่นฟ้อง	๖๐		
☐ กระบวนพิจารณาในศาล	๒๖๐		
☐ การบังคับคดี	๑๒๐		
ค่าใช้จ่าย (ร้อยละของจำนวนสิทธิเรียกร้อง)	๑๕.๐	๔๘.๗	๒๑.๐
☐ ค่าทนายความ	๑๐		
☐ ค่าธรรมเนียมศาล	๒		
☐ ค่าธรรมเนียมในการบังคับคดี	๓		
จำนวนขั้นตอน	๓๖	๓๗	๓๑
☐ การยื่นฟ้อง	๑๒		
☐ กระบวนพิจารณาในศาล	๑๔		
☐ การบังคับคดี	๑๐		

ตารางที่ ๕ การเปรียบเทียบประสิทธิภาพการบังคับให้เป็นไปตามสัญญา
ของประเทศไทยกับค่าเฉลี่ยของกลุ่มประเทศอื่นๆ⁴

⁴ Doing Business 2014 นำมาจาก www.doingbusiness.org/data/exploreconomies/thailand ณ วันที่ ๑๑ เมษายน ๒๕๕๖

แนวปฏิบัติที่ดีเลิศในระดับระหว่างประเทศ : ศึกษากระบวนการบังคับคดีแพ่งของสาธารณรัฐเกาหลี สหรัฐอเมริกา และประเทศสิงคโปร์

แม้ว่าการบังคับให้เป็นไปตามสัญญาของประเทศไทย จะมีประสิทธิภาพค่อนข้างสูง และเป็นปัจจัย ๑ ใน ๑๐ ประการ ที่ส่งผลให้ประเทศไทยมีความดึงดูดสำหรับธุรกิจในการเข้ามาลงทุนเป็นอันดับ ที่ ๑๘ ของโลก แต่ก็จำเป็นที่ประเทศไทยจะยังต้องพัฒนาปรับปรุงระบบการบังคับคดีแพ่งให้มีประสิทธิภาพเพิ่มสูงขึ้น โดยจำเป็นต้องศึกษาจากแนวทางปฏิบัติที่ดีเลิศของประเทศต่างๆ ทั้งในเชิงกฎหมายและเชิงนโยบาย อันจะนำมาสู่การปรับปรุงและพัฒนาประสิทธิภาพด้านการบังคับคดีแพ่งของประเทศไทยต่อไป ซึ่งการศึกษาวิจัยฉบับนี้จะมุ่งศึกษาเฉพาะในส่วนของการบังคับคดีแพ่งเป็นหลัก โดยเปรียบเทียบแนวปฏิบัติที่ดีเลิศของประเทศที่เป็นผู้นำด้านการบังคับคดีแพ่ง ๓ ประเทศ ได้แก่ สาธารณรัฐเกาหลี ซึ่งมีประสิทธิภาพด้านการบังคับให้เป็นไปตามสัญญาอยู่ในอันดับ ๒ ของโลก และอันดับ ๑ ของทวีปเอเชีย สหรัฐอเมริกา ซึ่งมีประสิทธิภาพด้านการบังคับให้เป็นไปตามสัญญาอยู่ในอันดับ ๑๑ ของโลก และอันดับ ๑ ของทวีปอเมริกา และประเทศสิงคโปร์ ซึ่งมีประสิทธิภาพด้านการบังคับให้เป็นไปตามสัญญาอยู่ในอันดับ ๑๒ ของโลก และอันดับ ๑ ในกลุ่มประเทศสมาชิกอาเซียน

๑. ระบบการบังคับคดีแพ่งของสาธารณรัฐเกาหลี

๑.๑ หลักการพื้นฐานเกี่ยวกับการบังคับคดีของสาธารณรัฐเกาหลี

กระบวนการบังคับคดีแพ่งของสาธารณรัฐเกาหลี ประกอบด้วยการบังคับคดีภาคบังคับโดยศาล (Compulsory Execution) และการบังคับเอาทรัพย์สินของลูกหนี้ (Foreclosure) โดยการบังคับคดีของสาธารณรัฐเกาหลีเป็นไปตามพระราชบัญญัติว่าด้วยการบังคับคดีแพ่ง ค.ศ. ๒๐๐๒ (Civil Execution Act 2002) (แก้ไขเพิ่มเติม ค.ศ. ๒๐๐๕) ซึ่งเป็นกฎหมายเกี่ยวกับการบังคับคดีแพ่งที่แตกต่างหากออกมาจากพระราชบัญญัติกระบวนการพิจารณาความแพ่ง (Civil Procedure Act) และกฎว่าด้วยกระบวนการพิจารณาความแพ่ง (Rules of Civil Procedure) ซึ่งกฎหมายฉบับใหม่นี้ มุ่งเน้นการปรับปรุงการบังคับคดีแพ่งให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น⁵

การบังคับคดีภาคบังคับเป็นกระบวนการทำให้เจ้าหนี้ได้รับชำระหนี้โดยความช่วยเหลือของเจ้าหน้าที่รัฐในการบังคับเอาทรัพย์สินของลูกหนี้ผู้ไม่สมัครใจชำระหนี้แม้ว่าจะมีคำพิพากษาออกมาแล้วก็ตาม ซึ่งการบังคับคดีจะกระทำได้เมื่อศาลมีคำพิพากษาถึงที่สุดแล้ว

⁵ Civil Execution Act 2002, Republic of Korea

ทั้งนี้ นอกจากคำพิพากษาของศาลแล้ว เอกสารอื่นที่สามารถบังคับคดีได้ ได้แก่ ใบสั่งจ่ายเงิน เอกสารทางโนตารี ทั้งนี้ สำหรับทรัพย์สินของลูกหนี้ที่อยู่ในความรับผิดชอบแห่งการบังคับคดี ได้แก่ อสังหาริมทรัพย์ เรือ รถยนต์ เครื่องมือก่อสร้าง เครื่องบิน สังกหามทรัพย์ และพันธบัตร โดยการบังคับคดีจะดำเนินการ โดยศาลเป็นส่วนใหญ่ เว้นแต่ในกรณีอสังหาริมทรัพย์ ซึ่งเจ้าพนักงานบังคับคดี (Marshal) เป็นผู้ดำเนินการ ทั้งนี้ ในการบังคับคดีภาคบังคับ กฎหมายกำหนดวิธีการเฉพาะในการบังคับคดีเอาทรัพย์สิน ได้แก่ การยึด การอายัด และการจำหน่ายทรัพย์สิน ไว้อย่างละเอียด โดยจำแนกตามประเภทของทรัพย์สิน กล่าวคือ การบังคับคดีอสังหาริมทรัพย์ การบังคับคดีสังหาริมทรัพย์ การบังคับคดีกับเรือ การบังคับคดีกับสิทธิเรียกร้องและสิทธิเหนือทรัพย์สินอื่น พร้อมทั้งได้กำหนดศาลที่มีอำนาจในการบังคับคดีเอาไว้อย่างชัดเจน

๑.๒ มาตรการในการประกันประสิทธิภาพของการบังคับคดีแพ่งของ สาธารณรัฐเกาหลี

การบังคับคดีภาคบังคับของสาธารณรัฐเกาหลียังมีมาตรการเพื่อประกันประสิทธิภาพของการบังคับคดี เพื่อให้เจ้าหนี้ได้รับชำระหนี้อย่างปราศจากอุปสรรค แบ่งออกเป็น ๓ มาตรการ ได้แก่

๑.๒.๑ คำแถลงเกี่ยวกับทรัพย์สิน (Statement of Property)

ในกรณีหนี้เงินซึ่งลูกหนี้ไม่ชำระหนี้ และเป็นการยากที่เจ้าหนี้จะได้รับชำระหนี้จากทรัพย์สินของลูกหนี้ เจ้าหนี้มีสิทธิยื่นคำร้อง ขอให้ศาลสั่งให้ลูกหนี้ยื่นคำแถลงเกี่ยวกับบัญชีทรัพย์สินที่เป็นกรรมสิทธิ์ หรืออยู่ในความครอบครองของตน ซึ่งหากลูกหนี้ไม่ยื่นคำแถลง หรือจงใจยื่นคำแถลงที่เป็นเท็จ ก็จะมีบทลงโทษปรับ กักขัง หรือจำคุก

๑.๒.๒ การขึ้นบัญชีลูกหนี้ที่เบี้ยวหนี้ (Debt Defaulter Roster)

ในกรณีหนี้เงินที่ลูกหนี้ไม่ชำระหนี้ภายใน ๖ เดือน ไม่ยื่นคำแถลงเกี่ยวกับทรัพย์สิน หรือยื่นคำแถลงเกี่ยวกับทรัพย์สินอันเป็นเท็จ เจ้าหนี้อาจยื่นคำร้องต่อศาล ขอให้ขึ้นบัญชีลูกหนี้คนดังกล่าวใน “บัญชีลูกหนี้ที่เบี้ยวหนี้” อันจะส่งให้แก่สถาบันการเงิน ซึ่งจะมีผลต่อการปล่อยสินเชื่อให้กับลูกหนี้คนดังกล่าวในอนาคต

๑.๒.๓ การไต่สวนเกี่ยวกับทรัพย์สิน (Property Inquiry)

ในกรณีหนี้เงินที่ลูกหนี้ไม่ยื่นคำแถลงเกี่ยวกับทรัพย์สิน หรือยื่นคำแถลงเกี่ยวกับทรัพย์สินอันเป็นเท็จ เจ้าหนี้อาจยื่นคำร้องต่อศาล ขอให้ไต่สวนเกี่ยวกับทรัพย์สินของลูกหนี้ ซึ่งศาลจะเรียกไต่สวนหน่วยงาน สถาบัน หรือองค์กรที่มีข้อมูลเกี่ยวกับทรัพย์สินของ

ลูกหนี้ โดยออกคำสั่งให้หน่วยงาน สถาบัน หรือองค์กรดังกล่าว ส่งข้อมูลให้กับศาล ซึ่งเจ้าหน้าที่สามารถใช้ข้อมูลดังกล่าวในการดำเนินการบังคับคดีได้

๑.๒ ขั้นตอนเกี่ยวกับการบังคับคดีแพ่งของสาธารณรัฐเกาหลี

การบังคับให้เป็นไปตามข้อตกลง (Enforcing Contracts) ของสาธารณรัฐเกาหลี เริ่มต้นตั้งแต่ขั้นตอน โจทก์ดำเนินการยื่นฟ้องจนถึง โจทก์ได้รับชำระหนี้ ซึ่งมีระยะเวลาทั้งสิ้น ๒๓๐ วัน มีขั้นตอนทั้งสิ้น ๓๓ ขั้นตอน อย่างไรก็ตาม เนื่องจากสาธารณรัฐเกาหลีใช้ระบบศาลอิเล็กทรอนิกส์ในการยื่นฟ้องคดี ซึ่งธนาคารโลกมองว่าเป็นการช่วยลดขั้นตอนในการบังคับคดีแพ่งลง ๑ ขั้นตอน ดังนั้น จากการศึกษาตามโครงการ EoDB จึงจัดให้สาธารณรัฐเกาหลีมีขั้นตอนการบังคับให้เป็นไปตามสัญญา รวมทั้งสิ้น ๓๓ ขั้นตอน

สำหรับขั้นตอนของการบังคับคดีแพ่ง ๑๑ ขั้นตอนของสาธารณรัฐเกาหลี จากการศึกษาของธนาคารโลกภายใต้โครงการ EoDB แบ่งออกได้เป็นขั้นตอนต่างๆ ดังนี้⁶

๑.๒.๑ โจทก์ร้องขอต่อศาลให้ออกหมายบังคับคดี และศาลส่งหมายบังคับคดีมายังเจ้าพนักงานบังคับคดี เพื่อจัดการให้เป็นไปตามคำพิพากษาหรือคำสั่ง

๑.๒.๒ ศาล เจ้าพนักงานบังคับคดี หรือจำเลย เป็นผู้ระบุสังหาริมทรัพย์ของจำเลย เพื่อการยึดอายัดทรัพย์

๑.๒.๓ โจทก์ระบุทรัพย์สินของจำเลยที่จะนำยึด

๑.๒.๔ การยึดทรัพย์ ทั้งสังหาริมทรัพย์มีทะเบียนและไม่มีทะเบียน และอสังหาริมทรัพย์ (ไม่ว่าจะเป็นการยึดทางกายภาพ การดำเนินการทางทะเบียน การทำเครื่องหมายหรือแยกทรัพย์สินออกมา)

๑.๒.๕ เจ้าพนักงานบังคับคดีรายงานการยึดสังหาริมทรัพย์ไปยังศาล

๑.๒.๖ การประเมินราคาทรัพย์สินของสังหาริมทรัพย์ที่ถูกยึด โดยศาลเป็นผู้ประเมินราคา หรือศาลอาจแต่งตั้งผู้เชี่ยวชาญประเมินราคาสังหาริมทรัพย์ที่ถูกยึด

๑.๒.๗ การนำทรัพย์ออกประกาศขายทอดตลาด โดยศาลให้ดำเนินการด้วยวิธีการโฆษณาหรือลงประกาศหนังสือพิมพ์

๑.๒.๘ สังหาริมทรัพย์ของจำเลยถูกขายทอดตลาด

---

⁶ Doing Business 2014 นำมาจาก www.doingbusiness.org/data/exploreconomies/korea/enforcing-contracts ณ วันที่ ๑๑ เมษายน ๒๕๕๗

๑.๒.๕ ขั้นตอนในการนำเงินได้จากการขายทอดตลาดมาชำระหนี้ให้กับเจ้าหนี้ทั้งหลาย รวมถึงเจ้าหนี้ผู้เป็นโจทก์ตามหลักบุริมสิทธิ

๑.๒.๑๐ โจทก์ได้รับค่าใช้จ่ายในการบังคับคดีคืนจากที่ทอดรองจ่ายไปก่อน

๑.๒.๑๑ การจ่ายเงินเพื่อชำระหนี้ให้โจทก์ ศาลสั่งให้จ่ายเงินจากการขายทอดตลาด หรือการขายโดยตรงให้โจทก์

	สาธารณรัฐเกาหลี (อันดับ ๒)	ประเทศไทย (อันดับ ๒๒)
ระยะเวลา (วัน)	๒๓๐	๔๔๐
☐ การยื่นฟ้อง	๒๐	๖๐
☐ กระบวนพิจารณาในศาล	๕๐	๒๖๐
☐ การบังคับคดี	๑๒๐	๑๒๐
ค่าใช้จ่าย (ร้อยละของจำนวนสิทธิเรียกร้อง)	๑๐.๓	๑๕.๐
☐ ค่าทนายความ	๕	๑๐
☐ ค่าธรรมเนียมศาล	๐.๖	๒
☐ ค่าธรรมเนียมในการบังคับคดี	๐.๗	๓
จำนวนขั้นตอน	* ๓๓ (๓๔ - ๑)	๓๖
☐ การยื่นฟ้อง	๕	๑๒
☐ กระบวนพิจารณาในศาล	๑๘	๑๔
☐ การบังคับคดี	๑๑	๑๐
* หมายเหตุ: การใช้ระบบศาลอิเล็กทรอนิกส์ในการยื่นฟ้องคดี ช่วยลดขั้นตอนในการบังคับคดีแห่งไป ๑ ขั้นตอน จาก ๓๔ ขั้นตอนเหลือ ๓๓ ขั้นตอน		

ตารางที่ ๖ การเปรียบเทียบประสิทธิภาพการบังคับให้เป็นไปตามสัญญา

ของสาธารณรัฐเกาหลีกับประเทศไทย⁷

๑.๓ การจำหน่ายทรัพย์สินในคดีแพ่งของสาธารณรัฐเกาหลี

ในการบังคับคดีแพ่ง การจำหน่ายทรัพย์สินเป็นกลไกหลักที่สำคัญของการบังคับคดี ที่มีความเกี่ยวข้องโดยตรงกับการเสริมสร้างขีดความสามารถทางการแข่งขันทางเศรษฐกิจ ดังนั้น หากพิจารณาการบังคับคดีแพ่งเฉพาะในส่วนที่เกี่ยวข้องกับขายทอดตลาดทรัพย์สินของสาธารณรัฐเกาหลีแล้ว มีสาระสำคัญที่น่าสนใจ ดังนี้

⁷ Ibid.

๑.๓.๑ การจำหน่ายอสังหาริมทรัพย์

การจำหน่ายอสังหาริมทรัพย์จะกระทำโดยศาลที่อสังหาริมทรัพย์นั้นตั้งอยู่ โดยในการจำหน่ายอสังหาริมทรัพย์ดังกล่าว ต้องมีหนังสือแจ้งให้ผู้ที่เกี่ยวข้องกับอสังหาริมทรัพย์นั้นทราบ ได้แก่ เจ้าหนี้ตามคำพิพากษา ลูกหนี้หรือเจ้าของทรัพย์ ผู้ถือครองหรือมีชื่อทางทะเบียน และบุคคลที่มีสิทธิเหนือทรัพย์นั้นและได้รับการรับรองแล้ว ซึ่งเมื่อศาลมีคำสั่งอนุญาตให้ขายอสังหาริมทรัพย์ก็จะขายทรัพย์นั้นได้ ทั้งนี้ จะต้องมีการประเมินราคาทรัพย์สินโดยศาลจะแต่งตั้งผู้ประเมินราคาทรัพย์สินทำหน้าที่ดังกล่าว และผู้ประเมินราคาทรัพย์สินสามารถร้องขอความร่วมมือหรือความช่วยเหลือจากเจ้าพนักงานบังคับคดี เพื่อให้การประเมินราคาบรรลุนิติผลประสงค์ได้

ภายหลังจากที่ได้ราคาประเมินทรัพย์สินแล้ว หากศาลพิจารณาถึงที่ตั้ง รูปร่าง ความสัมพันธ์ และประโยชน์ใช้สอยของอสังหาริมทรัพย์ที่เกี่ยวข้องกันแล้วเห็นว่าเป็นการเหมาะสม หรือในกรณีที่บุคคลที่เกี่ยวข้องกับทรัพย์ดังกล่าวร้องขอ ศาลอาจมีคำสั่งให้ขายอสังหาริมทรัพย์รวมกัน (Blanket Auction) เป็นกลุ่ม และกำหนดวันขายทอดตลาดอสังหาริมทรัพย์นั้น นอกจากนี้ ในกรณีที่การขายทรัพย์สินเป็นกลุ่มซึ่งมีทรัพย์สินขึ้นใดชิ้นหนึ่งอยู่ระหว่างการดำเนินการของศาลอื่น ศาลผู้มีอำนาจเริ่มต้นขายก็อาจโอนทรัพย์นั้นมาขายยังศาลที่มีคำสั่งให้ขายเป็นกลุ่มได้ ทั้งนี้ มีกฎหมายกำหนดแน่นอนเกี่ยวกับการประเมินราคาทรัพย์สินหากมีการขายเป็นกลุ่ม

วิธีการขายอสังหาริมทรัพย์จะเป็นไปตามคำสั่งศาลโดยเป็นไปตามระเบียบของศาลฎีกา (Supreme Court Regulations) และจะกระทำการขายที่ศาลที่มีเขตอำนาจเหนือทรัพย์นั้น ทั้งนี้ ศาลอาจอนุญาตให้เจ้าพนักงานบังคับคดีทำการขายทอดตลาดทรัพย์นอกเขตศาลได้โดยต้องมีคำสั่งศาลอนุญาต ซึ่งเมื่อมีผู้ซื้อทรัพย์ได้แล้ว การโอนกรรมสิทธิ์จะกระทำเมื่อผู้ซื้อทรัพย์ได้ชำระเงินเต็มจำนวน แต่หากผู้ซื้อทรัพย์ได้ไม่ชำระราคาที่เหลือภายในกำหนดเวลา ศาลก็จะมีคำสั่งให้ขายทรัพย์สินนั้นใหม่

๑.๓.๒ การจำหน่ายอสังหาริมทรัพย์

การบังคับคดีหนี้เงินเอาค้ำอสังหาริมทรัพย์เริ่มจากการยึดทรัพย์สินเพื่อนำออกขายทอดตลาด โดยการยึดอสังหาริมทรัพย์ออกขายทอดตลาดนั้น อาจขายแยกทีละชิ้นหรือขายรวมกันไปทั้งหมดเป็นกลุ่มก็ได้ ทั้งนี้ โดยคำนึงถึงความสัมพันธ์ของประโยชน์ใช้สอยซึ่งศาลอาจพิจารณาสั่งให้มีการขายเป็นกลุ่มหรือบุคคลที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับคดีร้องขอ

การขายอสังหาริมทรัพย์สามารถทำได้นับแต่ ๑ สัปดาห์ภายหลังจากการยึดทรัพย์ของจำเลย โดยวันเวลาในการขายทอดตลาดจะถูกประกาศ ซึ่งเป็นไปตามระเบียบของศาลฎีกา (Supreme Court Regulations) โดยอาจใช้วิธีการประมูลราคา หรือวิธีการขายทอดตลาด

ซึ่งเมื่อทรัพย์สินที่มีราคาแพงถูกขายทอดตลาด เจ้าพนักงานบังคับคดีจะต้องให้ผู้ประเมินราคาทำการประเมินราคาทรัพย์สินนั้น ทั้งนี้ การขายสังหาริมทรัพย์มิได้กระทำในศาล แต่จะกระทำใน Si หรือ Gu หรือ Eup หรือ Myeon ขึ้นอยู่กับพื้นที่ที่ทรัพย์สินที่ถูกยึดตั้งอยู่ นอกจากนั้น ยังสามารถทำการขายทอดตลาดในสถานที่อื่น ได้หากเจ้าหน้าที่ตามคำพิพากษาและลูกหนี้ตามคำพิพากษาเห็นพ้องร่วมกัน

การส่งมอบทรัพย์สินและการชำระราคาจะกระทำภายหลังที่การขายมีผู้เสนอราคาสูงสุด และเจ้าพนักงานบังคับคดีมีคำสั่งอนุญาตให้เป็นผู้ซื้อทรัพย์สินได้ แต่หากผู้เสนอราคาสูงสุดไม่ชำระราคา ก็จะกำหนดให้มีการขายครั้งที่สองต่อไป โดยในการขายครั้งที่ ๒ ผู้เสนอราคาสูงสุดที่ไม่ชำระราคาในครั้งแรกจะไม่มีสิทธิเข้าสู่ราคาในครั้งที่ ๒ และจะต้องชำระราคาส่วนต่างหากการขายครั้งที่ ๒ ได้ราคาต่ำกว่าการขายครั้งแรก ทั้งนี้ ในการขายเครื่องทองหรือเครื่องเงิน จะขายได้ในราคาที่ไมต่ำกว่าราคาท้องตลาด สำหรับการขายพันธบัตรที่มีมูลค่าจะขายตามวิธีที่เหมาะสม และสอดคล้องกับราคาตลาดในวันที่มีการขาย

๒. ระบบการบังคับคดีแพ่งของสหรัฐอเมริกา

๒.๑ หลักการพื้นฐานเกี่ยวกับการบังคับคดีแพ่งของสหรัฐอเมริกา

การบังคับคดีแพ่งของสหรัฐอเมริกา เป็นไปตามกฎว่าด้วยวิธีพิจารณาความแพ่งสำหรับศาลแขวงของสหรัฐอเมริกา (Rule of Civil Procedure for The United States District Courts) ซึ่งโดยทั่วไปกระบวนการบังคับคดีตามคำพิพากษาสำหรับสิทธิเรียกร้องที่เป็นตัวเงิน ศาลจะต้องออกหมายบังคับคดี นอกเสียจากว่าศาลจะมีคำสั่งเป็นอย่างอื่น ซึ่งในแต่ละมลรัฐจะมีการกำหนดกระบวนการในการบังคับคดีให้เป็นไปตามกฎหมายของรัฐนั้นๆ ซึ่งโดยหลักมีกระบวนการที่คล้ายคลึงกัน แต่จะแตกต่างกันในรายละเอียดและวิธีการ ทั้งนี้ บังคับคดีให้อำนาจของเจ้าหน้าที่ของรัฐ คือ เจ้าพนักงานบังคับคดี (Sheriff) ซึ่งเป็นผู้ดำเนินการบังคับคดีในขั้นตอนต่างๆ ตั้งแต่การยึดและการบันทึกการยึด การส่งมอบการครอบครอง การจำหน่ายทรัพย์สิน และการจ่ายเงินให้แก่เจ้าหน้าที่ตามคำพิพากษา เว้นแต่ศาลจะมีคำสั่งแต่งตั้งบุคคลอื่นทำการบังคับคดีแทน ซึ่งผู้ที่ได้รับการแต่งตั้งแทนจะมีอำนาจกระทำการเช่นเดียวกันกับเจ้าพนักงานบังคับคดี⁸

๒.๒ ขั้นตอนเกี่ยวกับการบังคับคดีแพ่งของสหรัฐอเมริกา

การบังคับให้เป็นไปตามข้อตกลง (Enforcing Contracts) ของสหรัฐอเมริกา เริ่มต้นตั้งแต่ขั้นตอนโจทก์ดำเนินการยื่นฟ้องจนถึงโจทก์ได้รับชำระหนี้ ซึ่งมีระยะเวลาทั้งสิ้น

---

⁸ Rule of Civil Procedure for The United States District Courts, United States of America

๓๗๐ วัน มีขั้นตอนทั้งสิ้น ๓๒ ขั้นตอน อย่างไรก็ตาม เนื่องจากสหรัฐอเมริกาใช้ระบบศาลอิเล็กทรอนิกส์ในการยื่นฟ้องคดี ซึ่งธนาคารโลกมองว่าเป็นการช่วยลดขั้นตอนในการบังคับคดีแพ่งลง ๑ ขั้นตอน และยังมีศาลชำนาญพิเศษ ซึ่งธนาคารโลกมองว่าช่วยลดขั้นตอนในการบังคับคดีแพ่งไป ๑ ขั้นตอน ดังนั้น จากการศึกษาตามโครงการ EoDB จึงจัดให้สหรัฐอเมริกามีขั้นตอนการบังคับให้เป็นไปตามสัญญารวมทั้งสิ้น ๓๒ ขั้นตอน

สำหรับขั้นตอนของการบังคับคดีแพ่ง ๕ ขั้นตอนของสหรัฐอเมริกา จากการศึกษาของธนาคารโลกภายใต้โครงการ EoDB แบ่งออกได้เป็นขั้นตอนต่างๆ ดังนี้⁹

๒.๒.๑ โจทก์เป็นผู้ตรองเสียดำเนินการต่างๆ ในชั้นบังคับคดี

๒.๒.๒ ผู้พิพากษาออกหมายการยึดหรืออายัดตามคำพิพากษา และส่งหมายบังคับคดีนั้นมายังเจ้าพนักงานบังคับคดีภาครัฐ (Sheriff) หรือเจ้าพนักงานบังคับคดีภาคเอกชน (Bailliff)

๒.๒.๓ ศาล เจ้าพนักงานบังคับคดี หรือจำเลย เป็นผู้ระบุสิ่งฮาริมทรัพย์ของจำเลย เพื่อการยึดอายัดทรัพย์

๒.๒.๔ การยึดทรัพย์ ทั้งสิ่งฮาริมทรัพย์มีทะเบียนและไม่มีทะเบียน และอสังหาริมทรัพย์ (ไม่ว่าจะเป็นการยึดทางกายภาพ การดำเนินการทางทะเบียน การทำเครื่องหมายหรือแยกทรัพย์สินออกมา)

๒.๒.๕ การนำทรัพย์ออกประกาศขายทอดตลาด โดยศาลให้ดำเนินการด้วยวิธีการโฆษณาหรือลงประกาศหนังสือพิมพ์

๒.๒.๖ สิ่งฮาริมทรัพย์ของจำเลยถูกขายทอดตลาด

๒.๒.๗ ขั้นตอนในการนำเงินที่ได้จากการขายทอดตลาดมาชำระหนี้ให้กับเจ้าหนี้ทั้งหลายรวมถึงเจ้าหนี้ผู้เป็นโจทก์ตามหลักบุริมสิทธิ

๒.๒.๘ โจทก์ได้รับค่าใช้จ่ายในการบังคับคดีคืนจากที่ตรองจ่ายไปก่อน

๒.๒.๙ การจ่ายเงินเพื่อชำระหนี้ให้โจทก์ ศาลสั่งให้จ่ายเงินจากการขายทอดตลาด หรือการขายโดยตรงให้โจทก์

---

⁹ Doing Business 2014 นำมาจาก <http://www.doingbusiness.org/data/explore/economies/united%20states/enforcing-contracts> ณ วันที่ ๑๑ เมษายน ๒๕๕๗

	สหรัฐอเมริกา (อันดับ ๑๑)	ประเทศไทย (อันดับ ๒๒)
ระยะเวลา (วัน)	๓๓๐	๔๔๐
☐ การยื่นฟ้อง	๓๐	๖๐
☐ กระบวนพิจารณาในศาล	๒๔๐	๒๖๐
☐ การบังคับคดี	๑๐๐	๑๒๐
ค่าใช้จ่าย (ร้อยละของจำนวนสิทธิเรียกร้อง)	๑๘.๔	๑๕.๐
☐ ค่าทนายความ	๑๔.๔	๑๐
☐ ค่าธรรมเนียมศาล	๐.๕	๒
☐ ค่าธรรมเนียมในการบังคับคดี	๓.๕	๓
จำนวนขั้นตอน	* ๓๒ (๓๔ - ๒)	๓๖
☐ การยื่นฟ้อง	๑๑	๑๒
☐ กระบวนพิจารณาในศาล	๑๔	๑๔
☐ การบังคับคดี	๕	๑๐
* หมายเหตุ: การใช้ระบบศาลอิเล็กทรอนิกส์ในการยื่นฟ้องคดี ช่วยลดขั้นตอนในการบังคับคดีแฟ่งไป ๑ ขั้นตอน และการมีศาลชำนัญพิเศษด้านพาณิชย์ ช่วยลดขั้นตอนในการบังคับคดีแฟ่งไป ๑ ขั้นตอน ดังนั้น ขั้นตอนลดลงจาก ๓๔ ขั้นตอน เหลือ ๓๒ ขั้นตอน		

ตารางที่ ๗ การเปรียบเทียบประสิทธิภาพการบังคับให้เป็นไปตามสัญญา
ของสหรัฐอเมริกากับประเทศไทย¹⁰

๒.๓ การจำหน่ายทรัพย์สินในคดีแฟ่งของสหรัฐอเมริกา

ในการบังคับคดีแฟ่ง การจำหน่ายทรัพย์สินเป็นกลไกหลักที่สำคัญของการบังคับคดี ที่มีความเกี่ยวข้อง โดยตรงกับการเสริมสร้างขีดความสามารถทางการแข่งขันด้านเศรษฐกิจ ดังนั้น หากพิจารณาการบังคับคดีแฟ่ง เฉพาะในส่วนที่เกี่ยวข้องกับขายทอดตลาดทรัพย์สินของสหรัฐอเมริกาตามกฎหมายของมลรัฐนิวยอร์ก มีสาระสำคัญที่น่าสนใจ ดังนี้

๒.๓.๑ การจัดทำประกาศการทรัพย์สิน

กฎหมายกำหนดให้ทำคำประกาศเวลาและสถานที่การขาย และคำอธิบายทรัพย์สินที่จะเสนอขาย เป็นเวลา ๕๖ วันก่อนที่จะมีการเสนอขาย โดยให้ติดประกาศไว้

¹⁰ Ibid.

ในสถานที่สาธารณะ ๓ แห่งของเมือง และให้เจ้าพนักงานบังคับคดี (Sheriff) จัดส่งสำเนาคำประกาศให้แก่ลูกหนี้ตามคำพิพากษาและผู้มีส่วนได้เสีย ในระยะเวลา ๔๕ วันก่อนกำหนดการขาย แบ่งเป็น ๔ ครั้ง ห่างกันอย่างน้อย ๑๔ วัน และให้ประกาศลงในหนังสือพิมพ์ที่เขตซึ่งอสังหาริมทรัพย์นั้นตั้งอยู่ ทั้งนี้ บุคคลสามารถขอให้เจ้าพนักงานบังคับคดี (Sheriff) เลื่อนการขายออกไปได้ โดยแจ้งอย่างน้อย ๕ วันก่อนวันที่กำหนดขึ้นใหม่

๒.๓.๒ การจำหน่ายทรัพย์สิน

การจำหน่ายอสังหาริมทรัพย์ต้องเสนอขายโดยการประมูลต่อสาธารณชน โดยให้นำทรัพย์ออกขายตามที่เจ้าพนักงานบังคับคดี (Sheriff) กำหนด โดยสามารถขายทรัพย์สินทั้งหมดหรือบางส่วนได้ ตามเวลาและสถานที่ ซึ่งเห็นว่าจะทำให้การขายทรัพย์นั้นได้ราคาสูงสุด และต้องแจ้งให้กับผู้มีส่วนได้เสียกับทรัพย์นั้นทราบพอสมควร และให้การขายนั้นเป็นที่ประจักษ์ชัดแจ้งแก่ประชาชน แต่ศาลอาจมีคำสั่งเป็นอย่างอื่นเกี่ยวกับการขายทรัพย์ โดยให้ขายในที่ลับ และอาจให้ทำประกาศขายทรัพย์นั้นหรือไม่ก็ได้ ทั้งนี้ กฎหมายห้ามมิให้เจ้าพนักงานบังคับคดี (Sheriff) ขายให้แก่เจ้าพนักงานบังคับคดีด้วยตนเองหรือผู้บังคับบัญชา อย่างไรก็ตาม กฎหมายสหรัฐอเมริกาห้ามขายทรัพย์สินที่อยู่ภายใต้สิทธิจำนอง เพื่อนำเงินไปชำระหนี้ตามหมายบังคับคดีตามคำพิพากษาไม่ว่าทั้งหมดหรือบางส่วนของหนี้จำนอง

๒.๔ ผลภายหลังการขายทรัพย์สิน

เจ้าหนี้ตามคำพิพากษาอื่น ซึ่งไม่ได้แจ้งหมายบังคับคดีให้แก่เจ้าพนักงานบังคับคดี (Sheriff) ก่อนการขาย ไม่มีสิทธิบังคับคดีต่ออสังหาริมทรัพย์ และไม่ได้รับส่วนแบ่งจากการขายอสังหาริมทรัพย์นั้น ในกรณีที่ต้องมีการโอนกรรมสิทธิ์ทรัพย์สิน ต้องดำเนินการภายใน ๑๐ วัน นับจากวันที่ขายได้ โดยเจ้าพนักงานบังคับคดี (Sheriff) จะเป็นผู้จัดทำเอกสาร หลักฐานเอกสารสิทธิในการโอนกรรมสิทธิ์ และประโยชน์ของทรัพย์ที่ขายให้แก่ผู้ซื้อ โดยยื่นต่อเจ้าหน้าที่แขวงที่อสังหาริมทรัพย์นั้นตั้งอยู่ สำหรับเงินที่ได้จากการขายอสังหาริมทรัพย์ก็จะนำไปชำระค่าธรรมเนียมต่างๆ และชำระหนี้ให้กับเจ้าหนี้ตามบุริมสิทธิ หากเหลือก็จะคืนให้กับลูกหนี้ตามคำพิพากษา

๓. ระบบการบังคับคดีแพ่งของประเทศสิงคโปร์

๓.๑ หลักการพื้นฐานเกี่ยวกับการบังคับคดีแพ่งของประเทศสิงคโปร์

ประเทศสิงคโปร์มีกฎหมายเกี่ยวกับการบังคับคดี คือ พระราชบัญญัติว่าด้วยตุลาการของศาลฎีกา ข้อบทที่ ๓๒๒ (Supreme Court of Judicature Act – Chapter 332) และกฎของศาล ฉบับปรับปรุงแก้ไข ค.ศ. ๒๐๐๖ (Rules of Court, Revised Edition 2006) โดยมีศาลฎีกาเป็นหน่วยงานหลักในการบังคับคดี และมีเจ้าพนักงานบังคับคดีของศาลสูง (Sheriff) และเจ้าพนักงานบังคับคดีของศาลชั้นต้น (Bailiff) เป็นเจ้าหน้าที่ดำเนินการบังคับคดีให้เป็นไปตามคำพิพากษาหรือคำสั่งของศาล ทั้งนี้ คำพิพากษาอาจถูกบังคับโดยวิธีการต่าง ๆ ตามหมายศาล ซึ่งให้อำนาจเจ้าพนักงานของศาลในการดำเนินมาตรการที่เหมาะสม เพื่อดำเนินการตามคำพิพากษา อย่างไรก็ตาม คำพิพากษาหรือคำสั่งศาล ไม่อาจบังคับได้ทันทีที่ได้มีการอ่าน แม้ว่าตัวคำพิพากษาหรือคำสั่งนั้นเองจะมีผลแล้ว แต่จะบังคับได้เมื่อได้ส่งสำเนาคำพิพากษาหรือคำสั่งให้แก่ลูกหนี้ตามคำพิพากษาแล้ว โดยวิธีการบังคับหนี้ตามคำพิพากษาหรือดำเนินการให้เป็นไปตามคำสั่งของศาล

การเริ่มกระบวนการบังคับชำระหนี้ของประเทศสิงคโปร์นั้น สามารถทำได้ โดยการเจรจาขอรับชำระหนี้ในขั้นต้น คือ เจ้าหนี้หรือทนายความเขียนจดหมายทวงถามให้ลูกหนี้ชำระหนี้ โดยกำหนดให้ลูกหนี้ชำระหนี้ภายในระยะเวลาที่กำหนด ซึ่งโดยปกติอยู่ระหว่าง ๗ – ๑๔ วัน แต่หากลูกหนี้ปฏิเสธไม่ชำระหนี้ เจ้าหนี้ก็สามารถยื่นคำร้องต่อศาล โดยการพิจารณาเขตอำนาจศาลในการรับฟ้องจะคำนึงถึงจำนวนหนี้ที่พิพาท กล่าวคือ หากจำนวนหนี้ที่พิพาทมีมูลค่าต่ำกว่า ๖๐,๐๐๐ ดอลลาร์สิงคโปร์ เจ้าหนี้ต้องไปฟ้องร้องที่ศาลเขต (Magistrate Court) แต่หากจำนวนหนี้ ที่พิพาทมีมูลค่าระหว่าง ๖๐,๐๐๐ – ๒๕๐,๐๐๐ ดอลลาร์สิงคโปร์ ต้องไปฟ้องร้องที่ศาลแขวง (District Court) และในกรณีที่หนี้ที่พิพาทมีมูลค่ามากกว่า ๒๕๐,๐๐๐ ดอลลาร์สิงคโปร์ ต้องไปฟ้องร้องที่ศาลสูง (High Court)¹¹

การบังคับคดีแพ่งของประเทศสิงคโปร์จะกระทำได้ เมื่อเจ้าหนี้ตามคำพิพากษายื่นคำร้องขอให้ศาลออกหมายบังคับคดี พร้อมด้วยคำพิพากษาหรือคำสั่งของศาล หรือคำสั่งอนุญาตของศาล (ในกรณีที่ต้องได้รับอนุญาตจากศาล) และเจ้าพนักงานเห็นว่าระยะเวลาที่ระบุในคำพิพากษาหรือคำสั่งได้ล่วงพ้นไปแล้ว สำนักทะเบียนของศาลจะเป็นผู้ประทับตราในหมายบังคับคดี ซึ่งถือว่าการประทับตรานั้นเป็นการออกหมายบังคับคดี อย่างไรก็ตาม กฎหมายสิงคโปร์กำหนดกรณีที่จะออกหมายบังคับคดีไม่ได้หากไม่ได้รับอนุญาตจากศาลไว้ ดังนี้

---

¹¹ Supreme Court of Judicature Act – Chapter 332, Republic of Singapore

๓.๑.๑ ศาลมีคำพิพากษาหรือคำสั่งนั้นตั้งแต่ ๖ ปีขึ้นไป

๓.๑.๒ มีการเปลี่ยนแปลงเกิดขึ้นแก่ลูกหนี้ตามคำพิพากษา เช่น ลูกหนี้ตามคำพิพากษาถึงแก่ความตาย

๓.๑.๓ ทรัพย์สินที่จะต้องบังคับคดีนั้น ตกมาสู่ผู้จัดการมรดกของลูกหนี้ตามคำพิพากษา ภายหลังจากศาลมีคำพิพากษาหรือคำสั่งต่อทรัพย์สินนั้น

๓.๑.๔ ในกรณีที่คำพิพากษากำหนดเงื่อนไขให้เป็นประโยชน์ต่อบุคคลใด บุคคลหนึ่ง เมื่อบุคคลนั้นอ้างว่าเงื่อนไขนั้นได้สำเร็จลงแล้ว

๓.๑.๕ สิ่งห้ามทรัพย์สินที่จะต้องถูกยึดนั้นตกมาสู่ผู้พิทักษ์ทรัพย์สินที่ได้รับการแต่งตั้งจากศาล

การบังคับชำระหนี้ เป็นกระบวนการที่เจ้าหน้าที่ตามคำพิพากษาจะเรียกร้องและได้รับการชดเชยหนี้จากลูกหนี้ตามคำพิพากษา โดยดำเนินการผ่านเจ้าพนักงานบังคับคดีของศาลสูง หรือเจ้าพนักงานบังคับคดีของศาลชั้นต้น ซึ่งขึ้นอยู่กับจำนวนหนี้ที่นำขึ้นสู่ชั้นศาล กล่าวคือ หากเป็นจำนวนหนี้ที่ดำเนินคดีในศาลชั้นต้นทั้งศาลเขต (Magistrate Court) และศาลแขวง (District Court) เจ้าหน้าที่ตามคำพิพากษาต้องดำเนินการบังคับคดี ผ่านเจ้าพนักงานบังคับคดีของศาลชั้นต้น (Bailiff) แต่หากเป็นจำนวนหนี้ที่ดำเนินคดีศาลชั้นสูง (High Court) ก็ต้องดำเนินการผ่านเจ้าพนักงานบังคับคดีของศาลสูง (Sheriff)

การบังคับคดีตามคำพิพากษาของสิงคโปร์ต้องกระทำภายใน ๑๒ ปี นับแต่วันที่ศาลมีคำพิพากษาหรือคำสั่ง ในกรณีที่ลูกหนี้ตามคำพิพากษาไม่ชำระหนี้ตามคำพิพากษา เจ้าหน้าที่ตามคำพิพากษาสามารถเริ่มกระบวนการบังคับคดีต่อลูกหนี้ตามคำพิพากษาได้ โดยในกรณีนี้เงินเจ้าหน้าที่ตามคำพิพากษาสามารถยื่นคำร้อง ขอให้เจ้าพนักงานบังคับคดีออกหมายยึด และขายทรัพย์สินของลูกหนี้ตามคำพิพากษา ไม่ว่าจะเป็นสิ่งห้ามทรัพย์สินหรืออสังหาริมทรัพย์ ซึ่งราคาสุทธิที่ได้จากการขายทอดตลาดหลังหักค่าธรรมเนียมต่างๆ ตามที่กฎหมายกำหนด จะถูกนำมาชำระหนี้ตามคำพิพากษาให้กับเจ้าหน้าที่ตามคำพิพากษาต่อไป

นอกจากการยึดและจำหน่ายทรัพย์สินของลูกหนี้ตามคำพิพากษาแล้ว เจ้าหน้าที่ตามคำพิพากษา อาจอาศัยสิทธิเรียกร้องของลูกหนี้ตามคำพิพากษา ซึ่งจะเป็นประโยชน์ในกรณีที่เจ้าหน้าที่ตามคำพิพากษามีข้อมูลเกี่ยวกับบัญชีเงินฝากธนาคารของลูกหนี้ตามคำพิพากษา นอกจากนี้ เจ้าพนักงานบังคับคดียังได้รับอนุญาต ให้สามารถเข้าไปในเคหสถานของลูกหนี้ตามคำพิพากษาหรือของบุคคลที่สาม เพื่อทำการยึดสิ่งห้ามทรัพย์สินที่เป็นของลูกหนี้ได้

๓.๒ ขั้นตอนในการบังคับคดีแพ่งของประเทศสิงคโปร์

การบังคับคดีแพ่งของประเทศสิงคโปร์ เริ่มต้นตั้งแต่ขั้นตอนที่โจทก์ดำเนินการยื่นฟ้องจนถึงโจทก์ได้รับชำระหนี้ ซึ่งมีระยะเวลาทั้งสิ้น ๑๕๐ วัน มีขั้นตอนทั้งสิ้น ๒๓ ขั้นตอน อย่างไรก็ตาม เนื่องจาก ประเทศสิงคโปร์ใช้ระบบศาลอิเล็กทรอนิกส์ในการยื่นฟ้องคดี ซึ่งธนาคารโลกมองว่าเป็นการช่วยลดขั้นตอนในการบังคับคดีแพ่งลง ๑ ขั้นตอน และยังมีศาลชำนาญพิเศษด้านพาณิชย์ ซึ่งธนาคารโลกมองว่าช่วยลดขั้นตอนในการบังคับคดีแพ่งไป ๑ ขั้นตอน ดังนั้นจากการศึกษาตามโครงการ EoDB จึงจัดให้ประเทศสิงคโปร์มีขั้นตอนการบังคับให้เป็นไปตามสัญญาธรรมทั้งสิ้น ๒๑ ขั้นตอน

หากพิจารณาเฉพาะขั้นตอนการบังคับคดีแพ่งของสิงคโปร์ ภายหลังศาลมีคำพิพากษาหรือคำสั่ง จะพบว่ามีจำนวน ๗ ขั้นตอน ใช้ระยะเวลาทั้งสิ้น ๒๖ วัน โดยสรุปสาระสำคัญ ดังนี้¹²

๓.๒.๑ โจทก์ที่ครอบงำค่าใช้จ่ายในการบังคับคดี โดยโจทก์เป็นผู้ชำระค่าใช้จ่ายอันเกี่ยวข้องกับการบังคับคดีทั้งหมด

๓.๑.๒ โจทก์ระบุหรือชี้ทรัพย์สินของจำเลยที่จะทำการยึด หรืออายัด

๓.๑.๓ เจ้าพนักงานบังคับคดีดำเนินการยึดหรืออายัดทรัพย์สิน รวมตลอดจนถึงการลงทะเบียน หรือทำเครื่องหมาย หรือแยกทรัพย์สินออก

๓.๑.๔ เจ้าพนักงานบังคับคดีหรือเจ้าพนักงานบังคับคดีภาคเอกชน รายงานการยึดอายัดทรัพย์สินของจำเลยไปยังผู้พิพากษา

๓.๑.๕ การขายทรัพย์สินของจำเลยโดยการประมูลขายทอดตลาด

๓.๑.๖ ขั้นตอนการชำระบัญชี เมื่อขายทอดตลาดแล้ว ให้ดำเนินการจัดทำบัญชีรับ-จ่ายให้แก่เจ้าหนี้ทั้งหลายตามหลักบุริมสิทธิ

๓.๑.๕ การคืนค่าใช้จ่ายที่ทรงจ่ายให้โจทก์ โดยจำเลยเป็นผู้ชดเชยค่าใช้จ่ายในการบังคับคดีที่โจทก์ได้ทรงชำระไว้ก่อนล่วงหน้า

---

¹² Doing Business 2014 นำมาจาก www.doingbusiness.org/data/exploreconomies/singapore/enforcing-contracts ณ วันที่ ๑๑ เมษายน ๒๕๕๖

กระบวนการ	ประเทศสิงคโปร์ (๑๒)	ประเทศไทย (๒๒)
ระยะเวลา (วัน)	๑๕๐	๔๔๐
☐ การยื่นฟ้อง	๖	๖๐
☐ กระบวนพิจารณาในศาล	๑๑๘	๒๖๐
☐ การบังคับคดี	๒๖	๑๒๐
ค่าใช้จ่าย (ร้อยละของจำนวนสิทธิเรียกร้อง)	๒๕.๘	๑๕.๐
☐ ค่าทนายความ	๒๐.๘	๑๐
☐ ค่าธรรมเนียมศาล	๒.๘	๒
☐ ค่าธรรมเนียมในการบังคับคดี	๒.๑	๓
จำนวนขั้นตอน	* ๒๑ (๒๓ - ๒)	๓๖
☐ การยื่นฟ้อง	๔	๑๒
☐ กระบวนพิจารณาในศาล	๑๒	๑๔
☐ การบังคับคดี	๓	๑๐
*หมายเหตุ: การใช้ระบบศาลอิเล็กทรอนิกส์ในการยื่นฟ้องคดี ช่วยลดขั้นตอนในการบังคับคดีแห่งไป ๑ ขั้นตอน และการมีศาลชำนัญพิเศษด้านพาณิชย์ แยกตามมูลหนี้ที่ฟ้องบังคับคดี ช่วยลดขั้นตอนในการบังคับคดีแห่งไป ๑ ขั้นตอน ดังนั้น ขั้นตอนลดลงจาก ๒๓ ขั้นตอน เหลือ ๒๑ ขั้นตอน		

ตารางที่ ๘ การเปรียบเทียบประสิทธิภาพการบังคับให้เป็นไปตามสัญญา
ของประเทศสิงคโปร์กับประเทศไทย¹³

๓.๓ การจำหน่ายทรัพย์สินในคดีแพ่งของประเทศสิงคโปร์

ในการบังคับคดีแพ่ง การจำหน่ายทรัพย์สิน เป็นกลไกหลักที่สำคัญของการบังคับคดี ที่มีความเกี่ยวข้อง โดยตรงกับการเสริมสร้างขีดความสามารถทางการแข่งขันด้านเศรษฐกิจ ดังนั้น หากพิจารณาระบบการจำหน่ายทรัพย์สินในคดีแพ่งของสิงคโปร์แล้ว พบว่าโดยหลักแล้ว การขายทอดตลาดทรัพย์สินในคดีแพ่งจะเป็นการขายทอดตลาด ซึ่งเป็นไปตามคำสั่งที่ ๔๖ ข้อ ๒๓ (Order 46 Rule 23) เว้นแต่ในกรณีที่เจ้าพนักงานบังคับคดีจะมีคำสั่งเป็นอย่างอื่น นอกจากนั้น ในกรณีของการขายตราสารที่เปลี่ยนมือได้หรือหุ้น ศาลอาจมีคำสั่งอนุญาตให้ขายผ่านเอเจนซีหรือโบรกเกอร์ ภายใต้เงื่อนไขที่ศาลเห็นสมควร ซึ่งเป็นไปตามคำสั่งที่ ๔๖ ข้อ ๒๕ (Order 46 Rule 25) และคำสั่งที่ ๔๗ ข้อ ๗ (Order 47 Rule 7)

¹³ Ibid.

การขายทอดตลาดทรัพย์สินของเจ้าพนักงานบังคับคดี เริ่มจากการประกาศขายทอดตลาด โดยเจ้าพนักงานบังคับคดีจะปิดประกาศขายทอดตลาดแจ้ง วัน เวลา และสถานที่ขายทอดตลาด ณ ป้ายประกาศของสำนักทะเบียนของศาล และสถานที่ขายทอดตลาดเป็นเวลา ๘ วัน ก่อนวันขายทอดตลาด อย่างไรก็ตาม ในกรณีที่ทรัพย์สินที่ถูกยึดหรืออายัดไว้มีราคาเกินกว่า ๒,๐๐๐ ดอลลาร์สิงคโปร์ จะต้องให้ผู้ประมูลที่ได้รับอนุญาตแล้วดำเนินการขายทอดตลาด เว้นแต่เจ้าพนักงานบังคับคดีจะมีคำสั่งเป็นอย่างอื่น และการขายโดยผู้ประมูลที่ได้รับอนุญาตนี้จะต้องประกาศโฆษณา ก่อนวันขายทอดตลาดเป็นเวลา ๑๔ วัน

การขายทรัพย์สินที่ทำการยึดตามกฎหมายของประเทศสิงคโปร์นั้นมีหลายวิธี อาทิ การทำสัญญาซื้อขายระหว่างเอกชน (Private Treaty) การยื่นข้อเสนอประมูล (Tender) และการขายทอดตลาด (Auction) ซึ่งวิธีการขายทรัพย์สินประเภทใดจะถูกกำหนดโดยศาลเพื่อเป็นประโยชน์สูงสุดต่อคู่กรณี แต่โดยปกติแล้วมักจะใช้วิธีการขายทอดตลาด (Auction) ในกรณีทรัพย์สินที่ขายเป็นสังหาริมทรัพย์จะดำเนินการขายหลังจากการยึด ๓ สัปดาห์ แต่ถ้าเป็นอสังหาริมทรัพย์จะดำเนินการขายหลังจาก ๓๐ วัน นับแต่วันที่จดทะเบียนอสังหาริมทรัพย์ที่ทำการยึด ณ สำนักงานทะเบียนที่ดินสิงคโปร์ (Singapore Land Registry)

ในการขายทอดตลาดทรัพย์สิน ถ้าทรัพย์สินนั้นมีมูลค่าต่ำกว่า ๒,๐๐๐ ดอลลาร์สิงคโปร์ เจ้าพนักงานบังคับคดีจะเป็นผู้ดำเนินการขาย แต่ถ้าทรัพย์สินนั้นมีมูลค่ามากกว่า ๒,๐๐๐ ดอลลาร์สิงคโปร์ การขายทอดตลาดจะดำเนินการโดยผู้ทำการขายทอดตลาดที่มีใบอนุญาตแทนเจ้าพนักงานบังคับคดี สำหรับกรณีการขายหุ้นจะดำเนินการขายโดยบริษัทนายหน้าค้าหุ้น อย่างไรก็ตาม การขายอสังหาริมทรัพย์ที่ติดจำนอง หรือมีภาระผูกพันจะไม่สามารถทำได้หากไม่ได้รับอนุญาตในการขายจากผู้รับจำนอง หรือผู้ที่มีภาระผูกพันเหนือทรัพย์สินนั้น นอกจากนี้ การประเมินราคาทรัพย์สินที่ยึดจะประเมิน ๒ ครั้ง คือ ครั้งที่ ๑ เมื่อเจ้าพนักงานบังคับคดีดำเนินการยึดทรัพย์สิน และจัดทำรายงานการยึดทรัพย์สิน และครั้งที่ ๒ ก่อนมีการขายทอดตลาด โดยหากมีการประเมินราคาทรัพย์สินมากกว่า ๒ ครั้ง ก็จะใช้ราคาประเมินครั้งหลังสุด อสังหาริมทรัพย์ที่ขายจะต้องไม่ถูกขายทอดตลาดในราคาที่ต่ำกว่าราคาประเมิน ทั้งนี้ อสังหาริมทรัพย์ต้องไม่ถูกขายต่ำกว่าราคาประเมิน

กฎหมายสิงคโปร์ยังมีบทคุ้มครองเกี่ยวกับทรัพย์สินของลูกหนี้ตามคำพิพากษามีให้ถูกขายทอดตลาด ตลอดจนผลประโยชน์ระหว่างที่ทรัพย์สินถูกยึดหรืออายัด กล่าวคือ ลูกหนี้ตามคำพิพากษาสสามารถยื่นคำร้องต่อศาลขอให้ศาลเลื่อนคำสั่งในการขายอสังหาริมทรัพย์เพื่อเก็บดอกผล ภายใต้การจำนอง การให้เช่า หรือการแบ่งส่วนขายในอสังหาริมทรัพย์ที่ถูกยึด ในขณะที่เจ้าหนี้ตามคำพิพากษาสสามารถยื่นคำร้องต่อศาลเพื่อแต่งตั้งผู้เก็บค่าเช่า หรือดอกผลจากอสังหาริมทรัพย์ทรัพย์สินของลูกหนี้ตามคำพิพากษาแทนการขายทรัพย์สินนั้น

ความแตกต่างของระบบการบังคับคดีแพ่งของประเทศไทยกับแนวปฏิบัติที่ดีเลิศในระดับระหว่างประเทศ

๑. การเปรียบเทียบระยะเวลา ขั้นตอน และค่าธรรมเนียม ในการบังคับคดีแพ่งของไทย กับแนวปฏิบัติที่ดีเลิศระดับระหว่างประเทศ

จากการศึกษาเกี่ยวกับการบังคับให้เป็นไปตามสัญญา เป็นตัวชี้วัดเป็นระบบใหญ่ ครอบคลุมตั้งแต่การยื่นฟ้องคดี กระบวนพิจารณาในชั้นศาล และการบังคับคดี ดังนั้น หากมุ่งพิจารณาเฉพาะการบังคับคดีแพ่งของประเทศไทยที่เป็นผู้นำด้านการบังคับให้เป็นไปตามสัญญา ได้แก่ สาธารณรัฐเกาหลี สหรัฐอเมริกา และสิงคโปร์ ซึ่งประเทศทั้ง ๓ เป็นประเทศที่มีเศรษฐกิจขนาดใหญ่ มีความมั่นคงทางเศรษฐกิจ และมีศักยภาพในการแข่งขันทางเศรษฐกิจสูง เมื่อนำมาเปรียบเทียบกับระบบการบังคับคดีแพ่งของประเทศไทย สามารถสรุปได้ดังนี้

๑.๑ ระยะเวลาในการบังคับคดีแพ่ง

ประเทศสิงคโปร์ใช้ระยะเวลาการบังคับคดีน้อยที่สุด คือ ๒๖ วัน รองลงมา คือ สหรัฐอเมริกา ๑๐๐ วัน และสาธารณรัฐเกาหลีและประเทศไทย ๑๒๐ วัน

๑.๒ ขั้นตอนในการบังคับคดีแพ่ง

ประเทศสิงคโปร์มีขั้นตอนในการบังคับคดีแพ่งน้อยที่สุด คือ ๗ ขั้นตอน รองลงมา คือ สหรัฐอเมริกา ๙ ขั้นตอน ประเทศไทย ๑๐ ขั้นตอน และสาธารณรัฐเกาหลี ๑๑ ขั้นตอน

๑.๓ ค่าธรรมเนียมในการบังคับคดีแพ่ง

สาธารณรัฐเกาหลีมีค่าธรรมเนียมในการบังคับคดีแพ่งต่ำที่สุด คือ ร้อยละ ๐.๗ คิดจากจากจำนวนสิทธิเรียกร้อง รองลงมา คือ ประเทศสิงคโปร์ ร้อยละ ๒.๑ ประเทศไทย ร้อยละ ๓ และสหรัฐอเมริกา ร้อยละ ๓.๕

การบังคับคดีแพ่ง	สาธารณรัฐเกาหลี (๒)	สหรัฐอเมริกา (๑๑)	สิงคโปร์ (๑๒)	ไทย (๑๒)
ระยะเวลาในการบังคับคดี (วัน)	๑๒๐	๑๐๐	๒๖	๑๒๐
ขั้นตอนในการบังคับคดี (ขั้นตอน)	๑๑	๙	๗	๑๐
ค่าธรรมเนียมในการบังคับคดี (ร้อยละของจำนวนสิทธิเรียกร้อง)	๐.๗	๓.๕	๒.๑	๓

ตารางที่ ๕ การเปรียบเทียบประสิทธิภาพการบังคับให้เป็นไปตามสัญญา

๒. ความแตกต่างระหว่างระบบการบังคับคดีแพ่งของไทยกับแนวปฏิบัติที่ศิลปะระหว่างประเทศ

เมื่อพิจารณาขั้นตอนตามกฎหมายของประเทศทั้ง ๓ กับประเทศไทย จะเห็นว่ามีจำนวนขั้นตอนตามกฎหมายในการบังคับคดีแพ่งไม่ต่างกันมากนัก ซึ่งโดยหลักจะเริ่มจากการที่เจ้าหนี้ตามคำพิพากษา ซึ่งไม่ได้รับชำระหนี้ภายในระยะเวลาที่กำหนดไว้ในคำบังคับในคำพิพากษาไปขอศาลออกหมายบังคับคดี ให้เจ้าพนักงานบังคับคดีดำเนินการบังคับเอากับทรัพย์สินของลูกหนี้ตามคำพิพากษา โดยการยึดหรืออายัดทรัพย์สินดังกล่าวเพื่อนำออกขายทอดตลาด หรือเปลี่ยนเป็นเงินเพื่อนำเงินที่ได้มาชำระหนี้ให้กับเจ้าหนี้ตามคำพิพากษา และบุคคลผู้มีสิทธิได้รับตามกฎหมายต่อไป

แม้กระบวนการและขั้นตอนตามกฎหมายจะมีลักษณะใกล้เคียงกัน แต่ประเด็นที่น่าสนใจคือ ระยะเวลาในการบังคับคดีที่มีความแตกต่างกันค่อนข้างสูง อันส่งผลต่อประสิทธิภาพในการบังคับคดีแพ่ง โดยเฉพาะอย่างยิ่งในการผลักดันทรัพย์สินออกสู่ระบบเศรษฐกิจ ซึ่งหากพิจารณาเปรียบเทียบกับระบบการบังคับคดีแพ่งของประเทศไทยแล้ว มีความแตกต่างที่สำคัญ ดังนี้

๒.๑ กระบวนการบังคับคดีแพ่ง

การฟ้องร้องมูลหนี้ของประเทศไทย ต้องเริ่มต้นจากการฟ้องยังศาลชั้นต้น ไม่ว่าจะเป็นศาลแขวงหรือศาลจังหวัด (แล้วแต่จำนวนมูลหนี้ที่พิพาท) แต่การดำเนินการบังคับคดีจะกระทำโดยเจ้าพนักงานบังคับคดี สังกัดกรมบังคับคดีทั้งหมด ไม่ว่าจะเป็นคดีที่ถึงที่สุด ณ ชั้นศาลใดก็ตาม

เมื่อพิจารณาเปรียบเทียบกับประเทศสิงคโปร์ การบังคับคดีโดยเจ้าพนักงานบังคับคดี จะแบ่งออกเป็น ๒ กระบวนการแยกกัน โดยขึ้นอยู่กับจำนวนหนี้ที่นำขึ้นฟ้องร้องคดีในชั้นศาล กล่าวคือ การดำเนินคดีในศาลเขต (Magistrate Court) (ซึ่งจำนวนหนี้ที่พิพาทมีมูลค่าต่ำกว่า ๖๐,๐๐๐ ดอลลาร์สิงคโปร์) และการดำเนินคดีในศาลแขวง (District Court) (ซึ่งจำนวนหนี้ที่พิพาทมีมูลค่าระหว่าง ๖๐,๐๐๐ – ๒๕๐,๐๐๐ ดอลลาร์สิงคโปร์) เจ้าหนี้ตามคำพิพากษาต้องดำเนินการบังคับคดีผ่านเจ้าพนักงานบังคับคดีของศาลชั้นต้น (Bailiff) ในขณะเดียวกันหากเป็นการดำเนินคดีในชั้นศาลสูง (ซึ่งจำนวนหนี้ที่พิพาทมีมูลค่ามากกว่า ๒๕๐,๐๐๐ ดอลลาร์สิงคโปร์) เจ้าหนี้ตามคำพิพากษาต้องดำเนินการผ่านเจ้าพนักงานบังคับคดีของศาลสูง (Sheriff) ซึ่งมีผลให้กระบวนการบังคับคดีเป็นไปได้อย่างรวดเร็วและมีประสิทธิภาพมากขึ้น

๒.๒ ผู้มีอำนาจหน้าที่รับผิดชอบในการจำหน่ายทรัพย์สินในคดีแพ่ง

การจำหน่ายทรัพย์สินในคดีแพ่งของประเทศไทย กระทำโดยเจ้าพนักงานบังคับคดี ซึ่งเป็นเจ้าหน้าที่ของรัฐ สังกัดกรมบังคับคดี กระทรวงยุติธรรมทั้งสิ้น ไม่ว่าจะเป็นทรัพย์สินประเภทใด สิทธิเรียกร้องหรือมูลหนี้จะมีมูลค่าเท่าใดก็ตาม อันส่งผลให้ในกรณีที่ปริมาณ

คดีมีจำนวนมาก ทำให้การจำหน่ายทรัพย์สินออกไปเป็นไปได้อย่างล่าช้า อีกทั้งการที่เจ้าพนักงานบังคับคดีต้องจำหน่ายทรัพย์สินภายใต้กฎระเบียบและขั้นตอนเป็นจำนวนมาก ก็ส่งผลกระทบต่อประสิทธิภาพของการจำหน่ายทรัพย์สินเช่นกัน เนื่องจากไม่สามารถนำวิธีอื่นๆ ที่นอกเหนือจากที่กำหนดไว้ตามกฎหมายหรือกฎระเบียบที่มีรายละเอียดค่อนข้างมาก นำมาใช้ในการผลักดันทรัพย์สินออกสู่ระบบเศรษฐกิจได้อย่างรวดเร็วและมีประสิทธิภาพ

หากพิจารณาเปรียบเทียบกับประเทศสิงคโปร์ การขายทอดตลาดทรัพย์สินจะแบ่งตามมูลค่าของทรัพย์สิน กล่าวคือ ถ้าทรัพย์สินนั้นมีมูลค่าต่ำกว่า ๒,๐๐๐ ดอลลาร์สิงคโปร์ เจ้าพนักงานบังคับคดีจะเป็นผู้ดำเนินการ แต่ถ้าทรัพย์สินนั้นมีมูลค่ามากกว่า ๒,๐๐๐ ดอลลาร์สิงคโปร์ การขายทอดตลาดจะดำเนินการโดยผู้ทำการขายทอดตลาดที่มีใบอนุญาต แทนเจ้าพนักงานบังคับคดี นอกจากนี้ สำหรับกรณีการขายหุ้นจะดำเนินการขายโดยโบรกเกอร์หรือบริษัทนายหน้าค้าหุ้น

๒.๓ สถานที่ในการจำหน่ายทรัพย์สินในคดีแพ่ง

การจำหน่ายทรัพย์สินในคดีแพ่งของประเทศไทยเป็นการขายทอดตลาดโดยเจ้าพนักงานบังคับคดีกระทำการขายทอดตลาด ณ กรมบังคับคดี สำนักงานบังคับคดีจังหวัดหรือสำนักงานบังคับคดีสาขาทั้งสิ้น โดยในจังหวัดใหญ่บางจังหวัด การต้องเดินทางไกลถือเป็นอุปสรรคที่สำคัญของผู้ซื้อทรัพย์สิน ที่จะต้องเดินทางมายังสถานที่ขายทอดตลาดทรัพย์สิน

หากพิจารณาเปรียบเทียบกับสาธารณรัฐเกาหลี แม้ว่าการขายอสังหาริมทรัพย์ซึ่งเป็นทรัพย์สินที่สำคัญ จะกระทำภายในศาล แต่ศาลก็สามารถมีคำสั่งอนุญาตให้ขายนอกศาลได้ หรือการขายอสังหาริมทรัพย์ก็สามารถขายในพื้นที่ทางภูมิศาสตร์ส่วนย่อย คือ Si หรือ Gu หรือ Eup หรือ Myeon ขึ้นอยู่กับพื้นที่ที่ทรัพย์สินที่ถูกยึดนั้นตั้งอยู่ นอกจากนี้ เจ้าพนักงานบังคับคดียังสามารถทำการขายทอดตลาดในสถานที่อื่นได้ หากเจ้าหน้าที่ตามคำพิพากษาและลูกหนี้ตามคำพิพากษาเห็นพ้องร่วมกัน ซึ่งเมื่อการขายนั้นกระทำขึ้นในสถานที่ที่มีความแตกต่างและกระจายตัวออกไป ก็จะมีผลให้เกิดความสะดวกในการจำหน่ายทรัพย์สินสำหรับผู้ซื้อทรัพย์สิน ซึ่งไม่จำเป็นต้องเดินทางมายังสถานที่จำหน่ายทรัพย์สินเพียงแห่งเดียว

นอกจากนั้น หากพิจารณาเปรียบเทียบกับสหรัฐอเมริกา ก็เช่นเดียวกัน การขายทรัพย์สินของสหรัฐอเมริกา ไม่ว่าจะเป็นอสังหาริมทรัพย์หรืออสังหาริมทรัพย์ สามารถนำออกขายทอดตลาดยังสถานที่ซึ่งจะทำให้ได้ราคาสูงสุด อันจะเป็นประโยชน์ต่อเจ้าหน้าที่ตามคำพิพากษา ให้ได้รับชำระหนี้มากที่สุด และลูกหนี้ตามคำพิพากษาที่จะได้รับเงินจากการขายทรัพย์สินที่เหลือจากการชำระค่าธรรมเนียม และชำระหนี้ให้กับเจ้าหน้าที่ตามคำพิพากษาและบุคคลอื่นผู้มีสิทธิแล้ว

๒.๔ รูปแบบของการจำหน่ายทรัพย์สินในคดีแพ่ง

การจำหน่ายทรัพย์สินในคดีแพ่งของประเทศไทยเป็นการขายทอดตลาดโดยเจ้าพนักงานบังคับคดีเป็นผู้ดำเนินการทั้งสิ้น ซึ่งในแต่ละปีมีปริมาณคดีเป็นจำนวนมาก แต่การขายทอดตลาดในแต่ละนัดสามารถทำได้จำกัด คือ ขายทอดตลาดทรัพย์สินได้ไม่เกิน ๒๐๐ ชิ้นต่อครั้ง

หากพิจารณาเปรียบเทียบกับการขายทอดตลาดของประเทศสิงคโปร์ จะเห็นว่า ประเทศสิงคโปร์มีรูปแบบของการผลักดันทรัพย์สิน ๓ แบบ ได้แก่ การทำสัญญาซื้อขายระหว่างเอกชน (Private Treaty) การยื่นข้อเสนอประมูล (Tender) และการขายทอดตลาด (Auction) ซึ่งการใช้วิธีใดนั้นจะถูกกำหนดโดยศาล เพื่อเป็นประโยชน์สูงสุดต่อคู่กรณี โดยการมีรูปแบบการจำหน่ายทรัพย์สินที่หลากหลายนั้น ส่งผลให้ระยะเวลาที่ประเทศสิงคโปร์ใช้ในการบังคับคดีน้อยมาก อีกทั้งรูปแบบการขายทรัพย์สินที่หลากหลาย ยังเหมาะสมกับกลุ่มเป้าหมายผู้ซื้อทรัพย์สินที่แตกต่างกัน อาทิ ในกรณีบริษัทขนาดใหญ่อาจไม่ต้องการเข้ามาดำเนินการสู่ราคาทรัพย์สินในการขายทอดตลาด แต่ต้องการยื่นข้อเสนอในการประมูลหรือทำสัญญาซื้อขายระหว่างเอกชน เพื่อเป็นการประหยัดเวลาในการเดินทางและค่าใช้จ่าย เพื่อเข้าร่วมในการสู่ราคาทรัพย์สินในการขายทอดตลาด

สรุป

การบังคับคดีแพ่งเป็นกระบวนการย่อยส่วนหนึ่งของการบังคับให้เป็นไปตามสัญญา (Enforcing Contract) ซึ่งธนาคาร โลกได้ดำเนินการศึกษาประสิทธิภาพของการบังคับให้เป็นไปตามสัญญาภายใต้โครงการจัดลำดับความยากง่ายในการทำธุรกิจ (Ease of Doing Business – EoDB) โดยประเมินจากการบังคับให้เป็นไปตามสัญญาทั้งระบบ คือ ตั้งแต่การเริ่มฟ้องคดี การฟ้องคดีในชั้นศาล และการบังคับคดี โดยพิจารณาจากปัจจัย ๓ ประการ ได้แก่ จำนวนขั้นตอน ระยะเวลา และค่าใช้จ่ายที่ใช้ ซึ่งประเทศไทยได้รับการจัดอยู่ในอันดับที่ ๒๒ จากทั้งหมด ๑๘๕ เขตเศรษฐกิจ และอยู่อันดับที่ ๒ ในกลุ่มประเทศสมาชิกอาเซียน รองจากประเทศสิงคโปร์ โดยมีจำนวนขั้นตอนทั้งสิ้น ๑๖ ขั้นตอน ใช้ระยะเวลา ๔๔๐ วัน และมีค่าใช้จ่ายคิดเป็นร้อยละ ๑๕ ของสิทธิเรียกร้องหรือจำนวนหนี้ โดยในส่วนของการบังคับคดีแพ่งภายหลังจากศาลมีคำพิพากษาหรือคำสั่งมีจำนวน ๑๐ ขั้นตอน ใช้ระยะเวลา ๑๒๐ วัน และมีค่าใช้จ่ายคิดเป็นร้อยละ ๓ ของสิทธิเรียกร้องหรือจำนวนหนี้

แม้ว่าประสิทธิภาพของการบังคับคดีแพ่งของไทย จะถูกจัดอันดับสูงกว่าประเทศอื่นๆ และสูงกว่าค่าเฉลี่ยโดยรวมของกลุ่มประเทศในภูมิภาคเอเชียแปซิฟิก และกลุ่มประเทศสมาชิกองค์การเพื่อความร่วมมือในทางเศรษฐกิจและการพัฒนา (Organization for Economic Cooperation and Development – OECD) แต่หากเปรียบเทียบกับอีกหลายประเทศแล้ว ประเทศไทยยังมีประเด็น

ที่สามารถปรับปรุงการบังคับคดีแพ่งให้มีประสิทธิภาพมากขึ้นอีก เพื่อรองรับการเติบโตและการขยายตัวทางเศรษฐกิจ อันเป็นผลมาจากการเป็นประชาคมอาเซียนอย่างเต็มรูปแบบ

เมื่อศึกษาเปรียบเทียบกับประเทศผู้นำในด้านการบังคับให้เป็นไปตามสัญญา ได้แก่ สาธารณรัฐเกาหลี สหรัฐอเมริกา และประเทศสิงคโปร์ จะเห็นได้ว่าการบังคับคดีของประเทศไทยยังมีข้อจำกัดอยู่หลายประการอันส่งผลกระทบต่อประสิทธิภาพของการบังคับคดี โดยเฉพาะในเรื่องของการผลักดันทรัพย์สินออกสู่ระบบเศรษฐกิจ ทั้งในประเด็นด้านกระบวนการบังคับคดีแพ่ง ซึ่งสิงคโปร์มีช่องทางการบังคับคดีแพ่งมากกว่าหนึ่งช่องทาง ทำให้คดีไม่ล้นจำนวนของเจ้าพนักงานบังคับคดี ในด้านผู้มีอำนาจหน้าที่ในการจำหน่ายทรัพย์สิน ประเทศไทย เจ้าพนักงานบังคับคดีซึ่งเป็นเจ้าหน้าที่รัฐเท่านั้นเป็นผู้จำหน่ายทรัพย์สิน ต่างจากประเทศสิงคโปร์ ทรัพย์สินที่มีมูลค่าสูงจะถูกขายโดยผู้ทำการขายทอดตลาดเอกชน ทำให้สามารถผลักดันทรัพย์สินได้อย่างมีข้อจำกัดน้อยกว่าและมีประสิทธิภาพสูงกว่า สำหรับในประเด็นด้านสถานที่การจำหน่ายทรัพย์สิน ประเทศไทยจำหน่ายทรัพย์สินในคดีแพ่ง ณ กรมบังคับคดี หรือสำนักงานบังคับคดี เท่านั้น ต่างกับสาธารณรัฐเกาหลีซึ่งกระจายการจำหน่ายทรัพย์สินไปยังพื้นที่ต่างๆ ให้เข้าถึงผู้ซื้อได้ง่ายขึ้น เช่นเดียวกับสหรัฐอเมริกาที่ขายทรัพย์สินในสถานที่ใดก็ได้ที่จะได้ราคาสูงสุด นอกจากนี้ รูปแบบของการจำหน่ายทรัพย์สินในคดีแพ่งของประเทศไทยยังจำกัดอยู่เฉพาะการขายทอดตลาด ต่างกับสิงคโปร์ที่มีรูปแบบการจำหน่ายที่หลากหลายที่เหมาะสมกับผู้ซื้อต่างกัน

บทที่ ๕

สรุปและข้อเสนอแนะ

สรุป

ในปัจจุบัน ประเทศต่างๆ ได้หันมาให้ความสนใจกับประเด็นด้านความมั่นคง รูปแบบใหม่มากขึ้น ควบคู่ไปกับความมั่นคงตามแบบ โดยเฉพาะอย่างยิ่งประเด็นด้านความมั่นคงทางเศรษฐกิจ เพื่อให้สอดคล้องกับพลวัตของโลกในการผนวกรวมตัวกันทางเศรษฐกิจมากยิ่งขึ้น โดยเฉพาะอย่างยิ่งการพัฒนาของประชาคมอาเซียนและเสาประชาคมด้านเศรษฐกิจ ดังนั้นประเทศไทยจำเป็นต้องพัฒนาปัจจัยและโครงสร้างพื้นฐานทางกฎหมายและกฎระเบียบที่เข้มแข็ง และสร้างสถานะแวดล้อมที่เอื้ออำนวยเกื้อหนุนการค้าและการลงทุนจากต่างประเทศ ซึ่งหนึ่งในปัจจัยสำคัญดังกล่าว คือ การมีระบบการบังคับให้เป็นไปตามสัญญา ซึ่งรวมถึงการบังคับคดีแพ่งที่มีประสิทธิภาพ อันเป็นโครงสร้างพื้นฐานทางกฎหมายที่ส่งเสริมการพัฒนาความมั่นคงทางเศรษฐกิจของประเทศ

กระบวนการบังคับคดีแพ่งของประเทศไทย กระทำโดยเจ้าพนักงานบังคับคดี ซึ่งเป็นเจ้าหน้าที่ของรัฐ โดยเริ่มต้นเมื่อลูกหนี้ตามคำพิพากษาไม่ปฏิบัติตามคำบังคับตามคำพิพากษาหรือคำสั่งของศาลภายในระยะเวลาที่กำหนด เจ้าหนี้ตามคำพิพากษามีสิทธิยื่นคำร้องต่อศาลซึ่งมีคำพิพากษาให้ออกหมายบังคับคดีแต่งตั้งเจ้าพนักงานบังคับคดี เพื่อดำเนินการให้เป็นไปตามคำพิพากษาของศาล โดยในกรณีหนี้เงิน เจ้าพนักงานบังคับคดีจะทำการยึดหรืออายัดทรัพย์สินของลูกหนี้ตามคำพิพากษาเพื่อนำไปขายทอดตลาด และนำเงินที่ได้จากการขายทอดตลาดมาชำระหนี้ให้กับเจ้าหนี้ตามคำพิพากษาต่อไป

การยึดหรืออายัดทรัพย์สินของลูกหนี้ตามคำพิพากษานั้น มีผลให้ทรัพย์สินของลูกหนี้ตามคำพิพากษาซึ่งอยู่ระหว่างการบังคับคดี ไม่สามารถจำหน่ายจ่ายโอน หรือนำไปทำนิติกรรมที่ก่อให้เกิดประโยชน์ทางเศรษฐกิจได้ ดังนั้น การบังคับคดีแพ่งจึงจำเป็นต้องพัฒนาประสิทธิภาพในการผลักดันทรัพย์สินต่างๆ ที่อยู่ในระหว่างการบังคับคดีให้สามารถออกไปสู่ระบบเศรษฐกิจนำไปเป็นปัจจัยในการผลิต และก่อให้เกิดประโยชน์แก่ระบบเศรษฐกิจของประเทศได้ ทั้งนี้ในปัจจุบัน กรมบังคับคดีมีทรัพย์สินที่อยู่ในระหว่างการดำเนินการบังคับคดีแพ่ง คิดเป็นมูลค่าประมาณ ๑๖๕,๐๐๐ ล้านบาท จากคดีแพ่งกว่า ๑๐๐,๐๐๐ คดี โดยใน พ.ศ. ๒๕๕๖ กรมบังคับคดี

สามารถผลักดันทรัพย์สินที่อยู่ในการบังคับคดีออกสู่ระบบเศรษฐกิจได้ คิดเป็นมูลค่าประมาณ ๘๗,๐๐๐ ล้านบาท¹

ธนาคารโลก (World Bank) ได้จัดอันดับความยากง่ายในการทำธุรกิจของ ซึ่งมีตัวชี้วัดด้านการบังคับให้เป็นไปตามสัญญา (Enforcing Contracts) ที่มีการบังคับคดีแพ่งรวมอยู่ด้วย โดยได้จัดให้ประเทศไทยอยู่ในอันดับที่ ๒๒ จาก ๑๘๕ เขตเศรษฐกิจ เป็นอันดับที่ ๒ ในกลุ่มประเทศสมาชิกอาเซียนรองจากประเทศสิงคโปร์ โดยในส่วนของ การบังคับให้เป็นไปตามสัญญาซึ่งเริ่มตั้งแต่ยื่นฟ้องคดีจนถึงการบังคับคดีสิ้นสุดลงนั้น ประเทศไทยใช้ระยะเวลาในการดำเนินการ ๔๕๐ วัน มีค่าใช้จ่ายคิดเป็นร้อยละ ๑๕ ของจำนวนสิทธิเรียกร้อง และมีจำนวนขั้นตอนตามกฎหมาย ๓๖ ขั้นตอน ในขณะที่การบังคับคดีแพ่ง ซึ่งเป็นส่วนหนึ่งของการบังคับให้เป็นไปตามสัญญานั้น ประเทศไทยใช้ระยะเวลาในการดำเนินการบังคับคดี ๑๒๐ วัน มีค่าใช้จ่ายคิดเป็นร้อยละ ๓ ของจำนวนสิทธิเรียกร้อง และมีจำนวนขั้นตอนตามกฎหมาย ๑๐ ขั้นตอน²

ที่ผ่านมาประเทศไทยได้พัฒนากระบวนการบังคับคดีแพ่งอย่างต่อเนื่อง ทั้งในด้านกฎหมายและในด้านนโยบาย กล่าวคือ ในด้านกฎหมายได้มีการออกกฎกระทรวงกำหนดหลักเกณฑ์วิธีการ และเงื่อนไขในการขายทอดตลาด ซึ่งเป็นกฎระเบียบที่วางหลักเกณฑ์และกำหนดวิธีการและรายละเอียดเกี่ยวกับการขายทอดตลาดทรัพย์สิน สำหรับด้านนโยบาย กรมบังคับคดีก็ได้เสริมสร้างความร่วมมือกับหน่วยงานต่างๆ ในการพัฒนาประสิทธิภาพงานด้านการบังคับคดีแพ่ง ซึ่งสร้างให้เกิดสถานะแวดล้อมที่เอื้อต่อการทำนิติกรรมทางเศรษฐกิจ ควบคู่ไปกับการนำนวัตกรรมในด้านเทคโนโลยีสารสนเทศมาใช้ในการพัฒนาระบบการบังคับคดีแพ่ง ได้แก่ ระบบการบริหารจัดการสำนวนการบังคับคดีแพ่งทางอิเล็กทรอนิกส์ (e-Filing) ระบบการจ่ายเงินให้กับบุคคลในคดีทางอิเล็กทรอนิกส์ (e-Payment) ระบบการส่งหมายบังคับคดีและประกาศทางอิเล็กทรอนิกส์ (e-Service of Document) และระบบการแพร่ภาพการขายทอดตลาดทรัพย์สินทางอิเล็กทรอนิกส์ (e-Broadcast) อีกทั้งยังได้ส่งเสริมการไกล่เกลี่ยข้อพิพาททางเลือกในชั้นบังคับคดี และดำเนินมาตรการเชิงรุกในการผลักดันทรัพย์สินที่อยู่ในการบังคับคดีให้ออกสู่ระบบเศรษฐกิจอย่างรวดเร็วด้วย

---

¹ สถิติเกี่ยวกับการบังคับคดีแพ่งของกรมบังคับคดี ณ เดือนกุมภาพันธ์ พ.ศ. ๒๕๕๗, กลุ่มงานนโยบายและแผน กรมบังคับคดี กระทรวงยุติธรรม

² Doing Business 2014 นำมาจาก www.doingbusiness.org/data/exploreeconomies/thailand/enforcing-contracts ณ วันที่ ๑๑ เมษายน ๒๕๕๗

ข้อเสนอแนะ

แม้การบังคับคดีแพ่งของประเทศไทยจะถูกรับมองว่า เป็นกระบวนการที่มีประสิทธิภาพ และเป็นที่ยอมรับจากประเทศต่างๆ ทั้งในระดับภูมิภาค และในระดับประชาคมระหว่างประเทศ ก็ตาม แต่หากพิจารณาเปรียบเทียบกับประเทศอื่นๆ ที่มีระบบการบังคับคดีแพ่งที่มีประสิทธิภาพ ดีกว่า และถูกจัดอยู่ในอันดับที่ดีกว่าประเทศไทย ตามรายงาน EoDB ของธนาคารโลกแล้ว ทำให้สังเกตเห็นได้ว่าประเทศไทยยังจำเป็นต้องพัฒนาระบบการบังคับคดีให้มีประสิทธิภาพมากขึ้น

การบังคับคดีที่มีประสิทธิภาพนั้น ควรมีขั้นตอนตามกฎหมายน้อยที่สุด ไม่สร้างภาระที่ไม่จำเป็นให้แก่บุคคลที่เกี่ยวข้อง มีค่าใช้จ่ายน้อย มีความสะดวกรวดเร็ว มีความโปร่งใส ตรวจสอบได้ และมีความเป็นธรรมกับบุคคลที่เกี่ยวข้องกับคดีทุกฝ่าย ดังนั้น การศึกษาวิจัยฉบับนี้ จึงได้เสนอข้อเสนอแนะในการพัฒนาประสิทธิภาพของระบบการบังคับคดีแพ่งของประเทศไทย โดยสามารถพิจารณาได้ใน ๒ ประเด็นหลัก ได้แก่ ข้อเสนอแนะในเชิงนโยบาย และข้อเสนอแนะในเชิงกฎหมาย ดังนี้

๑. ข้อเสนอแนะเชิงกฎหมาย

๑.๑ การปรับปรุงกฎหมายกฎระเบียบให้ทันสมัยมากขึ้น

กฎหมายและกฎระเบียบด้านการบังคับคดีแพ่งมีเป็นจำนวนมาก ทั้งประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง รวมตลอดถึงคำสั่งและแนวปฏิบัติของกรมบังคับคดี ซึ่งเจ้าหน้าที่ใช้ในการปฏิบัติหน้าที่บางส่วนไม่ทันสมัย และเป็นอุปสรรคในการพัฒนาระบบการบังคับคดี ดังนั้น กรมบังคับคดีควรร่วมกับกระทรวงยุติธรรม และสำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา ดำเนินการศึกษา และปฏิรูปกฎหมายด้านการบังคับคดีแพ่ง โดยเฉพาะอย่างยิ่งประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง ระเบียบกระทรวงยุติธรรมว่าด้วยการบังคับคดีของเจ้าพนักงานบังคับคดี พ.ศ. ๒๕๒๒ รวมถึงกฎระเบียบลำดับรองอื่นๆ ใดๆ ก็ตาม ประเทศไทยอาจยังไม่จำเป็นต้องมีการแยกกฎหมายด้านการบังคับคดี ออกมาเป็นพระราชบัญญัติเฉพาะ อย่างเช่นสาธารณรัฐเกาหลี เนื่องจากกฎหมายลำดับพระราชบัญญัติจะแก้ไขได้ยาก โดยเฉพาะอย่างยิ่งเมื่อเกิดปัญหาในการนำไปใช้ปฏิบัติ

๑.๒ การพิจารณาโอนภารกิจที่ไม่จำเป็นให้ภาคเอกชน โดยเฉพาะการผลักดันทรัพย์สินในคดีแพ่งบางประเภท

หลายประเทศมีระบบการผลักดันทรัพย์สินให้เอกชนสามารถดำเนินการจำหน่ายหรือขายทอดตลาดทรัพย์สินในคดีแพ่งได้ ซึ่งนอกจากจะเป็นการลดภาระของเจ้าพนักงานบังคับคดีภาครัฐแล้ว การจำหน่ายทรัพย์สินของภาคเอกชนยังมีผลกำไรเป็นตัวจูงใจ ให้เกิดการสร้างประสิทธิภาพของระบบการจำหน่าย ดังนั้น กรมบังคับคดีจำเป็นต้องออกกฎระเบียบถ่ายโอนภารกิจ

ให้กับภาคเอกชนในการผลักดันทรัพย์สิน ในขณะที่ต้องทำหน้าที่เป็นผู้วางกฎระเบียบ และกำกับดูแลการจำหน่ายทรัพย์สินให้เกิดความเป็นธรรม และเกิดผลดีต่อระบบเศรษฐกิจของประเทศ

๑.๓ การปรับปรุงระบบและพิจารณาเพิ่มช่องทางการผลักดันทรัพย์สิน

ปัจจุบัน การขายทอดตลาดทรัพย์สินเป็นวิธีการเพียงประเภทเดียวในการผลักดันทรัพย์สินในคดีแพ่งของประเทศไทย ซึ่งมีข้อจำกัดหลายประการ เมื่อเปรียบเทียบกับการผลักดันทรัพย์สินของประเทศอื่นๆ ที่มีช่องทางมากกว่า ดังนั้น กรมบังคับคดีควรศึกษาความเป็นไปได้ในการผลักดันทรัพย์สินในคดีแพ่งโดยวิธีการอื่น โดยศึกษาเปรียบเทียบวิธีการของต่างประเทศ ร่วมกับอาจารย์มหาวิทยาลัยด้านกฎหมายในประเด็นสำคัญ อาทิ การเสนอให้มีการประมูลโดยการประกวดราคา การขายโดยการทำสัญญากับเอกชนที่เป็นกลุ่มเป้าหมาย เพื่อให้ได้ราคาสูงสุดและขายได้อย่างรวดเร็วที่สุด ทั้งนี้ โดยต้องคำนึงถึงประโยชน์แก่คู่ความและผู้เกี่ยวข้องในคดีทุกฝ่ายเป็นสำคัญ

๒. ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

๒.๑ การส่งเสริมการใช้ระบบสารสนเทศในการบังคับคดีทั้งระบบ

ในปัจจุบัน ระบบ e-Filing ยังเน้นการใช้งานเฉพาะการบริหารจัดการเอกสารในการบังคับคดีเป็นหลัก ยังไม่มีการนำระบบเปิดให้ประชาชนยื่นเรื่องดำเนินการบังคับคดีทางอินเทอร์เน็ตได้ ดังนั้น ศูนย์สารสนเทศของกรมบังคับคดี ควรร่วมมือกับหน่วยงานพัฒนาซอฟต์แวร์ของภาครัฐ ในการพัฒนาระบบ e-Filing ให้เจ้าหน้าที่ตามคำพิพากษาสามารถยื่นคำร้องขอดำเนินการบังคับคดีทางอินเทอร์เน็ต จ่ายเงินค่าธรรมเนียมในการบังคับคดีผ่านบัตรเครดิตหรือระบบออนไลน์ และให้เข้าตรวจสอบความคืบหน้าการดำเนินการบังคับคดี ซึ่งนอกจากจะช่วยให้เกิดความสะดวกในการบังคับคดี ลดปริมาณกระดาษและงบประมาณของรัฐ เพิ่มความรวดเร็วในการดำเนินการ และประหยัดเวลาในการเดินทางของกลุ่มแล้ว ยังเป็นการสร้างความโปร่งใสและตรวจสอบได้ให้เกิดขึ้นกับการบังคับคดีแพ่งอีกด้วย

๒.๒ การนำระบบการประมูลทรัพย์สินทางอินเทอร์เน็ต (e-Auction) มาใช้ในการจำหน่ายทรัพย์สินในคดีแพ่ง

การนำระบบประมูลทรัพย์สินทางอินเทอร์เน็ต เป็นการเพิ่มช่องทางการจำหน่ายทรัพย์สิน อำนวยความสะดวกให้กับผู้ซื้อทรัพย์สิน และขยายกลุ่มเป้าหมายผู้ซื้อทรัพย์สิน อันจะทำให้เกิดการแข่งขันราคาเพิ่มขึ้น และเป็นประโยชน์สูงสุดกับเจ้าหน้าที่ตามคำพิพากษาและลูกหนี้ตามคำพิพากษา ดังนั้น ศูนย์สารสนเทศของกรมบังคับคดี อาจพิจารณาศึกษาร่วมกับหน่วยงานพัฒนาซอฟต์แวร์ของภาครัฐ ผู้เชี่ยวชาญด้านการบังคับคดีแพ่ง สำนักงานบังคับคดีแพ่ง กองพัฒนาระบบการบังคับคดีและประเมินราคาทรัพย์สิน ในการนำระบบการประมูลทรัพย์สินทางอินเทอร์เน็ต มาใช้กับ

ทรัพย์สินบางประเภทเป็นการนำร่องก่อน อาทิ สังกหริมทรัพย์สิน แล้วในระยะต่อไปจึงนำไปใช้กับทรัพย์สินมีทะเบียน และอสังหาริมทรัพย์ในระยะยาวต่อไป อันจะส่งผลให้การผลักดันทรัพย์สินของกรมบังคับคดีมีประสิทธิภาพมากขึ้น

๒.๓ การมุ่งเน้นผลักดันทรัพย์สินในเชิงรุกมากขึ้น

กรมบังคับคดีควรมุ่งเน้นการผลักดันทรัพย์สินในเชิงรุกให้มากขึ้น ทั้งในด้านการประชาสัมพันธ์ การเจาะกลุ่มตลาดผู้มีศักยภาพในการซื้อทรัพย์สินแต่ละประเภท การจัดมหกรรมขายทรัพย์สินในลักษณะ โรดโชว์ ตลอดจนการร่วมมืออย่างต่อเนื่องกับสถาบันการเงินในการปล่อยสินเชื่อดอกเบี้ยต่ำให้กับผู้ซื้อทรัพย์สินจากการขายทอดตลาดของกรมบังคับคดี เพื่อช่วยจูงใจให้เกิดการแข่งขันที่สูงขึ้น ทั้งนี้ กรมบังคับคดีต้องพิจารณากำหนดเป้าหมาย ทั้งในเชิงพื้นที่เชิงกลุ่มผู้ซื้อ และประเภทของทรัพย์สินให้ชัดเจน เพื่อให้การผลักดันทรัพย์สินเกิดประสิทธิภาพสูงสุด

๒.๔ การส่งเสริมการไกล่เกลี่ยข้อพิพาททางเลือกเชิงรุกให้มากขึ้น

การไกล่เกลี่ยข้อพิพาทในชั้นบังคับคดี นอกจากจะช่วยประหยัดเวลาและค่าใช้จ่าย ในการที่เจ้าหน้าที่ตามคำพิพากษาได้รับชำระหนี้แล้ว การที่ไกล่เกลี่ยข้อพิพาทสำเร็จเป็นผลนำไปสู่การถอนการบังคับคดี อันทำให้ทรัพย์สินที่อยู่ระหว่างการบังคับคดีไม่ถูกขายตามกระบวนการขายทอดตลาดซึ่งใช้ระยะเวลานาน และสามารถนำไปจำหน่ายจ่ายโอน หรือนำไปทำนิติกรรมอื่น อันก่อให้เกิดประโยชน์แก่เศรษฐกิจได้ ดังนั้น ศูนย์ไกล่เกลี่ยข้อพิพาทของกรมบังคับคดี จำเป็นต้องดำเนินการเผยแพร่ความรู้ความเข้าใจให้กับประชาชน และส่งเสริมกระบวนการไกล่เกลี่ยข้อพิพาทในเชิงรุกให้มากขึ้น อาทิ การจัดมหกรรมการไกล่เกลี่ยข้อพิพาทร่วมกับเจ้าหน้าที่สถาบันการเงินรายใหญ่ เป็นต้น

๒.๕ การเสริมสร้างความร่วมมืออย่างต่อเนื่องกับหน่วยงานต่างๆ ทั้งภายใน และภายนอกประเทศ

กรมบังคับคดีควรมุ่งเน้นเสริมสร้างความร่วมมือกับหน่วยงานด้านการบังคับคดีแห่งในระดับ โดยภายในประเทศควรมีความร่วมมือกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการบังคับคดีทั้งระบบ ไม่ว่าจะเป็นองค์กรศาล องค์กรวิชาชีพทนายความ สถาบันการเงิน องค์กรภาคธุรกิจที่เกี่ยวข้องกับการบังคับคดี และการผลักดันทรัพย์สินในการบังคับคดีออกสู่ระบบเศรษฐกิจ สำหรับความร่วมมือภายนอกประเทศนั้น กรมบังคับคดีจำเป็นต้องร่วมมือกับหน่วยงานด้านการบังคับคดีภาครัฐและภาคเอกชนของประเทศต่างๆ ทั้งในภูมิภาคอาเซียน ในลักษณะทวิภาคีและพหุภาคี ตลอดจนหน่วยงานบังคับคดีของประเทศอื่นๆ เพื่อแลกเปลี่ยนเรียนรู้ประสบการณ์และแนวปฏิบัติที่ดีเลิศ อันจะนำไปสู่การพัฒนาความร่วมมือด้านการบังคับคดีระหว่างกัน และการพัฒนาระบบการบังคับคดีของประเทศไทยต่อไป

โดยสรุปแล้วการบังคับคดีแพ่ง นอกจากจะมีความสำคัญในด้านการอำนวยความสะดวก
ยุติธรรมให้กับสังคมและประชาชนแล้ว ยังมีบทบาทสำคัญในฐานะการส่งเสริมขีดความสามารถ
ทางการแข่งขันด้านเศรษฐกิจให้กับประเทศด้วย ดังนั้น การพัฒนาระบบการบังคับคดีอย่างต่อเนื่อง
เพื่อให้สอดคล้องกับมาตรฐานสากล นอกจากจะช่วยส่งเสริมการไหลเวียนของเม็ดเงินในระบบ
เศรษฐกิจ ผลักดันทรัพย์สินให้สามารถนำมาใช้ประโยชน์สูงสุด ส่งเสริมประสิทธิภาพของการ
ลงทุน และเสริมสร้างความเชื่อมั่นในการทำธุรกิจให้แก่นักลงทุนต่างชาติและบริษัทข้ามชาติแล้ว
ยังส่งผลต่อต้นทุนในการทำธุรกิจ การกู้ยืมเงินของประเทศไทย การเสริมสร้างความเข้มแข็ง และ
การเพิ่มพูนขีดความสามารถในการแข่งขันทางเศรษฐกิจของประเทศไทยในเวทีระหว่างประเทศ
อย่างยั่งยืนด้วย

บรรณานุกรม

ภาษาไทย

กฎกระทรวงกำหนดหลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขในการขายทอดตลาด พ.ศ. ๒๕๕๔

กฎกระทรวงกำหนดหลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขในการขายทอดตลาด (ฉบับที่ ๒) พ.ศ. ๒๕๕๕

กฎกระทรวงกำหนดหลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขในการขายทอดตลาด (ฉบับที่ ๓) พ.ศ. ๒๕๕๗

ลงวันที่ ๑๓ กุมภาพันธ์ ๒๕๕๗

กองวิชาการและกฎหมาย. “ความเป็นมาและเหตุผลในการแก้ไขเพิ่มเติมกฎกระทรวงกำหนด

หลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขในการขายทอดตลาด พ.ศ. ๒๕๕๔”, วารสารกรม

บังคับคดี. ฉบับที่ ๘๒ ปีที่ ๑๖, มิถุนายน ๒๕๕๕. หน้า ๕.

คำสั่งกรมบังคับคดี ที่ ๓๓๓/๒๕๕๑ เรื่อง การปฏิบัติงานเกี่ยวกับการจำหน่ายทรัพย์สิน

คำสั่งกรมบังคับคดี ที่ ๔๕๒/๒๕๔๘ เรื่องการปฏิบัติงานเกี่ยวกับการยึดทรัพย์

คำสั่งกรมบังคับคดีที่ ๔๒๕/๒๕๔๘ เรื่องการปฏิบัติงานเกี่ยวกับการยึดทรัพย์

คำสั่งกรมบังคับคดี ที่ ๗๗/๒๕๕๔ เรื่องการปฏิบัติงานเกี่ยวกับการยึดทรัพย์

แนวทางปฏิบัติเกี่ยวกับการขายทอดตลาดทรัพย์สิน ที่ ขธ ๐๕๒๔/ว๑๐ ลงวันที่ ๒๐ มีนาคม ๒๕๕๖

แนวทางปฏิบัติเกี่ยวกับการทำบัญชีแสดงรายรับ-จ่ายเงินในคดีแพ่ง ลงวันที่ ๒๗ ธันวาคม ๒๕๔๕

แนวปฏิบัติเกี่ยวกับการยึดทรัพย์ ขับไล่ รื้อถอน และจำหน่ายทรัพย์สิน ลงวันที่ ๒๓ กรกฎาคม

๒๕๕๑

แนวปฏิบัติเกี่ยวกับการอายัดทรัพย์สิน ลงวันที่ ๒๓ กรกฎาคม ๒๕๕๑

บังคับคดี, กรม. “ระยะเวลาในการบังคับคดีแพ่ง พ.ศ. ๒๕๕๔”, รายงานการวิจัย, กรมบังคับคดี,

๒๕๕๕.

บังคับคดี, กรม. “สถิติเกี่ยวกับการไต่เถียงข้อพิพาทในคดีแพ่งของกรมบังคับคดี ณ เดือน

พฤษภาคม พ.ศ. ๒๕๕๗”. ๒๕๕๗.

บังคับคดี, กรม. “สถิติเกี่ยวกับการบังคับคดีแพ่งของกรมบังคับคดี ณ เดือนกุมภาพันธ์ พ.ศ.

๒๕๕๗”. ๒๕๕๗.

บังคับคดี, กรม. เอกสารโครงการเผยแพร่ความรู้ด้านการบังคับคดีและภารกิจกรมบังคับคดี

ประจำปี พ.ศ. ๒๕๕๖. กรุงเทพฯ : กรมบังคับคดี, ๒๕๕๖.

บุญธรรม ทองขลิบ. “กฎกระทรวงฯ กับการแก้ไข ฉบับที่ ๓”. ร่างบทความ. ๒๕๕๗.

ประกาศคณะกรรมการกำหนดหลักเกณฑ์ในการกำหนดราคาเริ่มต้นและราคาสมควรขายในการ
ขายทอดตลาด เรื่อง หลักเกณฑ์ในการกำหนดราคาเริ่มต้นและราคาที่เหมาะสมขายใน
การขายทอดตลาด ลงวันที่ ๑๑ มิถุนายน พ.ศ. ๒๕๕๕

ประกาศอธิบดีกรมบังคับคดี เรื่อง แบบประกาศขายทอดตลาด (ฉบับที่ ๕) ประกาศ ณ วันที่ ๒๗
กุมภาพันธ์ ๒๕๕๗

“ศูนย์ใกล้เกลี่ยข้อพิพาท กรมบังคับคดี”. (ออนไลน์). เข้าถึงได้จาก : <http://branch.led.go.th/drc/about.asp>, ๒๕๕๗.

ภาษาต่างประเทศ

Civil Execution Act 2002, Republic of Korea.

“Doing Business 2014: Korea”. (Online). Available : www.doingbusiness.org/data/exploreeconomies/korea/enforcing-contracts, 2014.

“Doing Business 2014: Ranking”. (Online). Available : www.doingbusiness.org/ranking, 2014.

“Doing Business 2014: Singapore”. (Online). Available : www.doingbusiness.org/data/exploreeconomies/singapore/enforcing-contracts, 2014.

“Doing Business 2014: Thailand”. (Online). Available : www.doingbusiness.org/data/exploreeconomies/thailand, 2014.

“Doing Business 2014: Understanding Regulations for Small and Medium-Size Enterprises 11th Edition, A World Bank Group Corporate Flagship”. (Online). Available : <https://openknowledge.worldbank.org/bitstream/handle/10986/16204/19984.pdf?sequence=1>, 2014.

“Doing Business 2014: United States”. (Online). Available : <http://www.doingbusiness.org/data/exploreeconomies/united%20states/enforcing-contracts>, 2014.

Duval, Yann and Utoktham, Chorthip. “Behind the Border Trade Facilitation in Asia-Pacific: Cost of Trade, Credit Information, Contract Enforcement and Regulatory Coherence”, Asia-Pacific Research and Training Network on Trade, Working Paper Series, No. 67, May 2009.

“Enforcing Contracts 2012”. (Online). Available : <http://www.doingbusiness.org/reports/global-reports/~media/GIAWB/Doing%20Business/Documents/Annual-Reports/English/DB14-Chapters/DB14-Enforcing-contracts.pdf>, 2014

Rule of Civil Procedure for The United States District Courts, United States of America

Supreme Court of Judicature Act – Chapter 332, Republic of Singapore

ประวัติย่อผู้วิจัย

ชื่อ	ศาสตราจารย์พิเศษ วิศิษฐ์ วิศิษฐ์สรอรรถ
วันเดือนปีเกิด	วันที่ ๑ กันยายน พ.ศ. ๒๕๐๘
การศึกษา	- นิติศาสตร์บัณฑิต (เกียรตินิยมอันดับสอง) มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ - เนติบัณฑิตไทย - LL.B. (Second Class Honours, Upper Division) University of Wales, United Kingdom - Barrister-at-Law of Gray's Inn (เนติบัณฑิตอังกฤษ)
ประวัติการทำงาน	- อธิบดีกรมบังคับคดี กระทรวงยุติธรรม - รองปลัดกระทรวงยุติธรรม (นักบริหาร ๑๐) - ผู้อำนวยการสำนักงานกิจการยุติธรรม (นักบริหาร ๑๐) - รองอธิบดีกรมบังคับคดี (นักบริหาร ๙) - ผู้อำนวยการสำนักฟื้นฟูกิจการของลูกหนี้กระทรวงยุติธรรม (นิติกร ๙) กรมบังคับคดี - ผู้พิพากษาประจำกระทรวง ทำงานธุรการในตำแหน่งรองอธิบดีกรมบังคับคดี - ผู้พิพากษาประจำกระทรวง ทำงานธุรการในตำแหน่งรองเลขาธิการส่งเสริมงานตุลาการ สำนักงานส่งเสริมงานตุลาการ - ผู้พิพากษาศาลแขวงสงขลา
ตำแหน่งปัจจุบัน	ผู้ตรวจราชการกระทรวงยุติธรรม
ประสบการณ์พิเศษ	- Chairman of the UNCITRAL Working Group on Insolvency Law, United Nations - Executive Committee Member, International Association of Insolvency Regulators - Chairman of the INSOL Judicial Group, INSOL international - Chairman of the United Nations Commission on International Trade Law at 37 th Session

- กรรมการกฤษฎีกา
- กรรมการการไฟฟ้าส่วนภูมิภาค
- กรรมการธนาคารออมสิน
- กรรมการบริหารกองทุนประกันวินาศภัย
- กรรมการแห่งชาติสมาคมกฎหมายอาเซียน ประจำประเทศไทย
- กรรมการสถาบันอนุญาโตตุลาการ
- กรรมการว่าด้วยสัญญา สำนักงานคณะกรรมการคุ้มครองผู้บริโภค
- กรรมการบริษัทหลักทรัพย์จัดการกองทุน เอ็มเอฟซี จำกัดมหาชน
- ประธานคณะกรรมการนโยบายกฎหมาย คณะกรรมการธุรกรรมทางอิเล็กทรอนิกส์
- กรรมการผู้ทรงคุณวุฒิข้าราชการอัยการ
- กรรมการผู้ทรงคุณวุฒิในคณะกรรมการธุรกรรมทางอิเล็กทรอนิกส์ด้านนิติศาสตร์
- ศาสตราจารย์พิเศษ สาขากฎหมายธุรกิจ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์
- กรรมการบัณฑิตศึกษา คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์
- ผู้ทรงคุณวุฒิภายนอกมหาวิทยาลัย หลักสูตรปริญญามหาบัณฑิตจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
- อาจารย์พิเศษ ระดับปริญญาตรีและปริญญาโท ในมหาวิทยาลัยต่างๆ ได้แก่ คณะนิติศาสตร์และคณะพาณิชยศาสตร์และการบัญชี มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, คณะนิติศาสตร์และคณะอักษรศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, คณะนิติศาสตร์มหาวิทยาลัยอัสสัมชัญ

สรุปย่อ

ลักษณะวิชา การเมือง

เรื่อง การพัฒนาระบบการบังคับคดีแพ่งกับการเสริมสร้างศักยภาพในการแข่งขัน
และความมั่นคงของประเทศไทย

ผู้วิจัย ศาสตราจารย์พิเศษวิศิษฎ์ วิศิษฎ์สรอรรถ หลักสูตร วปอ. รุ่นที่ 56

ตำแหน่ง อธิบดีกรมบังคับคดี

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

ในปัจจุบัน ประเทศต่างๆ หันมาให้ความสนใจกับความมั่นคงด้านเศรษฐกิจ ซึ่งเป็นปัจจัยสำคัญที่ส่งผลต่อการพัฒนาและความมั่นคงของประเทศมากขึ้น โดยเฉพาะการที่ศูนย์กลางความเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจได้เคลื่อนตัวจากยุโรปมายังทวีปเอเชีย และการเป็นก้าวย่างสู่การเป็นประชาคมอาเซียนอย่างเต็มรูปแบบใน พ.ศ. 2558 ส่งผลให้ความร่วมมือและการแข่งขันทางเศรษฐกิจระหว่างประเทศสมาชิกอาเซียนเพิ่มสูงขึ้น ดังนั้น เพื่อรับมือกับสภาวะแวดล้อมทางเศรษฐกิจที่มีพลวัตสูง ประเทศไทยจำเป็นต้องพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานทางกฎหมาย กฎระเบียบที่เข้มแข็ง รวมถึงสร้างสภาวะแวดล้อมที่เอื้ออำนวยต่อการค้าและการลงทุนจากต่างประเทศ โดยเฉพาะการมีการบังคับคดีแพ่งที่มีประสิทธิภาพ ซึ่งธนาคารโลกได้ศึกษาแล้วว่า การบังคับคดีแพ่งเป็นปัจจัยสำคัญที่ส่งผลต่อการเสริมสร้างศักยภาพและขีดความสามารถในการแข่งขันทางเศรษฐกิจ

เอกสารวิจัยฉบับนี้ทำการศึกษาเกี่ยวกับระบบการบังคับคดีแพ่งของประเทศไทย ทั้งในเชิงนโยบายและกฎหมาย เปรียบเทียบกับระบบการบังคับคดีแพ่งของประเทศอื่นๆ ที่ถือว่ามีมาตรฐานสูงในระดับระหว่างประเทศ ได้แก่ สาธารณรัฐเกาหลี สหรัฐอเมริกา และสิงคโปร์ ซึ่งเป็นประเทศที่มีการบังคับคดีแพ่งที่มีประสิทธิภาพ มีความเข้มแข็งและศักยภาพทางเศรษฐกิจสูง เพื่อนำผลจากการวิจัยมาพัฒนาระบบการบังคับคดีแพ่งของประเทศไทย

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อประมวลข้อมูลเกี่ยวกับการบังคับคดีแพ่งของประเทศไทยในเรื่องโครงสร้าง
กลไก ระบบ สถิติ กฎหมายและกฎระเบียบ และระยะเวลาการบังคับคดีแพ่ง ตลอดจนปัจจัย หรือ
ตัวชี้วัดที่สำคัญในการวัดศักยภาพในการแข่งขันทางเศรษฐกิจของประเทศ

2. เพื่อศึกษาแนวปฏิบัติที่ดีเลิศเกี่ยวกับการบังคับคดีแพ่งที่เป็นมาตรฐานระหว่างประเทศ

3. เพื่อวิเคราะห์เปรียบเทียบความแตกต่างและช่องว่างระหว่างระบบการบังคับคดีแพ่งของประเทศไทย กับแนวปฏิบัติที่ดีเลิศในระดับระหว่างประเทศ อันจะนำมาสู่การพัฒนากระบวนการบังคับคดีแพ่งของไทยให้สอดคล้องกับมาตรฐานระหว่างประเทศ

4. เพื่อเสนอแนะแนวทางในการพัฒนาการบังคับคดีแพ่งของประเทศไทย ให้มีประสิทธิภาพ และสอดคล้องกับมาตรฐานระหว่างประเทศ

ขอบเขตของการวิจัย

การวิจัยในครั้งนี้จึงมุ่งศึกษาระบบการบังคับคดีแพ่งของประเทศไทยในประเด็นการยึดทรัพย์สิน การอายัดทรัพย์สิน การจำหน่ายทรัพย์สิน และการนำนวัตกรรมต่างๆ โดยเฉพาะระบบเทคโนโลยีสารสนเทศ มาใช้ในการเสริมสร้างประสิทธิภาพในการบังคับคดีแพ่ง ตลอดจนศึกษาปัญหาอุปสรรคปัจจัยและตัวชี้วัดประสิทธิภาพของการบังคับคดีแพ่ง แนวปฏิบัติที่ดีเลิศของประเทศต่างๆ เพื่อนำไปสู่ข้อเสนอแนะแนวทางในการพัฒนาการบังคับคดีแพ่งของประเทศไทยให้มีประสิทธิภาพ และสอดคล้องกับมาตรฐานระหว่างประเทศมากขึ้น

วิธีดำเนินการวิจัย

1. ลักษณะการวิจัย เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ
2. แหล่งข้อมูล ผู้วิจัยได้ทำการศึกษาค้นคว้าข้อมูลเกี่ยวกับกฎหมายและกฎระเบียบเกี่ยวกับการบังคับคดีแพ่งของประเทศไทยและต่างประเทศ ควบคู่ไปกับการศึกษาผลกระทบเชิงเศรษฐกิจ ที่เกิดขึ้นจากการใช้กฎระเบียบเกี่ยวกับการบังคับคดีแพ่งในช่วงระยะเวลาต่างๆ
3. การเก็บรวบรวมข้อมูล ผู้วิจัยได้ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลจากแหล่งข้อมูลของทางราชการ ธนาคาร โลก ข้อมูลกฎหมายของประเทศต่างๆ และแหล่งข้อมูลอื่นที่เกี่ยวข้อง
4. การนำเสนอข้อมูล จะนำเสนอข้อมูลในเชิงบรรยาย

ผลการวิจัย

การบังคับคดีแพ่ง นอกจากจะเป็นกระบวนการเชิงกฎหมายที่มีความสำคัญในแง่ของการอำนวยความสะดวกกรรมทางแพ่ง ทำให้สิทธิของประชาชนที่ได้รับการคุ้มครองตามกฎหมาย

สารบัญญัติบังเกิดผลเป็นรูปธรรมอย่างแท้จริงแล้ว ยังเป็นกระบวนการสำคัญในเชิงเศรษฐกิจในการผลักดันทรัพย์สินที่อยู่ในการบังคับคดีออกสู่ระบบเศรษฐกิจปกติ อันเป็นปัจจัยสำคัญในการผลิตจากการศึกษาวิจัยพบว่า กระบวนการในการบังคับคดีแพ่งที่มีผลต่อระบบเศรษฐกิจมากที่สุด คือ การผลักดันทรัพย์สินออกสู่ระบบเศรษฐกิจ โดยการขายทอดตลาด ทั้งนี้ การศึกษาเปรียบเทียบประสิทธิภาพระบบการบังคับคดีแพ่งของไทยกับ สาธารณรัฐเกาหลี สหรัฐอเมริกา และประเทศสิงคโปร์ พบว่าขั้นตอนในการบังคับคดีแพ่งตามกฎหมายมีจำนวนไม่ต่างกันมากนัก แต่ประเด็นที่น่าสนใจ คือ ระยะเวลาในการบังคับคดีที่มีความแตกต่างกันค่อนข้างสูง ซึ่งหากพิจารณาเปรียบเทียบกับระบบการบังคับคดีแพ่งของประเทศไทยแล้ว มีความแตกต่างที่สำคัญ ดังนี้

1. กระบวนการบังคับคดีแพ่ง การฟ้องร้องมูลหนี้ของประเทศไทยเริ่มต้นจากการฟ้องยังศาลชั้นต้น และการดำเนินการบังคับคดีจะกระทำโดยเจ้าพนักงานบังคับคดีสังกัดกรมบังคับคดีทั้งหมดไม่ว่าคดีจะสิ้นสุดที่ศาลชั้นใดก็ตาม เมื่อพิจารณาเปรียบเทียบกับประเทศสิงคโปร์ การบังคับคดีจะแบ่งออกเป็น 2 กระบวนการแยกจากกัน ขึ้นอยู่กับจำนวนหนี้ที่นำขึ้นฟ้องร้องคดีในชั้นศาล กล่าวคือ ซึ่งคดีที่ฟ้องต่อศาลชั้นต้นจะดำเนินการบังคับคดีผ่านเจ้าพนักงานบังคับคดีของศาลชั้นต้น (Bailliff) หากเป็นการดำเนินคดีในศาล ก็ต้องดำเนินการผ่านเจ้าพนักงานบังคับคดีของศาลสูง (Sheriff) ซึ่งส่งผลให้กระบวนการบังคับคดีเป็นไปได้อย่างรวดเร็วและมีประสิทธิภาพมากขึ้น

2. ผู้มีอำนาจหน้าที่รับผิดชอบในการจำหน่ายทรัพย์สินในคดีแพ่ง การจำหน่ายทรัพย์สินในคดีแพ่งของประเทศไทย ไม่ว่าจะเป็นทรัพย์สินประเภทใด กระทำโดยเจ้าพนักงานบังคับคดี ซึ่งเป็นเจ้าหน้าที่ของรัฐทั้งสิ้น หากพิจารณาเปรียบเทียบกับประเทศสิงคโปร์ การขายทอดตลาดทรัพย์สินจะแบ่งตามมูลค่าของทรัพย์สิน ถ้าทรัพย์สินนั้นมีมูลค่าต่ำกว่า 2,000 ดอลลาร์สิงคโปร์ เจ้าพนักงานบังคับคดีจะเป็นผู้ดำเนินการ แต่ถ้าทรัพย์สินนั้นมีมูลค่ามากกว่า 2,000 ดอลลาร์สิงคโปร์ การขายทอดตลาดจะดำเนินการโดยผู้ทำการขายทอดตลาดที่มีใบอนุญาต สำหรับกรณีการขายหุ้นจะดำเนินการขายโดยโบรกเกอร์ค้ำหุ้น ทำให้การผลักดันทรัพย์สินมีช่องทางและมีประสิทธิภาพมากขึ้น

3. สถานที่ในการจำหน่ายทรัพย์สินในคดีแพ่ง การจำหน่ายทรัพย์สินในคดีแพ่งของประเทศไทยเป็นการขายทอดตลาดโดยเจ้าพนักงานบังคับคดี กรมบังคับคดี สำนักงานบังคับคดีจังหวัด หรือสำนักงานบังคับคดีสาขา ซึ่งในบางจังหวัด การเดินทางไกลถือเป็นอุปสรรคที่สำคัญของผู้ซื้อทรัพย์สิน หากพิจารณาเปรียบเทียบกับสาธารณรัฐเกาหลี แม้การขายอสังหาริมทรัพย์ซึ่งเป็นทรัพย์สินที่สำคัญจะกระทำภายในศาล แต่ศาลก็สามารถมีคำสั่งให้ขายทรัพย์สินนอกศาลได้ ส่วนการขายอสังหาริมทรัพย์สามารถขายในพื้นที่ทางภูมิศาสตร์ส่วนย่อย หรือขายทอดตลาดในสถานที่อื่นได้ หากเจ้าหน้าที่ตามคำพิพากษาและลูกหนี้ตามคำพิพากษาเห็นพ้องร่วมกัน สำหรับสหรัฐอเมริกา การขาย

ทรัพย์สินทั้งสังหาริมทรัพย์หรืออสังหาริมทรัพย์สามารถนำออกขายทอดตลาดยังสถานที่ใดก็ได้ซึ่งจะทำให้ได้ราคาสูงสุด อันจะเป็นประโยชน์ต่อเจ้าหนี้ตามคำพิพากษาให้ได้รับชำระหนี้มากที่สุด

4. รูปแบบของการจำหน่ายทรัพย์สินในคดีแพ่ง การจำหน่ายทรัพย์สินในคดีแพ่งของประเทศไทยเป็นการขายทอดตลาดโดยเจ้าพนักงานบังคับคดีเป็นผู้ดำเนินการทั้งสิ้น หากพิจารณาเปรียบเทียบกับการขายทอดตลาดของประเทศสิงคโปร์ มีรูปแบบของการปลัดดันทรัพย์สิน 3 แบบ ได้แก่ การทำสัญญาซื้อขายระหว่างเอกชน (Private Treaty) การยื่นข้อเสนอประมูล (Tender) และการขายทอดตลาด (Auction) ซึ่งใช้เวลาน้อยกว่าและเหมาะสมกับกลุ่มผู้ซื้อทรัพย์สินที่แตกต่างกัน

ข้อเสนอแนะ

การบังคับคดีที่มีประสิทธิภาพนั้น ควรมีขั้นตอนตามกฎหมายน้อยที่สุด ไม่สร้างภาระที่ไม่จำเป็นให้แก่บุคคลที่เกี่ยวข้อง มีค่าใช้จ่ายน้อย มีความสะดวกรวดเร็ว มีความโปร่งใสตรวจสอบได้ และมีความเป็นธรรมกับบุคคลที่เกี่ยวข้องกับคดีทุกฝ่าย ดังนั้น การศึกษาวิจัยฉบับนี้ จึงได้เสนอข้อเสนอแนะในการพัฒนาประสิทธิภาพของระบบการบังคับคดีแพ่งของประเทศไทย โดยพิจารณาได้ 2 ประเด็นหลัก ได้แก่ ข้อเสนอแนะในเชิงนโยบาย และข้อเสนอแนะในเชิงกฎหมาย ดังนี้

1. ข้อเสนอแนะเชิงกฎหมาย

1.1 การปรับปรุงกฎหมายกฎระเบียบให้ทันสมัยมากขึ้น กรมบังคับคดีควรร่วมกับกระทรวงยุติธรรม และสำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา ดำเนินการศึกษาและปฏิรูปกฎหมายด้านการบังคับคดีแพ่ง โดยเฉพาะอย่างยิ่งประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง ระเบียบกระทรวงยุติธรรมว่าด้วยการบังคับคดีของเจ้าพนักงานบังคับคดี พ.ศ. 2522 รวมถึงกฎระเบียบลำดับรองอื่นๆ อย่างไรก็ดีตาม อาจยังไม่จำเป็นต้องมีการแยกกฎหมายด้านการบังคับคดี ออกมาเป็นพระราชบัญญัติเฉพาะ อย่างเช่นสาธารณรัฐเกาหลี

1.2 การพิจารณาโอนภารกิจที่ไม่จำเป็นให้ภาคเอกชน โดยเฉพาะการปลัดดันทรัพย์สินในคดีแพ่งบางประเภท กรมบังคับคดีจำเป็นต้องออกกฎระเบียบถ่ายโอนภารกิจให้กับภาคเอกชนในการปลัดดันทรัพย์สิน ในขณะที่ต้องทำหน้าที่เป็นผู้วางกฎระเบียบ และกำกับดูแลการจำหน่ายทรัพย์สินให้เกิดความเป็นธรรม และเกิดผลดีต่อระบบเศรษฐกิจของประเทศ

1.3 การปรับปรุงระบบและเพิ่มช่องทางการปลัดดันทรัพย์สิน กรมบังคับคดีควรศึกษาความเป็นไปได้ในการปลัดดันทรัพย์สินในคดีแพ่งโดยวิธีการอื่น โดยศึกษาเปรียบเทียบวิธีการของต่างประเทศ ร่วมกับภาควิชาการ อาทิ การเสนอให้มีการประมูลโดยการประกวดราคา การขายโดยการทำสัญญากับเอกชนที่เป็นกลุ่มเป้าหมาย เพื่อให้ได้ราคาสูงสุดและขายได้อย่างรวดเร็วที่สุด ทั้งนี้ โดยต้องคำนึงถึงประโยชน์แก่คู่ความและผู้เกี่ยวข้องในคดีทุกฝ่ายเป็นสำคัญ

2. ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

2.1 การส่งเสริมการใช้ระบบสารสนเทศในการบังคับคดีทั้งระบบ ศูนย์สารสนเทศของกรมบังคับคดี ควรร่วมมือกับหน่วยงานพัฒนาซอฟต์แวร์ของภาครัฐ ในการพัฒนาระบบ e-Filing ให้เจ้าหน้าที่ตามคำพิพากษาสามารถยื่นคำร้องขอดำเนินการบังคับคดีทางอินเทอร์เน็ต จ่ายเงินค่าธรรมเนียมผ่านบัตรเครดิตหรือระบบออนไลน์ และให้เข้าตรวจสอบความคืบหน้าการดำเนินการบังคับคดี ซึ่งนอกจากจะช่วยเพิ่มประสิทธิภาพแล้ว ยังสร้างความโปร่งใสและตรวจสอบได้ด้วย

2.2 การนำระบบการประมูลทรัพย์สินทางอินเทอร์เน็ต (e-Auction) มาใช้ในการจำหน่ายทรัพย์สินในคดีแพ่ง ศูนย์สารสนเทศของกรมบังคับคดี อาจพิจารณาศึกษาร่วมกับหน่วยงานพัฒนาซอฟต์แวร์ของภาครัฐ ในการนำระบบการประมูลทรัพย์สินทางอินเทอร์เน็ต มาใช้กับทรัพย์สินบางประเภทเป็นการนำร่องก่อน อาทิ สงหาริมทรัพย์ แล้วในระยะต่อไปจึงนำไปใช้กับทรัพย์สินมีทะเบียนและอสังหาริมทรัพย์ อันจะส่งผลให้การผลักดันทรัพย์สินของกรมบังคับคดีมีประสิทธิภาพมากขึ้น

2.3 การมุ่งเน้นผลักดันทรัพย์สินในเชิงรุกมากขึ้น กรมบังคับคดีควรมุ่งเน้นการผลักดันทรัพย์สินในเชิงรุกให้มากขึ้น ทั้งในด้านการประชาสัมพันธ์ การเจาะกลุ่มตลาดผู้มีศักยภาพในการซื้อทรัพย์สินแต่ละประเภท การจัดมหกรรมขายทรัพย์สินในลักษณะ โรดโชว์ ตลอดจนการร่วมมืออย่างต่อเนื่องกับสถาบันการเงิน ในการปล่อยสินเชื่อดอกเบี้ยต่ำให้กับผู้ซื้อทรัพย์สินจากการขายทอดตลาดของกรมบังคับคดี เพื่อช่วยจูงใจให้เกิดการแข่งขันที่สูงขึ้น

2.4 การส่งเสริมการใกล้เคียงข้อพิพาททางเลือกเชิงรุกให้มากขึ้น ศูนย์ใกล้เคียงข้อพิพาทของกรมบังคับคดี จำเป็นต้องดำเนินการเผยแพร่ความรู้ความเข้าใจให้กับประชาชน และส่งเสริมกระบวนการใกล้เคียงข้อพิพาทในเชิงรุกให้มากขึ้น อาทิ การจัดมหกรรมการใกล้เคียงข้อพิพาทร่วมกับเจ้าหน้าที่สถาบันการเงินรายใหญ่ เป็นต้น

2.5 การเสริมสร้างความร่วมมืออย่างต่อเนื่องกับหน่วยงานต่างๆ ทั้งภายใน และภายนอกประเทศ กรมบังคับคดีควรมุ่งเน้นเสริมสร้างความร่วมมือกับหน่วยงานด้านการบังคับคดีแพ่งในทุกระดับ โดยหน่วยงานภายในประเทศ ได้แก่ องค์กรศาล องค์กรวิชาชีพทนายความ สถาบันการเงิน องค์กรภาคธุรกิจที่เกี่ยวข้องกับการบังคับคดีและการผลักดันทรัพย์สินในการบังคับคดีออกสู่ระบบเศรษฐกิจ สำหรับความร่วมมือภายนอกประเทศนั้น ต้องร่วมมือกับหน่วยงานด้านการบังคับคดีทั้งภาครัฐและเอกชน ทั้งในภูมิภาคอาเซียนและในภูมิภาคอื่นๆ เพื่อแลกเปลี่ยนเรียนรู้ประสบการณ์และแนวปฏิบัติที่ดีเลิศ อันจะนำไปสู่การพัฒนาความร่วมมือด้านการบังคับคดีระหว่างกัน และการพัฒนาระบบการบังคับคดีของประเทศไทยต่อไป